

Liber Confessionum primus [-tredecimus] Sancti Augustini Episcopi

<https://hdl.handle.net/1874/461650>

Augustin
in Festiue

Cm

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

sedebat alipius: ibi enim posuerā codicem apostoli cū
inde surrexeram. **A**rripui. et legi in silencio capitulū
quo p̄mum iniecti sunt oculi mei. non in cōmessacioni
bus et ebrietatibus non ī cubilibus et in pudicijs: nō
in contentione et emulatione: s; induite dominū ihesū
xp̄m: & carnis curam ne feceritis in concupiscencijs.
Nec ultra volui legere: nec opus erat. Statim quippe
fine huius sentencie quasi luce securitatis infusa cordi
meo. omnis dubitationis tenebre diffugerunt. **T**um
interiecto aut digito. aut nescio quo alio signo. codicē
clausi: et tranquillo iā vultu indicavi alipio. **A**t ille
quid in se ageretur quod ego nesciebam sic indicavit.
Pecit uidere quid legissem. **O**stendi: et attendit etiā
ultra quā legeram: et ignorabam quid sequeretur. **S**e-
quebatur autem. **I**nfirmum autem in fide recipite.
Quod ille ad se retulit: mibiq; aperuit. **E**t tali āmoni-
cione firmat⁹ est: placitoq; ac pposito bono et congru-
entissimo suis moribus quib⁹ a me in melius iam olim
valde longeque distabat. sine vlla turbulēta cunctacione
coniunctus est. **I**nde ad matrē ingredimur: indicam⁹:
gaudet. narramus quemadmodū gestum sit. exultat
et triumphat: & benedicebat tibi. qui potens es ultra
petimus et intelligimus facere: quia tanto ampli⁹ sibi
a te concessum de me videbat. quā petere solebat mise-
rabilibus flebilibusq; gemitibus. **C**onuertisti enim me
ad te. ut nec vxorem quererem. nec aliquā spem seculi
hui⁹: stans in ea regula fidei. in qua me ante tot ānos
ei reuelaueras. **E**t conuertisti luctum eius in gaudium
multo vberius quā voluerat: et multo cari⁹ atq; casti⁹
quā de nepotibus carnis mee requirebat.

Li. i. cap. 9.
Sancti Augustini liber nonus incipit
Domine ego seruus tuus. ego seruus tuus.
et fili⁹ ancille tue. **D**irūpisti vincula mea ti
sacrificabo hostiā laudis. **L**audet te cor me:
nim. et lingua mea: et omīa ossa mea dicāt. domine.
quis similis tibi. **D**icant: & responde mibi. **D**ic anīe
mee. salus tua ego sū. **Q**uis ego et qualis ego? **Q**uid
nō mali egos aut facta mea aut si nō facta dicta me:
agā si nō dicta. volūtas mea fuit. **T**u aut bon⁹ et mi-
sericors: et dextera tua respiciens pfunditatem mortis
mee: et a fundo cordis mei exhauriens abissū corruptio-
nis. **E**t hoc erat totū nolle quod volebā. et velle qd vole-
bas. **S**ed vbi erat tā annofo tēpore. et de q vno altoq; se-
creto euocatū est in momento liberū arbitriū meū. quo
subdere ceruicem leni iugo tuo. et humeros leui sarcine
tue xp̄i ihesu adiutor meus et redēptor meus: q; suauē
mibi subito factū est. carere suauitatib⁹ nugay. & q̄s
amittere me⁹ fuerat. iā dimittere gaudiū erat. **E**cce:
bas enī eas a me vera tu et summa suauitas. **E**ccebas
et in trabas p̄is omī voluptate dulci⁹: sed nō carni
& sanguini omī luce clari⁹: sed omī secreto interior
omī honore sublimi⁹. sed nō sublimib⁹ in se. **I**ā liber
erat anim⁹ meus a curis mordacib⁹ ambiendi et acqui-
rendi et volutadi. atq; scalpēdi scabiē libidini: et gar-
riebā tibi claritati mee. et diuicijs meis. et saluti mee.
domīo deo meo: & placuit mibi in cōspectu tuo nō tu:
multuose abripere sed leniter subtrahē mīsteriū lingue
mee. nundinis loquacitatis: ne vltius pueri meditā:
tes nō legē tuā. non pacē tuā. sed insanias mēdaces. et
bella forensia mercarēt exore meo arma furoris sui. **E**t
oportune iā paucissimi dies superant ad vīdēiales fe-
rias: & statui tollerare illos vt solēpniter abscederem:

RARIORA

G. fol.
281

Cm

Cm

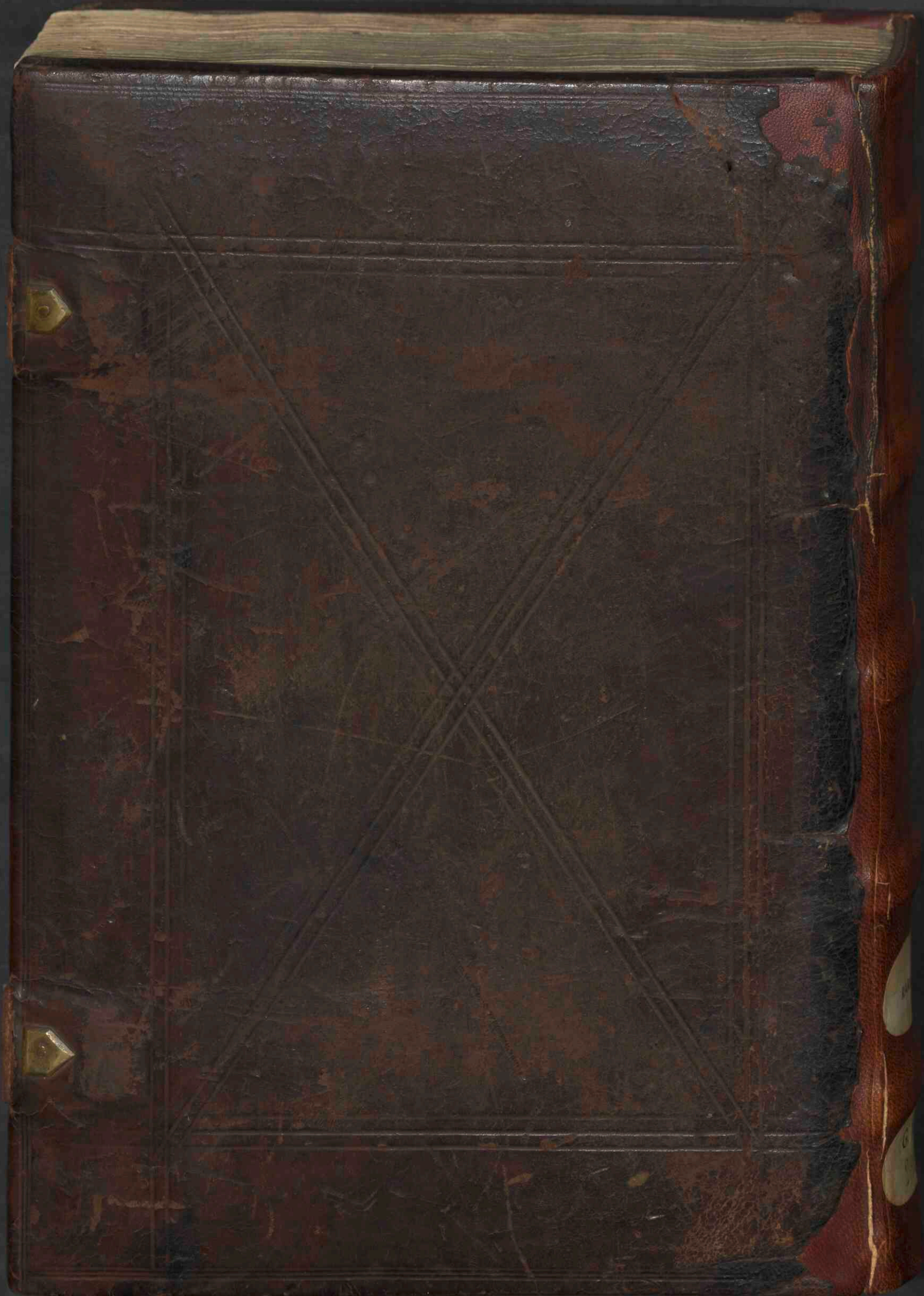
159.
m

cm

G. fol.
287

Cm

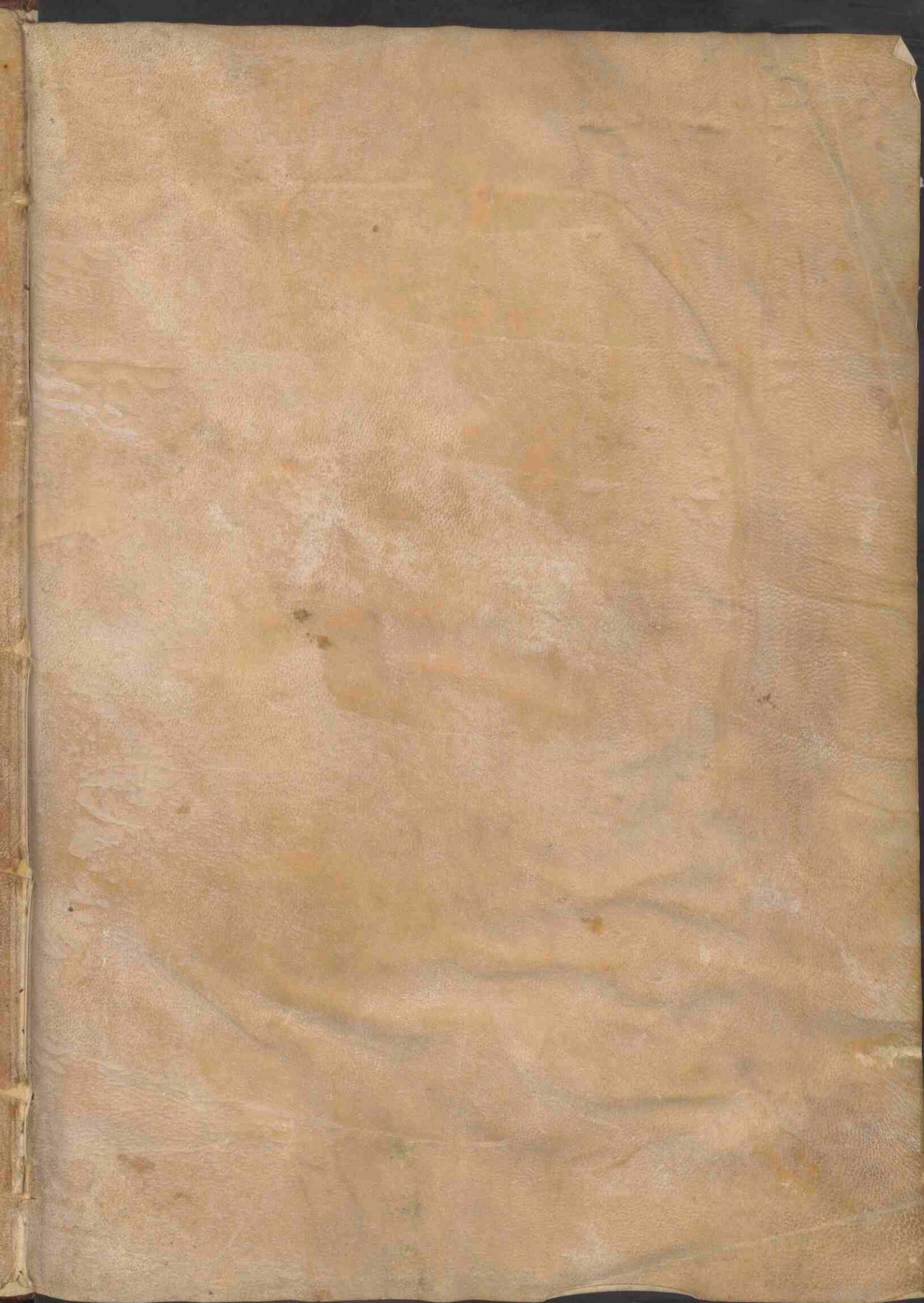

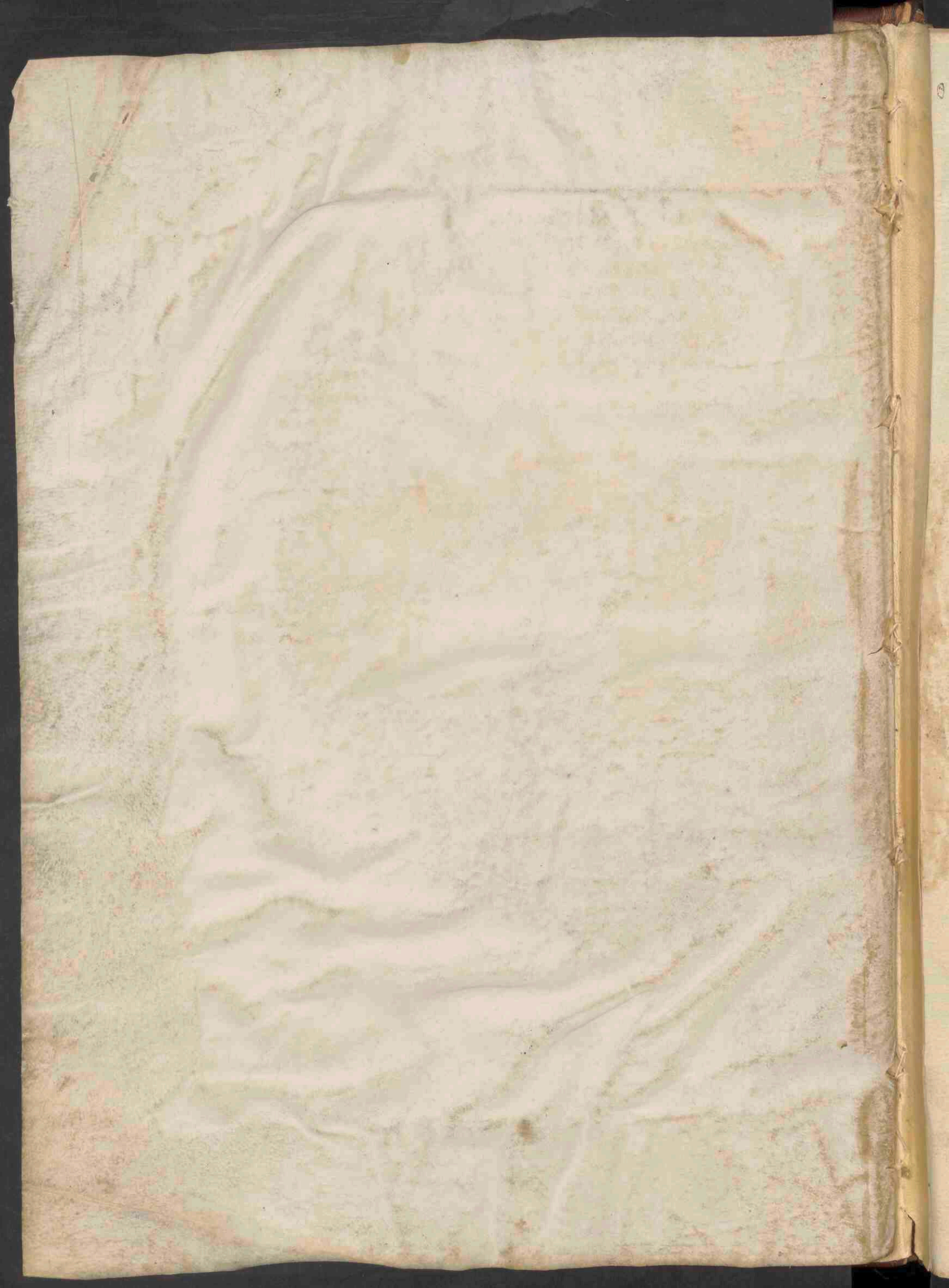
S. Joannis

Patres Ecclesiae

Folio n°. 281.

60. Augustinus, Aurelius, Confessiones. [Straatsburg, Joh.
Mentelin niet na 1470.] 2o. G. 2o, 281
Type 2. — H* 2030. — BMC I p. 54. — Holtrop II 661. — Peddie I p. 69. —
Pell. 1536. — Pr. 205.
Op het schutbl.: „S. Joannis” (waarschijnlijk uit het kapittel van S. Jan
te Utrecht).

Ex libro retractacionum sancti augustini episcopi

Confessionū mearū libri xij. & de malis et de bonis meis deū laudant iustū et bonum: atq; in eū excitant intellectū humanū. Interim qđ ad me attinet. hoc in me egerūt. cū scriberent. et agūt cū legūt. Quid de illis alij senciāt ipsi viderint: multis tamē fratribz eos multum placuisse et placere scio. A primo vsq; ad decimū de me scripti sūt: ī tribz ceteris de scripturis sactis. ab eo quod scriptū ē. ī p̄cipio fecit deus celū et terrā. vsq; ad sabati requiē: ī quarto libro cū de amici morte animi mei miseriam confiterer: dixi quod anima n̄ra vna qđāmo facta fuerit ex duabz. Et ideo in quā forte mori metuebā. ne tot⁹ ille moreret quē multū amauērā. Que mihi q̄si declamatio leuīs quā grauis cōfessio videt: quāuis utrūq; temperata sit hec iēptia. ī eo quod additū ē forte. Et illud in libro tredecimo. qđ dixi firmamētū factū inter spirituales aq̄s superiores et corporales inferiores. nō satis considerate dictū ē. Res autē ī abdito est valde. Hoc op⁹ sic incipit

Liber Confessionum primus Sancti Augustini Episcopi feliciter Incipit

Agnus es domine et laudabilis valde. et magna virt⁹ tua et sapientie tue non est numer⁹. Et laudare te vult homo aliqua porcio creature tue. et homo circumferens mortalitatē suā: circumferēs testimonium peccati sui. et testimoniū quia sup̄bis resistis: et tamē laudare te vult homo aliqua porcio creature tue. Tu excitas vt laudare te delectet. quia fecisti nos ad te: & inquietū est cor nostrū donec requiescat in te. Da mihi domine scire et itelligere utrū sit prius inuocare te an

laudare te. et scire te prius sit. an inuocare te. **S**ed quis
te inuocat nesciens te? **A**liud enim p alio potest inuocare
nesciens te. **A**n potius inuocaris vt sciaris? **Q**uomodo
autem inuocabunt i que non crediderunt? **A**ut quomodo cre-
dent sine predicantes? **E**t laudabunt dominum qui requirent
eum. **Q**uerentes enim inueniunt eum: et inuenientes laudabunt eum
Queram te domine inuocans te. et inuocem credens i te: predicat
es enim nobis. **I**nuocat te domine fides mea quam dedisti
mibi. quam inspirasti mihi p humanitatem filij tui: per
ministerium predicatoris tui. **E**t quomodo inuocabo deum
meum dominum et deum meum? **Q**uonia vtique in me ipsum
est inuocabo cum inuocabo eum. **E**t quis locus est in me qui
veniat i me deus meus. quo veniat i me deus qui fecit
celum et terram? **I**ta ne domine deus meus est quiddam i
me quod capiat te? **A**n quia celum et terra que fecisti.
et in quibus me fecisti capiunt te? **A**n quia sine te non
esset quicquid est. fit vt quicquid est capiat te? **Q**uonia itaque
et ego sum. quid peto vt venias i me. qui non essem nisi
esses in me? **N**on enim ego iam inferi et tamen etiam ibi
es. **N**am et si descendero ad infernum ades. **N**on ergo esse
deus meus qui omnino esse. nisi esses i me. **A**n potius non esse
nisi esse i te ex quo omnia. p que omnia. in quo omnia?
Etiam sic domine: etiam sic. **Q**uo te inuoco cum i te sum?
Aut vnde venias i me? **Q**uo enim recedam extra celum et
terram. vt inde veniat i me deus meus qui dixit. celum et
et terram ego impleo? **C**apiunt ergo ne te celum et terra. quoniam
tu imples ea? **A**n imples. et restat quoniam non te capiunt?
et quo refundis quicquid impleto celo et terra restat ex te?
An opus habes vt a quoque continearis qui continet omnia
quonia que imples continendo imples. **N**on enim vasa que
te plena sunt stabile te faciunt: quia et si franguntur non
effunderis et cum effunderis super nos non tu iaces. sed erigis

nos: nec tu dispergeris. sed colligis nos. Sed que imple
 omnia imple. te toto imple omnia. An quia non possit
 te totum capere omnia. partem tui capiunt. et eandem partem
 simul omnia capiunt. An singulas singula. et maiores
 maiora. minores minora capiunt. Ergo est aliqua pars
 tua maior. aliqua minor. An ubique totus es. et res
 nulla te totum capit. Quid es ergo deus meus? Quid ro
 go nisi dominus deus? Quis enim deus preter dominum.
 aut quis deus preter deum nostrum. Summe. optime. potentissime
 omnipotentissime misericordissime. et iustissime secretissime
 et prestantissime. pulcherrime. et fortissime. stabilis et in
 comprehensibilis. immutabilis mutas omnia. nunquam novus.
 nunquam vetus. innouans omnia. et in vetustate produciens
 superbos. et nesciunt: semper agens. semper quiescit: colligens et
 non egens: portans et implens. et protegens: creans et nutriendus
 et perficiens: querens cum nihil desit tibi: amas. nec estuas:
 et las et securus es: penitet te et non doles: irasceris et tran
 quillus es: opera mutas. nec mutans consilium: recipis
 quod inuenis. et nunquam amisisti: nunquam inops. et gau
 dens lucris: nunquam auarus. et usuras exigis. Superer
 roga tibi ut debeas. Et quis habet quicquam nisi tuum.
 Reddis debita nulli debens: donans debita nihil perdens.
 Et quid dicimus deus meus. vita mea. dulcedo mea sancta
 Aut quid dicit aliquis cum de te dicit. Et ve tacentibus
 de te: quoniam loquaces muti sunt. Quis mihi dabit ac
 quiescere in te. Quis mihi dabit ut venias in cor meum
 et inebries illud. et obliuiscar mala mea. et unum bonum
 meum amplectar te. Quid mihi es? Miserere ut loquar
 Quid tibi sum ipse ut amari te iubeas a me. et nisi fa
 ciā irasceris mihi. et mineris iniquitatem miseriam. Par
 ua ne ipsa est miseria. si non amem te. Ei mihi. Dic mi
 hi miserationes tuas domine deus meus quid sis mihi. dic

anime mee salus tua ego sum. **S**ic dic vt au diā. **E**cce
aures cordis mei ante te domine: aperi eas & dic aīe
mee salus tua ego sum. **C**urram post vocē hanc. et ap-
prehendam te: noli abscondere a me faciam tuā: mori-
ar ne moriar vt eam videam. **A**ngusta est domus ani-
me mee quo venias ad eam. **D**ilatetur abs te **R**uino-
sa est. refice eam. **H**abet que offendant oculos tuos:
fateor & scio. **S**ed quis mundabit eam? **A**ut cui al-
teri preter te clamabo. ab occultis meis munda me do-
mine. & ab alienis parce seruo tuos. **C**redo. ppter quod
& loquor. **D**omine tu scis. **N**ōne tibi plocutus sū
aduersum me delicta mea domine deus me? et tu dimi-
sisti impietatem cordis mei. **N**on iudicio contendo te-
cum qui veritas es: et ego nolo fallere meipsū. ne mē-
ciatur iniquitas mea sibi. **N**on ergo iudicio contēdo
tecum. quia si iniquitatē obseruaberis domine. domine
quis sustinebit? **S**ed tamen sine me loqui apud miseri-
cordiam tuam. me terram et cinerem. **S**ine me tamen
loqui: quoniā ecce misericordia tua ē nō homo irrisor
meus cui loquor. **E**t tu fortasse irrides me: sed cōuers?
misereberis mei. **Q**uid enī est quod volo dicere domine
deus me? nisi quia nescio vnde venerim huc. in istam
dico mortalem vitam? **A**n mortē vitalem nescio? &
susceperunt me cōsolaciones miserationū tuarum sicut
audiui a parentib? carnis mee. ex q et ī qua me forma-
sti in tēpore. **N**on enī ego memini. **E**xceperunt ergo
me cōsolaciones lactis humani. **N**ec mater mea nec
nutrices mee sibi vbera implebant: s; tu mihi domine p-
eas dabas alimētum infancie secundū institucionē tuā.
& diuicias vsq; ad fundum rerū dispositas. **T**u etiā
mihi dabas nolle amplius quā dabas: et nutrientibus
me dare mihi velle quod eis dabas. **D**are enī mihi p or-

dinatū affectum volebant quo habūdabant ex te. **Nā**
 bonū erat eis bonum meū ex eis. quod ex eis non. sed
 p̄ eas erat. **E**x te qui p̄pe bona om̄ia deus: et ex deo meo
 salus mihi vn̄uersa. **Q**uod animaduerti postmodum
 clamante te mihi p̄ hec ipsa que retribuis intus et fo-
 ris. **N**am tūc sugere noram. & acquiescere delectatio-
 nibus: flere autem delectaciones carnis mee. nihil am-
 plius. **P**ost et ridere cepi: dormiens primo. deinde vi-
 gilans. **H**oc enī mihi de me indicatū est. **E**t credidi:
 quā sic videmus alios infantes. **N**am ista mea nō me
 minī. **E**t ecce paulatim sentiebam vbi essē. et volunta-
 tes meas volebā ostēdē eis p̄ quos implerent. **E**t nō po-
 terā: quia ille int⁹ erāt. foris autē illi: nec vllō suo sē-
 su valebant introire in animam meā. **I**taq; iactabam
 mēbra & voces. signa similia voluntatib; meis. pau-
 ca que poteram. qualia poterā: non enī erāt veri simi-
 lia. **E**t cum mihi non obtēperabant vel non intellecto
 vel ne obesset. indignabar non subditis maiorib; et li-
 beris nō seruiētib;: et me de illis flendo vindicabam
Tales esse infantes didici. quos discere potui: & me
 talem fuisse magis ipsi mihi indicauerunt nescientes
 quā scientes nutritores mei. **E**t ecce infācia mea olī
 mortua est: & ego vivo. **T**u autem domine qui et sē-
 per vivis & nihil moritur in te: quoniam ante primor-
 dia seculorū. et ante om̄e quod vel ante dici potest tu es
 et deus es. dominusq; omniū q̄ creasti: et apud rerū om-
 niū instabilium stant cause. et rerū omniū mutabiliū
 manent origines. et omniū irrationalium et tempora-
 lium. sempiternę viuunt rationes: dic mihi supplici
 tuo deus. & misericors misero tuo. dic mihi vtrum
 alicui iam etati mee mortue successerit infācia mea.
An illa est quā egi intra viscera matris mee. **Nā** et

de illa non nihil mihi indicatum est. & pregnātes ipse
se vidi feminas. Quid ante hāc etiam dulcedo mea de
us meus? Fui ne alicubi aut aliquis? Nam qui mihi
bi dicat ista nō habeo. Nec pater nec mater potuerūt
nec aliorū expimentum. nec memoria mea. An irrides
me ista querentē. teq; de hoc quod noui laudari a me
uibes. & confiteri me tibi? Confiteor tibi domine celi
& terre. laudem dicens tibi de primordiis meis. et in
fancia mea que nō memini: et dedisti ea homini ex ali
is de se conicere: & auctoritatibus etiam mulierculay
multa dese credere. Eram enī. & vinebā etiā tunc: et
signa quib; sensa mea nota alijs facerem iam in fine ī
fancie querebam. Vnde hoc tale animal. nisi abs te do
mines? An q̄squā se faciendi erit artifex? Aut vlla ve
na trahit aliunde qua esse & viuere currat in nos. p̄
ter quā quod tu facis nos domine. cui esse et viuere non
aliud atq; aliud est quia summe ēē & summe viuere id
ipsū es? Sūmus enī es. & nō mutaris. neq; pagit in
te hodiernus dies. & tamen ī te pagit: quia ī te sūt et
ista omīa. Non enī haberent vias transeundi nisi cō
tineres ea. Et quoniam anni tui nō deficient. am tui ho
diernus dies. Et quā multi iam dies nostri et patrum
nostroz p̄ hodiernū tuū transierunt. et ex illo acceperūt
modos. et utiq; extiterunt. & transibūt adhuc aliq;
& accipient. et utiq; existēt. Tu autē idem ipse es.
& omīa crastina atq; vltra. omniaq; hesternia et retro
hodie facies. hodie fecisti. Quid ad me si quis nō itelli
gat? Gaudeat et ipse dicens. Quid est hoc? Gaudeat
etiam sic: & amet nō inueniendo inuenire poti⁹ quā
inueniendo non īvenire te. Exaudi deus. Ve peccatis
hominū. Et homo dicit hec. et misereris eius quā tu fe
cisti eam: et peccatū non fecisti in eo. Quis me cōme;

morat peccatū infancie mee. **Q**uomō nemo mundus
 a peccato coram te: nec infans cui⁹ est vni⁹ diei vita su-
 per terram. **Q**uis me cōmemorat. **A**n quilibet tātil-
 lus nūc paruulus. ī quo video quod nō memini de me
Quid ergo tunc peccabam. **A**n quia vberib⁹ inhiabā
 plorans. **N**am si nūc faciam nō quidē vberib⁹ sed esce
 cōgruenti ānis meis ita inhiāns. deridebar atq; rep̄hen-
 dar uistissime. **T**unc ergo rep̄hendenda faciebā. sed q̄a
 rep̄hēdentem itelligere nō poterā. nec mos reprehendit
 me: nec ratio sinebat. **N**am extirpam⁹ & eicim⁹ ista
 crescentes. **N**ec vidi aliquē scientem cū aliquid purgat
 bona abicere. **A**n ptempore eciam illa bona erāt. flen-
 do petere etiā quod noxie daret. indignari acriter non
 subiectis hominib⁹ liberis & maiorib⁹ hisq; a quib⁹ ge-
 nitus est: multisq; preterea prudenciorib⁹ non ad nutū
 voluntatis obtemperantib⁹ feriendo nocere. niti quātū
 p̄t. quia nō obediūt imperijs quib⁹ p̄niciose obediretur
Ita imbecillitas mēbroꝝ infantiliū īnocens est. non
 anim⁹ infanciū. **V**idi ego et exptus sum zelantem par-
 uulū. **N**ondū loquebat. & intuebat pallid⁹ amaro
 aspectu collactaneum suū. **Q**uis hoc ignorat. **E**xpiare
 se dicunt ista matres atq; nutrices nescio quib⁹ remedi-
 is. **N**isi vero et ista īnocencia est. illū ī fonte lactis
 vbertim manante atq; habūdante copijs opulētissimū
 istū egentissimū et illo adhuc vno alimēto vitā ducētē
 consortem nō pati. **S**ed blande tollerantur hec. non q̄a
 nulla vel parua: sed quia etatis accessu paritura sunt.
Quod licet pbes. cū ferri equo animo eadē nō possūt
 quando ī aliquo annosiore dep̄hendunt. **T**u itaq; do-
 mine deus me⁹ qui dedisti vitā infanti. et corpus quod
 ita vt videmus instruxisti sensib⁹. cōpegisti mēbris. fi-
 gura decorasti. p̄q; eius vniuersitate atq; incolomitate

omnes conatus animantis insinuasti . iubes me lau-
dare te in istis . et cōfiteri tibi . et psallere nomini tuo
altissime . quia deus omnipotens es et bonus . etiam si
sola ista fecisses q̄ nemo alius potest facere nisi tu vno
a quo est omnis modus . formosissime qui formas oīa
et lege tua ordinas omnia . **H**anc ergo etatem domine q̄
me vixisse nō memini . de qua alijs credidi . et qua me
egisse ex alijs infantibz cōieci . quanquā ista multū fi-
da cōiectura sit . piget me ānumerare huic vite mee q̄
vixi i hoc secl'o . **Q**uātū enī attriet ad obliuiois mee te
nebras . par illi est q̄ vixi in matris utero . **Q**uod et si
iniquitate concep't' sum . et i peccatis mater mea me
in utero aluit . vbi oro te deus meus . vbi domine ego ser-
uus tuus . vbi ā quādo i nocens fui . **S**ed ecce omitto il-
lud tēp' . **E**t quid m iā cū eo est . cui' nulla vestigia re-
colo . **N**ōne ab infanciam huc p'gens veni in puericiā .
Vel potius ipsa i me venit . et successit infancie nec dis-
cessit illa . **Q**uo enī abiit . et tamē iā nō erat . **N**ō enī
eram infans qui nō farer . sed iam puer loquēs erā . **E**t
memini hoc : et vnde loqui didicerim post aduerti . **N**ō
enī docebāt me maiores homīes p'bentes mihi verba cer-
to aliquo ordine doctrine sicut paulo post litteras : sed
ego ipse mente quam dedisti mihi domine deus meus cū
gemitibz & vocibz varijs . et varijs membrorū motibus
edere vellem sensa cordis mei . vt voluntati parerēt . nec
valerem que volebam omnia . nec quibz volebam omnia
prestabā memoria . cū ipsi appellabant rem aliquā . &
secundū eam vocem corpus ad aliquid mouebā videbam
& tenebam hoc ab illis vocari rem illā quod sonabāt
cū eā vellent ostēdere . **H**oc autem eos velle ex motu cor-
poris aperiebāt . tanquā verbis naturalibz omniū gen-
ciū q̄ fiunt vultu et nutu oculorū . ceterorū que mēbrorū

actu et sonitu vocis indicante affectione animi in petendis
 habendis. reiciendis. fugiendis. faciendisve rebus. Ita
 verba in variis sententiis locis suis posita et crebro audita
 quarum rerum signa essent paulatim colligebam. measque iam
 voluntates edomito meis signis ore per hec enunciabam.
Sic cum his inter quos eram voluntatum enunciandarum sig-
 na communicavi. Et vite humane percellensam societatem
 alcius ingressus sum. pendens ex parentum auctoritate
 natumque maiorum hominum. Deus deus meus quas ibi mi-
 serias exptus sum et ludificationes. quandoquidem mihi rec-
 te vivere puero id proponebatur. obtemperare monentibus ut
 in hoc seculo florem. Et excellere linguis artibus. ad
 honorem hominum et falsas diuitias famulantibus. **I**nde
 in schola datus sum ut discerem litteras. in quibus quid uti-
 litatis esset ignorabam miser. Et tamen si segnis in discen-
 cendo essem vapulabam. **L**audabatur enim hoc a maioribus
 et multi ante nos vitam istam agentes perstruxerant erumpen-
 tes vias per quas transire cogebamur. multiplicato
 labore et dolore filius adam. **I**nuenimus autem domine ho-
 mines rogantes te. Et didicimus ab eis sentientes te ut
 poteramus esse magni aliquem. qui posses etiam non ap-
 parens sensibus nostris exaudire nos. et subuenire nobis.
Nam puer cepi rogare te auxilium et refugium meum. Et
 in tuam inuocationem rumpebam nodos lingue mee. et ro-
 gabam te paruus non paruo affectu ne in schola vapularer.
Et cum me non exaudiebas quod non erat ad insipientiam
 mihi. ridebant a maioribus hominibus usque ab ipsis pa-
 rentibus qui mihi accidere mali nihil volebant plage
 mee. **M**agnus tunc et graue malum meum. **E**st ne quis
 quam domine tam magnus animus per grandem affectum tibi
 coherens. **E**st ne inquam quisquam. **F**acitem hoc quedam
 etiam stoliditas. **E**st ergo qui tibi pie coherendo ita sit

granditer affectus. ut eculeos et ungulas. atque huiusce
modi varia tormenta per quibus effugiendis tibi per vni-
uersas terras cum timore magno supplicat ita paruisti
met diligens eos qui hec acerbissime formidant. quemad-
modum parentes nostri ridebant tormenta quibus pueri
a magistris affligebamur. **N**on enim aut minus ea me
timebamus: aut minus te de his enadendis deprecabamur
Et peccabamus tamen minus scribendo aut legendo. aut
cogitando de litteris quam exigebat a nobis. **N**on enim
deerat domine memoria vel ingenium. que nos habere vo-
luisti per illa etate satis. sed delectabat ludere. **E**t vindica-
bat in nos ab eis qui talia utique agebant. **S**ed maio-
rum nuge negotia vocantur: puerorum autem talia cum sint
puniuntur a maioribus: **E**t nemo miserat pueros uel il-
los vel utrosque: nisi vero approbat quisquam bonus rerum
arbiter vapulasse me quia ludebam pila puer. et eo lu-
do impediabar quo minus celeriter discerem litteras quibus
maior deformius ludere. **A**ut aliud faciebat idem ipse
a quo vapulabam. qui si in aliqua questiuicula a con-
dore suo victus esset. malebile atque inuidia torquere-
tur. quam ego cum in certamine pile a collusore meo supe-
rabar. **E**t tamen peccabam domine deus ordinator et cre-
ator rerum omnium naturalium: peccatorum autem tantum ordi-
nator. **D**omine deus meus peccabam faciendo contra precep-
ta parentum et magistrorum illorum. **P**oteram enim post-
ea bene uti litteris quas volebant ut discere quocumque anno
illi mei. **N**on enim meliora eligens inobediens eram.
sed amore ludendi amans in certaminibus superbas victorias
et scalpere aures meas falsis fabellis quo prurirent arde-
re. eadem curiositate magis magisque per oculos pericu-
losa micante in spectacula ludosque maiorum. quos tamen
qui edunt ea dignitate precellunt. ut hoc pene omnes op:

tent parvulis suis : quos tamē cedi libenter pacunē . si
 spectaculis talibz impedianē a studio quo eos ad talia
 agenda cupiunt pvenire . **V**ide ista domīe misericordi-
 ter . **&** libera nos iā inuocantes te : libera ecīā eos qui
 nondū te inuocant . vt inuocent te et liberes eos . **A**u-
 dierā enī ego adhuc puer de vita eterna pmissa nobis
 p humilitatem domī nostri ihesu crīsti . descendētis ad
 supbiam nostrā : **&** signabar iam signo crucis eius . et
 condiebar iam eius salc . iā inde ab vtero matris mee .
 que multum sperauit in te . **V**idisti domīe cum adhuc
 puer essem . **&** quodam die pssus stomachi infirmīta-
 te repente estuarem . pene moritur⁹ : vidisti deus meus
 quoniā custos meos iam eras . quo motu animi **&** q̄
 fide baptismū xpī tui dei et domini mei flagitauī . a pi-
 etate matris mee et matris omniū nostrū ecclesie tue :
 et cōturbata mater carnis mee . quoniā et sempiternā
 salutem meam carius parturiebat corde casto ī fide tua
 iā curaret festinabunda vt sacramentis salutaribz ini-
 ciarer . **&** abluerer te domīe ihesu cōfites ī remissionē
 peccatorū nisi statim recreatus essem . **D**ilata est itaqz ī
 vndacio mea . quasi necesse esset vt adhuc sordidarer si
 viuerem : quia videlicet post lauacrū illud maior **&**
 periculosior in sordibz delictorū reatus foret . **I**ta iā cre-
 debam . **&** illa . **&** omnis domus nisi pater solus : qui
 tamen non euicit in me ius matris pietatis quomi-
 nus in xpō crederem . sicut ille nondū crediderat . **N**ā
 illa satagebat vt tu mibi pater esses deus meus potius
 quā ille : **&** in hoc adiunabas eam . vt superaret virū
 cui melior seruiebat : quia et in hoc tibi utiqz id iubēti
 seruiebat . **R**ogo te deus meus vellem scire si tu ecīam
 velles quo cōsilio dilatus sim ne tunc baptisarer : utrū
 bono meo mibi quasi laxata sint lora peccandī an non

laxata sint. **V**nde ergo etiam nunc de alijs atq; alijs
sonat vndiq; i auribus nostris sonat. sine illum. faciat
quod vult. nondū enī baptisatus est. & tamē in salu-
te corporis non dicimus. sine vulnere amplius. nōdū
enī sanatus est. **Q**uanto ergo melius vt cito sanarer
& id ageret mecum meorū meaq; diligencia. vt recep-
ta salus anime mee. tuta esset tutela tua qm dedisses
eam. **M**elius vere. **S**ed quot et quanti fluctus impēde-
re temptationū post puericiam videbantur. **N**ouerat
eos illa iam mater. & terram per eos vnde postea for-
marer quā ipsam iā effugiem cōmittere volebat. **I**n
ipsa tamen puericia de qua mihi minus quā de adoles-
cencia metuebat non amabam litteras. & me in eas
vrgeri oderam. & vrgebar tamen: et bene mihi fiebat
nec faciebam bene. **N**emo autem inuitus benefacit.
etiam si bonū est quod facit. **N**ec qui me vrgebant be-
nefaciebant: sed bene mihi fiebat abs te deus meus. **I**lli
enī non intuebant quo referrem quod me discere coge-
bant pterquā ad faciendas insatiabiles cupiditates co-
piose inopie. & ignominose glorie: tu vero cui nume-
rati sūt capilli nostri. errore omnium qui mihi instabāt
vt discerem vtebaris ad vtilitatem meā: meo autem q
discere nolebam vtebaris ad penam meā quia plecti nō
eram indignus tantillus puer. & tāt peccator. **I**ta
de nō benefacientibus tu benefaciebas mihi: & de peccan-
te meipso iuste retribuebas mihi. **I**ussisti enī et sic est
vt pena sua sibi sit omnis inordinatus animus. **Q**uid
autē erat cause cur grecas litteras oderam quibus pueru-
lus imbuebar ne nunc quidem satis exploratū est. **A**d
amaueram enī latinās. non quas primī magistri. sed
quas docent qui grāmatici vocāt. **N**am illas primas
vbi legere et scribere et numerare discit. nō minus one

rosas penalesq; habebam quā omnes grecas. **V**nde tñ
 et hoc nisi de peccato et vanitate vite qua caro eram. et
 spiritus ambulans et non reuertens. **N**am utiq; meli
 ores quia cerciores erant. ille prime littere. quibus fie
 bat in me et factum est. **E**t habeo illud vt legam sicut
 scriptū inuenio. **E**t scribam ipse si quid volo. quā ille
 quibus tenere cogebar enee nescio cui⁹ errores. oblitus
 errorum meorū. **E**t plorare didonem mortuā. quia se
 occidit ob amorē: cū interea meipsū in his a te moriētē
 deus vita mea sicis oculis ferrem miserrimus. **Q**uid
 enī miserius misero non miseram te seipsū. **E**t flente
 didonis mortem. que fiebat amando eneam. nō flendo
 autē mortem suam. que fiebat non amando te. **D**eus
 lumen cordis mei. et panis oris intus anime mee. **E**t
 virtus maritans mentem meam. et sinū cogitacionis
 mentis mee. non te amabam. et fornicabar abs te: **E**t
 fornicanti sonabat vndiq; euge. euge. **A**micitia enim
 mundi huius fornicatio est abs te et euge euge dicitur
 vt pudeat si non ita homo sit. **E**t hec non flebā et fle
 bam didonē extinctam. ferroq; extrema secutā: sequens
 ipse extrema condita tua relicto te: **E**t terra iens i ter
 ram. **E**t si phiberer ea legere dolerē quia nō legerē qd
 dolezer. **T**alis demencia. honestiores et vberiores litte
 re he putāt. quā ille quib; legere et scribere didici. **S**ed
 nunc in anima mea clamet deus meus. et veritas tua
 dicat mihi. **N**on est ita: nō est ita. **M**elior est prosus
 doctrina illa prior. **N**am ecce paratior sum obliuisci
 errores enee atq; omnia eiusmodi. quā scribere et legere.
At enī vela appendent luminib; gramaticorū scholarū q;
 non illa magis honorem secreti. quā tegumētū erroris
 significant. **N**on clament aduersum me quos iam nō
 timeo dū confiteor tibi que vult anima mea deus me⁹

& acquiesco in reprehensione malay viarum mearum. **ut**
diligam bonas vias tuas. **N**on clament aduersus me
venditores gramatice vel emptores: quia si proponam eis
interrogans utrum verum sit quod etiam aliquando cartagine
venisse poeta dicit. indoctiores nescire se respondebunt.
doctiores autem etiam negabunt verum esse. **A**t si queram
quibus litteris scribat enee nomen. omnes mihi qui hec
didicerunt verum respondent secundum id pactum et placitum
quo inter se homines ista signa firmarunt. **I**tem si quæram
quid horum maiore vite huius incommodo quisque obli-
uiscatur legere et scribere. an poetica illa figmenta. quis
non videat quid responsurus sit qui non est penitus obli-
tus sui. **D**ecebam ergo puer cum illa inania istis utili-
oribus amore postponebam. vel potius ista oderam. illa
amabam. **T**am vero unum et unum. duo et duo. quatuor
et quatuor. odiosa catio mihi erat. **&** dulcissimum
spectaculum vanitatis equus ligneus plenus armatis. et
troie incendiium. atque ipsius umbra creuse. **C**ur ergo gre-
cam etiam gramaticam oderam talia cantantem. **N**am
et homerus peritus texere tales fabellas. **&** dulcissime
vanus est. mihi tamen amarus erat puero. **C**redo etiam
grecis pueris virgilius ita sit. cum eum sic discere cogunt
ut ego illum: videlicet difficultas omnino ediscere lingue
peregrine quasi felle aspergebat omnes suauitates gre-
cas fabulosarum narrationum. **N**ulla enim verba illa no-
ueram: **&** senis terroribus ac penis ut nossem instabat
mihi vehementer. **N**am et latine aliquando istas utique nulla no-
ueram: et tamen aduertendo didici sine ullo metu atque crucia-
tu iter etiam blandimenta nutricum et ioca arridendum et leticia
as alludendum. **D**idici vero illa sine penali onere vergentium
cum me vergeret cor meum ad parientia concepta sua: et quia non esset
nisi aliqua verba didicisse non a docentibus sed a loquentibus in quibus

& ego auribus parturiebam quicquid sentiebam. Hinc
 satis clucet maiorem habere vim ad discenda ista libera
 curiositatem. quam meticulosam necessitatē. Sed illius
 fluxū hec restrinxit legibus tuis deus. Legibus tuis. an
 a magistrorum ferulis. usque ad temptationē martirū va
 lentibus legibus tuis miscere salubres amaritudines re
 uocantes nos ad te. a iocunditate pestifera qua recessi
 mus a te. Exaudi domine deprecationē meam. ne deficiat
 anima mea sub disciplina tua. neque deficiat in confite
 do miserationes tuas quibus eruiisti me ab omnibus vijs
 meis pessimis. ut dulcescas mihi super omnes seductiones
 quas sequebar. & amem te validissime. & amplexer
 manū tuā totis precordijs meis. & eruas me ab omni
 temptatione usque in finem. Ecce enim tu domine rex meus
 & deus meus tibi seruiat quicquid utile puer didici. tibi
 seruiat quod loquor et scribo. & lego. & numero
 quoniam cum vanā disciplinā dabas mihi: et in eis vanis
 peccata delectationū mearum dimisisti mihi. Didici enim
 in eis multa verba utilia. Sed et in rebus non vanis dis
 ci possunt: & ea via tuta est in qua pueri tui ambula
 rent. Sed ve tibi flumen moris humani. quis resister
 tibi? Quādiu non siccaberis? quousque volues eue fili
 os in mare magnū. & formidolosum. quod vix trans
 eunt qui lignū conscenderint. Nōne ego in te legi &
 tonantem iouem et adulterantē. & utique nō posset hec
 duo: sed actū est ut haberet auctoritatem ad imitandū
 verū adulterium. lenocinante falso tonitru. Quis au
 tem penulatoꝝ magistrorum audit aure sobria. ex eodē
 puluere hominem clamantē & dicentē fingeat hec ho
 merus. & humana ad deos trāsferebat. Diuina mal
 lē ad nos. Sed verius dicit quod fingeat. Hec quidem
 ille. sed hominibus flagitiosis diuina tribuēdo. ne flagicia

flagicia putarentur: & ut quisquis ea fecisset non homines perditos. sed celestes deos videret imitatus. Et tamen o flumen tartareum iactantur in te filij hominum cum mercedibus ut hec discant: & magna res agitur cum hoc agitur publice in foro in conspectu legum supra mercedem salarii decernentium: & saxa tua percutis. & sonas dicens. Hinc verba discunt: hinc acquiritur eloquentia rebus persuadendis. sententiisque explicandis maxime necessaria. Ita vero non cognoscerem verba hec imbrem aureum. & gremium. & fucum. et templa celi. et alia verba que in eo loco scripta sunt. nisi terentius induceret nequam adolescentem apponentem sibi iouem ad exemplum stupri. dum spectat tabulam quamdam pictam in pariete ubi ierat pictura hec. iouem quo pacto diane misisse aiunt in gremium quondam imbrem aureum fucum factum mulieri: & vide quemadmodum se concitat ad libidinem quasi celesti magisterio. At quem deum inquit Qui templa celi summo sonitu concutit. Ego homuncio id non facerem: Ego vero illud feci ac lubens. Non omnino nisi per hanc turpitudinem verba ista commodius discuntur: Sed per hec verba. turpitudo ista confidentius perpetratur. Non accuso uerba quasi vasa electa atque pretiosa: sed vinum erroris quod in eis nobis propinabatur ab ebrijs doctoribus. Et nisi biberemus cedebamur: nec appellare ad aliquem iudicem sobrium licebat. Et tamen ego deus meus in cuius conspectu iam secura est recordatio mea libenter hec didici. & his delectabar miser. & ob hoc bone spei puer appellabar. Sine me deus meus dicere aliquid et de ingenio meo. munere tuo. in quibus a me deliramentis atterebatur. Proponeretur enim mihi negocium anime nec satis inquietum premio laudis. & dedecoris vel plagarum metu. ut

discerem verba iunonis irascentis. & dolētis quod nō
 posset italia teucroy auertere regē. q̄ nūquam iunonē
 dixisse audieram: sed poeticoꝝ figmentorum vestigia er
 rantes sequi cogebarur: & tale aliquid dicere solutis
 verbis. quale poeta dixisset versibus. **E**t ille dicebat
 laudabilius. in quo p̄ dignitate adumbrate p̄sone ire
 ac doloris similior affect⁹ emicbat. verb⁹ sētēcias cōgru
 enter vestientibus. **V**t quid mihi illud o vera uīra de⁹
 meus quid mihi recitanti acclamabat p̄ multis coetani
 is et collectoribus meis. **N**ōne ecce illa omnia fum⁹
 et vēr⁹. **I**ta ne aliud non erat vbi exerceretur ingeniū
 et lingua mea. **L**audes tue domīe. laudes tue p̄ scrip
 turas tuas suspenderent palmitem cordis mei: & non
 raperet per inania nugarū turpis p̄da volatilib⁹. **N**ō
 enim vno modo sacrificatur transgressoribus angelis.
Quid autem mirū quod in vanitates ita ferebar. &
 a te deus meus ibam foras: quando mihi imitandi pre
 ponebant homines qui aliqua facta sua non mala si
 cū barbarismo aut solecismo enunciarent. rep̄hensi cō
 fundebant: si autem libidines suas integris et rite con
 sequentibus verbis copiose ornatēq; narrarēt. laudati
 gloriabant. **V**ides hec domīe et taces: longanimis &
 multum misericors et verax. **N**ūquid semp tacebis: et
 nunc eruis de hoc inhumanissimo p̄fundo querentem te
 animam et sicientem delectaciones tuas. & cui⁹ cor di
 cit tibi. quesui vultū tuū. vultū tuum domīe requirā
Nam longe a vultu tuo in affectu tenebroso. non enī
 pedibus aut spacijs locorum itur abs te: aut redit ad
 te. **A**ut vero filius ille tuus minor equos vel currus.
 vel naues q̄sui. aut auolauit p̄na uisibili. ā moto po
 blite iter egit. vt in longinqua regione viuens p̄dige
 dissiparet quod dederas proficiscenti dulcis pater. quia

dederas et egeno redeunti dulciore. **I**n affectu ergo libri
dino so. id enim est tenebroso. atq; id est longe a vultu
tuo uide domine deus. & paciēter ut vides uide quomō
diligenter obseruent filij hominū pacta litterarū et sil:
labarum accepta a prioribus locutoribus et a te accepta
eterna pacta perpetue salutis negligant. ut qui illa so:
norū vetera placita teneat. aut doceat. si contra disci:
plinam gramaticam sine aspiratione prime sillabe ho:
minem dixerit magis displiceat hominibus. quā si cō
tra tua p̄cepta hominem oderit. cū sit homo. **Q**uasi ve
ro quēlibet inimicū hominem p̄uicioſius ſenciāt quā ip
sum odiū quo in eū irritatur: aut vastet quīquā p̄ſe
quendo aliū grauius quā cor ſuum vastat inimicando
Et certe non est interior litterarū ſciēcia. quā ſcripta
conſciēcia. id ſe alteri non facere quod nolit pati. q̄z
tu ſecretus es habitans in excelsis in ſilencio. deus ſolus
magn⁹. lege ifatigabili ſpargēs penales cecitates ſupra
illicitas cupiditates. **C**um homo eloquēcie famā que
rit aſtans ante hominem iudicem. circūſtante hominū
multitudine. inimicū ſuum odio immaniffimo iſectās
uigilantiſſime cauet ne p̄ lingue errorem dicat inter ho
mines: & ne p̄ mentis furorem hominē auferat ex ho:
minibus non cauet. **H**orū ergo puer morum in limē
iacebam miſer: & hui⁹ arene paleſtra erat illa ubi ma
gis timebam barbariſmū facere. quā cauebam ſi facerē
non facientibus non inuidere. **D**ico hec. & confiteor
tibi deus meus. in quibus laudabar ab eis quibus pla:
cere mihi tunc erat honeſte viuere. **N**on enī videbam
voraginem turpitudinis. in qua p̄iectus eram ab ocu:
lis tuis. **N**am in illis iam quid me fedius fuit. ubi
etiam talibus displicebam fallendo innumerabilibus mē
dacijs et pedagogos et magiſtros. & parentes. amore

60
L. 1. cap. 1.

ludendi. studio spectandi nugatoria. et imitandi lucra
inquietudine. **F**urta etiam faciebam de cellario parē
tum. & de mensa vel gula imperante vel ut haberē qđ
darem pueris ludum suū mihi quo pariter delectabant
tamen vendentibus. **I**n quo etiam ludo fraudulentas
mātorias ipse vane excellēcie cupiditate uictus sepe au:
cupabar. **Q**uid autem tam nolebam pati. atq; atroci:
ter si dephenderem arguebam. quā id quod alijs faciebā
et si dephensus arguerer. sentire magis quam cedere libe
bat. **I**stane est innocēcia puerilis? **N**on est domīe nō
est. **O**ro te deus meus. **N**am hec ipsa sunt que a peda
gogis et magistris et a nucib⁹ et pirulis et passerib⁹ ad
pfectos et reges. aurū. predia. mācipia. hec ipsa om:
nino succedentibus maioribus etatibus transeūt. sicuti
ferulis maiora supplicia succedunt. **H**umilitatis ergo
signum in statura puericie rex noster pbasti cū aīsti.
talium est regnū celoy. **S**ed tamen domīe tibi excellen:
tissimo atq; optimo conditori & rectori vniuersitatis
deo nostro gratias. etiam si me puerū tantū esse voluis
ses. **E**ram enī. & iam tūc vnebam atq; senebam:
meamq; incolomitātē vestigū secretissime vnitatis ex
qua eram. cui⁹ cure habebam custodiam interiori sensu
integritatem sensuū meoy. inq; ipsis paruis paruaq;
rerū cogitationibus veritate delectabar. falli nolebam.
memoria uigebam. locutiōe instruebar. amicitia mul:
cebar. fugiebam dolorem. abiectiōem. ignoranciam.
Quid in tali animante non mirabile atq; laudabile?
At ista omīa dona dei mei sunt: nō mihi ego dedi hec
Et bona sunt: & hec omīa ego. **B**onus ergo est qui
fecit me: & ipse est bonum meū: & illi exulto bonis
omnibus quibus etiam puer erā. **H**oc enim peccabam.
quod non in ipso sed in creaturis eius me atq; ceteras

voluptates • sublimitates • veritates querebam • atq; irā
ruebam in dolores • confusiones • errores • Graciam tibi
dulcedo mea et honor meus et fiducia mea deus meus •
gracias tibi de donis tuis • Sed tu mihi ea serua • Ita
enī seruabis me • & augebunt et pficient que dedisti
mihi et ero ipse tecū • quia et vt sim tu dedisti mihi

R Sancti Augustini Liber Secundus Incipit
Recordari volo • transactas feditates meas •
& carnales corruptiones anime mee • nō qd
eas amem • sed vt amē te deus meus • Amore
amoris tui facio istud • recolēs vias meas nequissimas
ī amaritudine recogitationis mee • vt tu dulcescas mihi
dulcedo nō fallax • dulcedo felix et secura et colligēs
me a dispersione in qua frustatim discussus sum • dū ab
vno te auersus in multa euaniui • Exarsi enī aliquādo
faciari in inferis ī iadoleſcentia • et siluescere ausus sū
varijs et vmbrosis amoribus et contabuit species mea •
et conputrui coram oculis tuis placens mihi • et place
re cupiens oculis hominū • Et quid erat quod me delecta
bat • nisi amare et amari • Sed non tenebatur mod⁹
ab animo vsq; ad animum : quatenus est luminosus li
mes amicicie : sed exalabant nebule de limosa cōcupiscē
cia carnis • & scatebra pubertatis • & obnubilabāt at
q; offuscabant cor meum • vt non discernere serēitas
dilectionis a caligine libidinis • Vtrumq; in confuso cō
tuabat et rapiēbat inbecillam etatem per abrupta cupi
ditatū • atq; mersabat gurgite flagiciozū • Inualuerat
sup me ira tua et nesciebam : obsurduerā stridore catene
mortalitatis mee • pena supbie aīe mee • & ibā longius
a te et sinebas : & iactabar et diffleuebam • et ebulliebā
per fornicationes meas et tacebas • O tardū gaudium
meū • Tacebas tunc : & ego ibam porro longe a te in

plurima et plura sterilia semina dolorum superba deiectione
 ne et inquieta lassitudine. **Q**uis mihi modularetur
 eruptionem meam. **E**t nouissimarum rerum fugaces pulchri-
 tudines in usum verteret. **E**t earum suauitatibus metas
 perficeret. ut usque ad coniugale litus exestuarent fluctus
 etatis mee. si tranquillitas in eis non poterat esse fi-
 ne pereandorum filiorum contenta. sicut prescribit lex tua domine
 quam formas etiam propinquam mortalitatis nostre. potes imponere
 lenem manum ad temperamentum spinarum a paradiso tuo
 secularium. **N**on enim longe a nobis est omnipotentia
 tua. etiam cum longe sumus a te. **A**ut certe sonitum nu-
 bium tuarum vigilantius aduerterem. tribulationem autem
 carnis habebunt huiusmodi. ego autem vobis parco: et
 bonum est homini mulierem non tangere. et qui sine ux-
 ore est cogitat ea que sunt dei. quomodo placeat deo: qui
 autem matrimonio vinculus est cogitat ea que sunt mun-
 di. quomodo placeat uxori. **H**as ergo voces exaudire ui-
 gilantior: **E**t abiectus propter regnum celorum felicitatem expec-
 tare amplexus tuos. **S**ed effervui miser. sequens im-
 petum fluxus mei relicto te: **E**t excessi omnia legitima
 tua: nec evasi flagella tua. **Q**uis enim hoc mortalium
Nam tu semper aderas misericorditer leniens. et amaris-
 simis asperges offensibus omnes illicitas iocunditates me-
 as: ut ita quererem sine offensione iocundari. **E**t ubi hoc
 possem non inuenirem quicquam pro te domine: preter
 te qui fingis dolorem in precepto. **E**t percutis ut sanes:
 et occidis nos ne moriamur abs te. **U**bi eram quam lon-
 ge exulabam a deliciis domus tue anno illo xvi. etatis
 carnis mee. cum accepit in me sceptrum. **E**t totas manus
 ei dedi velania libidinis licenciose pro dedecus humanum. il-
 licite autem per leges tuas. **N**on fuit cura meorum ruentem
 excipere me matrimonio: sed cura fuit tantum ut discerem

sermo non facere quā optimū • et psuadere dictione. **E**t
anno quidem illo intermissa erant studia mea • dū mi-
hi reducto amadauris in qua vicina vrbe iam ceperam
litteratorie atq; oratorie percipiende gracia peregrinari
longinquioris apud cartaginem pegrinationis sūpt⁹
preparabant • animositate magis quam opibus patris
municipij thagastensis • admodū tenuis • **C**ui narro hec
Neq; enī tibi deus meus • sed apud te narro hec generi
meo • generi humano • quantulacūq; ex particula inci-
dere potest in istas meas litteras. **E**t vt quid hoc? vt vi-
delicet ego et quisquis hec legit cogitemus • de quā pfū-
do clamandum sit ad te. **E**t quid ppius auribus tuis • si
cor confitens et vita ex fide est? **Q**uis enī non extolle-
bat laudibus tunc hominem patricium patrem meum
quod vltra vires rei familiaris sue impenderet filio qd;
quid eciam lōge peregrinanti studioꝝ causa opus esset
Multoz enim ciuium longe opulencioꝝ nullum tale ne-
gocium p liberis erat • cū interea non satageret idē pa-
ter qualis crescerem tibi • aut quā castus essem dūmodo
essem disertus • vel desertus potius a cultura tua deus •
qui es vnus verus et bonus dominus • agri tui cordis
mei. **S**ed vbi sexto illo et decimo anno interposito ocio
ex necessitate domestica feriatas ab omni scola cū parē-
tibus esse cepi • excesserunt caput meū vepres libidinum •
et nulla erat eradicās manus • quinimo vbi me ille pa-
ter in balneis vidit pubescentem • **E**t inquieta indutū
adolescencia • quasi iam ex hoc in nepotes gestiret • gau-
dens matri indicauit • gaudēs uinolencia ī qua te mū-
dus oblitus est • creatorem suū • **E**t creaturā tuam p te
amauit et de vino inuisibili peruerse atq; inclinate in-
ima voluntatis sue. **S**ed matris inpectore iam inchoa-
ueras templum tuū • et exordium sancte exhortacionis

tue. **N**am ille adhuc catecuminus. & hec recens erat
Itaq; illa exiuit pia trepidacione ac tremore: & quā:
 uis mihi nondū fidei. timuit tamen uias distortas.
 in quibus ambulant qui ponunt ad te tergū et non fa-
 ciem. **E**i mihi. & audeo dicere tacuisse te deus meus
 cū irem abs te longius. **I**tane tu tacebas tunc mihi &
 et cui⁹ erant nisi verba tua p matrem meam fidelē tuā
 que cantasti in aures meas. **N**ec inde quicquā descen-
 dit in cor ut facerem illud. **V**olebat enī illa. et secreto
 meminī ut monuerit cū sollicitudine ingenti ne forni-
 carer. maximeq; ne adulterarem cuiusquam vxorem.
Qui mihi monitus muliebres uidebant q̄b; obtempe-
 rare erubescerem. **I**lli autem tui erant et nesciebā. &
 te tacere putabam. atq; illam loqui p quā tu mihi non
 tacebas. **E**t in illa contempnebaris a me: filio eius. fi-
 lio ancille tue. seruo tuo. **S**ed nesciebam: & p̄ceps ibā
 tanta cecitate. ut iter coetaneos meos puderet me mi-
 noris dedecoris quā audiebam eos iactantes flagicia
 sua: & tanto glorianes magis. quātomagis turpes
 essent. **E**t libebat facere non solū libidinem facti. verū
 etiam laudis. **Q**uid dignū est uituperacione nisi uici-
 um. **E**gone uituperarer uiciosior fiebam: & ubi nō
 suberat quo admissio equarer p̄ditis. fingebam me fecis-
 se quod non feceram ne uiderer abiectior quo erā im-
 mencior: & ne uilior haberer quo erā castior. **E**cce cū
 quibus comitibus iter agebam platearū babilonie. &
 volutabar in ceno eius. tanquā in cinamomis et vngē-
 tis p̄ciosis. & in umbilico eius quo tenacius hererem:
 calcabat me inimicus inuisibilis. & seducebat me. q̄a
 seduātilis eram. **N**on enī et illa que iam de medio ba-
 bilonis fugerat sed ibat in ceteris eius tardior mater
 carnis mee sicut monuit me pudiciā ita curauit q̄d

de me a uiro suo audierat. iamq; pestilenciosum & in
posterum periculosum sentiebat cohercere termino coniu-
galis affectus si resecari ad uiuum nō poterat. non cu-
rauit hoc. quia metus erat ne impediret spes mea com-
pede vxoria: nō spes illa quā ī te futuri seculi habebat
mater: sed spes litterarū. quas ut nossent nimis vole-
bat parēs vterq;. Ille quia de te nihil cogitabat. de me
autem inania: illa autem quia nō solū nullo detrimen-
to. sed etiam nōnullo adiumento ad te adipiscendū pro
futura existimabat vsitata illa studia doctrie. Ita enī
conicio recolens ut possim mores parentū meorū. **R**e-
laxabant etiam mihi ad ludēdū habere ultra tēperamē-
tū seueritatis in dissolutionem affectionū variarū: et
in omnib; erat caligo intercludens mihi deus meus se-
renitatem veritatis tue: & p̄diebat tanquā ex adipe ī
īqtas mea. furtū certe punit lex tua dñe: & lex ī scrip-
ta in cordibus hominū: quā nec ipsam quidem delectet
inīqtas. **Q**uis enī fur eē aīo furem patiē? **N**ec copi-
osus ad actū inopia. **E**t ego furtū facere volui et feci.
nulla cōpulsus egestate nec penuria: sed fastidio iusti-
cie. & sagina iniquitatis. **N**am id furatus sū quod
mihi habundabat: et multo melius. **N**ec ea re volebā
frui quam furto appetebam. sed ipso furto et peccato.
Arbor erat pirus in vicinā nostre vinee. pomis onus-
ta. nec forma nec sapore illecebrosis. **A**d hanc excucien-
dam atq; asportandā nequissimi adolescentuli. p̄xim⁹
nocte intempesta. quousq; ludū de pestilencie more in
areis p̄duxeramus. **E**t abstulimus inde onera in gēcia
non ad nostras epulas. sed vel p̄cienda porcis etiam si
aliquid inde cōmedimus. dum fieret tamen a nobis qd
eo liberet quo non liceret. **E**cce cor meū deus meus: ec-
ce cor meū qd miseratus es in imo abissi. dicat tibi nūc

ecce cor meū quid ibi querebat. vt essem gratis malus.
 & malicie mee causa nulla esset nisi malicia. **F**eda
 erat. et amauī cam. **A**mauī pīre: amauī defectū me
 um: non illud ad quod deficiebam. sed defectū meum
 ipsum amauī. **T**urpis anima. & dissiliēs a firmamē
 to tuo ī exterminium. non dedecore aliquid. sed dedecus
 appetens. **E**tenī species est pulchris corporibus. et auro
 et argento. & omnibz: & in contactu carnis cōgruen
 tia valet plurimū: ceterisqz sensibz est cuiqz accōmoda:
 ta modificatio corporū. **H**abet eciam honor temporalis
 et imperitandi atqz superandi potencia suū decus. vnde
 eciam vindicte auditas oriē: & tamen in cuncta hec
 adipiscenda non est egrediendū abs te domīe: neqz de
 uiandū a lege tua. **E**t uita qua hic uiuimus habet ille
 cebriam suā. ppter quendam modū decoris sui. & cōue
 nienciam cū his omnibz infimis pulchris. **A**micicia
 quoqz hominū caro nodo dulcis est. ppter vnitatem de
 multis aīs. **P**ropter vniuersa hec atqz huiusmodi.
 peccatum admittit. dum immoderata in ista inclinaci
 one cū extrema bona sint meliora et summa deseruntur
 tu domine deus noster. & veritas tua. & lex tua. **H**a
 bēt enī et hec vna delectaciones. sed non sicut deus me⁹
 qui fecit omnia. quia in ipso delectat iustus: & ipse ē
 delicie rectorum corde. **C**um itaqz de faciore querit qua
 causa factū sit credi non solet. nisi cū appetitus adipis
 cendi alicui⁹ illorū bonorū que infima diximus esse po
 tuisse apparuerit. aut metus amittendi. **P**ulchra enī
 sunt et decora. quanquā p bonis superioribus et beatifi
 cis abiecta et iacencia. **H**omicidium fecit. **C**ur fecit &
Adamauit eius cōiugem aut p̄dium. aut voluit depre
 dari vnde vneret: aut tinnuit ab illo tale aliquid amit
 tere: aut lesus vlisci se exarsit. **N**um homicidium sine

causa faceret. ipso homicidio delectat⁹ quis crediderit
Nam et de quo dictū est vecordi et nimis crudeli homi
ne. quod gratuito potius malus erat atq; crudelis. p̄
dicta est tamen causa: ne p̄ ocium īquit torpesceret ma
nus aut animus. **Q**uare id quoq; **C**ur ita? **V**t scili
cet illa exercitacione scelerū capta vbe honores. impe
ria. diuicias assequeret: & careret metu legū et diffi
cultate rerū. p̄pter inopiam rei familiaris. & consci
enciam scelerū. **N**ec ipsa itaq; catilina amauit facino
ra sua: sed utiq; aliud. cui⁹ causa illa faciebat. **Q**uid
ergo miser in te amauit o furtū meum. o facinus illud
meū nocturnum. sexti decimī anni etatis mee. **N**on
enī pulchrum eras cū furtum esses: aut vero aliquis es
vt loquar ad te. **P**ulchra erant poma illa que furati
sumus. quia creatura tua erat pulcherrime omnium. &
creator omnium deus. bone deus. summū bonum. &
verū bonum meū. **P**ulchra erant illa poma. sed non
ipsa cōcupiuit anima mea miserabilis. **E**rat enī mihi
meliorum copia: illa autem decerpsi tantū vt furarer.
Nam decerpta p̄ieci. epulatus inde solam iniquitatē
qua letabar fruens. **N**am et si quid illorū pomorū in
trauit in os meū. condimentū ibi facinus erat. et nūc
do mine deus meus quero quid me in furto delectauerit
et ecce species nulla est. **N**on dico sicut in equitate at
q; prudēcia: s; neq; sicut ī mēte hominis atq; memoria
et sensibus et vetante uita: neq; sicut speciosa sunt sīde
ra. & decora locis suis. & terra. & mare. vt est qdā
defectiua species. & vmbatica uicijs valentib;. **N**am
et superbia celsitudinem imitat. cū tu sis vnus super
omnia deus excelsus. **E**t ambicio quid nisi honores que
rit. & gloriam. cū tu sis p̄cunctis honorandus. vnus
et gloriosus in eternum. & seueria potestatem timeri

vult. **Q**uís autem timendus nisi vnus deus. cui⁹ potestati eripi. aut subtrahi. quid potest. quando. aut vbi. aut quo vel a quo potest. **E**t blandicie lasciuientium amari volunt. **S**ed neq; blandius est aliquid tua caritate. nec amat quicquam salubrius quam illa precumtis formosa et luminosa veritas tua. **E**t curiositas affectare uidet studium sciencie. cū tu omnia noueris summe. **I**gnorancia quoq; ipsa atq; stulticia simplicitatis et inocencie nomine tegit. quia te simplicius quicquam non inuenit. **Q**uid te autem innocencius quandoquidem opera sua malis inimica sunt. **E**t ignauia quasi quietem appetit. **Q**ue vero quies certa preter dominum. **L**uxuria facietatem atq; habundantiā se cupit vocari. **T**u es autem plenitudo et indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. **E**ffusio liberalitatis obtendit umbram: sed bonorū omnium largitor affluētissimus tu es. **A**uaricia multa possidere vult. & tu possides omnia. **I**nuidia de excellencia litigat. **Q**uid te excellencius. **I**ra vindictam querit: te iustus quis vindicat. **T**imor insolita et repentina exhorrescit: rebusq; amantē aduersancia. dum precauet securitati. **T**ibi enī quid insolitū. quid repentinum. **A**ut quis a te separat quod diligis. aut vbi nisi apud te firma securitas. **T**risticia rebus amissis contabescit. quibus se oblectabat cupiditas: quia ita sibi nollet sicut tibi auferri nihil potest. **I**ta fornicatē anima cū auertitur abs te: et querit extra te ea que pura et liquida non inuenit. nisi cū redit ad te. **P**eruerse te imitantē omnes qui longe se a te faciunt. & extollunt se aduersum te. **S**ed etiam sic te imitando indicant creatorem te esse omnis nature: & ideo non esse quo a te omnimodo recedat. **Q**uid ergo in illo furto ego dilexi. & in quo dominū

meū vel uicōse atq; peruerse imitatus sum. **A**n libuit
facere contra legem saltem fallacia • quia potentatu
nō poteram • ut mancam libertatem captiuus imitarer
faciendo impune quod non liceret • tenebrosa omī poten
cie similitudines. **E**cce est ille seruus fugiēs do minū suū
et consecutus umbram. **O** putredo mōstrū uite • et mor
tis pfunditas. **P**otuit ne libere quod non licebat nō
ob aliud nisi quia non licebat. **Q**uid retribuam do mi
no quod recolit hec memoria mea. **E**t anima mea nō
metuit. **I**nde diligam te domine et gratias agam. **E**t
confitear nomini tuo • qnā tanta dimisisti mihi ma
la et nefaria opera mea. **G**racie tue deputo et misericor
die tue quod peccata mea tanquā glaciem soluisti: gra
cie tue deputo et quecūq; non feci mala. **Q**uid enī non
facere potui • qui eciam gratuitū facm? amauit et om
nia mihi dimissa esse fateor. **E**t que mea sponte feci
mala. **E**t que te duce non feci. **Q**uis est hominū qui
suam cogitans infirmitatem • audet uiribus suis tribu
ere castitatem • atq; innocenciam suam • ut min? amet
te • quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua •
qua donas peccata cōuersis ad te. **Q**uis enī vocatus a
te secutus est vocem tuam. **E**t uitauit ea • que de meīpo
recordantē et fatentē legit • non me derideat ab eo medi
co egrū sanari • a quo sibi pstitum est ut non egrotaret
vel potius ut minus egrotaret et ideo te tantundē • imo
vero amplius diligat • quia p quē me uidet tantis pec
catorum meorū languorib; exui • p eū se uidet tātis pec
catorū languoribus non implicari. **Q**uem fructū ha
bui miser aliquando in his que nūc recolens erubesco. **M**axime in illo furto • in quo furtū ipsum amauit nihil
aliud • cū et ipsum esset nihil: **E**t eo ipso ego miserior •
et tamen solus id non fecissem • sic recordor animū tunc

meū: solus omnino nō fecissem. **E**rgo amauī ibi etiā
 conforium eorū cū quibus id feci. **N**on ergo nihil ali:
 ud quam furtū amauī: imo vero nihil aliud. quia et il
 lud nihil est. **Q**uis est reuera. quis est qui doceat me
 nisi qui illuminat cor meū. & discernendī vmbrias ei?
 quid est quod mihi venit in mentem querere et discute
 re. et considerare? **Q**uia si tūc amarem poma illa que
 furatus sū. & eis frui cuperem. possem etiā solus si
 satis esset cōmittere illam iniquitatem qua puenirem
 ad voluptatem meam. nec confricacione consociorū ani
 moy accenderem pruritū cupiditatis mee. **S**ed quonīā
 in illis pomis voluptas mihi non erat. ea erat in ipso
 facinore quā faciebat cōsociū simul peccantiū. **Q**uid
 erat ille affectus animi? **C**erte enī plane turpis erat ni:
 mis et ve mihi erat qui habebam illum. **S**ed tamen qd
 erat? delicta quis intelligit. **R**isus erat quasi titilla
 to corde quod fallebamus eos qui hec a nobis fieri non
 putabant. & vehementer nolebant. **C**ur ergo eo me de
 lectabat. quod id non faciebam solus. **A**n quia etiā
 nemo facile solus ridet. **N**emo quidem facile: sed tamē
 etiā solos et singulos homines cū aliis nemo p̄sens ē
 vincit risus aliquando. si aliquid nimie ridiculū vel sē:
 sibus occurrit vel animo. **A**t non facerem ego illud so
 lus. non facerem omnino solus. **E**cce est corā te deus
 meus vīna recordacio anime mee. **S**olus non facerem
 furtū illud in quo me non licebat id quod furabar: sed
 quia furabar. quod me solū facere p̄sus non liberet.
 nec facerem. **O** nimis inimica amicitia. seductio men:
 tis inuestigabilis. **E**x ludo et ioco nocendi auditas.
 et alieni dampni appetitus. nulla lucri mei. nulla vleis
 cendi libidine: sed cū dicitur. eamus et faciamus & pu
 det non esse impudentem. **Q**uis exaperit istā tortuosā

sumam et implicatissimā nodositatē. **F**eda ē. **N**olo ī
eam intendere. nolo eam uidere: te volo iusticia et īno
cencia pulchra et decora honestis luminibz et insaciabi
li sacietate. **Q**ues est apud te valde. & vita imptur
babilis. **Q**ui intrat inte. intrat in gaudium domini
sui. & non timebit. & habebit se optime in optimo.
Defluxi abs te ego et erravi deus meus nimis deuius
ab stabilitate tua in adolescencia. & factus sum mibi
regio egestatis.

Sancti **A**ugustini **L**iber tercius **I**ncipit.
Eni cartaginem: & circūstrepebat me vndi
qz sartago flagiciosoz amor. **N**ondū ama
bam. & amare amabam: & secreciori indi
gencia oderam me minus indigentē. **Q**uerebam quid
amarem. amans amare: & oderam securitatē. et viā
sine muscipulis: quoniā fames mibi erat intus ab in
teriore cibo tepso deus meus. & ea fame non esuriebā
sed eram sine desiderio alimentoz incorruptibilium. nō
quia plenus eis eram. sed quo inanior eo fastidiosior:
et ideo non benevalebat anima mea. et vlcerosa picie
bat se foras miserabiliter scalpi auido contactu sensibi
lium. **S**ed si non haberent animam. non utiqz amarē
tur. **A**mare et amari. dulce mibi erat magis. si etiā
amantis corpore fruerer. **V**enam igit̃ amicicie coinquī
nabam sordibz concupiscencie. candoremqz eius obnubi
labam de tartaro libidinis: & tamen fedus atqz ī ho
nestus elegans et vrbano esse gestiebam habundanti va
nitate. **R**ui etiā ī amorem quo cupiebam capi. **D**e
us meus misericordia mea. quanto felle mibi suauita
tem illam et quā bonus aspersisti. quia et amatus sum
et pueni occulte ad vinculum fruendi: et colligabar le
tus erūpnosis nexibz. vt cederer virgis ferreis ardētibz

L. conf. 3.

zeli: & suspicionum et timor. et irarum atq; rixarum
Rapiebant me spectacula theatra. plena imaginibus
miseriarum mearum: & fomitibus ignis mei. **Q**uid est
quod ibi homo vult dolere cum spectat luctuosa & tragi-
ca & que tamen ipse pati nolle. et tamen pati vult ex
eis dolorem spectator: & dolor ipse est. **V**oluptas ei
quid est nisi mirabilis insania? **N**am eomagis eis mo-
uet quisque quo minus a talibus effectibus sanus est: quam
quam cum ipse patitur miseria. cum alijs compatitur misericor-
dia dici solet. **S**ed qualis tandem misericordia in rebus
fictis et scenicis? **N**on enim ad subueniendum provocatur
auditor: sed tantum ad dolendum inuitatur: et eam actori ima-
ginum amplius fauet cum amplius dolet. **E**t si calamita-
tes ille hominum vel antique vel false sic agant. ut qui
spectat non doleat. abscedit inde fastidius et reprehendens
si autem doleat manet intentus et gaudens. **E**t lacri-
me ergo amant et dolores. **C**erte omnis homo gaudere
vult. **A**n cum miserum esse neminem libeat. libet tamen
esse misericordem? **Q**uod quia sine dolore est. hac una
causa amant dolores: et hoc de illa vena amicitiae est.
Sed quo vadit? quo fluit? ut quid decurrit in torrem
picis bullientis est? immanes tetrarum libidinum in quibus ipsa
mutatur. et vertitur per nutum proprium de celesti serenitate detorta
atque deiecta? **R**epudiet ergo misericordia? nequaquam
Ergo amant dolores aliquando. **S**ed caue immundiciam
anima mea sub tutore deo meo: deo patrum nostrorum. &
laudabili et superexaltato in omnia secula. **C**ause immun-
diciam. **N**eq; enim nunc non misereor: sed tunc in the-
atris congaudebam amantibus cum sese fruebant per flagi-
cia: quamvis hec imaginarie gererent in ludo spectaculi.
Cum autem sese amittebant quasi misericors contrista-
bar. & utrumque delectabat. **T**amen nunc vero magis

miserer gaudentem in flagicio. quā velud dura p̄p̄el:
sum detrimento p̄niciose voluptatis. & amissione mi:
sere felicitatis. **H**ec certe vereor misericordia: sed nō in
ea delectat̄ cor. **N**am et si a p̄p̄bat̄ officio caritatis qui
dolet miserū mallet tamen utiq; non esse quod doleret
qui germanitus misericors est. **S**i enī est malūiola be:
ninolencia quod fieri nō potest. potest et ille qui vera:
citer sinceriterq; misereē cupere esse miserosvt misereat̄
Nōnullus itaq; dolor a p̄p̄bandus: nullus amandus ē
Hoc enī tu domine deus qui animas amas longe ateq;
purius quā nos: et incorruptibilis misereris q̄d nul:
lo dolore sauciaris. **E**t ad hec quis idone⁹? **A**t ego tūc
miser dolere amabam et querebam vt esset quod dolerem
quādo mihi in erūpna aliena. et falsa. et saltatoria ea
magis placebat actio hīstrionis: meq; alliciebat vehe:
mentius qua mihi lacrime excuciebant. **Q**uid autem
mirū cū infelix pecus ab errans a grege tuo et impac:
iens custodie tue turpi scabie fedarer & et inde erant dolo:
rū amores non quib; alius penetrarer. **N**on enī ama:
bam talia perpeti qualia spectare: sed quib; auditis &
fictis tanquam in sup̄ficie raderer quos tamē quasi vn:
gues scalpenciū feruid⁹ tumor & tabes et sanies horri:
da conseq̄uebat̄. **T**alis uita mea. nūquid uita erat de:
mens? & circūuolabat super me fidelis a longe miseri:
cordia tua. **I**n quātas iniquitates distabui. et sacrile:
ga curiositate secutus sum. vt deserentem te deduceret
me ad ima infida et circūuentoria obsequia demonioꝝ
quib; immolabam facta mea mala: et in omnibus fla:
gellabas me. **A**usus sū etiam ī celebritate solempnita:
tū tuarū intra parietes ecclesie tue concupiscere et age:
re negociū p̄curandi fructus mortis: vnde me verbe:
rasti grauib; penis. **S**ed nihil ad culpam meam. o tu

pregrandis misericordia mea deus meus refugium meum
 a terribilibus nocentibus in quibus vagatus sum presiden-
 ti collo ad longe secedendum a te. amans vias meas &
 non tuas: amans fugitivam libertatem. Habebant et
 illa studia que honesta vocabantur. ductum suum intuentem
 fora litigiosa ut excellerem in eis. hoc laudabilior quo
 fraudulencior. Tanta est cecitas hominum. de cecitate
 etiam gloriancium. Et maior iam eram inscola retho-
 ris et gaudebam superbe et timebam timore quamquam
 longe sedactor. domine tu scis: & remotus omnino ab
 eversionibus quas faciebant eversores. Hoc enim nomen se-
 uum et diabolicum velud insigne vrbauitatis est iter quod
 vivebam pudore impudenti: quia talis non eram. Et cum eis
 eram et amicicijs eorum delectabar. aliquando a quorum se-
 per factis abhorrebam: hoc est ab eversionibus quibus
 pterue infectabantur ignotoz verecundiam quam perturba-
 rent gratis in ludendo atque inde pascendo malivolos le-
 ticias suas. Nihil est illo actu similius actibus demoni-
 orum. Quid itaque verius quam eversores vocantur. Euer-
 si plane prius ipsi atque pueri deridentibus eos et seducen-
 tibus fallacibus occulte spiritibus in eo ipso quo alios ir-
 ridere amant et fallere. Inter hos ego imbecilla tunc eta-
 te discebam libros eloquentie in qua eminere cupiebam fi-
 ne dampnabili. & ventoso. per gaudia vanitatis hu-
 mane: & vsitato iam discendi ordine. pueneram in li-
 brum quendam cuiusdam ciceronis cuius linguam fere
 omnes mirantur: peccatus non ita. Sed liber illius ipse ex-
 hortacionem continet ad philosophiam et vocatur hortensius.
 Ille vero liber mutauit affectum meum. & ad te ipsum
 domine mutauit preces meas: et vota ac desideria mea
 fecit alia. Viluit mihi repente omnis vana spes: et in
 mortalitatem sapientie concupiscebam estu cordis incredibili

et surgere iam ceperam vt ad te redirem . **N**on enī ad
acuendam linguā quod videbar emere . maternis merce
dibus cum agerem annū etatis vnde uicesimū . iam de
functo patre ante biennū : non ergo ad acuendam ling
uam referebā illum librum : neq; mihi locutionē . s; qd
loquebatur psuaserat . **Q**uomō ardebam deus meus .
quomō ardebam . reuolare a terrenis ad te . & nescie
bam quid ageres mecum . **A**pud te est enim sapiēcia .
Amor autem sapiēcie nomen grecum . habet philo
sophiam quo me accēdebant ille littere . **S**ūt qui sedu
cant p philosophiam magno et blando & honesto no
mine colorantes confutantes errores suos . et ppe omēs
qui ex illis et supra temporib; tales erant notant ī eo
libro et demonstrant : et manifestat . ibi salutifera illa
ammonitio spirit^{us} tui p seruū tuum bonum et pium .
Videte ne quis vos decipiat p philosophiā . et inanē
seductionem secundū tradiciōē hominū secundū elemē
ta hui^{us} mundi . et non secundū xpm : quia in ipso habi
tat oīs pleītudo diuinitatis corporaliter . **E**t ego illo tem
pore scis tu lumen cordis mei quam nondū mihi hec a
postolica nota erant . **H**oc tamen solo delectabar ī illa
exhortatione quod non illā aut illam sectam . sed ipsā
quecumq; esset sapiēciā . vt diligere et querere et asse
rer et tenerem atq; amplexarer fortiter excitabar sermo
ne illo . et accendebar et ardebam . **E**t hoc solum me in
tanta flagrantia refrangebat quod nomē xpi nō erat
ibi : quā hoc nomen secundū misericordiā tuā domine
hoc nomen saluatoris mei filij tui . in ipso ad huc lacte
matris tenerū cor meum pie biberat et alte retinebat :
& quicquid sine hoc nomine fuisset quāuis literatum
et expolitum . & veridicum . non me totum rapiebat .
Itq; institui animū intendere in scripturas sanctas

ut viderem quales essent. **E**t ecce video rem non comp:
 tam supbis neq; nudatam pueris: sed incessu humilem
 successu excellam. et uelatā misterijs: et non eram ego
 talis ut intrare in eam possem. aut inclinare cernicem
 ad eius gressus. **N**on enī sicut modo loquor ita sensi
 cum adtendi ad illam scripturā: sed visa mihi est indig
 ne quā tulliane dignitati compararē. **T**umor enī me
 us refugiebat modum eius: et acies mea non penetra
 bat interiora eius. **V**erūtāmē illa erat que cresceret cū
 paruulis. **S**ed ego dedignabar esse paruul⁹ et turgid⁹ fa
 stu mihi grandis videbar. **I**taq; incidi ī homīes supbe
 delirantes & carnales nimis et loquaces in quorū ore
 laquei diaboli. et uiscū confectum cōmixtione sillabay
 noīs tui. sed & domini ihu xpī et paraditi consolato
 ris nostri spirit⁹ sancti. **H**ec omīa non recedebāt de ore
 eorū. sed sonotenus et strepitu lingue: ceterū cor inane
 veri. **E**t dicebāt veritas et veritas: et multi eam dice
 bant mihi. & nusquā erat in eis: sed falsa loquebant
 non de te tantū qui uere veritas es: sed etiā de istis ele
 mentis hui⁹ mūdi creaturis tuis: de quibus etiā vera
 dicentes philosophos transgredi debui. pre amore tuo.
 mi pater. sūme. bone: pulcritudo pulcrozū omnū. **P**
 veritas veritas. quā intime etiā tum medulle animi
 mei suspirabant tibi cum te illi sonarent. mihi frequē
 ter et multipliciter voce sola. & libris multis et ingē
 tibus: et illa erant fercula in quib⁹ mihi esurienti te in
 ferebat pro te. **S**ol et luna pulcra opera tua. sed tamē
 opera tua. non tu: nec ip̄a p̄ma. **P**riora enī spirita
 lia opera tua quā ista corporea. quāuis lucida & celestia.
At ego nec priora illa. sed te ip̄am veritas in qua
 non est cōmutatio nec momēti obumbratio. esuriebam
 et siciebam: et apponebātur. ad huc mihi ī illis ferculis

fantasmata splendida. quibus iam melius erat amare
istum solem. saltem istis oculis verum: quam illa falsa anima
decepto per oculos. **E**t tamen quia te potabam manduca
bare non auide quidem quia nec sapiebas in ore meo sicuti
es: neque enim tu eras illa figmenta inania nec nutriebar
ex eis sed exhauriebar magis. et cibum in somnis simillimum
est tibi vigilantium. quo tamen dormientes non aluntur
Dormiunt enim. **A**t illa nec similia erant ullomodo tibi.
sicut nunc mihi locutus es: quia illa erant corporalia
fantasmata falsa corpora. quibus certiora sunt vera corpora
ista que videmus visu carneo. siue celestia siue terrestria.
cum pecudibus et volatilibus. **V**idemus hec: et certiora sunt
quam cum imaginamur ea. **E**t rursus cerciorum imaginamur
ea quam ex eis suspicamur alia grandiora et infinita que
omnino nulla sunt. quolibet ego tunc pascebar inani
et non pascebar. **A**t tu amor meus in quem non deficio
ut fortis sum. nec ista corpora es. que videmus quamquam
in celo. nec ea es que non videmus ibi. quia tu ista com
didisti. nec in summis tuis conditionibus habes. **Q**uanto
ergo longe es a fantasmatibus illis meis fantasmatibus
corporum que omnino non sunt. quibus cerciores sunt
fantasie corporum eorum que sunt: et eis cerciora corpora
que tamen non es: sed nec anima es que vita est corporum. **D**eo
melior vita corporum. cerciorque quam corpora. **S**ed tu vita
es animarum: vita vitarum vivens teipsa: et non imitans
vita anime mee. **V**bi ergo mihi tunc eras et quam longe es
et longe peregrinabar abs te exclusus et a filiis por
corum quos de filiis pascebam. **Q**uanto enim meliores
gramaticorum et poetarum fabelle quam illa decipula es. **N**am
versus et carmen et medea volans utiliores certe quam
quinque elementa varie fucata propter quinque antra tene
brarum que omnino nulla sunt: et occidunt credentem.

Nā versum et carnē eciā ad vera pulmenta transsero:
 volantem autē medeā. et si cantabā non afferebā: et si
 cantari audiebā non credebā. **I**lla autem credidi. **V**e
 ne quibus gradibus deductus sum. in p̄funda inferi:
 quippe laborans et estuās inopia veri cum te deus meus
 tibi enī confiteor qui me miseratus es. **E**t nondū con-
 fitentem. cum te non secundū intellectum mentis quo
 me prestare voluisti uel uis. sed secundū sensum carnis
 quererē. **T**u autem interior intimo meo: **E**t superior
 summo meo. **O**ffendi in illam mulierē audacem. inopē.
 prudentie enigma salemonis: sedentem sup̄ sellam in fo-
 ribus et dicentem. **P**anes occultos libenter edite: **E**t
 aquā dulcem furtiuam bibite. **Q**ue me seduxit. quia
 inuenit foris in oculo carnis mee: et talia ruminantem
 apud me qualia per illū vorassem. **N**esciebā enī aliud
 vere quod est. et quasi acutule mouebar ut suffragarer
 stultis deceptoribus. cum a me quererent vnde malum
 et utrum forma corporea deus finiret. et haberet capil-
 los. et vngues: et utrum iusti existimādi essent qui ha-
 berent vxores multas. simul et occiderent homines **E**t
 sacrificarent de animalibus. **Q**uibus rebus ignarus per-
 turbabar et recedēs a veritate. ire in eam mihi videbar
 quia non noueram malum non esse. nisi p̄uacionē bo-
 ni usq; ad quod omnino non est. **Q**uod vnde viderem
 cui? videre usq; ad corpus erat oculis. et aīo ad fantas-
 ma: et non noueram deum esse spiritum. non cui mē-
 bra essēt p̄ longum et latum. nec cui esse moles esset: q̄a
 moles in pte minor est quā in toto suo. **E**t si infinita
 sit. minor est ī aliquo parte certo spacio definita. quā
 per infinitum: **E**t non tota ubiq; sicut spiritus. sic deus
Et quid in nobis esset secundū quod essem? similes deo
 et recte in scripturis diceremur ad imaginē dei. proflus

ignorabam: et non noueram iusticiā veram interiōre
non ex cōsuetudine iudicantem. sed ex lege rectissima
dei omnipotentis. qua formarentur mores regionū et
dierum p regionibz et diebus. cum ipsa ubiqz ac semp
esset non alibi alia. nec alias aliter. secundū quā iusti
essent. abraham. et isaac. et iacob. & moises. et dauid
et illi omnes laudati ore dei: s; eos ab imperitis iudica
ri iniquos iudicantibus ex humano die. et vniuersos
mores humani generis ex parte moris sui mercentibz:
tanquā si quis nescius in armamentis. quid cuiqz mem
bro accomodatū sit. ocrea velit caput tegi. et galea
calciari. et murmuret quod non apte conueniat: aut ī
vno die in dicto a pmeridianis horis iuste quisquā sto
machetur non sibi concedi quid venale pponere. quia
mane concessū est: aut in vna domo videat aliqz trecta
ri manibus aquoquā seruo. quod facere non sinat qui
pocula ministrat: aut aliquid post psepia fieri qd ante
mensam phibeatur. et indignetur. cum sit vnū habita
culum & vna familia. non ubiqz atqz omnibus idem
tribui. **S**ic sunt isti qui indignantur cum audierint illo
seculo licuisse iustis aliquid. quod isto non licet iustis
et quia illis aliud pcepit deus. istis aliud p temporalibz
causis cum eidem iusticie utriqz seruerint: cum in hoīe
vno et in vno die & in vnīs edibus videant aliud aliq
membro cōgruere: et aliud iam dudum licuisse et post
horam non licere: quiddā in angulo illo pmitti aut in
beri quod in isto iuxta vetetur et vindicetur. **N**ūquid
iusticia varia est et mutabilis? **S**ed tempora qbus pfi
det non pariter eunt: tempora enī sunt. **H**omīes autem
quorū vita super terram breuis est quia sensu nō valent
causas contexere seculorū pōz. aliarūqz gentium quas ex
pti non sunt cum his quas expti sunt: in vno autē cor

pore ul' die ul' domo facile possunt videre quid cui mē-
bro quibus momentis. quibus partibus personae congruat
in illis offenduntur: hic seruiunt. **H**ec ego tunc nesciebā
et non aduertebā: et feriebant vndiq; ista oculos me-
os. et non videbam: & cantabā carmina et non mihi
licebat ponere pedē quēlibet vbi libet: s; i alio atq; alio
metro aliter atq; aliter. et in vno aliquo versu nō oīb;
locis eundem pedem: et ars ipsa qua canebam non habe-
bat aliud alibi. sed omnia simul. **E**t nō intuebar iusti-
tiam cui seruirent boni et sancti homines longe excellen-
tius atq; sublimi⁹ habere simul omnia que pcepit. &
nulla ex parte variari: et tamen varijs temporib; non
omnia simul oīa. sed ppria distribuentē ac pipientē:
et rephendebam cecos pios patres nō solum sicut deus
iuberet atq; inspiraret utentes p'sentibus: verum quoq;
sicut deus reuelaret futura p'nunciantes. **N**unq̄d ali-
quando aut alicubi. iniustum est diligere deum ex toto
corde. ex tota anima. ex tota mente. et diligere pximū
tanquā teipsum. Itaq; flagicia que sunt cōtra naturā
vbiq; ac semper detestanda atq; punienda sunt. qualia
sodomitarū fuerunt: que si omnes gentes facerent. eodē
criminis reatu diuina lege tenerentur: que nō sic fecit
homines ut se illo uterentur modo. **V**iolatur quippe
ipsa societas que cum deo nobis esse debet. cum eadem
natura cui⁹ ille auctor est libidinis puerisitate polluit^r
Que autem contra mores hominū sunt flagicia. pro
moriū diuersitate vitanda sunt: ut pactum inter se ciui-
tatis aut gentis consuetudine ul' lege firmatū. nulla
ciuis aut peregrini libidine violetur. **T**urpis enī oīs
pars vnīuerso suo nō congruens. **C**um autem deus ali-
quid contra morem aut pactū quorūlibet iubet. & si
nunquā ibi factum est. faciendū est. **E**t si omissum in

staurandū: et si institutū non erat. instituendū est. **S**i enī regi licet ī ciuitate cui regnat iubere aliquid quod neq; ante illum quisquā nec ipse vnquā iusserat. et nō contra societatem ciuitatis nō obtemperatur: generale quippe pactum est societatis humane obedire regibus suis. **Q**uantomagis deo rectori uel regnatori vniūse creature sue ad ea que iusserat sine dubitatione seruie dum est. **S**icut enī in potestatibus societatis humane maior potestas minori ad obediendum pponitur: ita deus omnibus. **I**tem in facinorib; ubi libido est nocendi sue p cōtumeliā sue p iniuriā. et utrūq; ul' ulciscendi causa sicut inimico inimicus. ul' adipiscendi alicui? extra cōmodi sicut latro uiatori. uel euitandi mali. sicut ei qui timetur. uel inuidendo sicut felicioz miserior. aut in aliquo psp̄eratus ei quem sibi equari timet. aut equalem dolet. uel sola voluptate alieni mali sicut spectatores gladiatorū aut irrisores aut illusores quoz libet hec sunt capita iniquitatis que pullulant pncipā di et spectandi & sentiendi libidine aut duabus eay; aut simul omnibus. **E**t uiuitur male aduersus tria et septem. psalterium decem cordarū decalogū tuum. deus altissime & dulcissime. **S**ed que flagicia in te qui non corrump̄eris? **A**ut que aduersus te facinora cui noceri non potest? **S**ed hoc cum dicas quod in se homines ppetrant quia eciam cum in te peccant impie faciunt in aīas suas et mentitur iniquitas sibi siue corrumpendo ac puertendo naturā suam. quā tu fecisti et ordinasti. uel immoderate utendo concessis rebus. ul' in non concessa flagrando in eū usum qui est cōtra naturā. **A**ut rei tenentur aīo et verbis seuentes aduersus te. et adūsus stimulum calcitrantes. aut cum diruptis limitibus hūane societatis letant. audaces puatis cōciliationib;

aut direptionibus put quiq; delectauerit. aut offenderit
et ea fiunt cum tu derelinqueris fons uite qui es vnus
et verus creator et rector vniuersitatis: et puata super
bia diligit in parte vnu falsum. Itaq; pietate humili
reditur in te: & purgas nos a consuetudine mala: et
ppicius es peccatis confitencium. et exaudis gemitus
cōpeditoy: et soluis a vinculis que nos fecim? si iam
non engam? aduersus te cornua puerse libertatis. aua
ricia plus habendi et damno totū amittendi. amplius
amando ppriū nostrū quā te omnium bonū. Sed inter
flagicia et facinora et tam multas iniquitates sūt pec
cata pficienciu que a bene iudicantibus et vituperant
ex regula pfectionis: et laudātur spe frugis sicut herba
segetis. Et sunt quedā similia ul' flagicio uel facinori.
et non sunt peccata: quia nec te offendunt dominū &
deū nostrū. nec sociale consortium cū conciliantur aliq
in usum uite cōgrue tempori. et incertū est an libidine
habendi: aut puniuntur corrigendi studio potestate or
dinata: et incertū est an libidine nocendi. Multa itaq;
facta que hominib; in pbanda videntur testimonio tuo
approbata sunt. et multa laudata ab hominib; te teste
dampnant: cum sepe se aliter habet species facti et aliter
facientis animi? atq; articulus occulti temporis. Cū uo
aliquid tu repente inusitatū et in pūsum imperas. etiā
si hoc aliquando vetuisti quāuis causā imperij tui pro
tempore occultes. & quāuis contra pactū sit aliquoy
hominū societatis. quis dubitet esse faciendū. quando
ea iusta est societas hominū que seruit tibi. Sed beati
qui te imperasse sciunt. Fiunt enī oīa a seruientibus
tibi uel ad exhibendū qđ ad p̄sens opus est ul' ad futura
pnuncianda. Hec ego nesciens irridebam illos sanctos
seruos et pphetas tuos. Et quid agebam cum irridebā

eos nisi ut irriderer abs te sensim atq; paulatim. pductus
ad eas nugas ut crederem ficum plorare cum decerpitur
et matrem eius arborem lacrimis lacteis: quam tamen
ficum si comedisset aliquis sanctus. alieno sane non suo
scelere decerptam misceret visceribus. et anhelaret de illa
angelos: immo vero particulas dei gemendo in oratio-
ne atq; ructando: que particule summi et veri dei ligate
fuissent in illo pomo nisi electi sancti dente ac ventre sol-
uerentur: et credidi miser magis esse misericordiam
prostandam fructibus terre quam hominibus propter quos nasce-
rentur. Siquis enim esuriens peteret qui manicheus non
esset. quasi capitali supplicio damnandus buccella vide-
retur si ei daretur. Et misisti manum tuam ex alto et de hac
profunda caligine eruisti animam meam. cum pro me ploreret
ad te mea mater fidelis tua amplius quam flent matres
corporea funera. Videbat enim illa mortem meam ex fide
et spiritu quem habebat ex te: et exaudisti eam domine. Ex-
audisti eam nec despexisti lacrimas eius cum profluentes
rigarent terram sub oculis eius. in omni loco orationis
eius: et exaudisti eam. Nam unde illud somnium quo
eam consolatus es ut vivere me secum crederet. et habere
mecum eandem mensam in domo. quod nolle ceperat ad-
uersans et detestans blasphemias erroris mei? Vidit
enim se stantem in quadam regula lignea. et aduenientem
ad se iuuenem splendidum. hilarem atq; ridentem sibi:
cum illa esset merens et merore confecta. Qui cum cau-
sas ab ea quesisset mesticie sue. quotidianarumq; lacrima-
rum. docendi ut assolet non discendi gratia. atq; illa re-
spondisset petitionem meam se plangere. misisse illum quo
secura esset: atq; ammonuisse ut attenderet et videret
ubi esset illa ibi esse et me. Quod illa ubi adtendit.
vidit me iuxta se in eadem regula stantem. Unde hoc

nisi quia erant aures tue ad cor eius. **O** tu bone omni
 potens qui sic curas vnūquemq; nostrū tanquā solum
 cures. et sic omnes tanquā singulos. **V**nde illud etiā
 quod cū mihi narrasset ipsum visū et ego ad id trahere
 conarer ut illa se potius non desperaret futurā esse qđ
 eram. continuo sine aliqua hesitatione. non inquit :
 non enī mihi dictū est vbi ille ibi et tu. s; vbi tu. ibi et
 ille. **C**onfiteor tibi domine recordationē meā quantū
 recolo. quod sepe non tacui ampli⁹ me isto p matrem
 vigilantē responso tuo quod tam vicina interpretatiōis
 falsitate turbata non est: et tam cito vidit quod viden⁹
 dū fuit. quod ego certe antequā dixisset non videram⁹:
 etiā tum fuisse cōmonitū quā ipso somnio quo femine
 pie gaudium tanto post futurū ad consolationē tunc
 p̄sentis sollicitudinis. tanto ante p̄dictum est. **N**am
 nouem ferme anni secuti sunt quibus ego in illo limo p
 fundi ac tenebris falsitatis cum sepe surgere conarer et
 graui⁹ alliderer volutatus sum: cū tamen illa vidua.
 casta. pia. et sobria quales amas iā quidē spe alacrior
 s; fletu et gemitu non segnior. nō desineret horis omni
 bus orationū suarū de me plangere ad te: et intrabant
 in conspectū tuum preces eius: et me tamē dimittebas
 adhuc volui et inuolui illa caligine et dedisti alterū re
 sposum interim quod recolo. **N**am & multa pretereō
 ppter quod ppero ad ea que me magis vrgent confiteri
 tibi: et multa non memini. **P**edisti ergo alterū p sacer
 dotem tuum quendā episcopū nutritū in ecclesia et ex
 ercitātū in libris tuis. **Q**uem cū illa femina rogasset
 ut dignaretur mecū colloqui. et refellere errores meos
 et dedoceret me mala. ac doceret bona. faciebat enī hoc
 si quos forte idoneos inuenisset. noluit ille: prudē
 sane quantū sensi postea. **R**espondit enī me adhuc eē

indocilem eo quod inflatur essem nouitate heresis illi⁹
et nonnullis questiunculis iam multos imperitos ex-
agitasssem sicut illa indicauerat ei. Sed inquit. sine illū
ibi. et tantū roga p eo dominū. Ipse legendo repe riet
quis ille sit error et quanta impietas. Simul etiā nar-
rauit se quoq; paruulū a seducta matre sua datū fuisse
manicheis: et omnes pene non legisse tantū. verū etiā
scriptitasse libros eorū: sibiq; apparuisse nullo contra-
disputante et cōuincente quā esset illa secta fugienda:
itaq; fugisse. **Q**ue cum ille dixisset atq; illa nollet ac-
quiescere. s; instaret magis deprecando et vbertim flendo
ut me videret et mecū differeret. ille iam sub stomacha-
tus tedio. vale inquit a me. ita vinas: fieri enim non
potest. ut filius istarū lacrimarū pereat. **Q**uod illa
ita se accepisse inter colloquia sua mecū sepe recordaba-
tur. ac si de celo sonuisset.

Sancti augustini liber quartus incipit

Er idem tempus annorū nouem abunde uice:
sumo anno etatis mee usq; ad duo de tricesimū
seducebamur. et seducebam⁹ falsi atq; fallen-
tes in uarijs cupiditatibus et palam p doctrinas quas
liberales vocant occulte autem falso nomīe religionis
hic superbi. ibi supersticiosi. vbiq; vani ac popularis
gl'e sectantes in animitatem usq; ad theatricos plausus et
contentiosa certamina et agonem coronarū fenearū et
spectaculorū nugas et intemperantiā libidinū: illic autē
purgari nos ab istis sordibus expetentes cū eis qui ap-
pellarentur electi et sancti. afferrem⁹ escas de quibus
nobis in officina a qualiculi sui fabricarent angelos et
deos p quos liberaremur: et sectabar ista atq; faciebam
cum amicis meis p me ac mecū deceptis. **I**rrideant me
arrogantes et nondum salubriter pstrati et elisi a te

deus meus : ego tamen confitear tibi dedecora mea in
 laude tua. **S**ine me obsecro et da mihi circuire p̄senti
 memoria p̄teritos circuitus erroris mei : & immolare
 tibi hostias iubilationis. **Q**uid enī sum ego mihi sine
 te nisi dux in p̄ceps & **A**ut quid sum cū michi bene est
 nisi sugens lac tuum. aut fruens te cibo qui non corrū
 pitur & et quis homo est quilibet homo cum sit homo &
Sed irrideant nos fortes et potentes. **N**os autem in
 firmi et inopes confiteamur tibi. **D**ocebam in illis an
 nis artem rethoricā & uictoriosā loquacitatē. victus
 cupiditate vendebam. **M**alebam tamen domine tu scis
 bonos habere discipulos sicut appellantur boni : et eos
 sine dolo docebam dolos non in q̄bus contra caput in
 nocentis agerent. sed aliquando p̄ capite nocentis. **E**t
 deus uidisti de longinquo lapsantē in lubrico : et ī mul
 to fumo scintillantē fidem meā. quā exhibebam in illo
 magisterio diligentibus vanitatē. et querentib⁹ menda
 cium socius eorū. **I**n illis annis vnā habebā nō eo quod
 legitimū vocat coniugio cognitā : s; quā indagauerat
 vagus ardor inops prudentie : s; vnā tamen. ei quoq;
 seruans thori fidem. in qua sane experirer exemplo mei
 quid distaret inter coniugalis placiti modum quod
 federatum esset generandi gracia. et pactum libidinosi
 amoris. ubi p̄les etiā contra votū nascitur. quāuis iā
 nata cogat se diligi. **R**ecolo etiā cum mihi theatri
 carminis certamen inire placuisset. mandasse nī nescio
 quem aruspiceū quid ei dare vellem mercedis ut vince
 rem : me autē feda illa sacramenta detestatū et abomiā
 tū respōdisse. nec si corona illa esset immortalit̄ aurea
 muscā p̄ uictoria mea necari me sinere. **N**ecaturus enī
 erat ille in sacrificijs suis animantia : et illis honorib⁹
 inuitaturus mihi suffragatura demonia videbat. **S**ed

hoc quoque malum non ex tua castitate repudiavi deus
cordis mei **N**on enim amare te nouerā qui nisi fulgores
corporeos cogitare non nouerā. **T**alibus enim signis
suspirans anima. nonne fornicatur abs te & fidit in falsis
et pascit ventos. **S**ed uidelicet sacrificari pro me nolle de-
monibus quibus me illa superstitione ipse sacrificabā.
Quid est enim aliud ventos pascere quam ipsos pascere.
hoc est errando eis esse voluptati atque derisui. **I**deoque
illos planos quos mathematicos vocant plane confu-
lere non desistebam: quod quasi nullum eis esset sacrificium
et nulle preces ad aliquem spiritum ob diuinationem diri-
gerentur: quod tamen christiana & vera pietas consequenter
repellit et dampnat. **B**onum est enim confiteri tibi domine et
dicere miserere mei. cura animam meam quam peccavi tibi:
neque ad licentiam peccandi abuti indulgentia tua. sed me-
minisse domine vocis. ecce sanus factus es. iam noli pec-
care. nequid tibi deterius contingat. **Q**uā totam illi
salubritatem interficere conantur cum dicunt. de celo tibi est
ineuitabilis causa peccandi: & venus hoc fecit aut sa-
turnus aut mars: scilicet ut homo sine culpa sit caro &
sanguis et superba putredo: culpā dū sit autem celi ac-
sideri creator et ordinator. **E**t quis est hic. nisi tu deus
noster suauitas & origo iusticie. qui reddis unicuique
secundum opera eius. et cor contritum et humiliatum non
spernis. **E**rat eo tempore vir sagax medicine artis peri-
tissimus. atque in ea nobilissimus: qui pro consule manu
sua coronam illam agonisticam imposuerat non sane capi-
ti meo: sed non ut medicus. **N**am illius morbi. tu sana-
tor qui resistis superbis: humilibus autem das gratiam
Nunquid tamen etiam pro illum senem defuisti mihi aut
destitisti mederi anime mee. & quia enim factus ei eram fami-
liarior & eius sermonibus. erant enim sine verborum cultu

viciacitate sententiarū iocundi et graues assiduus &
 fixus inherēbā. **V**bi cognouit ex colloquio meo libris
 genediacorū esse me deditū. benigne ac paterne monuit
 ut eos abicerem. neq; curā et operā rebus utilibus ne:
 cessariā illi vanitati frustra impenderē: dicēs ita se illa
 didicisse vt victus eius p̄fessionē p̄mis annis etatis sue
 deferre voluisset qua uitā degeret. **E**t si ippocraten in:
 tellexisset et illas utiq; litteras potuisset intelligere: et
 tamen n̄ ob aliā causā se postea illis relictis medicinā
 assecutū. nisi quod eas falsissimas comperisset: et nollet
 vir grauis decipiendis hominib; victū querere. **A**t tu
 inquit quo te in hominibus sustentas. rethoricā tenes
 hanc autem fallaciam libero studio non necessitate rei
 familiaris sectaris: quo magis mihi te oportet de illa
 credere qui eam tam p̄fecte discere elaborauit quā ex ea
 sola viuere voluit. **A** quo ego cum quesissem que causa
 ergo faceret ut multa inde vera p̄nunciarent. respon:
 dit ille ut potuit vim sortis hoc facere in rerū natura
 usquequaq; diffusa. **S**i enī de paginis poete cui⁹piam
 longe aliud canentis atq; intendentis cū forte quis cō:
 sulit mirabiliter consonus. negocio sepe versus exiret.
 mirandū non esse dicebat. si ex aīa humana superiore
 aliquo instinctu nesciente quid in se fieret. non arte s;
 sorte sonaret aliquid quod interrogantis rebus factisq;
 concineret. **E**t hoc quidem ab illo ul' p̄ illum pcurasti
 mihi et quid ipse postea p̄ meipsum quererem in memo:
 ria mea delinisti. **T**unc autem nec ipse nec carissim⁹
 meus nebridius adolescens valde bonus et valde caut⁹
 irridens. totū illud diuinationis genus p̄suadere mihi
 potuerunt ut hec abicerē: quō me ampli⁹ ipsoꝝ auctoꝝ
 mouebat auctoritas: et nullum certū quale querebam
 documentū inuenerā q̄ mihi sine ābiguitate appareret.

que ab eis consultis vera dicerentur forte ul' sorte non
arte in spectoy siderū dici. **I**n illis annis quo pmo tem
pore inuincipio quo natus sum docere ceperā. cōpara
uerā amicū societate studioy nimis carū coeuum mihi
et conflorentē flore adolescentie. **M**ecū puer creuerat :
et pariter in scolam ieramur. pariterq; luseram⁹. **S**ed
nondū erat sic amicus quāquā ne tunc quidem sicuti
est vera amicitia : quia non est vera nisi cū eam tu ag
glutinas inter herentes tibi caritate diffusa in cordib⁹
nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis. **S**ed tamē
dulcis erat nimis cocta feruore parlium studioy. **N**ā
et a fide vera quā nō germanitus et penitus adolescēs
tenebat. deflexeram eū in supersticiosas fabellas et pni
ciosas ppter quas me plāgebat mater mea cū iam erra
bat mecū in aīo ille homo : et non poterat aīa mea sine
illo. **E**t ecce tu imminens dorso fugitiuoy tuorū deus
vlicionū et fons misericordiay simul qui conuertis nos
ad te miris modis. ecce abstulisti hominē de hac uita.
cū uix expleuisset annū in amicitia mea. suauis mihi
super omnes suauitates illius uite mee. **Q**uis laudes
tuas enumerat vnus in se vno q̄s expertus est. **Q**uid
tunc fecisti deus meus. et quam inuestigabilis abissus
iudicioy tuoy. **C**um enī laboraret ille febribus iacuit
diu sine sensu in sudore letali : et cū desperaretur baptiza
tus est nesciens : me nō curante et psumente id retinere
pocui animā eius quod a me acceperat : non quod in
nescientis corpore fiebat. **L**onge autē aliter erat. **N**ā
recreatus est : et saluus factus. **S**tatinq; ut p̄mū cum
eō loquī potui. potui autem mox ut ille potuit quādo
non discedebā et nimis pendebam⁹ ex inuicem. tēptauī
apud illū irridere. tanquā & illo irrisuro mecū baptis
mū quem acceperat mente atq; sensu absentissim⁹ : sed

tamen iam se accepisse didicerat. **A**t ille ita me exhortuit ut inimicū ammonuitq; mirabili et repentina libertate ut si amicus esse vellem talia sibi dicere desinere. **E**go autē stupefactus atq; turbatus distuli omnes motus meos ut conualesceret p̄s: essetq; idoneus viribus valitudinis. cū quo agere possem quod vellem. **S**ed ille abreptus dementie mee ut apud te seruaretur cōsolacioni mee. post paucos dies me absente repetitur febrib; & defungitur. **Q**uo dolore contenebratū est cor meū et quicquid aspīciebā mors erat. **E**t erat mīhi patria supplicium. et paterna dom⁹ mira infelicitas: et quicquid cū illo cōmunicauerā. sine illo in cruciatū immanē vertebatur: expectebant eum vndiq; oculi mei et non dabatur. et oderā omnia quando non haberent eum nec mīhi iam dicere poterant. ecce veniet sicut cum vīueret quando absens erat: & factus eram ipse mīhi magna questio. et interrogabā animā meā quare tristis esset. et quare conturbaret me valde: et nichil nouerat respondere mīhi. **E**t si dicebā spera in deo. iuste non obtinebat: q̄a verior erat. et melior homo quē carissimū amiserā quā phantasma in quod sperare videbatur ul' iubebatur. **S**olus fletus erat dulcis mīhi: et successerat amico in delicijs animi mei. **E**t nunc domine iam illa transierunt. et tempore lenitū est vulnus meū. **P**ossūne audire abs te qui veritas es et ammouere aurem cordis mei ori tuo ut dicas mīhi cur fletus dulcis sit miseris? **A**n tu quāuis vbiq; assis longe abieciisti ate miseriam nostrā? et tu in te manes: nos autem in experimentis volumur. **E**t tamen nisi ad aures tuas plorare mus nichil residui de spe n̄ra fieret. **V**nde igit̄ suauis fructus de amaritudine uite carpitur gemere et flere et suspirare et conqueri? **A**n hoc tibi dulce est qđ speram⁹

exaudire te. **R**ecte istud in precibus: quia desiderium
pugnandi habent. **N**unquid in dolore amisse rei &
luctu quo tunc operiebar. **N**eq; enī sperabā reuiuiscere
illum. aut hoc petebam lacrimis: s; tantū dolebā & fle
bam. **M**iser enī eram: & amiserā gaudium meū. **A**n
et fletus res amara est. & p̄fastidio rerum q̄bus p̄us
fruebamur. & dum tunc ab eis abhorrem⁹ delectat.
Quid autem ista loquor. **N**on enī tempus q̄rendi
nunc est. s; confitendi tibi. **M**iser eram et miser est oīs
anim⁹ vinctus amicitia rex mortalium: et dilaniatur
cum eas amittit. et tunc sentit miseriam qua miser est
et antequā amittat eas. **S**ic enī ego eram illo tempore
et flebam amarissime. & requiescebā in amaritudine.
Ita miser eram: et habebā cariorē illo amico meo vitā
ipsam miserā. **N**am quāuis eam mutare vellem. nollē
tamen amittere magis quā illum. **E**t nescio an vellem
ul' p̄ illo sicut de oreste et pilade traditur si nō fingitur
qui vellent p̄ inuicem ul' simul mori: qua morte pei⁹
eis erat non simul viuere. **S**ed in me nescio quis affect⁹
nimis huic contrarius ortus erat. & tedium viuendi
erat in me grauissimū: et moriendi metus. **C**redo quo
magis illum amabā hoc magis mortem que mihi eū
abstulerat. tanquā atrocissimā inimicā oderam & ti
mebam: et eam repente consumpturā omnes homines
putabā. quia illum potuit. **S**ic erā omnino et memi
ni. **E**cce cor meū deus meus: ecce intus uide quia me:
mini spes mea qui me mundas a talium affectionū im
mundicia dirigens oculos meos ad te: et euellens de la
queo pedes meos. **M**irabar enī ceteros mortales viuere
quia ille quem quasi non moriturū dilexerā mortuus
erat: et me magis quia illo alter eram viuere illo mor
tuo mirabar. **B**ene quidā dixit de amico suo dimidiū

anime sue. **N**am ego sensi animā meā. et animā illū
 vnā fuisse animā in duobus corporibus: & ideo mihi
 horrore erat uita. quia nolebā dimidiū uiuere: et ideo
 forte mori metuebā ne totus ille moreretur quē multū
 amauerā. **O** dementiā nescientem diligere homines hu
 maniter: o stultū hominē immoderate hūana patientē
 quod ego tunc eram. **I**taq; estuabā. suspīrabā. flebā.
 turbabar. nec requies erat. nec consiliū. **P**ortabā enī
 conscissā & cruentā animā meā impatientē portari a
 me: et ubi eā ponere non inueniebā. **N**on in amenis
 nemoribus. non in ludis atq; cantibus. nec in suaue
 olentibus locis. nec in conuiuijs apparatus. neq; in vo
 luptate cubilis et lecti. non deniq; in libris atq; carmi
 nibus acquiescebā. **H**orrebant omnia. et ipsa lux: &
 quicquid non erat quod ille erat. improbū et odiosum
 erat pter gemitū et lacrimas. **N**am in eis solis aliqn
 tula requies. **V**bi autem inde auferebatur aīa mea.
 onerabat me grandis sarcina miserie. que ad te domū
 leuanda erat et curanda. **S**ciebam h; nec volebā. nec vale
 bam: eo magis quia non mihi eras aliquid solidū &
 firmū cū de te cogitabā. **N**on enī tu eras. h; vanū fan
 tasma et error meus erat deus meus. **S**i conabar eam
 ibi ponere ut requiesceret. pmanē labebatur et iterum
 ruebat super me. et ego mihi remanserā infelix locus.
 ubi nec esse possem nec inde recedere. **Q**uo enī cor meū
 fugeret a corde meo? **Q**uo a me ipso fugerem quo nō
 me sequeretur? et tamen fugi de patria. **M**inus enī eum
 querebant oculi mei ubi videre nō solebant: atq; atba
 gastensi oppido uenī carthaginē. **N**on vacant tēpora
 nec ociose voluntur per sensus nostros: faciunt in aīo
 mira opera. **E**cce ueniebant et pteriebant de die in diē:
 et ueniendo et ptereundo inferebant mihi species alias

et alias memorias: et paulatim resarcinabant me p̄sti-
nis generibus delectationū q̄bus cedebat dolor me⁹ ille
Sed succedebant non quidem dolores alij. cause tamen
alioꝝ doloꝝ. **N**am vnde me facillime et in intima do-
lor ille penetrauerat. nisi quia fuderam inbarenā ani-
mā meam diligendo moriturū ac si non moriturum ē
Maxime quippe me reparabant atq; recreabant alioꝝ
amicoꝝ solacia. cum q̄bus amabā quod p̄ te amabam.
Et hoc erat ingens fabula. & longū mendacium cui⁹
adulterina confricatione corrumpebatur mens nostra
pruriens in auribus. **S**ed illa mihi fabula non morie-
batur. si quis amicoꝝ meoꝝ moreretur. **A**lia erant q̄
in eis ampli⁹ capiebant animū colloqui. & conridere
et uicissim beniuole obsequi. simul legere libros dulcilo-
quos. simul nugari et simul honestari: dissentire inter-
dum odio. tanquā ipse homo secum: atq; ipsa rarissi-
ma dissensione condire consensiones plurimas: docere
aliquid inuicem. aut discere ab inuicem: desiderare ab-
sentes cum modestia. suscipere venientes cum leticia.
His atq; hui⁹ modi signis a corde amanciū et redamā-
cium p̄cedentibus p̄ os. p̄ linguā. p̄ oculos. et mille mo-
tus gratissimos quasi fomitibus conflare aīos. & ex
pluribus vnū facere. **H**oc est quod diligitur in amicis
et sic diligitur vt rea sibi sit humana consciencia. si nō
amauerit redamantē. aut si amantē non redamauerit
nichil querēs ex eius corpore p̄ter indicia beniuolencie
Hinc ille luctus si quis moriat. et tenebre doloꝝ et versa
dulcedine in amaritudinē cor madidum: et ex amissa
uita morienciū mors viuenciū. **B**eatus qui amat te
et amiciū in te. et inimiciū p̄pter te **S**olus enī nullū carū
amitteret: cui omnes in illo cari sunt qui non amittit.
Et quis est iste nisi deus noster. deus qui fecit celū &

terram et implet ea. quia implendo ea. fecit ea. **T**e ne-
 mo amittit nisi qui dimittit: & qui dimittit. quo it-
 aut quo fugit nisi a te placido ad te iratum. **N**am ubi
 non inuenit legem tuam in pena sua. et lex tua veritas
 et veritas tu. **D**eus virtutum conuerte nos. et ostende fa-
 ciem tuam et salui erimus. **N**am quaquam versus se verterit
 anima hominis. **A**d dolores figitur alibi propterquam in te.
Tametsi figitur in pulchris extra te et extra se: que tam-
 nulla essent. nisi essent abs te: que oriuntur et occidunt
 et oriendo quasi esse incipiunt et crescunt ut perficiantur
 et perfecta senescunt et intereunt et non omnia senescunt et
 omnia intereunt. **E**rgo cum oriuntur et tendunt esse. quod ma-
 gis crescunt celeriter ut sint. eo magis festinant ut non
 sint. **S**ic est modus earum. **T**antum dedisti eis quia pres-
 sunt rerum que non sunt omnes simul: sed decedendo ac suc-
 cedendo agunt omnes universum cuius partes sunt. **E**cce
 sic pagitur et sermo noster per signa sonancia. **N**on enim
 erit totus sermo. si unum verbum non decedat cum sonuerit
 partes suas ut succedat aliud. **L**audet te ex illis anima mea
 deus creator omnium: sed non in eis infigatur glutine
 amoris per sensus corporis. **E**sunt enim quo ibant ut non
 sint: et conscindunt eam desideriis pestilenciosis: quod ipsa
 esse vult et requiescere amat in eis que amat. **I**n illis
 autem non est. ubi quia non stant fugiunt. **E**t quis
 ea sequitur sensus carnis. **A**ut quis ea comprehendit vel
 cum presto sunt. **T**ardus est enim sensus carnis: quod
 sensus carnis est. & ipse est modus eius. **S**ufficit ad
 aliud ad quod factus est: ad illud autem non sufficit ut
 teneat transcurrencia ab initio debito usque ad finem de-
 bitum. **I**n verbo enim tuo per quod creantur ibi audiunt hinc
 et hucusque. **N**oli esse vana anima mea et obsurdescere in
 aure cordis tumultu vanitatis tue. **A**udi et tu. **V**erbum

ipsum clamat ut redeas: et ibi est locus quietis in p̄tur-
babilis. ubi nō deseritur amor si ipse non deserat. **E**cce
illa discedunt ut alia succedant. et omnib⁹ suis partib⁹
constet infinita vniuersitas. **N**unquid ego aliq̄ disce-
do ait verbū dei? **I**bi fige mansionē tuam: ibi cōmen-
da quicquid inde habes aīa mea. **S**altim fatigata fal-
lacijs. veritati cōmenda quicquid tibi est a veritate. et
non perdes aliquid: et reflorescent putrida tua et sana-
buntur om̄es languores tui et fluxa tua reformabunt̄
et renouabuntur. et constringentur ad te et non te de-
ponent quo descendunt: s; stabunt tecū et p̄manebūt ad
semper stantem ac p̄manentē deū. **V**t quid puerſa se-
queris carnē tuā? **I**psa te sequatur conuerſa. **Q**ui cōp̄
p̄ illam sentis. in parte est. **E**t ignoras totū cui⁹ he par-
tes sunt. et delectat te tamen. **S**ed si ad totū comprehen-
dendū esset idoneus sensus carnis tue. ac non & ipse
in parte vniuersi accepisse p̄ pena tua iustum modum
velles vt transiret quicquid existit in p̄ſencia: vt magis
tibi omnia placerent. **N**am et quod loquimur p̄ eundē
sensum carnis audis: et non uis utiq; stare sillabas sed
transuolare ut alie veniant et totū audias. **I**ta semp
omnia q̄bus vnū aliquid constat. et non sunt omnia
simul ea quibus constat. plus delectant omnia quā sin-
gula si possint sentire omnia. **S**ed longe his melior q̄
fecit omnia: et ipse est deus noster. et nō discedit quia
nec succeditur ei. **S**i placent corpora deū ex illis lauda
et in artificem eorū retorque amorē: ne in his que tibi
placent. tu displiceas. **S**i placent anime in deo ament̄
quia et ipse inmutabiles sunt. et in illo fixe stabiliuntur.
Alioquin irent et perirent. **I**n illo ergo ament̄: et rape
ad eum tecū quas potes: et dic eis. **H**unc amem⁹: hunc
amemus. **I**pse fecit hec: et nō est longe. **N**on enī fecit

et abiit: sed ex illo in illo sunt. **E**cce ubi est: ubi sapit
 veritas. **I**ntim⁹ cordi est: s; cor errauit ab eo. **R**edite
 p̄uaricatores ad cor: et inherete illi q̄ fecit uos. **S**tate
 cū eo et stabitis: requiescite in eo et quieti eritis. **Q**uo
 itis in aspera & quo itis & **B**onū quod amatis ab illo
 est. **S**ed quantū est ad illum. bonū est et suauē: s; amari
 erit iuste. quia iniuste amatur. deserto illo quicq̄ ab
 illo est. **Q**uo vobis adhuc. & adhuc ambulare uias
 difficiles & laboriosas & non est requies ubi queritis
 eam. **Q**uerite quod queritis: s; ibi non est ubi queritis
Beatam uitā queritis in regione mortis: non est illic
Quomodo enī beata uita ubi nec uita & & descendit
 huc ipsa uita nostra. et tulit mortē nostrā. et occidit
 eam de abundancia uite sue: et tonuit clamans ut rede
 amus hinc ad eam. in illud secretū vnde p̄cessit ad nos
 in ipsum primū virginalem uterū ubi ei nupsit hūana
 creatura. caro mortalis ne semper mortalis: & inde
 velut sponsus p̄cedens de thalamo suo. exultauit ut gi
 gas ad currendā viam. **N**on enī tardauit sed cucurrit.
 clamans. dictis. factis. morte. uita. descensu. ascensu
 clamans ut redeamus ad eum: et discessit ab oculis ut
 redeamus ad cor et inueniam⁹ eum. **A**bcessit enī. et
 ecce hic est: noluit nobiscū diu esse. et nō reliquit nos
Illuc enī abcessit vnde nunquā recessit: quia mūdus
 p̄ eum factus est. et in hoc mundo erat. et venit in hūc
 mundum peccatores saluos facere: cui confitetur aīa
 mea. et sanat eam. quō peccauit illi **F**ilij hominū quo
 usq; graues corde & **N**unquid et post descensū uite nō
 vultis ascendere et viuere & **S**ed quo ascenditis quando
 in alto estis et posuistis in celū os vestrū & **D**escendite
 ut ascendatis. et ascendatis ad deū. **C**ecidistis enī ascen
 dendo contra eum. **D**ic eis ista ut plorent in conualle

plorationis: et sic eos rape feci ad deū. quia de spiritu
ei? hec dicis eis. sic dicis ardens igne caritatis. **H**ec tūc
non noueram et amabā pulchra inferiora. **E**t ibam in
pfundum. **E**t dicebā amicis meis. nū amamus aliqd
nisi pulchrū? **Q**uid est ergo pulchrū. et qd est pulchri
tudo? **Q**uid est quod nos allicit et conciliat rebus q̄s
amamus? **N**isi enī esset in eis decus et species. nullo
modo nos ad se mouerent. **E**t animaduvertebā et videbā
in ipsis corporibus aliud esse quasi totū. et ideo pulchry
aliud autem quod ideo deceret qm̄ apte accommodaretur
alicui. sicut pars corporis ad vniuersū suū aut calcu
amentū ad pedem et similia. **E**t ista consideratio scatu
rinit in aīo meo ex intimo corde meo: **E**t scripsi libros
de pulchro et apto. puto duos aut tres. **T**u scis deus.
Nam exiit mihi. **N**on enī habebam? eos. s; aberrar
uerunt a nobis nescio quomodo. **Q**uid est autē quod
nie mouit dñe deus meus. ut ad hierium romane vrb
oratorē scriberem illos libros quem non nouerā facies
Sed amauerā hominem ex doctrine fama que illi clara
erat: et quedā verba eius audierā et placuerant mihi:
sed magis quia placebat alijs. et eum efferebant laudi
bus stupentes qđ ex homine siro docto p̄us grece faciēdie
postea in latina etiā doctor mirabilis extitisset: et esset
scientissim? rerū ad studium sapientie ptinencium mihi
placebat. **L**audatur homo. et absens amatur. **V**trum
nā ab ore laudantis intrat ī cor audientis amor ille?
Absit. **S**ed ex amante alio accenditur alius. **H**inc enī
amatur qui laudatur dū non fallaci corde laudatoris
p̄dicari creditur. idest cum amans eum laudat. **S**ic enī
tunc amabā homines ex hominū iudicio. **N**on enī ex
tuo deus meus in quo nemo fallitur. **S**ed tamen cur n̄
sicut auriga nobilis. sicut venator studijs popularib;

diffamatus ē. Sed longe aliter et grauius: et ita quem
 admodū et me laudari vellem. **N**on autem vellem ita
 laudari et amari me ut histriones. quāquā eos et ipse
 laudarem et amarē: s; eligens latere quā ita notus esse
 et vellem haberi odio quā sic amari. **V**bi distribuunt
 ista pondera varioꝝ et diuersoꝝ amoꝝ in anima vna ē
Quid est quod amo in alio. quod rursus nisi odissem
 non a me detestarer et repellerem. cum sit uterq; nostꝝ
 homo ē. **N**on enī sicut equus bonus amatur ab eo qui
 nollet hoc esse etiā si posset. hoc et de histrione dicendū
 est. qui nature nostre locus est. **E**rgo ne amo in hoīe
 quod odi esse cum sim homo ē. **G**rande pfundū est ipse
 homo cui⁹ etiam capillos tu dñe numeratos habes. &
 non minuuntur in te: et tamen capilli eius magis nu
 merabiles quā affectus eius et motus cordis eius. **A**t
 ille rethor ex eo erat genere quem sic amabā ut vellem
 esse me talem. et errabā tīpho et circūferebar omni ven
 to: et nimis occulte gubernabar abs te. **E**t vnde scio et
 vnde certus confiteor tibi quod illum in amore laudan
 cium magis amauerā quā in rebus ipsis de q̄bus lauda
 batur: quia si non laudatū vituperarent cum idem ipsi
 & vituperando atq; spernendo ea ipsa narrarent. non
 accenderer in eo. et non excitarer: et certe res non alie
 forent nec homo ipse alius: s; tantūmodo ali⁹ affectus
 narrantium. **E**cce vbi iacet aīa infirma nondū herens
 soliditati veritatis. **S**icut enī aure linguarū flauerint
 a pectoribus opinantiū. ita fertur et vertitur. torquet⁹
 ac retorquetur. et obnubilatur ei lumen. et non cernit⁹
 veritas. et ecce est ante nos. **E**t magnū quiddam mihi
 erat. si sermo me⁹ et studia mea. illi uiro innotescerēt:
 que si p̄baret flagrarē magis: si autem imp̄baret lau
 ciaretur cor vanū. et inane soliditatis tue: & tamen

pulchrum illud atq; aptum vnde ad eum scripserā. libenter animo versabā ob os contemplationis mee. et nullo conlaudatore mirabar: sed tante rei cardinem in arte tua nondum videbam omnipotens qui facis mirabilia solus: et ibat animus meus per formas corporeas: & pulchrum quod p seipsum. aptum autem quod ad aliqd accommodatū deceret definiebā et distinguebā: et exēplis corporeis astruebam. **E**t conuerti me ad animi naturā et non me sinebat falsa opinio quā de spiritalib; habebam verū cernere: et irruebat in oculos ipsa vis veri: et auertebam palpitantem mentem ab incorporea re ad linamenta et colores et tumentes magnitudines: & quia non poterā ea videre in animo. putabā me non posse videre animū meū: et cū in virtute pacem amare in uiciositate autem odissem discordiā. in illa unitatē i ista quandā diuisionē notabā: inq; illa unitate mens rationalis & natura veritatis ac sūmi boni mihi esse videbat. in ista vero diuisione in rationalis uite nescio quā substantiā et naturā sūmi mali que non solū esset substantia s; omnino uita esset. et tamen abs te nō esset deus meus. ex quo sūt omnia. miser opinabar: et tamē illā monadem appellabā tanquā sine vllō sexu mentē: hanc vero diadem. iram in facinoribus. libidinem in flagitijs. nesciens quid loquerer. **N**on enī nouerā neq; didicerā. nec vllā substantiā malū esse nec ipsā mentē nostrā. summū atq; incōmutabile bonū. **S**icut enī facinora sunt si uiciosus est ille animi motus in quo est impetus. et se iactat insolenter ac turbide. et flagicia si est immoderata illa anime affectio q̄ carnales hauriunt voluptates: ita errores et false opiniones uitā contaminant. si rationalis mens ipsa uiciosa est. qualis in me tūc erat. nesciente alio lumine illā illustrandā esse.

ut sit particeps veritatis. quia non est ipsa natura ve-
ritatis: quoniam tu illuminabis lucernam meam domine
deus meus. illuminabis tenebras meas: & de plenitu-
dine tua nos omnes accepimus. **E**s enim tu lumen verum
quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mun-
dum: quia in te non est transmutatio nec momenti ob-
umbratio. **S**ed ego conabar ad te et repellebar abs te ut
scaperem mortem. quod superbis resistis. **Q**uid autem
superbuis quam ut assererem mira demencia me id esse
naturaliter quod tu es. **C**um enim ego essem mutabilis
et eo mihi manifestum esset. quod utique ideo sapiens esse
cupiebam ut ex deteriore melior fierem. malebam tamen
etiam te opinari mutabilem quam me non hoc esse quod
tu es. **I**taque repellebar et resistebas ventose cervici mee
et imaginabar formas corporeas. et caro carnem accu-
sabam: et spiritus ambulans nondum revertebar ad te: et
ambulando ambulabam in ea que non sunt. neque in te.
neque in me. neque in corpore. neque mihi creabantur ave-
ritate tua. sed a mea vanitate fingeantur ex corpore:
et dicebam paruulis fidelibus tuis ciuibus meis a quibus
nesciens exulabam. dicebam illis garrulus & ineptus.
Cur ergo errat anima quam fecit deus. et mihi nolebam
dici cur ergo errat deus: & contendebam magis incommu-
tabilem tuam substantiam coactam errare. quam meam muta-
bilem sponte denialse. et pene errare confitebar. **E**t era-
m etate annorum fortasse viginti sex aut septem cum illa vo-
lumenta scripsi. voluens apud me corporalia figmenta
obstrepencia cordis mei auribus quas intendebam dulcis
veritas in interiore melodiam tuam. cogitans de pulchro
et apto et stare cupiens et audire te. et gaudio gaudere
propter vocem sponsi. et non poteram: quia vocibus erroris
mei rapiebar foras: et pondere superbie mee in ima deci-

debā. **N**on enī dabas auditū meo gaudium et leticiā
aut exultabant ossa que humiliata non erant. **E**t quid
mibi pderat quod annos natus ferme viginti. cum in
man⁹ meas venissent aristotelica quedā quas appellāt
decem cathegorias. quarū nomīne cum eas rethor car
thaginensis magister meus buccis tīpho crepantib⁹ cō
memoraret. et ali⁹ q̄ docti habebantur. tanquā innescio
quid magnū et diuinū suspensus inhiabam. legi eas so
lus et intellexi. **Q**uas cum contulissē cum eis qui se
dicebant uix eas magistris eruditissimis non loquenti
bus tantū. s; multa in puluere depingentib⁹ intellexisse
nichil inde aliud mibi dicere potuerunt quā ego solus
apud meipsum legens cognouerā. **E**t satis aperte mibi
videbantur loquentes de substantijs sicuti est homo. **E**t
que in illis essent. sicuti est figura hominis qualis sit.
et statura quot pedū sit. et cognatio cui⁹ frater sit aut
vbi sit constitut⁹. aut quādo natus. aut stet an sedeat
aut calciatus ul' armatus sit. aut aliquid faciat aut
paciatur aliquid: et quecūq; in his nouem generibus.
quorū exempli gracia quedam gratis posui. vl' in ipso
substantie genere innumerabilia reperiuntur. **Q**uid
hoc mibi pderat quando et oberat cū etiam te deus me⁹
mirabiliter simplicem atq; incōmutabilē illis decem pre
dicamentis putans quicquid esset omnino cōprehensū
sic intelligere conarer quasi et tu subiectus esses magni
tudini tue. aut pulchritudini. ut illa essent in te quasi
ī subiecto sicut in corpore cum tua magnitudo et tua
pulchritudo tu ipse sis. corpus autem nō eo sit magnū
et pulchrū quo corpus est. quia et si min⁹ magnum et
minus pulchrū esset nichilomin⁹ corpus esset. **F**alsitas
enī erat quā de te cogitabam non veritas: et fignenta
miserie mee non firmamenta beatudinis tue. **I**usseras

enim et ita fiebat in me ut terra spinas et tribulos pareret mihi. et cum labore puenirem ad panem meum. **E**t quid mihi pderat quod omnes libros arcuum quas liberales vocant. tunc nequissimus malarum cupiditatum seruus pro meipsum legi et intellexi. quoscunque legere potui et gaudebam in eis et nesciebam unde esset quicquid ibi verum et certum esset. **D**orsum enim habebam ad lumen. et ad ea que illuminantur faciem. unde ipsa facies mea qua illuminata cernebam non illuminabatur. **Q**uicquid de arte loquendi et disserendi quicquid de dimensionibus figurarum et de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. scis tu domine deus meus quia et celeritas intelligendi. et discendi acumen. donum tuum est. sed non inde sacrificabam tibi. **I**taque mihi non ad usum sed ad pntiam magis valebat: quia iam bonam partem substantie mee satagi habere in potestate: et fortitudinem meam non ad te custodiebam. sed perfectus sum abs te in longinquam regionem ut eam dissiparem in meretrices cupiditatis mee. **N**am quid mihi pderat bona res non utenti bene? **N**on enim sentiebam me illas artes etiam ab studiosis et ingeniosis difficilime intelligi. nisi cum eis eadem conabar exponere: et erat ille excellentissimus in eis qui me exponentem non tardius sequeretur. **S**ed quid ergo mihi hoc pderat putanti quod tu domine deus veritatis. corpus esses lucidum et imensum et ego frustum de illo corpore nimia pueritas: sed sic eram. **N**ec erubesco deus meus confiteri tibi in me misericordias tuas et inuocare te: quia non erubui tunc profiteri hominibus blasphemias meas et latrare aduersum te. **Q**uid ergo mihi tunc pderat ingenium per illas doctrinas agile et nullo amminiculo humani magisterij. tot nodosissimi libri enodati. cum deformiter et sacrilega turpitudine in doctrina

pietatis errarem & Aut quid tantū oberat paruulis
tuis longe tardius ingenium cum a te longe non rece-
derent ut inuidio ecclesie tue tuti plumescerent. et alas
caritatis alimento sane fidei nutrissent & O domine deus
noster in velamento alarū tuarū speremus: et ptege nos
et porta nos Tu portabis et paruulos et vsq; ad canos
tu portabis: quoniā firmitas nostra quādo tu es tunc
est firmitas: cū autem nostra est. infirmitas ē. Viuit
apud te semp bonū nostrū: et quia inde auersi sumus p-
ueri sumus. Reuertamur iā domine vt non euertā-
mur: quia viuit apud te sine vllo defectu bonū nostrū
quod tu ipse es. et non timebimus ne non sit quo rede-
amus. quia nos inde ruimus. nobis autem absentibz
non ruit domus nostra eternitas tua.

Sancti Augustini Liber quintus Incipit

Accepe sacrificium confessionū mearū de manu
lingue tue quā formasti et excitasti vt confite-
ar nomini tuo: & sana omnia ossa mea et
dicāt. Domine quis similis tibi? Neq; enī docet te qd
in se agat qui tibi confiteat. quia oculū tuum nō exclu-
dit cor clausū. nec manū tuā repellit duricia hominū:
sed soluis eā cū voles aut miserans aut vindicans: et
non est qui se abscondat a calore tuo. Sed te laudet ani-
ma mea vt amet te: et confiteat tibi miserationes tu-
as vt laudet te. Non cessat nec tacet laudes tuas vni-
uersa creatura tua. nec spiritus omnis p os conuersum
ad te: nec animalia nec corporalia per os considerantiū
ea: vt exurgat in te a lassitudine anima nostra. inni-
tens eis que fecisti. & transiens ad te qui fecisti hec mi-
rabiliter. et ibi refectio: et vera fortitudo. Fiant et fugi-
ant a te iniqui et iniqui: & tu vides eos et distin-
guis vmbas. et ecce pulchra sunt cū eis omnia: et ipsi

turpes sunt. **E**t quid nocuerunt tibi & a quo imperiū
 tuū debonestauerunt. a celis vsq; innouissima. iustū
 et integrū. **Q**uo enī fugerunt cū fugerent a facie tua
 aut vbi tu non inuenis eos. **S**ed fugerunt vt non vide
 rent te videntem se: atq; excecati ī te offenderunt. quia
 non deseris aliquid eorū que fecisti. **I**n te offenderunt ī
 iusti. vt iuste uexarent. subtrahentes se lenitati tue et
 offendentes in rectitudinem tuā et cadentes in asperita
 tem suā: videlicet nesciunt quod ubiq; sis quem nullus
 circūscribit locū: et solus es p̄ssens etiā his q̄ lōge sunt
 a te. **C**onuertant ergo et querant te: quia non sicut ip
 si deseruerūt te creatorem suū. ita tu deseruisti creaturā
 tuā. **I**psi conuertant et querant te. **E**t ecce ibi es ī cor
 de eorū ī corde confitentium tibi. et p̄ficiendum se in te:
 et plorantium in sinu tuo post vias suas difficiles: &
 tu facilis terges lacrimas eorū. et magis plorant &
 gaudent in fletibus: quoniā tu domine nō aliquis ho
 mo caro et sanguis sed tu domine qui fecisti reficis &
 consolaris eos. **E**t vbi ego erā quando te querebā. &
 tu eras ante me. **E**go autem et a me discesserā nec me
 inueniebā quātominus te. **P**roloquar in conspectu
 dei mei annū illū vnde tricesimum etatis mee. **I**ā
 uenerat carthaginem quidā manicheorū episcopus fau
 stus nomine. magnus laqueus diaboli: & multi im
 plicabant in eo per illecebrā suauī loquencie quā ego iā
 tametsi laudabam discernebā tamē a veritate rerū qua
 rū discenday auīdus eram. nec quali uasculo sermonis
 sed quid mihi sciencie comedendum apponcret nomina
 tus apud eos ille faustus intuebar. **F**ama enī de illo
 p̄locuta mihi erat quod esset honestay omniū doctrinā:
 rū peritissimus: et adprime disciplinīs liberalibus eru
 ditus: et quoniā multa philosophorū legerā memoriēq;

mandata retinebam. ex eis quedā comparabā illis ma-
ni cheoy longis fabulis. & mibi pbabiliōra ista vide-
bantur. que dixerant illi. qui tantū potuerunt valere
ut possent estimare seculū quāquā eius dominū minū-
me inuenerint: quoniā magnus es domine et humilia
respicias. excelsa autem a longe cognoscis: nec apin-
quas nisi obtritis corde. nec inueniris a superbis: nec si illi
curiosa pericia numerent stellas et harenā et dimeciant
sidereas plagas & inuestigent vias astroꝝ. **M**ente enī
sua querūt ista et ingenio quod tu dedisti eis. et mltā
inueniunt & p̄nunciauerunt ante multos annos de-
fectus luminariū solis et lune. quo die. q̄ hora q̄nta ex
parte futuri essent. et non eos fefellit numerus. et ita
factū est ut p̄nunciauerunt. & scripserunt regulas in-
dagatas. et leguntur hodie atq; ex eis p̄nunciatur. quo
anno. et quo mense āni. et quo die mensis. et qua hora
diei. et quota parte luminis sui defectura sit luna vel
sol: et ita fiet vt p̄nunciatur: et mirantur hec homīes
et stupent qui nesciunt ea. et exultant atq; extolluntur
qui sciunt: et p̄ impiā superbā recedentes et deficientes
a lumine tuo. tanto ante solis defectū futurū p̄uident.
et in p̄sencia suum nō vident. **N**on enī religiose q̄runt
vnde habeant ingenium quo ista querunt: et inuenien-
tes quia tu fecisti eos non ipsi dant tibi se ut serues qd̄
fecisti. et quales seipsi fecerant. occidunt se tibi: et tru-
cidant exaltaciones suas sicut volatilia et curiositates
suas sicut pisces maris. q̄bus pambulant secretas semi-
tas abissi. et luxurias suas sic pecora campi. ut tu deus
ignis edax consumas mortuas curas eoꝝ recreans eos
immortaliter. **S**ed non nouerunt viam. verbū tuum p̄
quod fecisti ea que numerant. et ipsos qui numerāt et
sensum quo cernunt que numerant: et mentem de qua

numerant: et sapientie tue non est numerus. **I**psē autē
 vnigenitus factus est nobis sapientia • et iusticia • &
 sanctificatio • et numerat⁹ est int̃ nos et soluit tributū
 cesari. **N**on nouerunt hanc viā qua descendant ad illū
 a se et p̃ eum ascendant cū non nouerunt hanc viam et
 putant se excelsos esse cum sideribus et lucidos • & ecce
 ruerunt in terrā et obscuratū est insipiens cor eorū • &
 multa vera de creatura dicunt • & veritatem creature
 artificem non pie querunt • et ideo non inueniunt: aut
 si inueniunt cognoscentes deū • non sicut deū honorant
 aut gratias agunt • s; euanescent in cogitationibus suis
 & dicunt se esse sapientes sibi tribuendo que tua sunt •
 ac p̃ hoc student puerilissima cecitate eciam tibi tribuere
 que sua sunt: mendacia scilicet in te conferentes qui ve
 ritas es et immutātes gloriā incorrupti dei in similitu
 dinem imaginis corruptibilis hominis • et volucrū &
 quadrupedū et serpeniū: et conuertunt veritatem tuā
 in mendaciū: et colunt et seruiunt creature potius quā
 creatori. **M**ulta tamē ab eis ex ipsa creatura vera dicta
 retinebā et occurrebat mihi ratio p̃ numeros et ordinē
 temporū et visibiles adestationes siderū: et conferebā cū
 dictis manichei que de his reb; multa scripsit copiosis
 sine delirans: et nō mihi occurrebat ratio nec solsticioꝝ
 et equinoctioꝝ • nec defectuū luminariū: nec quicquid
 tale in libris secularis sapientie didicerā. **I**bi autē cre
 dere videbar et ad illas rationes numeris et ocul' meis
 exploratas nō occurrebat: et longe diuersū erat. **N**um
 quid domine deus veritatis quisquis nouit ista iam
 placet tibi? **I**nfelix enim homo qui scit illa omnia te
 autem nescit. **B**eatus autem qui te scit • eciam si illa
 nesciat. **Q**ui uero et te & illa nouit • non p̃pter illa
 beacior s; p̃pter te solum beat⁹ est • si cognoscēs te • sicut

deum glorificet et gratias agat. et non euanescat in cogitationibus suis. **S**icut enim melior est qui nouit possidere arborem & de usu eius tibi gratias agit quāuis nesciat. ul' quot cubitis alta sit ul' quanta latitudine diffusa quā ille qui eam metitur. et omnes ramos ei⁹ numerat. et neq; possidet eā neq; creatorē eius nouit aut didicit: sic fidelis homo cui⁹ totus mūdus diuicia: rū est et quasi nichil habens omnia possidet inherendo tibi cui seruiunt omnia. quāuis nec saltim septētrionū giroso nouerit dubitare stultū est. quin utiq; melior sit quā mensor celi et numerator siderū et pensor elementoz et negligens tui quia omnia in mēsurā et numero et pondere disposuisti. **S**ed tamen quis querebat manicheū nescio quem etiā ista scribere sine quoz pericia pietas disci poterat. **D**ixisti enim hominī. **E**cce pietas est sapiencia. **Q**uā ille ignorare posset etiā si ista pfecte nosset: ista vero qā nō nouerat ipudentissime audens docere prorsus illa nosse non posset. **V**anitas est enim mundana ista etiā nota pfiteri: pietas autem tibi cōfiteri. **V**nde ille deuū ad hoc ista multū locutus est. ut conuictus ab eis qui ista vere didicissent. quis esset ei⁹ sensus. in ceteris que abdiciora sunt manifeste cognosceretur. **N**on enim parū se existimari voluit: s; spiritū sanctū consolatorē et ditatorem fidelium tuoz auctoritate plenaria psonaliter in se esse psuadere conatus est. **T**ra quecūq; de celo ac stellis & de solis ac lune motib; falsa dixisse dephenderetur quāuis ad doctrinā religionis ista non ptineant. tamē ausus eius sacrilegus spiritu fuisse satis emineret cum ea non solum ignorata s; etiā falsata vesana superbie vanitate diceret. ut ea tanquā diuine psonę tribuere sibi niteretur. **C**um enim audio xpianū aliquem fratrem. illum aut illū ista nescientē.

et aliud p alio sencientem • patienter intueor opinantē
 hominē nec illi obesse video • cum de te domine creator
 omnium non credat indigna • si forte situs et habitus
 creature corporalis ignoret. **O**best autem si hoc ad ipsā
 doctrine pietatis • formā p̄tinere arbitretur et p̄tinaci⁹
 affirmare audeat quod ignorat. **S**ed etiā talis infirmi-
 tas in fidei cumabulis a caritate matre sustinetur donec
 assurgat nouus homo inuiriū p̄fectū • et circumferri n̄
 possit omni vento doctrine. **I**n illo autem qui doctor
 qui auctoꝝ • qui dux et p̄nceps eoz q̄bus illa suaderi ita
 fieri ausus est • ut qui eum sequerentur • non quemlibet
 hominē s̄ spiritū tuum sanctū se sequi arbitrantur.
Quis tantā demenciā sic vbi falsa dixisse cōuinceretur
 non detestandā longeqz abiciendā esse iudicaret & **S**ed
 tamen nondum liquido compererā • utrū etiā secundū
 eius verba vicissitudines longioꝝ et breuioꝝ dierū atqz
 noctium • et ipsius noctis et diei et de liqua lūminum
 et si quid eiusmodi in alijs libris legerā posset exponi:
 ut si forte posset • incertū quidem mihi fieret utrū ita
 se res haberet • an ita • s̄ ad fidem meā illi⁹ auctoritatē
 ppter creditā sanctitatem p̄ponerem: et p̄ annos ferme
 ipsos nouem q̄bus eos animo vagabundus audiui • ni-
 mis extento desiderio • venturū expectabā istū faustum.
Ceteri enī eoz ī quos forte incurrissem qui talium rerū
 questionibus a me obiectis deficiebant • illū mihi p̄mit-
 tebant • cui⁹ aduentu collatoqz colloquio facillime mihi
 hec et si qua forte maiora quererem • enodatissime expe-
 direntur. **E**rgo • at vbi venit expertus sum hominē gra-
 tū et iocundū verb et ea ipsa que illi solent dicere mltō
 suauit⁹ garrientem. **S**ed quid ad meā sitim preciosorū
 poculoꝝ decentissim⁹ ministrator & iam rebus talibus
 faciate erant aures mee: nec ideo nī meliora videbātur

quia meli⁹ dicebantur: nec ideo vera quia diserta: nec
ideo sapiens anima quia vultus congruus et deco⁹ elo-
quium. **I**lli autem qui eū mihi pmittebant non boni
rerū existimatores erant: et ideo illis videbatur prudēs
et sapiens quia delectabat eos loquēs. **S**ensi autē aliud
genus hominū etiā veritatem habere suspectā et ei nolle
acquiescere. si compto atq; vberi sermone pmeret. **D**e
autem iā docuerat deus meus miris et occultis modis
et ppter ea credo quod tu me docueris quoniā verum est
nec quisquā pter te alius doctor est veri vbicūq; et vnde
cūq; claruerit. **T**am ergo abs te didiceram nec eo debere
videri aliquid verū dici quia eloquentur dicitur: nec eo
falsum quia incōposite sonant signa labio⁹. **R**ursus
nec ideo verū quia impolite enunciatur. nec ideo falsū
quia splendidus sermo est: s; per inde esse sapienciā &
stulticiā sicut sunt cibi utiles et inutiles: verbis autem
ornatis et inornatis. sicut vasis vrbani⁹ & rusticani⁹
utroq; cibos posse ministrari. **I**gitur auuiditas mea q̄
illum tanto tempore expectauerā hominē. delectabatur
quidem motu affectuq; disputantis et verbis congruen-
tibus: atq; ad inuestigandas sententias facile occurren-
tibus. **D**electabar autem et cū multis ul' etiā p multis
laudabam ac ferebam: s; moleste habebam quod in cetū
audiencium non sinerer ingerere illi. et partiri cum eo
curas questionū mearū conferendo familiariter. et ac-
cipiendo ac reddendo sermonē. **Q**uod vbi potui et aures
eius cū familiarib; meis eoq; tempore occupare cepi q̄
non deiceret alternis differere. & ptuli quedā que me
moueant. expertus sum pū hominē expertem libera-
liū disciplinarū. nisi grāmatice atq; eius ipsi⁹ vsitato
modo: et quia legerat aliquas tullianas orationes &
paucissimos senece libros: & nonnulla poetarū et sue

lecte si qua volumina latine atq; composita conscripta
 erant. **E**t quia aderat quotidiana sermocinandi exerci-
 tatio inde subpetebat eloquium. quod fiebat acceptius
 magisq; seductorium moderamine ingenij et quodam
 lepore naturali. **I**ta ne est ut recole domine deus me?
 arbiter consciencie mee coram te cor meum et recordatio
 mea & qui me tunc agebas abdito secreto prouidentie tue
 et inhonestos errores meos. iam conuertebas ante fa-
 ciem meam ut viderem et odissem. **N**am postea quam ille
 mihi imperitus earum arcium quibus enim excellere putave-
 ram. satis apparuit desperare cepi posse mihi eum illa
 que me mouebant aperire atq; dissoluere: quorum quidem
 ignarus posset veritatem tenere pietatis. sed si manicheus
 non esset. **L**ibri quippe eorum pleni sunt longissimis fabu-
 lis de celo et sideribus et sole et luna que mihi enim quod
 utiq; cupiebam collatis numerorum rationibus. quos alibi
 ego legeram utrum potius ita essent ut manichei libris con-
 tinebantur. an certe vel par etiam inde ratio redderetur
 subtiliter explicare posse iam non arbitrabar. **Q**ue tamen
 ubi considerata et discutienda protuli moleste. sane ille
 nec ausus est subire ipsam sarcinam. nouerat enim se ista non
 nosse: nec eum pudeat confiteri. **N**on erat de talibus
 quales multos loquaces passus eram conantes ea me
 docere et dicentes nichil. **I**ste vero cor habebat et si non
 rectum ad te. nec tamen minus incautum ad seipsum. **N**on
 usquequaq; imperitus erat impericie sue. & noluit se
 temere disputando in ea coartari unde nec exitus ei ullus
 nec facilis esset reditus. **E**ciam hinc mihi amplius pla-
 cuit. **D**ulcius est enim temperantia confitentis animi
 quam illa que nosse cupiebam. et eum in omnibus diffici-
 lioribus et subtilioribus questionibus talem inueniebam.
Refracto itaq; studio quo intenderam in manichei litte-

ras magisq; desperans de ceteris eorū doctoribus quādo
in multis que me mouebant. ita ille nominat⁹ appa-
ruit. cepi cū eo p studio eius agere vitam quo ipse fla-
grabat. meas litteras quas tūc iam rethor kartaginīs
adolescentes docebam. et legere cum eo siue que ille audi-
ta desideraret. siue que ipse tali ingenio apta existima-
rem. **C**eterum conatus omnis meus quo pficere in illa
secta statuerā illo homine cognito prozsus interscidit:
nō ut ab eis omnino separarer. s; quasi meli⁹ quicquā
non inueniens eo quo iam quoquomodo inruerā. con-
tentus interim esse decreuerā. nisi aliquid forte quod
magis eligendū esset eluceret. **I**ta ille faustus q mltis
laqueus extitit mortis. meū quo captus eram relaxare
iam ceperat. nec volens. nec sciens. **M**anus enī tue de⁹
meus in abdito prouidencie tue non deserabant animā
meā. et de sanguine cordis matris mee p lacrimas eius
diebus ac noctibus p me sacrificabatur tibi: & egisti
mecū miris et occultis modis **T**u illud egisti deus me⁹
Nam a domino gressus hominis diriguntur. et viam
eius volet. **A**ut que pcuratio salutis pter manū tuā
reficientē que fecisti. **E**gisti ergo mecū ut mibi psuade-
retur romā pergere. et pocius ibi docerem quod docebā
karthaginī. et hoc vnde mibi psuasū est non pteribo cō-
fiteri tibi. quoniā et in his altissimi tui recessus. et pre-
sentissima in nos misericordia tua: cogitanda et predi-
canda est. **N**ō ideo romā pergere volui quod maiores
questus maiorq; mibi dignitas ab amicis qui hoc sua-
debant pmittebatur. quāquā & ista dicebant animū
tunc meū. s; illa erat causa maxima et pene sola. quid
audiebā quic⁹ ibi studere adolescentes. et ordinaciore
discipline cohercione sedari. ne ī eius scolā q magistro
utunt. non passim et pterne irruant: nec eos admitti

omnino nisi ille pmiserit. **C**ontra apud carthaginē fe-
da est et intemperans licencia scolasticorū. **I**rrumpūt ī-
pudenter. et ppe furiosa fronte pturbant ordinem. quē
q̄sq; discipulis ad pficiendū instituerit. **M**ulta iniuri-
osa faciunt mira hebitudine et puniēda legibus. nisi
consuetudo patrona sit: hoc miseriōres eos ostendens q̄
iam quasi liceat faciunt q̄ p tuā eternā legem nūquā
licebit: et ipse se facere arbitrantur. cū ipsa faciendū
cecitate puniātur: et incōparabiliter paciantur peiora
quā faciunt. **E**rgo quos mores cum studerem meos cē
nolui. eos cum docerem cogebar perpeti alienos: et ideo
placebat ire vbi talia nō fieri omnes qui nouerant in-
dicabant. **V**erum autem tu spes mea et porcia mea in
terra viuencium. ad mutandū terrarū locum p salute
anime mee. & carthagini stimulos quib; inde auellerer
ad mouebas: et rome illecebras quibus adtraherer ppo-
nebas mihi per homines qui diligunt vitam mortuā.
hinc insana facientes. inde vana pollicētes: et ad corri-
gendos gressus meos. utebaris occulte. & illoz et mea
pueritate. **N**am et qui pturbabant ocium meum feda
rabie ceci erant: et qui inuitabant ad aliud. terram sa-
piebant. **E**go autem qui detestabar hīc verā miseriam.
illic falsam felicitatem appetebā. **S**ed quare hinc abire
& illuc irem tu sciebas deus: nec indicabas mihi nec
matri q̄ me pfectū atrociter planxit: & usq; ad mare
secuta est: s; fefelli eam violenter me tenentem vt aut re-
uocaret aut mecū pergeret: et finxi me amicum nolle de-
serere donec vento facto nauigaret. **E**t mentitus sū ma-
tri et illi matri: et euasi quia et hoc dimisisti mihi mise-
ricorditer. seruans me ab aquis maris. plenū execran-
dis sordibus. usq; ad aquam gracie tue qua me abluto
siccarentur flumina a materno oculorū. quibus pro me

quotidie tibi rigabat terrā sub vultu suo. **E**t tamen recusanti sine me redire vix persuasi ut in loco qui proxim⁹ nre nauis erat memorie beati cipriani maneret ea nocte. **S**ed in ea nocte clanculo ego pfectus sum: illa autem mansit orando et flendo. **E**t quid a te petebat deus me⁹ tantis lacrimis nisi ut nauigare me non sineres? **S**ed tu alte consulens et exaudiens ordinem desiderij eius nō curasti quod tunc petebat: ut in me faceres quod semp petebat. **F**lauit ventus et impleuit vela nra: & litus subtraxit aspectib⁹ nostris. **I**n quo mane illa insaniebat dolore & querelis et gemitu implebat aures tuas contentmentis ista. cum et me cupiditatibus meis raperes ad finiendas ipsas cupiditates: et illius carnale desiderium iusto dolor⁹ flagello vapularet. **A**mbabat enī secum presenciā meā more matrū. s; multis multo amplius: et nesciebat quid tu illi gaudior⁹ factur⁹ esses. de absentia mea. **N**esciebat: ideo flebat et euilabat atq; illis cruciatibus arguebatur in ea reliquiarū eue cū gemitu querens quod cum gemitu pepererat. **E**t tamen post accusationē fallaciarū et crudelitatis mee. cōuersa rursus ad depdicandum te p me. abiit ad solita: et ego romā. **E**t ecce excipior ibi flagello egritudinis corporalis: & ibam iam ad inferos portans omnia mala que cōmiseram et in te et me et ī alios multa et grauiā sup originālis peccati vinculum quo omnes in adam morimur. **N**on enī quicquā eor⁹ mihi donaueras in xpō: nec soluerat ille in carne sua inimiciās quas tecū contraxeram peccatis meis. **Q**uomodo enī eas solueret ī cruce phantasmatis quod de illo crediderā? **Q**uā ergo falsa mihi videbatur mors carnis ei⁹ tam vera erat aīe mee: et quā vera erat mors carnis eius. tam falsa vita anime mee que id non credebat. **E**t in grauescentib⁹ fe-

bribus iam ibam et peribam. **Q**uo enī irem si hīc tūc
 abirem nisi in ignem atq; tormenta digna factis meis
 in veritate ordinis tui. **E**t illa hoc nesciebat: et tamen
 p me orabat absens. **T**u autem ubiq; presens ubi erat
 exaudiebas eam. et ubi eram miserebaris mei: ut recu
 perarem salutem corporis mei adhuc insanus corde sa
 crilego. **N**eq; enī desiderabā in illo tanto piculo baptis
 mū tuum: & melior eram puer quod illū de materna
 pietate flagitavi. sicut iā recordatus atq; confessus sū
Sed in dedecus meū creuerā et consilia medicine tue de
 mens irridebam. qui nō me sinisti talem bis mori: quo
 vulnere si feriretur cor matris. nunquā sanareē. **N**on
 enī satis eloquor quid erga me habebat animi: et qnto
 maiore sollicitudine me parturiebat spū quem carne pe
 pererat. **N**on itaq; video quomodo sanaretur. si mea
 talis illa mors transuerberasset viscera dilectionis eius
Et ubi essent tante preces et tam crebre sine intermissi
 one nusquā nisi ad te. **A**n vero tu deus misericordiarū
 sperneres cor contritum et humiliatū vidue caste ac so
 bie frequentantis elemosinas obsequentis atq; seruien
 tis sanctis tuis. nullum diem p̄mittentis oblacionē
 ad altare tuum. bis in die. mane et vespere ad ecclesiam
 tuam sine vlla intermissione venientis. non ad vanas
 fabulas et aniles loquacitates sed ut te audiret in tuis
 sermonibus et tu illam in suis p̄ciis. **H**ui⁹ ne tu la
 crimas quibus non a te aurum et argentū petebat nec
 aliquod mutabile aut volubile bonū. s; salutem anime
 filij sui. tu cui⁹ munere talis erat contemneres et repel
 leres ab auxilio tuo. **N**equaquā domine: immo vero
 aderas et exaudiebas et faciebas ordine quo p̄destinaue
 ras esse faciendū. **A**bsit ut tu falleres eam in illis vi
 sionibus et responsis tuis. que iam cōmemoravi et que

non cōmemorauī que illa fideli pectore tenebat et semp
orans tanquā tirographa tua īgerebat tibi. **D**ignaris
enī quoniā in seculum misericordia tua eis quibus oīa
debita dimittis etiam pmissionibus tuis debitor fieri.
Recreasti ergo me ab illa egritudine & saluum fecisti
filium ancille tue. nunc interim corpore. ut esset cui sa
lutem meliorē atq; certiorē dares: et iungebar etiā tūc
rome falsis illis atq; fallentibus sanctis: nō enī tantū
auditoribus eorū quorū in numero erat etiā his in cuius
domo egrotauerā et conualuerā. s; eis etiā quos electos
vocant. **A**dhuc enī mihi videbatur non esse nos qui
peccamus. s; nescio quā aliam in nobis peccare naturā
& delectabat superbiā meam extra culpam esse: et cum
aliqd malefecissem. non confiteri me fecisse ut sanares
animā meam quoniā peccabat tibi: s; excusare eā ama
bam. et accusare nescio quid aliud quod mecum esset. et
ego non essem. **V**erum autem totū ego eram et aduersū
me impietas mea me diuiserat: et aderat peccatū insa
nabili⁹ quo me peccatorem non esse arbitrabar. et exe
crabilis iniquitas. te deus omnipotens. te in me ad p
niciem meam. quā me a te ad salutem malle superari.
Nondū ergo posueras custodiā ori meo. et ostium cō
tinencie circum labia mea. ut non dedinaret cor meū
in verba maligna ad excusandas excusaciones ī peccatis
cum hominibus operantibus iniquitatē. et ideo adhuc
cōbin abam cum electis eorū. **S**ed tamen iam desperans
mea falsa doctrina me posse pficere. eaq; ipsa quibus
si nichil melius reperirem contentus esse decreuerā iam
remissius negligenciusq; retinebā. **E**tenī suborta ē etiā
mihi cogitatio prudentiores illos ceteris fuisse philoso
phos quos academicos appellant. quod de omnib; du
bitandū esse censuerant. nec aliquid verū ab homine cō

prehendi posse decreuerant. **T**am enim et mihi liquido
 sensisse videbantur ut vulgo habentur etiam illoꝝ inten
 tionem nondum intelligendi: nec dissimulaui eundem
 hospitem meū repm̄ere a nimia fiducia quā sensi eum
 habere de rebus fabulosis. quibꝫ manicheoꝝ libri plenī
 sunt. **A**micicia tamen eoꝝ familiarius utebar quā cete
 roꝝ hominū qui in illa heresi non fuissent: nec eam de
 fendebam p̄stima animositate. **S**ed tamen familiaritas
 eoꝝ plures enī eos roma occultat p̄grius me faciebat
 aliud querere: presertim desperantē in ecclesia tua dñe
 celi et terre creator omnium visibilium et inuisibilium
 posse inueniri verū. vnde me illi auerterant: multūqꝫ
 mihi turpe videbatur credere figurā te habere humane
 carnis. et membroꝝ nostroꝝ liniamētis corporalibus
 terminari. **E**t quoniā cum de deo meo cogitare vellem
 cogitare nisi moles corpoꝝ non noueram. **N**eqꝫ enim
 videbatur mihi esse quicquam quod tale non esset. ea
 maxima et p̄pe sola causa erat inenitabilis erroris mei
Hinc enī et mali substantiā quandā credebā esse talem
 et habere suā molem tetram & deformem siue crassam
 quā terrā dicebant: siue tenuem atqꝫ subtilem sicuti est
 aeris corpus. quā malignā mentem p̄ illā terrā repen
 tem imaginantur. **E**t quia deū bonū nullam malā na
 turā creasse qualiscūqꝫ me pietas credere cogebat. con
 stituebā exaduerso sibi duas moles. utrāqꝫ infinitā. &
 malam angustius. bonā grandī⁹: et ex hoc inicio pesti
 lencioso me cetera sacrilegia sequebantur. **C**um enī co
 naretur anim⁹ meus recurrere in catholicā fidem. rep
 cūciebar: quia non erat catholica fides quā esse arbitra
 bar. **E**t magis p̄uis mihi videbar si te deus meus cui
 confitentur ex me miserationes tue. vl' ex ceteris ptibꝫ
 infinitum credere. quāuis ex vna qua tibi moles mali

opponebatur cogerer finitum fateri. quā si ex omnibus
partibus in corporis humani forma te opinarer finiri:
et melius mihi videbar credere nullum malū te creasse
quod mihi nescienti nō solum aliqua substantia s; etiā
corporea videbatur: quia et mentem cogitare non noue
ram. nisi eā subtile corpus esse quod tamē p loci spacia
diffunderetur abs te. quam crederem abs te esse qualem
putabā naturā mali. **I**psū quoq; saluatorem nostrū
vnigenitū tuum tanquā de massa lucidissima molis
tue porrectū ad nostrā salutem ita putabā. ut aliud de
illo non crederē nisi quod possem vanitate imaginari
Talem itaq; naturam eius nasci non posse de maria
virgine arbitrabar nisi carni concerneretur. **C**oncerni
autem et non inquinari non videbam quod mihi tale
figurabā. **M**etuebam itaq; credere in carne natū ne cre
dere cogerer ex carne inquinatū. **N**unc spirituales tui
blande et amanter ridebūt me si has confessiones meas
legerint: s; tamen talis eram. **D**einde que illi in scriptu
ris tuis rephenderant defendi posse non existimabam:
s; aliquando sane cupiebam cū aliquo illoꝝ libꝝ doctis
sumo conferre singula et experiri quid inde sentiret. **I**ā
enī helpidij cuiusdā aduersus eosdem manicheos corā
loquentis et differentis sermones etiā apud carthaginē
mouere me ceperant. cū talia de scripturis pferret q̄b;
resisti non facile posset: et imbecilla mihi responsio vi
debatur istoz: quā quidem non facile palam pmebant
s; nobis secrecius cū dicerent scripturas noui testamēti
falsatas fuisse a nescio quibus qui indeoz legē inserere
xp̄iane fidei voluerūt: atq; ipsi incorrupta exemplaria
nulla pferrent. **S**ed me maxime captum et offocatum
quodāmodo depmebant corporalia cogitantem. moles
ille sub quib; anhelans in auram tue veritatis liquidā

et simplicem respirare nō poteram. Sedulo ergo agere ceperam ppter quod veneram ut docerem rome artem rethoricam: et pñs domi congregare aliquos qbus & p quos innotescere ceperam: et ecce cognosco alia rome fieri. que nō paciebar in africa. **N**am reuera illas euerfiones aperditis adolescentibus ibi non fieri manifestatum est mihi: & subito inquit ne mercedem magistro reddāt conspirant multi adolescentes et transferunt se ad alium desertores fidei: et quibus pre pecunie caritate iusticia uilis est. **O**derat enī istos cor meū quāuis nō pfecto odio. **Q**uod enim ab eis passurus eram magis oderam fortasse. quā eo quod cuilibet inlicita faciebāt. **C**erte tamē turpes sunt tales et fornicantē abs te amando volatica ludibria temporū. et lucrum luteū quod cū apprehendit manū inquinat. et amplectando mundū fugientem contemnendo te monentē et reuocantem & ignoscentē redeunti ad te meretrici anime humane. **E**t nunc tales odi prauos et distortos quāuis eos corrigēdos diligam. ut pecunie doctrinā ipsam quā discunt pferant: ei vero te deū veritatem et vbertatē certi boni et pacem castissimā. **S**ed tunc magis eos pati nolebā malos ppter me. quā fieri ppter te bonos volebam. **I**taq; postea quā missum est a mediolano romā ad prefectū vrbis vt illi ciuitati rethorice magister pvideretur. imptita etiam e uertione publica. ego ipse ambui p eosdē ipsos manicheis vanitatibus ebrios quibus vt carerem ibam. **S**ed utriq; nesciebam? ut dictione pposita me pbatum prefectus tunc simmachus mitteret. **E**t veni mediolanū ad ambrosium ep̄m in optimis notū orbi terre pium cultorem tuum. cui? tunc eloquia strenue ministrabat adipem frumenti tui. et leticiam olei. et sobriā vini ebrietatem populo tuo. **A**d eum autem ducebar

abs te nesciens ut p̄ eum ad te sciens ducerer. **S**uscepit
me p̄terne ille homo dei et p̄grinationē meam satis
episcopally dilexit. et eum amare cepi: p̄mo quidem
non tanquā doctorem verū quod in ecclesia tua p̄sus
desperabā. s̄ tanquā hominē benignū in me: et studiose
audiebā disputantē in populo. non intentione q̄ debui
s̄ quasi explorans eius facundiā utrū conueniret fame
sue. an maior minorue p̄flueret quā predicabatur: et
verbis eius suspendebam intentus. **R**erū autem incurio
sus et contentor astabam. et delectabar suauitate sermo
nis quāquā erudiciōis. min⁹ tamen hilarescentis atq;
mulcentis quā fausti erat quod adinuet ad dicendū mo
dū: ceterū rerum ipsarū nulla comparatio. **N**am ille
p̄ manicheas fallacias aberrabat: iste autem saluberrī
me docebat salutem. **S**ed longe est a peccatoribus salus
qualis ego tunc aderam. et tamen p̄p̄inquare sensim et
nesciens. **C**um enī non satagerem discere que dicebat s̄
tantū quemadmodū dicebat audire. **E**a mihi quippe
iam desperatū ad te viam patere hominī inanīs cura re
manserat. **S**ed veniebant in animū meū simul cū verb
que diligebā res etiā quas negligebā. **N**eq; enī ea diri
mere poteram. et dū cor aperirem ad excipiendū quam
diserte diceret pariter intrabat. et quā vere diceret gra
datim quidem. **N**am p̄mo etiā ipsa defendi posse mihi
iam ceperant videri. et fidem catholicam p̄ qua nichil
posse dici aduersus obpugnantes manicheos putauerā
iam nō impudenter asseri existimabā. maxime vno au
dito atq; altero et sepius enigmate soluto de scripturis
veteribus. vbi cum ad litterā acciperem occidebar spiri
taliter. **I**taq; plerisq; illoz libroz expositis locis iam re
p̄hēdebā desperaciōnē meā illam dumtaxat qua credi
deram legem et p̄phetas detestantibus atq; irridentibus.

resisti omnino non posse. nec tamen iam ideo mihi catholicam viam tenendam esse sentiebam. quia et ipsa poterat habere doctos assertores suos qui copiose et non absurde obiecta refellerent. nec ideo iam dammandum illud quod tenebam. quia defensionis partes equabantur. Ita enim catholica non mihi uicta videbatur. ut nondum etiam victrix appareret. Tum vero fortiter intendi animum si quomodo possem certis aliquibus documentis manicheos convincere falsitatis. Quod si possem spiritalem substantiam cogitare. statim machinamenta illa omnia soluerentur et abicerentur ex animo meo si non poteram: veruntamen de ipso mundi huius corpore omni que natura quam sensus carnis attingeret multa probabiliora plerisque sensisse philosophos magis magisque considerans atque comparans iudicabam. Itaque academicorum more sicut existimant dubitans de omnibus atque inter omnia fluctuans manicheos quidem relinquendos esse decreui. non arbitrans eo ipso tempore dubitationis mee in illa secta mihi permanendum esse. cui iam nonnullos philosophos proponebam: quibus tamen philosophis quod sine nomine salutaris christi essent curationem languoris anime mee committere omnino recusabam. Statui ergo tamdiu esse cathecumenum in catholica ecclesia mihi a parentibus commendata. donec aliquid certi eluceret quo cursu dirigerem.

Sancti Augustini Liber sextus Incipit

Spes mea a iuventute mea ubi mihi eras. et quo recesseras? An vero non tu feceras me et discreueras me a quadrupedibus et volatilibus? Sapiencior me feceras et ambulabam per tenebras et lubricum. et querebam te foris a me et non inueniebam deum cordis mei: et veneram in profundum maris. et diffidebam et desperabam de inuentione veri. Tam venerat ad me

mater pietate fortis • terra mariq; me sequens & in
periculis omnibus de te secura. **N**am & per marina
discrimina ipsos nautas consolabatur • a qbus rudes
abissi viatores cum pturbantur consolari solent • polli
cens eis p uentionē cum salute quia hoc ei tu p visū pol
licitus eras • et inuenit me periclitantē quidem grauiter
desperatione indagande veritatis. **S**ed tamen ei cum in
dicassem non me quidem iam esse manicheū s; neq; ca
tholicum xpianū • non quasi inopinatū aliquid audie
rit exiliuit leticia • cum iam secura fieret ex ea parte mi
serie mee in qua me tanquā mortuum s; resuscitandū
me tibi flebat • et feretro cogitationis efferebat • ut dice
res filio vidue • inuenis tibi dico surge • & reuisceret
et inciperet loqui • et redderes illum matri sue **N**ulla
ergo turbulenta exultatione trepidauit cor eius cum
audisset ex tanta parte iam factum quod tibi quotidie
plangebatur ut fieret • veritatem me non adeptū • s; falsi
tati iam ereptū : immo vero quia certa erat et quod re
stabat te daturū qui totum p miseras • placidissime et
pectore pleno fiducie respondit mihi credere se in xpm
Quod pūsq; de hac vita emigraret me visura esset
fidelem catholicū • & hoc quidem mihi : tibi autē fons
misericordiarū preces et lacrimas densiores ut accelera
res adiutorū tuum et illuminares tenebras meas • &
studiosi⁹ ad ecclesiā currere et in ambrosij ora suspendi
ad fontem salientis aque in vitam eternam. **D**iligebat
autem illum uirū sicut angelū dei quod p illum cogno
uerat me interim ad illam ancipitem fluctuationē iam
esse pductū • p quā transiturū me ab egritudine ad san
tatem inter corrente arcioze periculo quasi p accessionē
quā ceticā medici vocant • certa psumebat. **I**taq; cum
ad memorias sanctorū sicut in affrica solebat pultes &

panem et merum attulisset. atque ab hostiario prohiberetur
 ubi hoc episcopus vetuisse cognouit. tam pie atque obedienter
 amplexa est. ut ipse miraretur quam facile accusatrix po-
 eius consuetudinis sue. quam disceptatrix illius prohibitionis
 effecta sit. **N**on enim obsidebat spiritum eius uinolencia.
 eamque stimulabat in odium veri amor vini. sicut ple-
 rosque mares & feminas qui ad canticum sobrietatis. sic
 ad potionem aquatam madidi nausiant. **S**ed illa cum attu-
 lisset canistrum cum solemnibus epulis per gustandis atque
 largiendis. plus etiam quam unum pocillum per suo palato
 satis sobrio temperatum. unde dignationem sumeret non
 ponebat. **E**t si multa essent que illo modo videbantur
 honorande memorie defunctorum. idem ipsum unum quod ubique
 poneret circumferebat. quo iam non solum aquatissimo
 sed etiam tepidissimo cum suis presentibus per sorbiciones exigu-
 as partiretur. quia pietatem ibi querebat non volupta-
 tem. **I**taque ubi conperit a preclaro predicatore atque antistite
 pietatis preceptum esse ista non fieri. nec ab eis qui sobrie
 facerent ne ulla occasio se ingurgitandi daret ebriosi
 & quia illa quasi parentalia superstitione gentilium
 essent simillima. abstinuit se libentissime et pro canistro
 pleno terrenis fructibus plenum purgacioribus votis peccatorum
 ad memorias martirum afferre didicerat: et ut quod posset
 daret e gentibus: et sic communicatio dominici corporis
 illic celebraretur. cuius passionis imitatione immolati et
 coronati sunt martires. **S**ed tamen videtur mihi domine
 deus meus et ita est in conspectu tuo de hac re cor meum
 non facile fortasse de hac amputanda consuetudine ma-
 trem meam fuisse cessuram. si ab alio prohiberetur. quem non
 sicut ambrosium diligebat. quem propter salutem meam
 maxime diligebat: eam uero ille propter eius religiosissimam
 conuersationem qua in bonis operibus tam feruens spiritu

frequentabat ecclesiā. ita ut sepe erumperet cū me videret in eius p̄dicatione gratulans mihi quod talem matrem haberem. nesciens qualem illa me filium qui dubitabam de illis omnibus et inueniri posse viam vite minime putabam. **N**ec iam ingemiscēbam orando ut subuenires mihi. s; ad querendū intentus et ad differendū inquietus erat animus meus: ipsumq; ambrosium felicē quendam hominē secundū seculū opinabar. quē sic tante potestates honorarent: celibatus tantū eius mihi laboriosus videbatur. **Q**uid autem ille spei gereret aduersus ipsius excellencie temptamēta. quid luctaminis haberet quid ne solaminis in aduersis. et occultū os eius quod erat in corde eius. quā sapida gaudia de pane tuo ruminare. nec conicere nouerā. nec expertus eram. nec ille sciebat estus meos. nec foueā periculī mei. **N**on enim querere ab eo poteram quod volebam sicut volebam. secludentibus me ab eius aure atq; ore cateruis negotiosorum hominū quorum infirmitatibus seruiebat: cum quibus quando nō erat qd p̄ exiguum temporis erat aut corpus reficiebat necessarijs sustentaculis. aut lectione animū s; cum legebat oculi ducebantur p̄ paginas et cor intellectū rimabatur: vox autem et lingua quiescebat. **S**epe cum adessem nō enī vetabatur quisquā ingredi aut ei venientem nūciari mos erat. sic eum legentem vidimus tacite et aliter nunquā: sedentesq; in diuturno silencio quis enī tam intento esse oneri auderet. discebam et cōiectabam eū paruo ipso tempore quod reparande mentis sue nanciscebatur feriatus abstrepitū causarū alienarū nolle in aliud auocari. & cauere fortasse ne auditore suspensio et intento si qua obscurius posuisset ille quem legerat etiā exponere esset necesse: aut de aliquibus difficilioribus disceptare questionibus atq; huius operi temporibus

impēsis min⁹ quā vellet voluminū euolueret. quāquā
et causa seruande vocis que illi facillime obtundebatur
poterat esse iustior tacite legendi. quolibet tam animo
id ageret. bono utiq; ille vir agebat. **S**ed certe nī nll'a
dabatur copia sciscitandi que cupiebā de tam sancto ora
culo tuo pectore illius nisi cum aliquid breuiter esset au
diendū. **E**stus autem illi mei ociosum eum valde cui re
funderent requirebant. nec vnquā eum inueniebant: et
eū quidem in populo verbū veritatis recte tractantem
omni die dominico audiebā et magis magisq; mihī cō
firmabatur omnes versaturū calumniarū nodos quos
illi deceptores nostri aduersus diuinos libros innectebāt
vbi etiā vero comperi ad imaginē tuam hominem a te
factū ab spūalibus filiis tuis quos de matre catholica
p gratiā regenerasti. non sic intelligi ut humani corpo
ris forma determinatū crederet atq; cogitarent quāquā
quomodo se haberet spiritalis substantia ne quidem te
nuiter atq; in enigmate suspicabar. tamē gaudens eru
bui nō me tot anno aduersus catholicā fidem s; contra
carnalium cogitationū figmenta latrasse **E**o quippe te
merarius et impius fueram quod ea que debebebā que
rendo dicere accusando dixeram. **T**u enī altissime &
pxime secretissime et p̄sentissime cui membra non sunt
alia maiora et alia minora. s; vbiq; totus es et nusquā
locoꝝ es. **N**on es utiq; forma ista corporea. tamen fe
cisti hominē ad imaginē tuam. et ecce ipse a capite vsq;
ad pedes in loco est. **C**um ergo nescirem quomodo hec
subsisteret imago pulsās pponerem quomodo credendū
esset. non insultans obponerem quasi ita creditū esset.
Tanto igitur acrior cura rodebat intima mea qd certi
retinerem. quanto me magis pudebat tamdiu illusum
et deceptū pmissiōe ceteroꝝ puerili errore et animositate

tam multa incerta quasi certa garrisse. **Q**uod enim falsa
essent postea mihi claruit. **C**ertum tamen erat quod incerta
essent. et a me aliquando pro certis habita fuissent. cum
catholicam tuam cecis contentionibus accusarem: et si non
dum comptam vera docentem non tamen ea docentem
que grauiter accusabam. **I**taque confundebar et conuertebar
et gaudebam deus meus quod ecclesia unica corpus unicum
tui in qua mihi nomen christi infanti est inditum non
saperet infantiles nugas. neque hoc haberet in doctrina
sua sana quod te creatorem omnium in spacium loci quam
uis summum et amplum. tamen undique terminatum mem
brorum humanorum figura contruderet. **G**audebam etiam quod
vetera scripta legis et prophetarum iam non illo oculo mihi
legenda proponerentur quo antea videbantur absurda cum
arguebam tanquam ita sentientes sanctos tuos. **V**erum
autem non ita sentiebant: et tanquam regulam diligentis
sime commendaret. sepe in popularibus sermonibus suis
dicentem ambrosium letus audiebam. **L**ittera occidit.
spiritus autem viuificat: cum ea que ad litteram puerilitate
docere videbantur remoto mystico velamento spiritualiter
apperiret. non dicens quod me offenderet quamuis ea di
ceret que utrum vera essent adhuc ignorarem. **T**enebam
enim cor meum ab omni assensione. timens precipitium et
suspensio magis necabar: volebam enim eorum que non vi
derim ita me certum fieri. ut certus essem quod septem
et tria decem sunt. **N**eq; enim tam insanus eram ut ne hoc
quidem putare posse comprehendi: sed sicut hoc. ita cetera
cupiebam. siue corporalia que coram sensibus meis non
adessent siue spiritualia de quibus cogitare nisi corpora
liter nesciebam: et sanari credendo poteram. ut purgacio
acies mentis mee dirigeretur aliquo modo in veritatem
tuam semper manentem. et ex nullo deficientem. **S**ed

sicut euenire assolet ut malum medicū expertus etiā bono timeat se cōmittere: ita erat valitudo anime mee que utiqz nisi credendo sanari non poterat. et ne falsa crederet curari recusabat: resistens manibus tuis q̄ medicamenta fidei confecisti. et sparsisti super morbos orb̄ terrarum. et tantam illis auctoritatē tribuisti. **E**x hoc tamen quoqz iam p̄ponens doctrinā catholicam. modestius ibi minimeqz fallaciter sciebam iuberi. ut crederetur quod non demonstrabat. siue esset quid. s; cui forte non esset. siue nec quid esset quā illuc temeraria pollicitatione sciencie credulitatem irrideri: **&** postea tam multa fabulosissima et absurdissima. quia demōstrari non poterant credenda imperari. **D**einde paulatim tu domine manu mitissima et misericordissima p̄tractans **&** componens cor meū. consideranti quā innūabilia credere q̄ n̄ viderē. neqz cū gererent affuissē. sic tam m̄lta ī historia genciū tā multa de locis atqz vrbibz que non videram. tam multa amicis. tam multa medicis. tam multa hominibus alijs atqz alijs que nisi crederentur omnino ī hac uita nichil agerentur. postremo quā inconcusse fixum fide retinerem. de quibz partibus ortus essem quod scire non possem. nisi audiendo credidissem. psuasisti mihi nō qui crederent libris tuis quos tanta in omnibus fere gentibus auctoritate fundasti. s; qui non crederent esse culpandos: nec audiendos esse si qui forte mihi dicerent. vnde scis illos libros vni⁹ veri et veracissimi dei spū esse humano generi ministratos. **I**psū enī maxime credendū erat. quoniā nll'a pugnacitas calumniosaz questionū p̄ tam multa que legeram inter se confligentiū philosophoz extorquere mihi potuit ut aliquando non crederem te eē quicquid esses quod ego nescirem. aut amministrationē rerum

humanarū ad te pertinere: sed id credebam aliquando robustius. aliquando exilius: semper tamen credidi et esse te et curam nostri gerere. etiam si ignorabam vel quid sentiens dū esset de substantia tua. vel que via duceret aut reduceret ad te: ideoque cum essem infirmus ad intelligendam liquida ratione veritatem. Et ob hoc nobis esset opus auctoritate sanctarum litterarum iam credere ceperam nullo modo te fuisse tributurum tam excellentem illi scripture per omnes iam terras auctoritatem. nisi et per ipsam tibi credi et per ipsam te queri voluisses. **T**am enim absurditatem que me in illis litteris solebat offendere cum multa ex eis perhabilitate exposita audissem ad sacramentorum altitudinem referebam: eoque mihi illa venerabilior et sacro sancta fide dignior apparebat auctoritas. quo et omnibus ad legendum esset in premitu. et secreti sui dignitatem in intellectu profundiore servaret. verbis apertissimis et humilissimo genere loquendi se cunctis prebens. et exercens intentionem eorum qui non sunt leues corde. ut exciperet omnes populari sinu. et per angusta foramina paucos ad te traheret: multo tamen plures quam si nec tanto apice auctoritatis emineret. nec turbas gremio sancte humilitatis hauriret. **C**ogitabam hec et aderas mihi: suspirabam et audiebas me: fluctuabant et gubernabas me: ibam per viam seculi latam nec deserebas. inhiabam honoribus. lucris. coniugio. et tu irridebas: paciebar meis cupiditatibus amarissimas difficultates te propicio. tantomagis quantominus sinebas mihi dulcescere quod non eras tu. **V**ide cor meum domine qui voluisti ut hoc recorder et confiterer tibi. **N**unc tibi inhereat anima mea. quam de viscero tam tenaci mortis exuisti. **Q**uam misera erat. et sensu vulneris tu pungebas. ut relictis omnibus converteretur ad te qui es super omnia. et sine quo nulla

essent omnia. converteretur et sanaretur. **Q**uā ergo miser eram: et quomodo egisti ut sentirem miseriam meā. **D**ie illo quo cum pararem recitare imperatori laudes quibus plura mentirer. et mendicanti faueretur ab sciētibz. easqz curas anbelaret cor meum. et cogitationū tabificarū febribz estuaret. transiens p quendā vicum mediolanensem. animaduerti pauperem mendicū iam credo saturū iocantem atqz letantem: et ingemui. et locutus sum cum amicis qui mecum erant multos dolores insaniarū nostrarū: quia omnibus talibus conatibus nostris qualibus tunc laborabā sub stimulis cupiditatū trahens infelicitatis mee sarcinā. et trahendo exaggerās nichil vellem? aliud nisi ad securam leticiam puenire. quod nos mēdicus ille iam pcessisset. numquā illuc fortasse venturos. **Q**uod enī iam ille pauculis et emendicatis nūmulis adeptus erat. ad hoc ego tam erumpnōsis anfractibus et circuitibus ambiebam. ad leticiam scilicet temporalis felicitatis. **N**on enī verū gaudium habebat s; et ego illis ambicionibz multo falsius querebam. **E**t certe ille letabatur: ego anxius eram. **S**ecurus ille: ego trepidus. **E**t si quisquā pūctaretur me utrū mallet exultare an metuere: responderem. exultare. **R**ursus si interrogaret utrū me talem mallet qualis ille. an qual' ego tunc essem. meipsum curis timoribusqz confectum eligerem. s; pueritate. **N**unquid veritate? **N**eqz enī eo me illi pponere debebam. quo doctior eram: quoniā inde gaudebam. s; placere querebam inde hominibz: non vt eos docerem. s; tantū vt placerem. **P**ropterea et tubaculo discipline tue confringebas ossa mea. **R**ecedant ergo ab anima mea q dicunt ei. interest vnde quis gaudeat. **G**audebat mendicus ille vinolentia: tu gaudere cupiebas gl'a. **Q**ua gl'a domine s; que non est in te.

Nam sicut verum gaudium illud nō erat. ita nec illa vera gl'a: et amplius euertebat mentem meam. **E**t ille ip̃a nocte digesturus erat ebrietatem suā: ego autem cū in ea dormierā et surrexerā. et resurrecturus eram. vide quot diebus. **I**nterest vero vnde quis gaudeat. **S**cio: et gaudium spei incōparabiliter distat ab illa vanitate s; et tunc distabat inter nos. **N**imirū quippe ille felici or erat non tantū quod hilaritate pfundebatur cū ego curis euiscerarer: verū etiam quod ille bene optando acquisuerat vinū: ego menciendo querebā tiphū. **D**ixi tunc multa in hac sententia caris meis: et sepe aduerte bam ī his quomodo mihi esset. et inueniebā malū mihi esse: et dolebā. et conduplicabā ipsum male. **E**t si quid arrisisset p̃sperū. tedebat apprehendere: quia pene p̃usquā teneretur auolabat. **C**ongemiscebamus in his qui simul amice vivebam⁹. et maxime ac familiarissime cū alipio et nebiadio ista colloquebar: quorū alipio ex eodē quo ego erat ortus municipio. parentibus p̃matibus municipalibus: me minor natu. **N**am & studuerat apud me. cū in nostro oppido docere cepi. et postea carthaginī: et diligebat me multū. quod ei bon⁹ et doctus viderer: et ego illum p̃pter magnā virtutis indolem. q̃ in non magna etate satis eminebat. **S**urges tamen mox carthaginensiu. quibus nugatoria feruent spectacula absorbuerat eum insania circensium. **S**ed cū in eo miserabiliter volueretur. ego autē rethoricā ibi pfessus publica scola uterer. nondū me audiebat ut magistrū p̃pter quandā similitudinē que inter me et patrem ei⁹ erat exorta: et compererā quod circū exicialiter amaret: & grauter angebar quod tantā spem pditurus ul' eciā p didisse mihi videbatur. **S**ed monendi eū. et aliqua coercitione reuocandi nulla erat copia. ul' amicitie benē

nolencia. ul' iure magisterij. **P**utabā enī eum de me
 cū patre sentire ille vero non sic erat. **I**taq; postposita
 in hac re patris volūtate. salutare me ceperat. veniens
 in auditorium meū: et audire aliquid atq; abire. **S**ed
 enī de memoria mihi lapsū erat agere cum illo. ne va
 noꝝ ludoy ceco et p̄cipiti studio tam bonū interimeret
 ingenium. **V**erum autem domine tu qui presides gu
 bernaculis omnium que creasti. non eum oblitus eras
 futurū inter filios tuos antistitem sacramenti tui. **E**t
 ut aperte tibi tribueretur eius correctio. per me quidem
 illam. s; nescientem operatus es. **N**am quodā die cum
 sederem in loco solito. et coram me adessent discipuli.
 venit. salutavit. sedit. atq; in ea que agebant̄ intendit
 animū. **E**t forte lectio immanibus erat. quā dū expone
 rem oportune mihi adhibenda videretur similitudo cir
 censem: quo illud quod insinuabā et iocundū et planū
 fieret cum irrisione mordaci eorū quos illa captiuasset
 insania. Scis tu deus noster quod tunc de alipio ab illa
 peste sanando non cogitauerim. **A**t ille in se rapuit:
 meq; illud nō nisi ppter se dixisse credidit: et quod ali
 acciperet ad succensendū mihi. accepit honest⁹ adolescēs
 ad succensendū sibi: et ad me ardentius diligendū. **D**ixe
 ras enī tu iā olim. et innexueras litteris tuis. corripe
 sapientem. et amabit te. **A**t ego illum non corripuerā
Sed utens tu omnibus et scientibus ordme quo nosti.
 et ille ordo iustus est. de corde et lingua mea carbones
 ardentes operatus es. quib; mentē. spei bone adureres
 tabescentē ac sanares. **T**aceat laudes qui miserationes
 tuas nō considerat. que tibi de medullis meis confiten
 tur. **E**tenim ille post illa verba pripuīt se ex fouea tam
 alea qua libenter dimergebatur. et cum mīra voluptate
 cecabat. et excussit animū forti tēporancia: et resiluerūt

omnes circensium fordes ab eo: ampliusq; illuc non accessit. Sed deinde patrem reluctantē eiecit. ut me magistro uteretur. Cessit ille atq; concessit: & audire me rursus incipiens. illa meū superstitione inuolut⁹ est: amans in manicheis ostentionē continentie. quā veram et germanā putabat. Erat autē illa vecors et seductoria. preciosas animas captans. nondū virtutis altitudinē scientes tangere. et superficie decipi faciles. h̄ tamē adumbrate simulateq; virtutis. Non sane relinquens incantatā sibi a parentibus terrenā viam. romā p̄cesse rat ut uis disceret. et ibi gladiatorij spectaculi biatu īcredibili. et incredibiliter abreptus est. Cum enī aduersaretur et detestaretur talia. quidam eius amici et condiscipuli. cum forte de prandio redeuntibus puū eēt recusantem vehementer et resistentem familiari uolentia. duxerunt in amphitheatrū crudelium et funestorū ludorū diebus hec dicentem. Si corpus meū in locū illum trahitis. et ibi constituitis. nunquid et animū et oculos meos in illa spectacula potestis intendere? Adero itaq; absens: ac sic et vos et illa superabo. Quib; auditis illi nichilomin⁹ eum adduxerunt secū: idipsum forte explorare cupientes utrū posset efficere. Quo ubi ventū est. & sedibus ut potuerunt locati sunt. feruebant oīa immanissimis voluptatibus Ille clausis foribus oculorū interdixit animo ne ī tanta mala p̄cederet: atq; utinā & aures obturauisset. Nam quodā pugne casu cum clamor ingens totius populi vehementer eū pulsasset. curiositate uictus. et quasi parat⁹ quicquid illud esset etiam uisu contempnere et vincere. aperuit oculos. & percussus est grauiori uulnere in anima quā ille in corpore. quem cernere concupiuit: ceciditq; miserabilius quā ille quo cadente factus est clamor. qui p̄ eius aures in

trauit. et reſerauit eius lumina. ut eſſet qua feriretur
et deiceretur audax adhuc potius quã Fortis anim⁹: et
eo infirmior. quo de ſe pſumpſerat qui debuit de te **V**t
enī videlicet illum ſanguinē. immanitatē ſimul ebibit:
et non ſe auertit. ſ; fixit aspectū. et hauriebat furias et
neſciebat: et delectabatur ſcelere certaminis. et cruenta
voluptate inebriabatur: et nō erat iam ille qui venerat
ſed vnus de turba ad quã venerat: et verus eorū ſocius a
quibus adductus erat. **Q**uid plura? **S**pectauit: cla-
mauit: exarſit: abſtulit inde ſecū inſaniã qua ſtimula-
retur redire non tantū cum illis a quibus p̄s abſtract⁹
eſt. ſ; ecclā pre illis et alios trahens. **E**t inde tamen ma-
nu validiſſima et miſericordiſſima eruiſti eū. et docuiſti
non ſui habere ſ; tuī fiduciā. ſed longe poſtea. **V**erū
tamen iam hoc ad medicinā futuram in eius memoria
reponebatur. **N**am & illud quod cum adhuc ſtuderet
iam me audiens apud carthaginē. et medio die cogita-
ret in foro quod recitaturus erat ſicut exerceri ſcolastici
ſolent. ſiniſti eum comprehendī ab edituiſ fori tanquã
furem. non arbitror ob aliã cauſã te p̄miſſe deus nr̄.
niſi ut ille uir tant⁹ futurus. iã inciperet diſcere quã
nō facile in cognoscendis cauſis homo ab hoīe damnā-
dus eſſet temeraria credulitate. **Q**uipe ante tribunal
deambulabat ſolus cū tabulis ac ſtulo: cū ecce adoleſcēs
quidã ex numero ſcolasticorū fur verus ſecurim clanculo
apportans. illo non ſenciente ingreſſus eſt ad cancellos
plumbeos. qui uico argentario deſuper p̄minent: & p̄-
cidere plumbū cepit. **S**ono autem ſecuris audito. ſub-
murmurauerūt argentarij qui ſubtererant: et miſerūt
qui apprehenderent quem forte inueniſſent. **Q**uorū vo-
cibus auditis relicto ferro ille diſceſſit: timens ne cū eo
teneretur. **A**lipius autem qui non viderat. in trantem

exercentem sensit: et celeriter vidit abeuntem. **E**t causam
scire cupiens. ingressus est locum: et inuenta securi stans
atq; ammirans considerabat: cū ecce illi qui missi erāt
reperiunt eum solum ferentem ferrū cui⁹ sonitu excitī
venerant. **T**enent. attrahunt: congregatis inquilinis
fori. tanquā furem manifestū se cōprehendisse gl'antur
& inde offerendus iudicijs ducebatur. **S**ed hacten⁹ do
cendus fuit. **S**tatim enī domine subuenisti innocentie.
cui⁹ testis eras tu solus. **C**um enī duceretur ul' ad custo
diam ul' ad supplicium. fit eis obuīam quidā architect⁹
cui⁹ maxima erat cura publicarū fabricarū. **G**audent
illi eum potissimū occurrisse. cū solebant in suspiciōē
venire ablatarū rerū que pissent de foro: ut quasi tandē
iam ille cognosceret a quibus hec fierent. **V**erū autem
viderat homo sepe alipium in domo cuiusdā senatoris.
ad quem salutandū ventitabat: statimq; cognitū manu
apprehensa se mouit a turbis. et tanti mali causā que
rens. quid gestum eēt audiuit: omnesq; tumultuantes
qui aderant et minaciter frementes iussit venire secum
Et venerunt ad domū illius adolescētis qui rem cōmi
serat. **P**uer vero erat ante ostium: & tam paruulus
erat. ut nichil exinde domino suo metuēs. facile posset
totū indicare. **C**um eo quippe in foro fuit pedissequus
quem postea quā recoluit alipius. architecto itimauit
At ille securim demonstrauit puero: querens ab eo cui⁹
esset. **Q**ui confestim nostra inquit. **P**erinde in terroga
tus apuit cetera. **S**ic in illam domū translata causa.
confusisq; turbis que de illo triumphare iam ceperant.
futur⁹ dispensator verbi tui. et multarū in ecclesia tua
causarū examinātor expiencior instructiorq; discessit
Hunc ego rome inuenerā: & adhesit mihi fortissimo
vinculo. meūq; mediolanū pfectus est. ut nec me dese

reret. et de iure quod didicerat aliquid ageret. scdm vo-
tum magis parentum quā suum. **E**t ter iam assederat
mirabili continencia ceteris : cum ille magis miraret
eos qui aurū innocencie pponerent. **T**emptata est quo-
qz eius indolens nō solum illecebra cupiditatis. s; eciā
stimulo timoris. **R**ome assidebat comiti largicionum
italicianarū. **E**rat eo tempore quidā potentissim⁹ sena-
tor. cui⁹ beneficijs obstricti multi. et terrori subditi erāt
Voluit sibi licere nescio quid ex more potencie sue. qđ
esset pleges illicitū **R**estitit alipius. pmissū est pmiū
irrisit animo. **P**retente mine. calcauit : mirantibus
omnibus inusitatā animā. que hominē tantum. et in-
numerabilibz pstandi nocendiqz modis. ingenti fama
celebratū. ul' amicū non optaret. ul' non formidaret
inimicū. **I**pse autem iudex qui consiliarius erat quā-
uis et ipse fieri nollet. non tamen aperte recusabat. s;
in istū causam transferens. ab eo nō se pmitteri asserebat
quia & reuera si ipse faceret. iste discederet. **H**oc solo
autem pene iam electus erat studio litterario. vt precijs
ptorianis codices sibi conficiendos curaret **S**ed consulta
iusticia deliberatio nē in melius conuertit : utiliorē iudi-
cans equitatem qua phibebatur. quā potestatem qua
sinebatur. **V**aruum est hoc : s; qui in paruo fidelis est
et in magno fidelis est **N**ec ullo modo erit inane quod
tue veritatis ore pcessit. **S**i in iniusto māmona fideles
non fuistis. vestrum quis dabit vobis? **T**alis ille tunc
inherebat mihi : meūqz nutabat in consilio quisnam
esset uite tenende modus. **N**ebriidius eciam qui relicta
patria vicina carthaginī atqz ipsa carthagine vbi fre-
quentissimus erat relicto paterno rure optimo. relicta
domo. & non secutura matre. nullam ob aliam causā
mediolanū venerat. nisi vt meū vīueret iflagratissimo

studio veritatis atq; sapientie. pariterq; fluctuabat be-
ate uite inquisitor ardens. questionū difficillimarū
scrutator accerrim⁹. **E**t erant ora tria e gencium. et in
opiā suā sibi inuicem anhelantium. et a te expectan-
cium ut dares eis escam in tempore opportuno. **E**t in oī
amaritudine que nostros seculares act⁹ de misericordia
tua sequebatur intuentibus nobis finem cur ea patere
mur. occurrebant tenebre: et auersabamur gementes.
et dicebam⁹. **Q**uādiū hec ē et hoc crebro dicebamus. et
dicentes non relinquebam⁹ ea. quia non elucebat certū
aliquid qđ illis relictis apprehenderem⁹. **E**t ego maxie
mirabar. satagens et recolens quā longū tempus esset
abunde uicesimo anno etatis mee quo feruere ceperam
studio sapientie. disponens ea inuenta relinquere oīs
vanarū cupiditatū spes inanes. et insanias mendaces
Et ecce iam tricenariā etatem gerebam. in eodem luto
hesitans auuiditate fruendī. p̄sentibus fugientibus &
dissipantibus me. dum dico cras inueniā: ecce mani-
festum apparebit. et tenebo: & ecce faustus veniet et ex-
ponet omnia. **O** magni viri academiici: nichil ad aq̄-
dam uitam certi cōprehendi potest. **I**nmo queram⁹ di-
ligentius. et non desperem⁹. **E**cce iam nō sūt absurda
in libris ecclesiasticis que absurda videbantur. et possūt
aliter atq; honeste intelligi. **F**igam in eo gradu pedes
in quo puer a parentib; positus eram. donec inueniat̄
p̄spicua veritas. **S**ed ubi queretur ē **Q**uando queret̄ ē
Non vacat ambrosio: non vacat legere **V**bi ipsos co-
dices quærim⁹ ē **V**nde aut quomō cōparam⁹ ē **A**q̄b;
sumem⁹ ē **D**eputentur tempora. distribuantur hore p̄
salute anime. **M**agna spes ob orta est. **N**on docet ca-
tholica fides quod putabam⁹. et vani accusabamus **N**e
fas habent docti ei⁹ credere deū figura humani corporis

terminatū. **E**t dubitam⁹ pulsare quo aperiant cetera. **A**n
 te meridianis horis discipuli occupāt. ceteris quid
 faciem⁹? **C**ur non id agimus? **S**ed quando salutam⁹
 amicos maiores. quorū suffragiis opus habem⁹? **Q**uā
 do pparamus quod emant scolastici? **Q**uando repara
 mus nos ipsos relaxando animū ab intencione curarū?
Dereant omnia. et dimittam⁹ hec vana et inania: cō
 feramus nos ad solam inquisitionē veritatis. **V**ita mi
 sera est: mors incerta est. **S**i subito obrepit. quomodo
 hinc exibim⁹? et vbi nob̄ discenda sunt que hic neglexi
 mus? **N**ec nec potius hui⁹ negligencie supplicia luenda
 sunt? **Q**uid si mors ipsa omnem curā cum sensu am
 putabit et finiet? **E**rgo et hoc querendū est: s̄ absit ut
 ita sit. **N**on vacat. non est inane. quod tam emmens
 culmen auctoritatis xp̄iane fidei toto orbe diffunditur.
Numquā tanta et talia p nob̄ diuinitus agerentur. si
 morte corporis etiam uita anime consumeretur. **Q**uid
 cunctamur igitur relicta spe seculi conferre nos totos
 ad querendū deū. et uitā beatam? **S**ed expecta: iocūda
 sunt et ista: habent non parū dulcedinem suā: non fa
 cile ab eis precidenda est intencio: quia turpe est ad ea
 rursum redire. **E**cce iam quantū est ut impetretur aliq̄s
 honor: et quid amplius in his desiderandū? **S**uppetit
 amicorū maior copia: ut nichil aliud. et multū festine
 mus. ul' p̄sidatus dari potest. **A**ducenda vxor cū aliq̄
 pecunia. ne sumptū nostrū grauet. **A** ille erit modus
 cupiditatis. **M**ulti magni viri imitatione dignissimi
 sapientie studio cum coniugibus dediti fuerunt. **T**um
 hec dicebam. et alternabant hī venti. et impellebant huc
 atq; illuc cor meū. transibant tempora. et tardabā con
 uerti ad dominū. et differebam de die in diem viuere in
 te: et nō differebā quotidie in memetipso mori. **A**mās

beatam uitā. timebā illam in sede sua: et ab ea fugiens
querebam eam. **P**utabā enī me miserū fore nimis si
femine p̄uarer amplexib⁹: et medicinā misericordie tue
ad eandem infirmitatē sanandā non cogitabam. quia
expertus non eram: et p̄p̄iarū uirium credebā esse con
tinenciā. quarū mibi non eram conscius. cum stultus
esseni. et nescirem sicut scriptū est neminē posse esse con
tinentem nisi tu dederis. **U**tq; dares. si gemitu interno
pullarem aures tuas: et fide solida in te iactarem curā
meā. **P**rohibebat me sane alipius ab vxore ducenda.
cantans nullo modo nos posse securo ocio sibi in amore
sapientie viuere. sicut iam diu desiderarem⁹. si **i**ō fecissē.
Erat enī ipse in ea re eciam tunc castissim⁹: ita ut mi
rū esset ul' expienciā concubiti⁹ ceperat in ingressu ado
lescencie sue. **S**ed non heserat: magisq; doluerat et spre
uerat. et deinde iam continentissime vivebat. **E**go autē
resistebā illi exemplis eoz qui coniugati coluissent sapi
enciā. et p̄meruissent deū. et habuissent fideliter ac dilex
issent amicos: a quoz quidem granditate animi longe
aberam. et delicatus morbo canis. mortifera suauitate
traheram catenam meā. solui timens. et quasi cōcusso
vulnere pellens verba bene suadentis. tanquā manū sol
uentis. **I**nsuper eciam p̄ me ipsi quoq; alipio loquebat
serpens. et innectebat atq; spargebat p̄ linguā meā dul
ces laqueos in uia eius. q̄bus illi honesti. et expediti pe
des implicarentur. **C**um enī me ille miraretur quē nō
parū penderet ita herere uisco illius voluptatis. ut me
affirmare quocienscūq; inde inter nos quererem nullo
modo celibem uitam posse degere. atq; ita me defendere
cum illum mirantem viderem. ut dicerem multū inter
eē in illud qđ ipse raptim et furtim expertus est. et qđ
pene iā ne meminisset quidē. atq; ideo nulla molestia

facile contempneret delectationes consuetudinis mee.
 ad quas si accessisset honestū nomen matrimonij. non
 eū mirari oportere cur ego illam uita nequirem sper-
 nere. ceperat et ipse desiderare coniugium. nequaquā
 victus libidine talis voluptatis. s; curiositatis. **Dice-**
 bat enī se scire cupere. quid nam eēt illud sine quo uita
 mea que illi sic placebat non mihi uita s; pena videret
 Stupebat enī. liber ab illo vinculo anim? seruitutē meā
 et stupendo ibat inexplendi cupidinem. ventur? in ipsā
 experienciā. atq; inde fortasse lapsurus in eam quā stu-
 pebat seruitutem: quoniā sponsonē volebat facere cū
 morte. **Et** qui amat piculum. incidet in illud **N**euter
 enī nostrū si quod est coniugale decus ī officio regendi
 matrimonij. et suscipiendorū liberorū ducebat nisi tenuit
Magna autem ex parte atq; vehementer consuetudo sa-
 ciande insatiabilis cōcupiscencie me captū excruciat:
 illum autem admiratio capiendū trahabat. **S**ic eram?
 donec tu altissime non deserens humū nostrā. miserat?
 miseros. subuenires miris et occultis modis. **E**t insta-
 batur impigre ut ducerem vxorem. **J**am petebam. iā
 pmittebat. maxime matre dante operam. quo me iā
 coniugatiū baptism? salutaris ablueret. quo me indies
 gauderet aptari **E**t vota sua ac pmissa tua in mea fide
 compleri animaduvertebat. cum sane et rogatu meo **A**d
 desiderio suo forti clamore cordis abs te deprecaretur quo-
 tidie. ut ei p visum ostenderes aliquid de futuro matri-
 monio meo. nunquā voluisti **E**t videbat quedā vana
 et phantastica quo cogebat impet? de hac re satagentis
 humani spiritus. **E**t narrabat mihi non cum fiducia
 qua solebat cum tu demonstrares. s; contempnens ea.
Dicebat enī discernere se nescio quo sapore que verbis
 explicare non poterat. quid interesset inter reuelantem

te et animā suam somniantem. **I**nstabatur tamen. et
puella petabatur. cui⁹ etas ferme biennio minus quā
nubilis erat: et quia ea placebat. expectabat. **E**t multi
amici agitaueram⁹ animo. et colloquentes ac detestan
tes turbulētas humane uite molestias pene iam firma
ueram⁹ remoti a turba ociose viuere. id oculum sic mo
li. ut si quid habere possem⁹ conferrem⁹ in medium.
vnāqz rem familiarem conflarem⁹ ex omnibus: ut p
amicicie societate non esset aliud hui⁹. et aliud illi⁹. s;
qđ ex cunctis fieret vnū. et vnūuersū singulorū eēt. et oīa
omnium. cum videremus nobis esse posse decem ferme
homines in eadē societate essentqz inter nos p diuites.
romanian⁹ maxime cōmuniceps noster. quē tunc gra
ues estus negociorū suorū ad comitatū attraxerant. ab
ineunte etate mibi familiarissim⁹. qui maxie instabat
huic rei. et magnam insuadendo habebat auctoritatē.
qđ amplares cius multū ceteris anteibat: et placuerat
nobis ut binī annuū tanquā magistrat⁹ oīa necessaria
curarent. ceteris quietis. **S**ed postea quā cepit cogitare
utrum hoc muliercule sinerent. quas et aliī nostrū iam
haberent. et nos habere volebam⁹. totū illud placitū qđ
bene formabam⁹ dissiluit e manibus: atqz confractū et
abiectū est. **I**nde ad suspiria et gemitus. et gressus ad
sequendas latas et tritas vias seculi. quoniā multe co
gitationes erant in corde nostro: consilium autem tuū
manet in eternū. **E**xquo consilio deridebas nostra. **E**t
tua pparabas. nobis daturus escam in oportunitate:
et aperturus manū. et impleturus animas nostras be
nedictione. **I**nterea mea peccata multiplicabantur: et
auulsa a latere meo tanquā impedimento coniugij cū
qua cubare solitus eram. cor vbi adherebat concisū. **E**t
vulneratū mibi erat: **E**t trahabat sanguinē. **E**t illa in

affricam redierat. vouens tibi alium se uirū nesciturā
 relicto apud me naturali ex illa filio meo. **A**t ego in
 felix nec femine imitator. dilacionis impaciens. tan-
 quā post biennium accepturus eam quā petebam. quia
 non amator coniugij. s; libidinis seruus erā. percuravi
 aliam non utiq; coniugem. quo tanquā sustentaretur
 et pduceretur ul' integer ul' auctior morib; anime mee
 satellicio pdurantis consuetudinis in regnū vxorij.
Nec sanabatur vulnus illud meū. quod poris pcisione
 factū fuerat: s; post feruorem doloremq; acerrimū pu-
 trescebat: et quasi frigidus sed desperaci; dolebat. **T**ibi
 laus. tibi gl'a. fons misericordiarū. **E**go fiebā miseri-
 or: et tu ppinquior. **A**derat nāq; dextera tua. raptu-
 ra me de ceno. et ablutura. **E**t ignorabam: nec me reuo-
 cabat a pfundiore voluptatū carnalium gurgite. nisi
 metus mortis et futuri iudicij tui. qui p varias quidē
 opiniones. nunquā tamen recessit de pectore meo. **E**t
 disputabā cum amicis meis alipio et nebridio de finib;
 bonoy et maloy: epicurū & accepturū fuisse palmā in
 animo meo. nisi ego credidissem post mortem restare
 anime uitam. et tractus meritor. quod epicur; credere
 noluit. **E**t querebam si essemus īmortales et in ppetua
 corporis voluptate sine vllo amissionis terrore uiuere-
 rem; cur non essem; beati. aut quid aliud quererem;
 nesciens idipsum ad magnā miseriam pertinere. qđ ita
 demersus et cecus cogitare non possem lumē honestatis
 et gratis amplectende pulchritudinis. quā non videt
 oculus carnis. et videtur ex intimo. **N**ec considerabā
 miser ex qua vena mihi manaret. quod ista ipsa feda
 tamen cū amicis dulciter conferebam. nec esse sine ami-
 cis poteram beatus. eciam scđm sensū quem tūc habebā
 in quantalibet affluencia carnalium voluptatū. quas

vtiq; gratis diligebā: vicissimq; ab eis me diligi gratis
senciebam. **O** tortuosas vias: ne anime audaci que spe
rauit si a te recessisset se aliquid meli⁹ habiturā **V**ersa
et reuersa in tergū. et in latera. et in ventrem. **E**t dura
sūt omnia: et tu solus requies. **E**t ecce ades. et liberas
a miserabilibus errorib; et constituis nos in uia tua:
et consolaris et dicis. **C**urrite: ego feram. et ego pducā
et ibi ego feram.

Sancti **A**ugustini **L**iber Septim⁹ **I**ncipit

Am mortua erat adolescencia mea mala et nefanda.
et ibam in iuuentutē: quanto etate maior. tanto vani-
tate turpior: qui cogitare aliquid substantie nisi tale
non poteram. quale p hos oculos videri solet. **N**on te
cogitabam deus in figura corporis humani. **E**x quo au-
dire aliquid de sapientia cepissem. semper hoc fugi: **E**t
gaudebam me hoc reperisse ī fide spiritalis matris nr̄e
catholice tue. **S**ed quid aliud cogitarem nō occurrebat:
et conabar cogitare te homo. et talis homo. summum
et solum. et verum deū: et te incorruptibilē. et immola-
bilem. et incommutabilē totis medullis credebam: quia
nesciens vnde. et quomodo. plane tamen videbā et cer-
tus eram. id quod corrumpi potest deterius esse quā id
qđ non potest. et quod uiolari non potest. incunctanter
pponebam violabili: et quod nullam patitur mutacio-
nem. meli⁹ esse quā id quod mutari potest. **C**lamabat
violenter cor meū aduersus omnia phantasmata mea
et hoc vno ictu conabar abigere circūuolantem turbā
immundicie ab acie mentis mee: et uix dimota in ictu
oculi. ecce cōglobata rur⁹ aderat. et irruebat ī aspectū
meū et obnubilabat eum: ut quāuis non formā huma-
ni corporis. corporeū tamen aliquid cogitare cogerer p
spacia locor. siue infusū mundo. siue etiā extra mūdū

p infinita diffusū. etiam ipsum incorruptibile et inuiolabile et incommutabile. quod corruptibili et uiolabili. et commutabili pponebam: quoniam quicquid p uabā spacijs talibus nihil mihi esse videbatur. s; p;us nichil. ne inane quidē. tanquā si corpus auferatur loco. et mane at locus omni corpore vacuatus. et terreno. et humido et aërio. et celesti: s; tamen sit locus inanis tanquā spaciosū nichil. **E**go itaq; in crassatus corde nec mihi met ipsi ul' ipse conspicuus. quicquid non p aliquanta spacia tenderetur. ul' diffunderetur. ul' conglobaretur. ul' tumeret. ul' tale aliqd caperet aut capere posset. nichil p;us esse arbitrabar. **P**er quales enī formas ire solēt oculi mei. p tales imagines ibat cor meū: nec videbā hanc eandem intencionē qua illas ipsas imagines formabā nō esse tale aliquid. que tamen ipsas nō formaret nisi esset magnum aliquid. **I**ta etiam te uita uite mee grandem per infinita spacia vndiq; cogitabā penetrare totam mundi molem: et extra eam quaqua versū per imensa sine termino. ut haberet te terra. haberet celum haberent oīa. et illa finirentur in te: tu autem nusquā. **S**icut autē luci solis non obfisteret aeris corpus. aeris hui⁹ qui supra terram est. quo min⁹ p eum traiceretur penetrans eum. non dirumpendo. aut concidendo. s; implendo eum totū. sic tibi putabam non solum celū. & aeris. et maris. s; etiam terre corpus puium: et ex oīb; maximis minimisq; partibus penetrabile ad capiendā p;enciam tuam. occulta inspiratione intrinsecus et extrinsecus administrante omnia que creasti. **I**ta suspicabar: quia cogitare aliud non poteram. **N**am falsū erat. **I**llo enī modo maior pars terre maiore tui partē haberet. minorem minor: atq; ita te plena essent oīa. ut amplius tui caperet elephanti corpus quā passeris.

quo esset isto grandius. grandiozemq; occuparet locū :
atq; ita frustratim partibus mundi magnis magnas
breuibus breues partes tuas p̄sentes faceres. **N**on es
autē ita : s; nondū illuminaueras tenebras meas. **S**at
erat mibi dñe aduersus illos deceptos deceptores. et lo
quaces mutos. quoniā non ex eis sonabat verbū tuū.
sat erat ergo illud quod iam diu abusq; carthagine a
nebridio opponi solebat. et omnes qui audieram? con
cussi sum?. quid erat tibi factura nescio que gens tene
brarū. quā ex aduersa mole solent opponere. si tu cum
ea pugnare noluiſſes. **S**i enī responderet aliquid fuisse
nociturā. violabilis tu et corruptibilis fores. **S**i autē
nichil ea nocere potuiſſe diceret. nulla afferretur causa
pugnandi. et ita pugnandi. ut quedam porcio tua &
membrū tuum. vlt̄ ples de ipsa substantia tua misceret
aduersis potestatibus et non a te creatis naturis : atq;
intantū ab eis corrumpere et cōmutaretur indeterius
ut a beatitudine in miserā verteret : et idigeret auxilio
quo erui purgariq; posset : et hanc esse animā cui tuus
sermo seruienti liber. et contamine purus. et corrupte
integer subueniret : s; et ipse corruptibilis. quia ex vna
eademq; substantia : itaq; si te quicqd es. idest substantiā
tuam qua es incorruptibilē dicerent. falsa esse illa oīa.
et execrabilia : si autem corruptibilē. idipsum iam falsū
et p̄ma voce abominandū. **S**at erat ergo istud ad ūsus
eos omnimodo euomendos a pressura pectoris : quia nō
habebant qua exirent. sine horribili sacrilegio cordis et
lingue. ſenciendo de te ista et loquēdo **S**ed et ego adhuc
quāuis incontaminabilē et inconvertibilē et nulla ex
parte mutabilē dicerem fermeq; sentirem dominū nr̄m
deum verum qui fecisti non solū animas nr̄as s; eciam
corpora. nec tantū nr̄as animas et corpora. s; omnes et

omnia. **N**on tenebam explicitam & enodatā causam
 mali quēcūq; tamen esset. sic eam querendā videbam.
 ut nō p illā constringerer deū incommutabilē credere. ne
 ipse fierem quod querebam. **I**taq; securus eam querebā
 et certus non esse verū quod illi dicerent quos toto aīo
 fugiebam. quia videbā querendo vnde malum repletos
 malicia. qua opīnarentur tuam potius substantiā etiā
 male pati. quā suam malefacere. **E**t intendeā ut cer-
 nerem qđ audiebam liberū voluntatis arbitrium causā
 esse ut malum facerem? et rectū iudicium tuum ut pa-
 teremur: et eam liquide cernere nō valebā. **I**taq; aciem
 mentis de p̄fundo educere conatus. mergebar iterum:
 et sepe conatus mergebar iterū atq; iterū. **S**ublenabat
 enī me in lucem tuam quod tam sciebam me habere vo-
 luntatem quā me vīvere. **I**taq; cum aliquid vellem aut
 nollem non aliud quā me velle ac nolle certissim? erā:
 et ibi esse causā peccati mei iam iamq; animaduvertebā
Quod autem inuitus facerem pati me potius quā fa-
 cere videbam. et id non culpam s; penam esse iudicabā.
Qua me nō iniuste plecti te iustum cogitans cito fa-
 tebar. **S**ed rursus dicebā. **Q**uis fecit me & nonne deus
 meus & non tantū bonus. s; ipsum bonū. **V**nde igitur
 mibi male velle & bene nolle: ut esset cur iuste penas
 luerem? **Q**uis in me hoc posuit et inseruit mibi plan-
 tarium amaritudinis. cū totus fierem a dulcissimo deo
 meos? **S**i diabolus auctor. vnde ipse diabolus? **Q**uod
 si & ipse puerſa uoluntate ex bono angelo diabolus
 factus est. vnde et ī ipso voluntas mala qua diabolus
 fieret. quando totus a conditore angelus optimo fact?
 esset bonus? **H**is cogitationib; dep̄mebar iterū et suffo-
 cabar. s; non usq; ad illum infernū subducebat erroris.
 ubi nemo tibi confiteē: dum tu potius mala pati quā

homo facere putatur. Sic enī nitebar inuenire cetera
vt iam inuenerā meli⁹ esse incorruptibile quā corrupti
bile: et ideo te quicquid esses esse incorruptibile confite
bar. Neq; enī vlla anima vnquā potuit poteritue cogi
tare aliquid quod sit te melius. qui summū & optimū
bonū es. Cum autem verissime atq; certissime incorrup
tibile corruptibili pponatur. sicut iam ego pponebam
poteram iam cogitatione aliquid adtingere quod esset
melius deo meo. nisi tu esses incorruptibilis. Vbi enī
videbam incorruptibile corruptibili esse pferendū. ibi te
querere debebam. atq; inde aduertere vnde sit malum:
idem vnde sit ipsa corruptio qua uiolari substācia tua
nullomodo potest. Nullo enī p̄sus modo uiolat cor
ruptio deum nostrū: nulla voluntate. nll'a necessitate
nullo inpuiso casu: quoniam ipse est deus. et quod sibi
vult bonū. et ipse est idem bonū. Corrupti autem nō
est bonū: nec cogeris inuitus ad aliquid: quia volūtas
tua non est maior quā potēcia tua. Esset aut maior
si teipso tu ipse maior esses: et voluntas enī et potēcia
dei. de⁹ ipse est. Et quid inpuisū tibi qui nosti omnia &
et nulla natura est. nisi quia nosti eam. Et ut qd mul
ta dicim⁹. cur non sit corruptibilis substancia que deus
est: quando si hoc esset non esset deus. Et querebā vnde
malum et male querebā. et in ipsa inquisitione mea nō
videbam malum: et constituebā in conspectu spūs mei
vnīuersā creaturā quicquid in ea cernere possum⁹ sicuti
est terra et mare. & aer. et sidera. et arbores. & alia
mortalia: et quicquid in ea nō videm⁹ sicut firmamen
tum celi. insuper et omnes angelos. et cuncta spiritalia
eius. Sed etiam ipsa quasi corpora essent locis & locis
ordinauit imaginatio mea. et feci vnā massam gran
dem distinctam generibus corporū creaturarū tuarū siue

que vera corpora erant siue que ipse p spiritib⁹ fingerā
 & eam feci grandem. non quantū erat quod scire non
 poteram. sed quantū libuit vndiq; versū sane finitam.
Te autem domine ex omni parte ambientē et penetran-
 tem eam. sed usquequaque in infinitū. tanquā si mare
 esset vbiq; et vndiq; p īmensa spacia et infinitū solum
 mare. et haberet intra se spongiā quālibet magnā
 s; finitā. tamen plena esset vndiq; spongia illa ex omni
 sua parte ex īmēso mari. sic creaturā tuā finitam te
 infinito plenā putabā. et dicebam: ecce deus et ecce q
 creauit deus et bonus deus. atq; hīs validissime longis-
 simeq; prestancior: s; tamen bonus bona creauit: et ecce
 quomō ambit atq; implet ea **V**bi ergo malū. et vñ et
 qua huc irrepsit & **Q**ue radix eius. et quod semen ei?
 an omnino non est & **C**ur ergo timeam⁹ et cauem⁹ quod
 non est & **A**ut si inaniter timeam⁹. certe ul' timor ipse
 malum est quod incassū stimuletur et excrucietur cor:
 et tanto graui⁹ malum. quanto nō est quod timeam⁹
 et timeam⁹ **I**dcirco autem est malū quod timeam⁹. aut
 hoc malum est quia timeam⁹ & **V**nde est igitur. quoniā
 deus fecit hec omnia. bon⁹ bona & **M**aius quidem &
 summū bonū. minora facit bona. **S**ed tamen et creans
 et creata bona sunt omnia. **V**nde est malū & an vnde
 fecit ea & materies aliqua. mala erat et formauit atq;
 ordinauit eam. sed reliquit aliquid ī illa quod ī bonū
 non conuerteret. **C**ur & hoc & an īpotens erat totam
 vertere et cōmutare. ut nichil mali remaneret cum sit
 omnia potens & postremo cur inde aliquid facere voluit
 ac non potius eadem omnipotencia fecit ut nulla esset
 omnino & **A**ut vere existere poterat contra eius volū-
 tatē & aut si eterna erat. cur tamdiu per infinita retro
 spacia tempoz sic eā fuit esse. ac tāto postplacuit aliqd

ex ea facere & aut iam si aliquid subito voluit agere .
hoc potius ageret omnipotens . ut illa non esset : atq;
ipse solus esset totū verum et summū et infinitū bonū
Aut si non erat bene ut non aliquid boni etiā fabrica
ret et conderet qui bon⁹ erat . illa sublata et ad nichilū
reducta materie que mala erat . bona ipse institueret
vnde oīa crearet . **N**on enī esset omnipotens si condere
non posset aliquid boni . nisi ea quā ipse non condide
rat adiunaretur materia . **T**alia voluebam pectore mi
sero ingrauato curis mordacissimis de timore mortis .
& non inuenta veritate . **S**tabiliter tamen herebat in
corde meo in catholica ecclesia fides xpī tui dñi . et sal
uatoris nostri . in multis quidem adhuc informis . &
preter doctrine normā fluctuans . **S**ed tamen non eam
relinquebat anim⁹ . immo indies magis magisq; inbi
bebat . **E**a etiam mathematicoy fallaces diuinationes
et impia deliramēta reieceram . **C**onfiteantur etiā hinc
tibi de intimis visceribus anime mee miserationes tue
deus meus . **T**u enī tu omnino . nā quis alijs a morte
erroris reuocat nos . nisi uita que mori nescit & et sapi
encia mentes indigentes illuminans . nullo indigens
lumine . qua mundus administratur usq; ad arborem
volatica folia . **T**u procurasti puicacie mee q̄ obluētus
sum uindiciano acuto senī . et nebridio adolescētī mira
bilis anime . illi vehementer affirmanti huic cum dubi
tatione quidem aliqua . s; tamen crebro dicenti non esse
illam artem futura p̄uidendī . coniecturas autē hoīm
habere sepe vim sortis . & multa dicendo dici pleraq;
ventura . nescientibus eis quid dicerent . s; in ea non ta
cendo incurrentibus . **P**rocurasti ergo tu hominē ami
cū . non quidem segnem consultorē mathematicoy nec
eas litteras bene callentē . sed ut dixi consultorē curiosū

et tamen scientem aliquid quod a patre suo se audisse dicebat : quod quantum valeret ad illius artis opinionem evertendam ignorabat. **I**s ergo uir nomine firminus liberaliter institutus et ex cultus eloquio. cum me tanquam carissimum de quibusdam suis rebus in quas secularis spes eius intumuerat consuleret quid mihi secundum suas quas constellationes appellant videretur. ego autem qui iam de hac re in nebridi sententiam flecti ceperam. non quidem abnuerem conicere ac dicere. quod nutanti occurrebat. sed tamen subicere. prope iam esse mihi persuasum ridiculum illa esse et inaniam. tum ille mihi narrauit patrem suum fuisse librorum talium curiosissimum : et habuisse amicum eque illa simulque sectantem qui pari studio et collatione flagrabant in eas nugas igne cordis sui. ita ut mutorum quoque animalium si que domi parerent obseuarent momenta nascentium : atque ad ea celi positione notarent. unde illi quasi artis experimenta colligerent. **I**taque dicebat audisse se a patre quod cum eundem firminum pregnans mater esset. etiam illi paterni amici famula quedam pariter utero grandescere. quod latere non potuit dominum qui etiam canum suarum partus examinantissima diligentia nosse curabat. atque ita factum esse. ut cum iste coniugis ille autem ancille dies et horas minutioresque horarum articulos cautissima observatione numeraret. enixe essent ambe simul : ita ut easdem constellationes usque ad easdem minutias utriusque nascenti facere cogerent. iste filio. ille seruiulo. **N**am cum mulieres parturire cepissent. indicauerunt sibi ambo quid in sua cuiusque domo ageretur. **E**t parauerunt quos ad se inuicem mitterent simul ut natum quod parturiebatur esset cuiusque nuntiatum. **Q**uod tamen ut continuo nuntiaretur tanquam in regno suo facile efficerent : atque ita qui ab alterutro missi sunt tam ex

paribus domoz interuallis sibi obuiam factos esse dicebat ut aliam positionem siderum aliasq; particulas momentoz neuter eoz notare sineretur; et tamen firminus amplo apud suos loco natus dealbaciores uias seculi cursitabat. **A**ugebatur diuicijs. sublimabatur honoribus: seruus autem ille condicionis iugo nullatenus relaxato dominis seruebat ipso indicante qui nouerat eum. **H**is itaq; auditis et creditis. talis quippe narrauerat omnis illa reductacio mea resoluta concidit. et pmo firminu ipsum conatus sum ab illa curiositate reuocare. cum dicerem constellationibz eius inspectis ut vera pnuunciarem. debuisseni me utiq; uidere ibi parentes inter suos esse pmaios. nobilem familiã pprie ciuitatis. natales igenuos: honestã educationẽ liberalesq; doctrinas. **E**t si me ille seruus ex isdem constellationibus quia et illius ipse essent consuluisset. ut eidẽ quoq; vera pferrem. debuisse me rursu uidere abiectissimã familiam condicionẽ seruilem & cetera longe a pporibus aliena longeq; distancia. **V**nde autem fieret ut eadem inspiciens diuersa dicerem. si vera dicerem. si autẽ eadẽ dicerem. falsa dicerem. inde certissime colligi ea q; uera consideratis constellationibz dicerentur. non autẽ arte dici sed sorte: que autem falsa. non artis impericia. sed sortis mendacio. **H**inc autem accepto auditu ipse mecu talia ruminando ne quis eozudem delirorũ qui talem questu sequerentur quos iam iamq; inuadere atq; irrilos refellere cupiebam. mihi ita resisteret quasi firmin? mihi aut illi pater falsa narrauerit. intendi considerationem in eos qui gemini nascuntur. quozũ pleriq; ita post inuicem funduntur ex utero. ut paruum ipm temporis interuallum quantãlibet uim in rerũ natura habere contendant. colligi tamen humana obseruatione

non possit. litterisq; signari omnino non valeat. quas mathematicus inspecturus est. ut vera pronunciet. et non erunt vera: quia easdem litteras inspiciens. **E**adem debuit dicere de esau et de iacob. sed non eadem utriq; acciderunt. **F**alsa ergo diceret. **A**ut si uera diceret non eadem diceret. si eadem inspiceret. **N**on ergo arte sed sorte uera diceret. **T**u enim domine iustissime moderator vniuersitatis consulens consulentibus consultisq; nescientibus occulto instinctu agis. ut dum quisq; consulit hoc audiat quod eum oportet audire. occultis meritis animarum ex abisso iusti iudicii tui. cui non dicat homo quid est hoc. aut quid hoc: non dicat non dicat: homo est enim. **T**am itaq; me adiutor meus illis vinculis solueras et querebam unde malum: et non erat exitus. **S**ed me non sinebas ullis fluctibus cogitationis auferri ab ea fide qua credebam et esse te. **E**ssē incommutabilem substantiam tuam: **E**ssē de hominibus curā et iudicium tuum: et in christo filio tuo domino nostro atq; in scripturis sanctis quas ecclesie tue catholice commendaret auctoritas uiam te posuisse salutis humane ad eam uitam que post hanc mortem futura ē. **H**is itaq; saluis atq; inconcussis roboratis. in animo meo querebam estuans unde sit malum. **Q**ue illa tormēta parturientis cordis mei. qui gemit? deus meus ē et ibi erant aures tue nesciente me: et cum in silencio fortiter quererem. magne uoces erant ad misericordiam tacite contriciones animi mei. **T**u sciebas quod paciebar. et nullus hominum. **Q**uantum enim erat quod inde digerebatur per linguam meam in aures familiarissimorum meorum. **N**um: quid totus tumultus anime mee. cui nec tempora nec os meum sufficiebat ē sonabat eis: totum tamen ibat in auditum tuum quod rugiebam a gemitu cordis mei. et ante te erat desiderium meum: et lumen oculorum meorum non

erat mecum. **I**ntus enī erat: & ego foris. nec in loco
illud. **A**t ego intendebar in ea que locis continentur
et non ibi inueniebam locum ad requiescendū: nec reci
piebāt me ista ut dicerem sat est. et bene est: nec dimit
tebant me redire ubi mihi satis esset bene. **S**uperior enī
eram istis. te vero inferior: et tu verum gaudium mihi
subdito tibi: et tu mihi subieceras que infra me creasti
Et hoc erat rectū tempamentū. et media regio salutis
mee ut manerem ad imaginē tuam: et tibi seruiens do
minarer corpori. **S**ed cum superbe contra te surgerem.
currerem aduersus dominū in ceruice crassa scuti mei.
etiam ista infima supra me facta sunt. et p̄mebant: et
nusquā erat laxamentū. et respiramentū. **I**psa occurre
bant vndiq; acervatim & conglobatim cernenti: cogi
tanti autem imagines corporū. ipse obponebantur rede
unti quasi diceretur. **Q**uo is indigne et sordide & **A**
hec de vulnere meo creuerant. quia humiliasti tanquā
vulneratū superbū: et tumore meo separabar abs te: et
nimis inflata facies claudebat oculos meos. **T**u uero
dñe in eternū manes. et nō in eternū irasceris nobis.
quoniā miseratus es terram & cinerem: et placuit in
conspectu tuo reformare deformia mea: et stimulis in
ternis agitabas me. ut ipaciens essem donec mihi p̄ in
teriozem aspectū certus essem: et residebat tumor meus
ex occulta manu medicine tue. aciesq; conturbata et cō
tenebrata m̄tis mee acri collirio salubrium dolorū meorū
de die in diem sanabatur: et p̄mo volens ostendere mihi
quā resistas superbis. humilibus autem des gratiam.
et quanta misericordia tua demonstrata sit hominib;
uia humilitatis quod verbū tuum caro factū est. et ha
bitauit inter homines. p̄curasti mihi p̄ quendā hoīem
immanissimo tippo turgidū quosdā platonicoz libros

ex greca lingua in latinam versos. et ibi legi non quidē
 his uerbis. s; hoc idem omnino multis et multiplicib;
 suaderi rationibus quod in p̄ncipio erat verbū. et verbū
 erat apud deū. & deus erat verbū. **H**oc erat in p̄ncipio
 apud deum **O**mnia p̄ ipsū facta sunt. et sine ipso factū
 est nichil. **Q**uod factū est ī ipso uita erat. et uita erat
 lux hominū. et lux in tenebris lucet. et tenebre eam nō
 cōprehenderunt. **E**t quia hominis anima quāuis testi
 monium phibeat de lumine. non est tamen ip̄a lumen
 s; verbū dei **D**eus est lumen verū quod illuminat omnē
 hominem venientem in hunc mundū. **E**t quia in hoc
 mundo erat et mundus p̄ eum factus est et mund⁹ eum
 non cognouit. **Q**uia uero in sua pp̄ia venit. et sui eū
 non receperunt. quotquot autem eum receperunt. dedit
 eis potestatē filios dei fieri. credentibus in noīe eius nō
 ibi legi. **I**tem ibi legi quia deus verbū non ex carne. n̄
 ex sanguine. non ex voluntate viri. neq; ex uoluntate
 carnis. sed ex deo natus est. **S**ed quia verbū caro factū
 est et habitauit in nobis nō ibi legi. **I**ndagaui quippe
 ī illis litteris varie dictū et multis modis quod sit fili⁹
 in forma patris non rapinā arbitratus esse equal' deo
 quia naturaliter idipsū est: sed quia semetipsum exina
 niuit formam serui accipiens in similitudine hominū
 factus et habitū inuent⁹ ut homo. humiliavit se. fact⁹
 obediens usq; ad mortem mortē autem crucis **P**ropt̄
 quod deus eum exaltauit a mortuis. et donauit ei nomē
 quod est super omne nomen. ut in noīe ihesu omīe genu
 flectatur. celestium terrestrium et infernoꝝ. **E**t omnis
 lingua confiteatur. quia dñs ihs xp̄us in gloria est dei
 patris. non habent illi libri. **Q**uod enī ante omnia
 tempora et supra omnia tempora in cōmutabilit̄ manet
 vnigenit⁹ filius tuus coetern⁹ tibi et q̄a de plenitudine

eius accipiunt anime vt beate sint. et quia participaci-
one manentis in se sapiencie renouantur ut sapientes
sint. est ibi. **Q**uod autem scdm tempus p impijs mor-
tuus est et filio tuo vnico non pepercisti s; p nobis oib;
tradidisti eum. non est ibi. **A**bscondisti hec a sapien-
tibus et reuelasti ea paruulis. ut venirent ad eum labo-
rantes et onerati et reficeret eos. quoniā mitis est et
humilis corde. et diriget mites i iudicio. et docet man-
suetos vias suas. uidens humilitatē nrām et laborem
nrām et dimittens oīa peccata nrā. **Q**ui autē coturno
tanquā doctrine sublimiores elati non audiunt dicentē
discite a me quia mitis sum et humilis corde. et inueni-
etis requiem animabus vestris. et si cognoscunt deū nō
sicut deū glorificant aut gratias agunt. s; euanescent i
cogitationib; suis. **E**t obscurat insipiens cor eorū quia
dicentes se esse sapientes stulti fiunt. et ideo legebā ibi
eciā imutatam gloriā incorruptionis tue in idola et
uaria simulacra. in similitudinē imaginis corruptibil'
hoīs. et volucrū. et quadrupedū. et serpeniū: uidelicet
egiptiū cibū quo esau pdidit p̄mogenita sua. quoniā
caput quadrupedis p te honorauit popul⁹ p̄mogenit⁹
conuersus corde in egiptum. **E**t curuans imaginē tuam
animā suam ante imaginem vituli manducatis fenū.
Inueni hec ibi. et non manducaui. **P**lacuit enī tibi
dñe auferre obprobriū dñacionis ab iacob: ut maior ser-
uaret minori: et vocasti gentes in hereditatē tuā. et ego
ad te ueneram ex gentibus: et intendi in aurū quod ab
egipto voluisti ut auferret ppl's tuus. quoniā tuū erat
vbicūq; erat: et dixisti atheniensib; p apl'm tuū quod i
te vinim⁹ et mouemur. et sum⁹: sicut et quidā scdm eos
dixerunt. **E**t utiq; inde erant illi libri et non adtendi i
idola egiptiorū quibus de auro tuo ministrabant. qui

transmutauerunt veritatē dei in mendaciū. et coluerūt
et seruierunt potius creature quā creatori: et inde āmo
nitus redire ad memetipsū intraui ī intima mea duce
te: et potui. quoniam factus es adiutor meus. **I**ntraui
et vidi qualicūq; oculo anime mee supra eundē oculum
anime mee supra mentē meā. lucem dñi in cōmutabilē
non hanc vulgarem et conspicuā oī carni: nec quasi ex
eodē genere grādiōr erat. tanquā si ista multoq; clari⁹
claresceret. totūq; occuparet magnitudine. **N**on hoc
illa erat. sed aliud. aliud valde ab istis omnib; nec ita
erat supra mentē meā. sicut oleū super aquā. nec sicut
celum super terrā: s; superior quia ipsa fecit me. & ego
inferior quia factus sum ab ea. **Q**ui nouit veritatem
nouit eam: et qui nouit eam nouit eternitatē. **T**antas
nouit eam. **O** eterna veritas. & uera caritas: et cara
eternitas. **T**u es deus meus. tibi suspiro die ac nocte:
et cum te p̄mū cognoui. tu assumpsisti me. ut viderem
esse quod uideram. et nondū me esse qui uiderem: et re
uerberasti in firmitatē aspectus mei. **R**adiauit in me
uehementer. et contremui amore et horrore. et inueni
longe me esse a te: et ī regione dissimilitudinīs. tāquā
audirem vocē tuā de excelso. **C**ibus sum grandīū. cresce
et manducabis me: nec tu me in te mutabis sicut cibū
carnis tue: sed tu mutaberis in me. **E**t cognoui quoniam
pro iniquitate erudisti hoīem: & tabescere fecisti sicut
araneā animā meā. et dixi. **N**ūquid nichil est veritas?
Neq; p̄ finita. neq; p̄ infinita locorū spacia diffusa est?
Et clamasti de longinquo tuo. immo uero ego sum qui
sum: et audiui sicut auditur in corde. **E**t non erat p̄sus
vnde dubitarem: Facili⁹q; dubitarē viuere me. quā nō
esse veritatē. que p̄ ea que facta sūt intellecta conspicit:
et inspexi cetera infra te: & vidi omnino nec esse. nec

omnino non esse. **E**sse quidem quoniam abs te sunt. non
esse autem quoniam id quod es non sunt. **I**d enim vere est
quod incommutabiliter manet. **M**ichi autem inherere
deo bonum est: quia si non manebo in illo. nec in me po-
terō. **I**lle autem in se manens innouat omnia. et dominus meus
es. quoniam bonorum meorum non eges: et manifestatum est
mihi quoniam bona non sunt que corrumpunt: que neque
si nulla bona essent. neque nisi bona essent corrumpi pos-
sent: quia si summa bona essent. incorruptibilia essent:
si autem nulla bona essent. quid in eis corrumpere non
esset. **N**ocet enim corruptio. et nisi bonum minueret. non
noceret. **A**ut igitur nichil nocet corruptio. quod fieri
non potest. aut quod certissimum est omnia que corrumpunt
peruantur bono. **S**i autem omni bono peruantur. omnino
non erunt. **S**i erunt & corrumpi iam non poterunt.
meliora erunt: quia incorruptibiliter permanebunt. **E**t
quid monstruosius quam ea dicere omni bono amisso facta
meliora. **E**rgo si omni bono peruantur. omnino nulla
erunt. **E**rgo quoad sunt. bona sunt. **E**rgo quaecumque sunt
bona sunt: malumque illud quod querebam unde esset non est
substantia: quia si substantia esset. bonum esset. **A**ut enim
esset incorruptibilis substantia magnam utique bonum. aut
substantia corruptibilis esset. que nisi bona esset. corrumpi
non posset. **I**taque uidi et manifestatum est mihi. quia omnia
bona tu fecisti. et prorsus nulle substantie sunt que tu non
fecisti: et quoniam non equalia omnia fecisti. **I**deo sunt omnia
quia singula bona sunt et simul omnia valde bona. quoniam
fecisti deus noster omnia bona valde: et tibi omnino non
est malum. non solum tibi sed et uniuerse creature tue. quia
extra te non est aliquid quod irrumpat & corrumpat
ordinem quem imposuisti ei. **I**n partibus autem eius quedam
quibusdam quia non conueniunt mala putantur. et eadem

ipsa cōueniunt alijs et bona sunt. et ī senet ipsis bona sunt. **E**t oīa hec que sibi inuicem non cōueniunt. cōueniunt īferiōri parti rerū quā terrā dicim⁹ habentē celum suū nubilosū atq; ventosū congruū sibi. **E**t absit iam ut dicerem non essent ista. quia et si sola ista cernerem. desiderarem quidē meliora. s; iam etiam de solis istis laudare te deberem. quoniam laudandū te ostendūt de terra dracones et omnes abissi. ignis. grando. nix. glacies. spūs tempestatis que faciūt verbū tuū. mōtes et omnes colles. ligna fructifera et omnes cedri. bestie et oīa pecora. reptilia. et volatilia pennata. reges tre et omnes populi. p̄ncipes et omnes iudices terre. iuvenes et virgines. seniores cum iuniorib; laudant nomē tuū. **C**um vero etiam de celis laudent te. laudent te deus noster in excelsis omnes angeli tui. omnes vtutes tue. sol et luna. omnes stelle et lumen. celi celorum et aque que super celos sunt laudent nomen tuum. **N**on iam desiderabā meliora. q̄a oīa cogitabā. et meliora quidem superiora quā īferiora. s; meliora oīa superiora iudicio sano rependebā. **N**on est sanitas eis quibus displicet aliquid creature tue. sicut mihi non erat cū displicerēt multa que fecisti: et quia non audebat anima mea ut ei displiceret deus meus. nolebat esse tuum quicquid ei displicebat: et inde ierat ī op̄inōnē duarū substantiarū et nō requiescebat. et aliena loquebat; et inde rediens fecerat sibi deū p̄ infinita spacia locorū omniū. **E**t cum putauerat esse te. et eū collocauerat ī corde suo. et facta erat rursus templum idoli sui abhominandū tibi. **S**ed postea quā fouisti caput nescientis. **E**t clausisti oculos meos ne uiderent vanitatē. cessauī de me paululū. **E**t consopita est insania mea. et enigilaui in te et uide te infmītū aliter. et uisus iste non a carne trahebatur. et

resperi alia. et vidi tibi debere quia sunt et in te cuncta
infinita. **S**ed aliter n̄ quasi in loco: s; quia tu es omni
tenens manu veritate. & oīa vera inquantū sunt. nec
quicquā est falsitas nisi cum putatur esse quod non est
Et non vidi quia non solum locis sua queq; suis con
niunt. s; eciam temporib;. **E**t quia tu solus eternus es
non post innumerabilia spacia tempora cepisti operari
quia oīa spacia tempoz et que p̄terierunt et q̄ p̄teribunt
nec abirent nec venirent. nisi te operante et manente.
Et sensi et expertus sum non esse mirū quod palato nō
sano pena est panis qui sano suauis est. et oculis egris
odiosa lux. q̄ puris amabilis est: et iusticia tua displi
cet iniquis. ne dñ uipera et vermiculus q̄ bona creasti
apta inferioribus creature tue partib; q̄bus et ip̄i iniq̄
apti sunt. quanto dissimiliores sūt tibi: et quesui quid
esset iniquitas. et non inueni substantiā. s; a sūma sub
stancia te deo detorte in infima voluntatis pueritatē
p̄picientis itima sua. et tumescētis foras. et mirabar qđ
iam te amabā non p̄ te phantasma. et non stabā frui
deo meo. s; rapiebar ad te de decore tuo: morq; diripie
bar abs te pondere meo. et ruebā in ista cum gemitu. et
pondus hoc consuetudo carnalis. **S**ed mecū erat memo
ria tui. neq; vllo modo dubitabā esse cui coherebā. sed
nondū me esse qui cohererem. quoniā corpus qđ corru
pitur aggrauat animā. et dep̄nit terrena inhabitatio
sensū multa cogitantē: eramq; certissim⁹ quod inuisibi
lia tua a constitutione mundi per ea que facta sunt in
tellecta conspiciunt. sempiterna quoq; virtus et diuini
tas tua. **Q**uerens enī vnde approbarē pulchritudinem
cordoz sue celestium siue terrestriū. et quid mihi presto
esset integre de mutalib; iudicanti & dicenti. hoc ita
esse debet. illud nō ita. **H**oc ergo querens vnde iudicārē

cum ita iudicāre. inuenerā incommutabile et verā veri-
 tatis eternitatem supra mentem meā commutabile. atque ita
 gradatim a corporibus ad sentientem per corpus animā. atque
 inde ad eius interiorē vim cui sensus corporis exterior
 annuntiaret. et quousque possunt bestie. atque inde rursus
 ad ratiocinantē potentiā ad quā referē iudicandū quod
 sumitur a sensibus corporis. que se quoque in me cōperies
 mutabile. erexit se ad tēlīgenciā suā: et abduxit cogita-
 tionē a consuetudine. subtrahens se contra dicentibus
 turbis phantasmātū. ut inueniret quo lumine aspar-
 gere. cū sine vlla dubitatione clamaret incommutabile
 pferendū esse mutabili. vnde nosset ipsum incommutabi-
 le: quod nisi aliquo mō nosset. nullo modo illud mu-
 tabile certa pponeret. et pueniret ad id quod est in icu-
 trepidantis aspectus. **Tū** vero inuisibilia tua per ea que
 facta sunt intellecta conspexi. sed aciem figere non valui
Et repulsa infirmitate redditus solitis. non mecum
 ferebā nisi amantē memoriā. et quasi olfacta desiderā-
 tem que comedere nondū possem. **E**t querebā viā cōpa-
 randi roboris. quod esset idoneū ad fruendū te: nec in-
 ueniebā. donec amplecterer mediatorē dei & hominū.
 hominem ihesū xpm qui est super oīa deus benedict⁹ ī scēla
 vocantē et dicentē. ego sum viā. et veritas. et vita: &
 cibū cui capiēdo inualidus eram miscentē carnī. quī
 verbū caro factū est. ut infancie nostre lactesceret sapi-
 encia tua. per quā creasti oīa. **N**on enī tenebā dominū
 meū ihesū. humilis humilē. nec cui⁹ rei magistra esset
 infirmitas noueram. **V**erbū enī tuum eterna veritas.
 superioribus creature tue partibus supereminens. subditos
 erigit ad seipsam: in inferioribus autem edificauit sibi
 humilē domū de limo nrō. per quā subdendos depmeret
 a seipsis et ad se traiceret. sanans tumore. et nutriens

amorem. ne fiducia sui pgrederentur longius. s; potius
infirmarent. videntes ante pedes suos infirmā diuini-
tatē ex participatione tunice pellicie nre. et lassi psterne-
rentur in eam: illa autem surgens ut leuaret eos. **E**go
vero aliud putabā. tantūq; sentiebam de dño xpo meo.
quantū de excellentis sapientie uiro. cui nullus posset
equari: psertim quia mirabiliter natus de virgine. ad
exemplū contempnendorū temporalium p adipiscenda ī-
mortalitate. diuina p nobis cura tantū auctoritatem
magisterij meruisse videbatur. **Q**uid autē sacramenti
haberet verbū caro factū. ne suspicari quidem poterā.
tantū cognouerā ex his que de illo scripta tradunt. qā
māducauit et bibit. dormiuit. ambulauit. exilarat^r
est. contristat^r ē. sermocin at^r est. non hēsisse carnē illā
verbo tuo. nisi cum anima et mente humana. **N**ouit
hoc oīs qui nouit incommutabilitatē verbi tui. quā ego
iam nouerā quantū poterā: nec omnino quidem inde
dubitabā. **E**tenī nunc mouere membra corporis p vo-
luntatē. nūc non mouere. nūc in aliquo affectu affici
nūc non affici. nūc pferre p signa sapientes sentēcias.
nunc esse in silencio ppria sunt mutabilitatis anime et
mentis. **Q**ue si falsa de illo scripta essent. etiā oīa peri-
clitarent mendacio: neq; in illis litteris vlla fidei salus
generi humano remaneret. **Q**uia itaq; vera scripta sūt
totū hominē in xpo agnoscebā. non tantū corpus hoīs
aut cum corpore sine mente animū. s; ipsū hominē non
psona veritatis. s; magna quadā nature humane excel-
lencia. et pfectiore participatione sapientie pferri cete-
ris arbitrabar. **A**lipius autem deū carne indutū ita
putabat credi a catholicis. ut pter deū et carnē nō esse
in xpo animā: mentemq; hoīs non existimabat in eo p-
dicari. **E**t quoniam bene psuasū tenebat ea que de illo

memorie mandata sunt sine uitali et rationali creatu-
 ra non fieri ad ipsam xpianā fidem pigrius mouebat:
 s; postea hereticorū apollinaristarū hūc errorem eē cognoscēs
 catholice fidei conletatus et contemperat⁹ est. **E**go autē
 aliquanto posterius didicisse me fateor: ī eo quod verbū
 caro factū est: quomodo catholica veritas a fotinī falsi-
 tate dirimatur. **I**mpbatio quippe hereticorū facit emi-
 nere qđ ecclesia tua sciāt: et qđ habeat sana doctrina.
Oportuit enī et hereses esse. ut pbatī manifestī fierent
 inter infirmos. Sed tunc lectis platonicoy illis libris.
 postea cū inde āmonitus quererere incorporeā veritatē.
 inuisibilia tua p ea que facta sunt intellecta conspexi.
 et repulsus sensi quid p tenebras anime mee cōtemplari
 non sinerer. certus esse te et infinitū esse: nec tamen per
 locos finitos infinitosue diffundi. et vere te esse q̄ semp
 idem ipse esses. ex nulla parte nulloq; motu aliter aut
 aliter: cetera vero ex te esse oīa hoc solo firmissimo do-
 cumento quia sunt. **C**ertus quidem in istis eram: eram
 nimis tamen infirm⁹ ad fruendū te. **G**arriebā plane q̄ si
 peritus: et nisi in xpo saluatore nro viā tuā quererē nō
 peritus. s; imperitus essem. **T**am enī ceperā velle videri
 sapiens. plenus pena mea et non flebā. insuper et ifla-
 bar sciencia. **V**bi enī erat illa edificans caritas a fun-
 damento humilitatis quod est xps ihesus s; aut quādo
 illi libri me docerent eam s; ī quos me ppter ea pūsqūā
 scripturas tuas considerare. credo voluisti incurrere ut
 impmeret memorie mee. quomodo ex eis affectus essem
 et cum postea in libris tuis mansuetus factus essem. et
 curantibus digitis tuis contrectarentur vulnera mea:
 discernere atq; distinguere qđ interesset in tē p̄sumptionē
 et confessionē. in tē uidentes quo eundū sit. nec videntes
 quia: et viam ducentē ad beatificā patriam. non tantū

cernendā h̄ et inhabitandā. **N**am si p̄mo sanctis tuis
litteris informatus essem. et in carū familiaritate ob-
dulcuisses mihi. et postea in illa volumina incidissem.
fortasse aut abripiissent me a solidanito pietatis. aut
si in affectu quem salubrē inbiberā p̄stitissem. putarem
eciam ex illis libris eum posse concipi si eos solos quis-
quā didicisset. **I**taq; audivissime arripui venerabilē stiliū
spūs tui. et p̄ ceteris apl̄m paulū. **E**t pierunt ille questi-
ones in quibus mihi aliquando visus est aduersari sibi
et n̄ congruere testimonijs legis et p̄phetarū text⁹ ser-
monis ei⁹. **E**t apparuit mihi vna facies eloquiorū casto-
rū. et exultare cū tremore didici: et cepi et inueni quic-
quid illac verū legerā. hac cū cōmendatione gracie tue
didici. ut qui uidet non sic gloriē quasi non acceperit
non solū id quod uidet h̄ eciam ut uideat. **Q**uid enim
habet quod non accepit & et ut te quies semper idem nō
solum ammoneatur ut uideat. h̄ eciam sanetur ut teneat
Et q̄ de longinquo videre nō potest viam. tamen ambu-
let q̄ veniat. et uideat. et teneat. q̄a et si condelectet hō
legi dei scdm̄ interiorē hominē. quid faciet de alia lege
in membris suis repugnantē legi mentis sue. et captiuū
se ducentē in legi peccati q̄ est in membris eius & **Q**uā
iustus es domine. nos autē peccauim⁹. inique fecim⁹.
impie gessim⁹. et grauata est super nos manus tua. et
iuste traditi sumus antiquo peccatori. p̄posito mortis
quia p̄suasit voluntati nostre similitudinē voluntatis
sue qua in veritate tua non stetit. **Q**uid faciet miser
homo. quis eum liberabit de corpore mortis hui⁹. nisi
gracia tua p̄ ih̄esū xp̄m dominū nostrū. quem genuisti
coeternū. et creasti in p̄ncipio viarū tuarū. in quo p̄n-
ceps hui⁹ mundi non inuenit quicquā morte dignū.
Et occidit eum: **E**t euacuatū est cirographū quod erat.

contrariū nobis & **H**oc ille littere non habent: non habent ille pagine vultū pietatis huius. lacrimas confessionis: sacrificiū tuum spū contribulatū. cor contritū et humiliatū. populi salutem. sponsam. ciuitatē. arram spūs sancti. poculū precij nostri. **N**emo ibi cantat. nonne deo subdita erit anima mea & ab ipso cū salutare meū. **E**tenī ipse est deus meus & salutaris meus. susceptor meus non mouebo amplius. **N**emo ibi audit vocantem. venite ad me qui laboratis. **D**edignantur ab eo discere quoniā mitis est et humilis corde. **A**bscōdisti enī hec a sapientibus et prudentibus. et reuelasti ea paruulis. **E**t aliud est de siluestri cacumine uidere patriam pacis. et iter ad eam nō inuenire. et frustra conari p inuia circū obsidentibus et insidiantibus fugitiuis desertoribus cū pncipe suo leone et dracone. et aliud tenere viam illuc ducentē. cura celestis imperatoris munitā. vbi non latrocinant qui celestem miliciā deseruerunt. **V**itant enī eam sicut supplicium. **H**ec mihi inuiscerabantur miris modis. cū minimū apostolorū tuorū legerē et consideraueram opera tua & expaueram.

Sancti **A**ugustini **L**iber **O**ctauus **I**ncipit

Deus meus recorder in gratiarū actione tibi et confiteor misericordias tuas sup me. **P**erfundant ossa mea delectatione tua et dicant Domine quis similis tibi & **D**irupisti vincula mea. sacrificem tibi sacrificium laudis. **Q**uomodo dirupisti ea narrabo. et dicent omnes q adorant te cum audiunt hec. **B**enedictus dñs in celo et in terra: magnū et mirabile nomē eius. **I**nheserāt p̄cordijs meis verba tua: et vndiqz circūuallabar abs te. **D**e uita tua eterna certus eram. **Q**uāuis eam in enigmate et quasi p speculū uiderā. dubitatio tamē oīs de incorruptibili substācia

quod ab illa esset oīs substantia. ablata mihi erat. nec
cercior de te s; stabilior in te esse cupiebā. **D**e mea vero
temporali uita nutabant oīa. et mundandū erat cor a
fermento veteri: et placebat uia ipse saluator. **E**t ire p
eius angustias adhuc pigebat. **E**t imisisti in mentem
meā. uisūq; est bonū in conspectu meo p̄gere ad simpli
cianū qui mihi bon⁹ apparebat seruus tuus: et lucebat
in eo gracia tua. **A**udierā eciam quod a iuuentute sua
deuotissime tibi uineret. **T**am vero tūc senuerat. et lon
ga etate in tam bono studio sectande uie tue multa ex
pertus multa edoctus mihi videbatur. et vere sic erat.
Vnde mihi ut p̄ferret uolebam conferenti secum estus
meos. quis esset aptus modus sic affecto ut ego erā ad
ambulandū in uia tua. **V**idebā enī plenam ecclesiā: et
alius sic ibat. alius autem sic: mihi autē displicebat qđ
agebā in seculo: et oneri mihi erat valde. non iam in
flāmantib; cupiditatib; ut solebant spe honoris et pecu
nie. adtolerandā illam seruitutē tam grauē. **T**am enī
me illa non delectabant p̄ dulcedine tua et decore dom⁹
tue quā dilexi. **S**ed adhuc tenaciter conligabar ex femīa
nec me phibebat apl's conūgari. quāuis exhortaretur
ad meli⁹: maxīe uolens omēs hoīes sic esse ut ipse erat.
Sed ego infirmior eligebā molliorē locū: et p̄pter hoc
vnū uoluebar in ceteris languidus. **E**t tabescens curis
marcidis: quod et in alijs rebus quas nolebā pati con
gruere uidebar uite coniugali cui deditus cōstringebar.
Audierā ex ore veritatis esse spadones qui seipsos ab
sciderunt p̄pter regnū celoy: s; qui potest inquit capere
capiat. **V**ani sunt certe omēs homīes qbus non est dei
sciencia. nec de his que videntur bona potuerunt inue
nire eum qui est. **A**t ego iam non erā in illa uanitate.
Transcenderā eam. **E**t contestante vnīuersa creatura.

tua. inuenerā te creatorē nostrū. et verbū tuum apud
 te deū. tecūq; cum spū s̄co vnū deum p̄ quod creasti oīa
Et est aliud genus impiorū qui cognoscentes deum non
 sicut deū glorificauerūt aut gratias egerunt. **I**n hoc in
 cideram. et dextera tua suscepit me. & inde ablatū po
 suisti vbi conualescerē: quia dixisti homini. ecce pietas
 est sapientia. et noli uelle uideri sapiens. quoniā dicen
 tes se esse sapientes stulti facti sunt. et inuenerā iam bo
 nam margaritā. et venditis omnib; que haberem enē:
 da erat: et dubitabā. **P**errexī ergo ad simplicianū pa
 trem in accipienda gratia tunc ep̄i ambrosij. et quē vere
 ut patrem diligebat. narraui ei circuitus erroris mei.
Vbi autem cōmemorauī legisse me quosdā libros pla
 tonicorū quos victorin⁹ quondā rethor vrbis rome quē
 xp̄ianū defunctū esse audierā in latinā linguā translu
 lisset. gratulatus est mibi qđ non in aliorū philosophorū
 scripta incidissem plena fallaciā & deceptionū scđm
 elementa hui⁹ mundi: in istis autem omnib; modis in
 sinuari deū et eius verbū. **D**einde ut me exhortaret ad
 humilitatē xp̄i sapientib; absconditā & reuelatā par
 uulis. victorinū ipsū recordatus est quē rome cum esset
 familiarissime nouerat: deq; illo mibi narrauit quod
 non silebo. **H**abet enī magnā laudem gracie tue. **C**onfi
 tendū tibi quemadmodū ille doctissim⁹ senex et omnīū
 liberalium doctrinā peritissim⁹. quiq; philosophorū tā
 mltā legerat et diiudicauerat. et dilucidauerat. doctor
 tot nobiliū senatorū. qđ etiā ob insigne p̄clari magisterij
 quod ciues hui⁹ mundi eximium putant. statuā in ro
 mano foro meruerat & acceperat. usq; ad illā etatem
 venerator idolorū sacrorū q; sacrilegorū particeps. quibus
 tunc tota fere romana nobilitas inflata spirabat. po
 piliosiā et omniū deū mōstra. et anubem latratorē

que aliquando contra neptunū et venerem contraq; mī
neruā tela tenuerant. et a se uictis iam roma supplica
bat. que iste senex victorin⁹ tot annos ore terrefrepto de
sensitauerat non erubuerit esse puer xpī tui & infans
fontis tui subiecto collo ad humilitatis iugū: et e domi
ta fronte ad crucis obprium. **O** dñe dñe qui inclinasti
celos et descendisti. tetigisti montes et fumigauerunt.
q̄bus modis te insinuasti illi pectori. **L**egebatur sicut ait
simplician⁹ sanctā scripturā. omnesq; xpīanas litteras
inuestigabat studiosissime. et pscrutabatur: et dicebat
simpliciano non palam s; secrecius et familiari⁹. **N**o
ueris me iā esse xpīanū. **E**t respondebat ille. **N**on cre
dam. nec deputabo te. int xpīanos. nisi i ecclesia xpī ui
dero. **I**lle autē irridebat eū dicens. **E**rgo parietes faciūt
xpīanos. **E**t hoc sepe dicebat iam se esse xpīanū. et sim
plician⁹ illud sepe respondebat. et sepe ab illo parietum
irrisio repetebatur. **A**micos enī suos verebat offendere
superbos demoniulas quoz ex culmīe babilonice digni
tatis quasi ex cedris libani quas nondum contriuerat
dñs grauiter ruituras in se inimiciā arbitrabatur.
Sed postea quā legendo et inhādo auxit firmitatem.
timuitq; negari a xpō corā angelis sanctis si eū timeret
coram hominib; confiteri. reusq; sibi magni criminis
apparuit. erubescendo de sacramentis humilitatis verbi
tū. et non erubescendo de sacris sacrilegijs superboy de
monioy que imitator superbus acceperat. depuduit va
nitati. & erubuit veritati: subitq; et inopinatus ait
simpliciano ut ipse narrabat. **E**am⁹ in ecclesiā: xpīan⁹
volo fieri. **A**t ille non se capiens leticia. perrexit cū eo
Vbi autem imbutus est p̄mis instructionū sacramētis
non multo post etiā nomen ded it. ut p baptismū rege
neraretur. mirante roma: gaudente ecclesia. **S**uperbi

videbant et irascebantur : dentibus suis stridebant et tabescebant. **S**eruo autē tuo dñs deus erat spes eius. et nō respiciebat in uanitates et insanias mendaces. **D**eniq; ut ventum est ad horam pfitende fidei que verbis certis conceptis retentisq; memoriter. de loco eminenciore in conspectu populi fidelis rome reddi solet ab eis qui accessuri sūt ad graciā tuā. oblatū esse dicebat victorino a presbiteris ut secrecius redderet. sicut nonnullis qui uerecundia trepidaturi videbant offerri mos erat : illum autē maluisse salutē suā in conspectu scē multitudinis pfiteri. **N**on enī erat salus quā docebat i rethorica : et tamē eam publice pfessus erat. **Q**uantomin⁹ ergo vereri debuit mansuetū gregem tuū. pnunciāns verbū tuum qui non verebat in verbis suis turbas insanorū & Itaq; ubi ascendit ut redderet omēs sibi met inuicē q̄sq; ut eū nouerat. instrepuerunt nomen eius strepitu gratulationis. **Q**uis autē ibi non eū nouerat & **E**t sonitu presso sonuit p ora cunctorū conletantiū. uictorin⁹. uictorin⁹. **C**ito sonuerunt exultatione q̄a videbant eū : et cito siluerunt intencione ut audirent eū. **P**ronūciāuit ille fidem veracē p̄clara fiducia. & volebant eum omēs rapere intro in cor suum. et rapiebant amando et gaudento. **H**e rapienciū man⁹ erant **D**eus bone. qđ agitur in hoīe. ut plus gaudeat de salute desperatē aīe & de maiori periculo liberate. quā si spes ei semper ad fuisset. aut periculū min⁹ fuisset & **E**tenī tu quoq; misericors pater plus gaudes de vno penitente. quā de nonaginta nouē iustis q̄bus non opus est penitencia **E**t nos cum magna iocunditate audimus cum audimus. quoniā exultantis pastoris humeris reportetur ouis que errauerat : et dragma referatur in thesauros tuos. conletantibus vicinis mulieri que inuenit : et lacrimas

excitit gaudium sollemnitatis domus tue. cum legitur in
domo tua de minori filio tuo quoniam mortuus erat et
renixit. perierat et inuentus est. **G**audes quippe in no
bis et in angelis tuis. sancta caritate sanctis. **N**am tu
semper idem: qui ea que non semper nec eodem modo sunt
eodem modo semper nosti omnia. **Q**uid ergo agitur in anima
cum amplius delectatur inuentis. aut redditis rebus quas
diligis. quam si eas semper habuisset. **C**ontestantur enim
et cetera. et plena sunt omnia testimoniis clamantibus.
ita est: triumphat victor impator. et non uicisset nisi
pugnauisset. **E**t quanto maius periculum fuit in periculo: tanto
maius est gaudium in triumpho. **I**actat tempestas na
uigantes. minaturque naufragium. omnes futura morte
palescunt. **T**ranquilla est celum et mare. et exultant ni
mis. quoniam timuerunt nimis. **E**ger est carus. et vena
eius malum renunciat: omnes qui eum saluum cupiunt. egro
tant simul animo. **F**it ei recte. et nondum ambulat perstinis
uiribus: et fit iam tale gaudium. quale non fuit cum
antea saluus et fortis ambularet. **E**t ipsas volupta
tes humane uite etiam non inopinatis et propter voluntatem
irruentibus sed institutis et voluntariis molestiis homines
acquirunt. **E**dendi et bibendi voluptas nulla est. nisi
precedat esuriendi et siciendi molestia. **E**t ebriosi quedam
salsuscula comedunt. quo fiat molestus ardor. quem dum
extinguit potacio. fit delectacio. **E**t institutum est ut iam
pacte sponse non tradantur statim: ne uilem habeat
maritus datam. quam non suspirauerit sponsus dilatare.
Hoc in turpi et execranda leticia: hoc in ea que concessa
et licita est: hoc in ipsa sincerissima honestate amicicie:
hoc in eo quod mortuus fuerat et renixit: perierat et inuen
tus est. **V**bius maius gaudium molestia maiori precedit
Quid est hoc domine deus meus: cum tu eternum tibi sis tu ipse

gaudium. et quedam de te circa te semper gaudeant & qđ
 est quod hec rerū pars alternat defectu et pfectu. offen-
 sionibus et conciliacionibus & an iste modus earum: et
 tantū dedisti eis. cum a sūmis celoz usq; ad ima terraz
 ab initio usq; in finē seculoz. ab angelo usq; ad vermīcu-
 lum. a motu pmo usq; ad extremū. oīa genera bonoz.
 et oīa iusta opera tua. suis queq; sedib; locares. et suis
 queq; temporib; ageres & **S**i mihi quā excelsus es in ex-
 celsis. et quā pfundus es in pfundis. et nusquā rece-
 dis. et vix redimus ad te. **A**ge dñe. fac. excita. et reuo-
 ca nos: accende et rape: flagra: dulcesce: iam amemus
 et curram⁹. **N**onne multi ex pfundiori tartaro cecita-
 tis. quā uictorin⁹ redeūt ad te. et accedūt. et illuminan-
 tur recipientes lumen. quod si qui recipiunt. accipiunt
 a te potestātē ut filij tui fiant & **S**ed si min⁹ noti sunt
 populis. min⁹ de illis gaudent etiā qui nouerunt eos.
Quando enī cum multis gaudetur. et ī singulis vberi⁹
 est gaudium. quia ferue faciunt se. et inflāmantur ex
 alterutro. **D**einde quod multis noti sunt multi aucto-
 ritate ad salutē. et multis pēunt secuturis: ideoq; mul-
 tū de illis et qui eos pcesserunt letant. quia nō de solis
 letantur. **A**bsit enī ut in tabernaculo tuo p pauperib;
 accipiantur psone diuitū. aut p ignobilibus nobiles:
 quando potius infirma mundi elegisti ut confunderes
 forcia: et ignobilia hui⁹ mundi elegisti et cōtemptibilia
 & ea que non sunt tanquam que sunt. ut ea que sunt
 euacuares. **E**t tamen idem ipse minimus apostolorum
 tuorū per cuius linguam ista verba tua sonuisti. cum
 paulus p consul per eius miliciā debellata superbia sub-
 lene ingū xpī tui missus esset. regis magni puincialis
 effectus. ipse quoq; ex pōre saulo paulus vocari amauit
 ob tam magne insigne uictorie. **M**ultus enī hostis vinciē

in eo quem plus tenet. **E**t de quo plures tenet. **P**lus
autem superbos tenet nomine nobilitatis. et de his plures
nomine auctoritatis. **Q**uanto igitur gratius cogitabat
victorini pectus. quod tanquam inexpugnabile recepta-
culum diabolus obtinuerat. victorini lingua quam telo gradi
et acuto multos pemerat. habundantius exultare oportu-
it filios tuos. quia rex noster alligauit fortem. et vide-
bant vasa eius erepta mundari. et aptari in honorem tuum
et fieri utilia domino ad omne opus bonum. **S**ed ubi mihi homo
tuus simplicianus de victorino ista narravit. exarsi ad imi-
tandum: ad hoc enim et ille narrauerat. **P**ostea quam uo et
illud addidit quod imperatoris iuliani temporibus lege data prohi-
biti sunt christiani docere litteraturam et oratoriam. quam legem
ille apostolus loquacem scholam deserere maluit quam uerbum tuum
quam linguas infancium facis disertas. non mihi fortior quam feli-
cior visus est: quia inuenit occasionem vacandi tibi. **C**ui rei ego
suspirantem ligatus non ferro alieno. sed mea ferrea uoluntate
Velle meum tenebat inimicus. et inde catenam mihi fecerat
et constrinxerat me. **Q**uippe ex uoluntate pulsa facta est
libido. et dum seruius libidini. facta est consuetudo: et dum con-
suetudini non resistit. facta est necessitas. **Q**uibus quasi ansula
sibi me in nexis uero catenam appellauimus. tenebat me obstri-
ctum dura seruitus. **V**oluntas autem noua quam mihi esse cepit ut te
gratis colere. fruique te uelle deus sola eterna iocunditas. nondum
erat idonea ad superandam potius uetustatem roboratam. **I**ta
due uoluntates meae. una ueteris. alia noua: illa carnalis
illa spiritalis confligebant in me: atque discordando dissipaba-
bant animam meam. **S**ic intelligebam meipso experimento id quod
legeram quoniam caro concupisceret aduersus spiritum. et spiritus aduersus
carnem: ego quidem in utroque sed magis ego in eo quod in me approba-
bam. quam in eo quod in me improbabam. **I**bi enim magis iam non
ego: quia ex magna parte id paciebar inuitus. quam faciebam.

volens: h̄ tan̄ consuetudo adūsus me pugnacior ex me
 facta erat. qm̄ volens q̄ nollē puenerā **E**t q̄s iure cōtra
 diceret. cū peccantē iusta pena seq̄ret̄. **E**t n̄ erat iā vlla
 excusatio. q̄ videri n̄ solebā p̄tea n̄dū me cōtemp̄to sc̄o
 seruire tibi. q̄a inēta mihi eēt p̄ceptio veritatis. **I**ā enī
 et ip̄a c̄ta erat: ego aut̄ adhuc t̄ra obligat⁹ militare ti
 bi recusabā. et īpediūtis oīb⁹ sic timebā expediri. quē
 admodū īpediri timendū est. **I**ta sarcina sc̄i velut sōno
 assolet dulciē p̄mebar: et cogitacōes q̄b⁹ meditabar ī te
 similes erāt conatib⁹ exp̄gisci volenciū: qui taniē supati
 soporis altitudīe remergunt̄: et sic nemo ē qui dormire
 semp̄ velit. oīmq̄ sano iudicio iugilare p̄stat. **D**iffert
 tamē plerq̄ hō sōnū excutere cū grauis torpor ī mēbris
 est: eūq̄ iā displicētē carpit libenci⁹ quāuis surgēdi tēp̄
 aduenerit. ita certū habebā eē meli⁹ tue caritati me dedē
 quā mee cupiditati cedere. **S**z illud placebat et vīcebat
 hoc libebat et vīcebat. **N**on enī erat qd̄ tibi r̄nderē dicēti
 n̄. surge q̄ dormis. et exurge a mortuis. et illuminabit te
 xp̄s: et vndiq̄ oñdenti v̄a te dicē. n̄ erat oīno qd̄ r̄nderē
 v̄itate conuict⁹. n̄ tantū v̄balenta et sōnolenta. **M**odo:
 ecce mō. sine paululū. **S**z mō et mō. n̄ habebat modū:
 et sine paululū ī longū ibat. **F**rustra cōdelectabar legi
 tue sc̄m̄ interiorē hoīem. cū alia lex in mēbris meis re
 pugnaret legi n̄tis mee. et captiuū me duceret in lege
 peccati q̄ in mēbris meis erat. **L**ex enī peccati ē violēcia
 cōsuetudīs. q̄ trahit̄ et tenet̄ ecīā inuit⁹ aī⁹. eo merito q̄
 in eā volens īlabit̄. **M**isere me ergo q̄s liberaret de corpe
 mortis hui⁹. n̄ gr̄a tua p̄ ihm̄ xp̄m dñm̄ n̄rm̄ et de vī
 culo qd̄ desiderij cōcubit⁹ q̄ artissimo tenebar. et secula
 riū negociorū huiusmodi q̄admodū me exemeris narrabo
 et cōfitebor noī tuo dñe adiutor me⁹ et redemptor me⁹
Agebā solita crescēte āxietudīe: et q̄tidie suspirabā tibi

Frequentabā ecclesiā tuā. q̄ntū vacabat ab eis negocijs
sub quorū pōdere gemebā. **D**ecū erat alipī⁹ otiosus ab ope
iuris pītorū p⁹ ascensionē terciā expectās q̄b⁹ itez cōsilia
venderet: sic ego vendebā dicendī facultatē. si q̄ docendo
p̄stari potest. **N**ebri⁹ aut amicitie n̄re cesserat. ut oīm
n̄rī fāiliarissimō verecūdo mediolanēsi et cui et grāma
tico s̄bdoceret. vehementer desideranti et fāiliaritatis iure
flagitātī. de n̄ro fidele adiutorū q̄ idigebat nimis
Nō itaq³ nebridiū cupiditas cōmodorū eo traxit. maio
ra enī posset si vellet de litteris agē. s̄ officio benivolēcie
peticōez n̄raz contēpnere noluit amīc⁹ dulcissim⁹ et mi
tissim⁹. **A**gebat aut illud prudētissime cauens inotescē
p̄sonis scdm hoc sc̄l̄m maiorib⁹ deuītās ī eis omīez īquie
tudinē aī quē volebat h̄re libez. et quā multis possz ho
ris feriatū. ad q̄rendū aliq̄d ul' legendū ul' audiendū de
sapientiā. **Q**uodā igit die n̄ recolo causā q̄ erat absens
nebridi⁹. cū ecce ad nos domū venit ad me. et alipīū po
tician⁹ q̄dā cuius n̄r inq̄ntū acer p̄clare in palacio mili
tans nescio q̄d a nob⁹ volebat: et cōsedim⁹ ut cōloq̄rem⁹:
et forte sup̄ n̄sā lusoriā q̄ ante nos erat attēdit codicē:
tulit: apuit: inuenit apl̄m paulū īopināte sane. putaue
rat enī aliq̄d de libris quorū p̄fessio me cōterebat. **T**ū uo
aridēs. meq³ ituens gratulatorie. mirat⁹ ē q̄d eas et so
las p̄ ocul' meis litteras repēte cōperisset. xp̄ian⁹ q̄ppe et
fidel' erat: et sepe tibi deo n̄ro p̄sternebat ī eccl'ā. crebris
et diuēnis oraciōib⁹. **C**ui ego cū idicassē ill' me sc̄pturis
curā maximā īpendere. ortus ē sermo ip̄o narrāte de an
tonio egipcio monacho cui⁹ nom̄ excellēt clarebat ap̄o
seruos tuos: nos aut vsq³ ī illā horā latebat. **Q**uod ille ubi
cōpīt īmorat⁹ est ī eo sermōe īsinuās tantū vix ignorā:
tibo: et admirās eandē n̄ram ignorāciā. **S**tupebam⁹ aut
audiētes tā recētī mēoria. et p̄pe n̄ris tp̄ib⁹ testatissima

mirabilia tua. in fide recta et catholica ecclesia. **O**mnes mirabamur. et nos quia tanta magna erant: et ille quia inaudita nobis erant. **I**nde sermo eius deuolutus est ad monasteriorum greges. et mores suauis olencie tue. et vbera deserta heremi: quorum nos nichil sciebam. **E**t erat monasterium mediolani plenum bonis fratribus ex tunc vix menia sancti ambrosio nutritore. et non noueram. **P**ertendebat ille et loquebatur adhuc: et nos intenti tacebam. **V**nde incidit ut diceret nescio quando se et tres alios contubernales suos nimis apud treueros cum imperator per meridiano circensium spectaculo teneretur. exisse deambulatum in ortos muris contiguos: atque illic ut forte cōbati spaciabantur. vnum secum seorsum. et alios duos itidem seorsum pariterque digressos: sed illos vagabundos irruisse in quandam casam ubi habitabant quandam serui tui spiritum pauperes quoniam est regnum celorum. et inuenisse ibi codicem in quo scripta erat vita antonii. **Q**uam legere cepit vnum eorum et mirari et accedere. et in mentem legendum meditari arripere tale uitam: et relicta milicia seculari seruire tibi. **E**rant autem ex eis quos dicunt agerentes in rebus. **T**unc subito repletur amore sancto et sobrio pudore. iratus sibi coniecit oculos in amicum. et ait illi. **D**ic quoniam te omnibus istis laboribus nostris quod ambimus puenire. **Q**uid quam? **C**uius rei causa militamus? maior ne esse poterit spes nostra in palacio. quam ut amicus imperatoris sumus? et ibi quod non fragile plenumque piculisset per quot picula puenire ad grandis piculumset quamdiu istuc erit? **A**micus autem dei esse si voluero ecce nunc fio. **D**ixit hoc: et turbidus perturbatione noue vite reddidit oculos paginis et legebat. et mutabatur in vultu tu videbas. et exuebat mundo mens eius. ut mox apparuit. **N**amque dum legit et voluit fructus cordis sui infremuit aliquando et discreuit. decreuitque meliora: iamque tu. ait amico suo. **E**go iam abrui me ab illa spe nostra. et deo seruire statui. et hoc in hac hora in hoc loco aggrediar. te si piget

imitari. noli aduersari **R**espondit ille adherere se socio
tante niceis tanteque milicie. et ambo iam tui edificabant
turrem sumptu idoneo relinquenti omnia et sequendi te. **T**u poti-
cianus et qui cum eo per alias orti partes deambulabat querentes
eos deueniunt in eundem locum. et inuenientes ammonuerunt ut
redirent. quod iam declinasset dies **A**t illi narrato placito
et proposito suo. quod modo in eis talis voluntas orta esset atque
firmata. petiuerunt ne sibi molesti essent si adungi recu-
sarent. **I**sti autem nichilo mutati a pristinis fleuerunt se. tamen
ut dicebat atque illis pie congratulati sunt. et commendauerunt
se orationibus eorum. et euentes cor in terra abierunt in palatium.
Illi autem ad figentes cor celo miserunt in casa **E**t habebant
ambo sponsas **Q**ue propterea quam hoc audierunt. dicauerunt etiam
ipse virginitate tibi **N**arrabat hec poticianus **T**u autem domine
in eternum per verba eius retorquas me ad meipsum. auferes me
a dorso meo ubi me posueram dum nolle me adtendere: et con-
stituebas me ante faciem meam ut uiderem quam turpis essem:
quam distortus et sordidus: maculosus et ulcerosus: et uide-
bam et horrebam. et quod a me fugerem non erat. et si conabar a me
auertere aspectum. **N**arrabat ille quod narrabat: et tu me
rursus opponebas mihi. et inpingebas me in oculos meos. ut
inuenirem iniquitatem meam **E**t odisse noueram eam. sed dissimu-
labam. et cohibebam et obliuiscabar **T**unc uero quanto ardentius
amabam illos de quibus audiebam salubres affectus. quod se totos
tibi sanandos dederant. tanto execrabilius me comparatum eis
oderam. quam multi mei anni mecum effluerant. **F**orte duodecim
anni ex quo abinde vicesimo anno etatis mee lecto cicero is hor-
tensio. excitatus eram studio sapientie: et differebam contempta
felicitate terrena ad eam investigandam vacare. cuius non inuencio
sed sola inquisicio iam proponenda erat. etiam inuentis thesauris
regnisque gentium: et ad nutum circum fluctibus corporis volup-
tatibus. **A**t ego adolescens miser valde miser in exordio

ipsi? adolescēcie eciā pecierā a te castitatē. et dixerā. da
 mi castitatē et cōtinenciā: s; nolī mō **T**imebā enī ne me
 cito exaudires. et cito sanares amorbo cōcupiscēcie. quē
 malebā expleri quā extingui. et icrā p uias pūas super
 sticione saclega. n̄ qdē cert? ī ea. s; qsi pponens eā cetis
 q n̄ pie qrebā. s; inimice obpugnabā. **E**t putauerā me
 ppterca differre de diē in diē cōtempta spe seculi te solū
 sequi. qā nō mihi apparebat certū aliqd q dirigerē cursū
 meū. **E**t venerat dies q nudarer mihi: et increparet me
 cōsciencia mea **V**bi es lingua? **N**empe tu di cebas p
 incertū vez. nolle te abicere sarcinā vanitatis. **E**cce iā
 certū ē. et illa te adhuc pñit. hūerisq; liberiorib? pēnas
 recipiūt. q neq; ita inqrendo attriti sūt. nec decennio et
 ampli? ista meditati. **I**ta rodebar int? et cōfundebar
 pudore horribili vehemēter. cū potician? talia loqueret.
Terminato aut sermone et cā q venerat. abiit ille: et ego
 ad me: q nō in me dixi s; qbus sentenciay vberib; n̄ fla
 gellauī animā meā ut sequerēt me conantē post te ire
 et retinebat. **R**ecusabat. et n̄ se excusabat. **C**ōsumpta
 erāt et cōuicta argumēta oīa. remāserat muta trepida
 tio: et qsi mortē reformidabat restringi a fluxu cōsuetu
 dinis q tabescebat ī mortē. **T**ū in illa grandi rixa inte
 rioris dom? mee quā fortiter excitauerā cū aīa mea in
 cubilo nro corde meo. tā vultu quā nite turbat? inado
 alipiū et exclamo. **Q**uid patimur? qd ē hoc? qd audisti
Surgūt indocti et celū rapiūt: et nos cū doctrinis nris
 sine corde ecce vbi volitāmur ī carne et sanguine. **A**n
 qā pcesserūt pudet seq. et n̄ pudet nec salti sequi? **D**ixi
 nescio q talia. et abripuit me ab illo estus me? cū tace
 ret attonit? me ituens. **N**eq; enī solita sonabā **P**lus
 loqbanē animū meū frons. gene. oculi. color. modus
 vocis. quā vba q pniebā. **P**ortulus quidā erat hospicij

nostri. quo nos utebamus sicut tota domo. **N**ā hospes
ibi nō habitabat. aut dñs domi? **I**lluc me abstulerat tu
mult⁹ pectoris. vbi nemo īpediret ardentē lucē quā me:
cū aggressus erā donec exiret q̄ tu sciebas: ego autē non
Sed tantū īsaniebā salubrit̄. et moriebar uitalit̄ gnar⁹
qđ mali cēm: et ignar⁹ qđ boni p⁹ paululū futur⁹ eēm.
Abcessi ergo in ortū. & alipī⁹ pedē post pedē. neq; enī
secretū meū nō erat vbi ille aderat. **A**ut quādo me sic
affectū desereret? **S**edim⁹ q̄ntū potuim⁹ remoti ab edib⁹
Ego fremebā spū īdignās īdignacōe turbulētissima. qđ
nō irē in placitū et pactū tecū de⁹ me⁹ in qđ eundū eē oīa
ossa mea clamabāt. et in celū tollebat laudib⁹: et non
illuc ibat nauib⁹ aut qđrigis. aut pedib⁹ q̄ntū salti de
domo in eū locū ierā vbi sedebam⁹. **N**am nō solū ire.
verū eciā puenire illuc nichil erat aliud quā velle ire. s;
velle fortit̄ et ītegre nō semisauiciā hac atq; hac versare et
iactare volūtātē. pte assurgere cū alia pte cadere luctā:
rē. **D**eniq; tā multa faciebā corpore. ī ipsis cūctacōis
estib⁹. q̄ aliquādo volunt hoīes et nō valent. si aut ipsa
mēbra nō habeāt. aut ea l' colligata vīculis. ul' resoluta
languore. ul' quoq; modo īpedita sint. **S**i vultu capillū.
si p̄culsi frontē. si cōsertis digitis āplexat⁹ sū genu. qā
volui feci. **N**otū autē velle et nō facē. si mobilitas mē:
broꝝ nō obsequē. **T**ā ml'ta ergo feci vbi nō hoc erat velle
qđ posse: et nō faciebā qđ et īcōparali affectu āpli⁹ mī pla
cebat. et mox ut vellē possē. qā mox ut vellē utiq; possē
Ibi enī facultas ea q̄ volūtas: et ipsū velle iā facē erat
et tanī nō fiebat: facili⁹q; obtēperabat corp⁹ tenuisse vo
lūtati aīe vt ad nutū mēbra mouerent̄. quā ipa sibi aīa
ad uolūtātē suā magnā ī sua volūtate pficiendā. **V**n
hoc monstrū. et q̄re istuc? **L**uceat mīa tua: et īterrogē
si forte mibi respōdere possint latebre penarū hoīm. et

tenebrosissime cōtriciōes filioꝝ adā **V**nde hoc mōstꝝ
et q̄re istucꝝ īperat aī? corpoꝝ. et pareē statī: īmpat aī?
sibi et resistit **I**mpat aī? ut moueat man? et tāta
est facilitas. ut vix a seruicio discernat īperiū. **E**t aī?
aī? est: man? aut cor? est. **I**mpat aī? ut velit aī?
nec alter est: nec facit tamē **V**nde hoc mōstꝝ. et quare
istucꝝ īmpat in quā ut velit. q̄ n̄ īmparet nisi vellet. et
n̄ fit q̄ īmpat. si non ex toto vult. **N**on ergo ex toto
īmpat **N**am ītantū īmpat īquantū vult: et ītantū n̄
fit q̄ īmpat. īquantū n̄ vult: qm̄ volūtas īmpat ut sit
volūtas: nec alia s̄ ipsa. **N**on utiq; plena īmpat. ideo
n̄ est q̄ īmpat. **N**ā si plena eēt nec īmparet ut eēt. q̄a
iā eēt **N**ō igit̄ mōstꝝ partī velle partī nolle. s̄ egritudo
aī est: q̄a n̄ tot? assurgit ueritate subleuat? cōsuetudinē
p̄grauat? **E**t ideo sūt due volūtates. q̄a vna eay tota
n̄ est. et hoc adest altī q̄ deest alterī **P**ereāt a facie tua
de? sic pereūt vaniloq; et n̄tis seductores: q̄ cū duas vo-
lūtates īdeliberando aīaduenterint. duas nat̄as duay
mencū esse asseuerāt. vnā bonā. alterā malā. ipsi vere
mali sūt cū īsta mala sentiūt: et idē īpi boni erūt si vā
senserūt. verisq; īsenserūt. ut dicat eis apl's tu? **F**uistis
aliquādo tenebre. nūc aut lux ī dño. **I**lli enī dū volunt
eē lux n̄ ī dño. s̄ ī seipsis. putando aīe naturā hoc esse
q̄ de? est: ita facti sūt densiores tenebre. qm̄ longi? a te
recesserūt horrēda arrogācia: a te ūo lumīe illuminante
om̄ez venientē hoīez ī hūc mūdū **A**dtendite q̄ dicatis
et erubescite. et accedite ad eū et illumināmini. et vult?
vri n̄ erubescēt. **E**go cū deliberabā ut iā seruīre dño deo
meo sic diu disposuerā. ego erā q̄ nolebā: ego q̄ nolebā
Ego ego erā: nec plene volebā. nec plene nolebā. **I**deo
mecū cōtendebā. et dissipabar a meīso **E**t īpa dissipacō
me īuūto q̄dem fiebat: nec tamē oñdebat naturā n̄tis

aliene. & penā mee. **E**t ideo iā nō ego operabar illā. & qđ babitabat ī me peccatū. de supplicō liberioris peccati qđ erā fili⁹ adā. **N**am si tot sūt contrarie nature quot voluntates sibi resistūt. nō iā due & plures erūt. **S**i delibēret quisquā utrū ad cōuenticulū eoy p̄gat an ad teat̄ clamāt isti **E**cce due natē **V**na bona hac adducit. alia mala illac reducit. **N**am vnde ista cūctacio sibi met ad hancū volūtātē **E**go autē dico ābas malas. et qđ ad illos ducit. et qđ ad teat̄ reducit **S**ed nō credūt nō bonā eē qđ itur ad eos **Q**uid si ergo qđquā nrm deliberet. et secū alēcantib⁹ duab⁹ volūtātib⁹ fluctuet. ut̄ ad teat̄ p̄gat an ad ecclesiā nrām & nōne et isti qđ respōdeant fluctuabūt & enī fatebunt qđ nolūt bonā volūtate p̄gi ī eccl̄ā nrām. sic in eā pergūt qđ sacramētis ei⁹ ibuti sūt atq; de tinent: aut duas malas natas et duas malas nites in vno hoīe cōfligere putabūt. et nō erit verū qđ solent dicē vnā bonā et alterā malā: aut cōuertentē ad vey. et non negabūt cū qđq; deliberat. animā vnā diuersis volūtātibus estuare. **I**ā ergo nō dicāt. cū duas volūtates ī hoīe vno adūsari sibi sentiūt duas cōtrariās nites de duabus cōtrarijs s̄stancijs. et de duob⁹ cōtrarijs p̄ncipijs cōtēdere vnā bonā. et alterā malā **N**ā tu de⁹ verax impbas eos et redarguis atq; cōuincis eos sic ī utraq; mala volūtate cū qđq; deliberat ut̄ hoīez veneno interimat an ferro. ut̄ fūdū alienū illū an illū īuadat. quādo ut̄q; si potest. ut̄ emat voluptatē luxuria. an pecuniā buct auaricia. ut̄ ad circū p̄gat an ad teat̄. si vno die ut̄q; exhibeat. addo ecīā terciū. an ad furtū de domo aliena si subest occasio. addo et quartū. an ad cōmittendū adulterium si et inde s̄l facultas aperit. si oīa cōcurrant ī vnū articulū tēporis paritq; cupiant oīa qđ simul aginequnt discerpūt enī animū sibi met adūsantib⁹ q̄tuor volūtati

bus vñ etiā pluribz itanta copia rez q̄ appetunt. nec tñ
 tantā multitudinē diuersay substantiay solent dicere.
 ita et ī bonis volūtatibz. **N**am q̄ro ab eis utrū bonū sit
 delectari lectione apli. et utrū bonū sit delectari psalmo
 sobrio. et utrū bonū sit euangelii differere: respōdebūt
 ad singula bonū. **Q**uid si ergo parit delectent oīa. silqz
 vno tēpore. **N**ōne diuerse volūtates distendūt cor hoīs
 cū deliberat qd potissimū arripiam⁹. et omēs bone sūt:
 et certant secū donec eligat vnū q̄ ferat tota uoluntas
 vna q̄ in plures diuidebat. **I**ta etiā cū cūitas delectat
 superi⁹. et tēporalis boni voluptas retētat inferi⁹. eadē
 aīa est nō tota voluntate illud aut hoc uolens. **E**t ideo
 discerpiē graui molestia. dñ illud veritate pponit. hoc
 familiaritate nō ponit. **S**ic egrotabā et excruciar ac:
 cusans memet ipsū solito acerbi⁹ nimis ac voluens &
 uersans me ī vinculo meo. donec abrumperet totū q̄ iam
 exiguo tenebar. & tenebar tamē: et istabas tu in occultis
 meis dñe scuera mīa flagella ingeminās timoris et pu
 doris. ne rursus cessare. et nō abrūperet id ipsū exigū
 et tenue qd remanserat. et reualesceret iterū. et me ro
 busti⁹ alligaret. **D**icebam enī apud me int⁹. ecce modo
 fiat modo fiat: et cū uerbo iā ibam in placitū. **I**ā pene
 faciebā & non faciebā. nec relabebam tamē in p̄stinā &
 de p̄xiō stabā et respirabā: et itē conabar et paulomin⁹
 ibi erā. et paulomin⁹ iā iamqz attingebā et tenebā. et
 non ibi eram. nec adtingebā nec tenebā hesitans mori
 morti. et vite viuere: plusqz ī me valebat deteri⁹ molitū
 quā meli⁹ insolitū: punctūqz ipsū temporis quo aliud
 futur⁹ eram q̄nto p̄pi⁹ admouebat. tanto ampliorē in
 cuciebat horrore. **S**ed nō repuciebat retro: nec auertebar
 & suspendebat. **R**etinebāt nuge nugarū. & vanitates
 vanitatū. antike amice mee. et succuciebat vestē meā

carneā. et sūmurmurabāt **D**imittis ne nos. et a moni
to isto non erim⁹ tecū in eternū. et a momento isto nō
tibi licebit hoc et illud in eternū. **E**t que suggerebant ī
eo qđ dixi hoc et illud que suggerebāt deus me⁹ auertat
ab aīa serui tui mīa tua quas sordes suggerebant. que
dedecora: et audiebā eas iam longe min⁹ quā dimidi⁹
non tanquā libere cōtradīcentes eundo in obuiam. sed
velut a dorso mussitantes. et discedentē qđsi furtim velli:
cantes ut respicerē. **R**etardabant tamē cunctantē me
abripere atq; excutere ab eis. et transilire quo vocabar.
cū diceret mihi cōsuetudo violenta **P**utas ne sine istis
poteris. **S**ed iam tepidissime hoc dicebat. **A**piebatur
enī ab ea parte qđ intenderā faciē. et qđ transire trepidabā
casta dignitas cōtmēcie serena. et nō dissolute hilaris
honeste blandiens ut venīrē. neq; dubitarē: et extendēs
ad me suscipiendū & amplectendū pias man⁹. plenas
gregib⁹ bonorū exemplorū. **I**bi tot pueri et puellē: ibi in
uentus multa. et omnis etas. et graues vidue. et vir
gines. anus. et in omnib⁹ ipsa continencia nequaquā
sterilis. s; fecunda mē filiorū gaudiorū de marito te dño:
et irridebat me irrisione hortatoria. quasi diceret. **T**u
non poteris quod isti. qđ iste. **A**n nō isti et iste in se
ipsis possūt. ac nō in dño deo suo. **D**ñs deus eorū me
dedit eis **Q**ui in te stas et nō stas: pice te in eū: noli
metuere: non se subtrahet ut cadas. **P**roice te secur⁹:
excipiet & sanabit te. **E**t erubescēbā nimis. qđ illarū
nugarū murmur adhuc audiebam. & cunctabundus
pendebā: et rursus illa qđsi diceret. obsurdesce aduersus ī
mūda illa mēbra tua sup̄ terrā. ut mortificent **N**arrāt
tibi delectacōes: s; nō sic lex dñi dei tui. **I**sta cōtrouersia
ī corde meo. nō nisi de meipso adūsus meipsū **A**t alipī⁹
affix⁹ lateri meo. inusitati mor⁹ mei exitū tacit⁹ opiebat

Vbi vero a fundo archana alta cōsideratio cōtraxit et
 cōgessit totam miserā meā. ī conspectu cordis mei ob
 orta est pcella īgens. Ferens īgentē imbrē lacrimarū. **E**t
 ut totū effunderē cū vocibz suis. surrexi ab alipio. **S**oli
 tudo mibi ad negociū flendi apertior suggerēbat: et secessi
 remotior quā ut posset mibi onerosa eē eciā ei⁹ p̄sencia
Sic tūc erā: et ille senit. **N**escio quid enī puto dixerā:
 in quo apparebat son⁹ vocis mee iam fletu grauidi⁹: et
 sic surrexerā. **M**ansit ergo ille vbi sedebam⁹ nimie stu
 pens. **E**go sub qdā fici arbore strauī me. nescio quomō
 et dimisi habenas lacrimis: et pruperūt flumīa oculorū
 meorū. acceptabile sacrificiū tuū. **E**t nō quidē his v̄bis.
 s; ī hac sentēcia mlt'a dixi tibi. **E**t tu domīe usquequo
Usquequo domīe irasceris in finē? **N**e memor fueris
 iniquitatū nostrarū antiquarū. **S**enciebā enī ab eis me
 teneri: iactabā uoces miserabiles. **Q**uādiū quādiū.
 cras et cras ē quare non modo ē. **Q**uare nō hac hora
 finis turpitudinis mee ē. **D**icebam hec: et flebam ama
 rissima contriciōne cordis mei. **E**t ecce audio vocem de
 uicina domo cū cantu dicentis. et crebro repetētis quasi
 pueri an puelle nescio. **T**olle lege: tolle lege. **S**tatimq;
 mutato vultu intentissim⁹ cogitare cepi. utrū nā sole
 rent pueri ī aliquo genere ludendi cantitare tale aliqd:
 nec occurrebat animo audisse me uspiam: repressorq; in
 petu lacrimarū surrexi: nichil aliud interpretās diuini
 tus mibi iuberi. nisi ut aperirē codicem. et legerem qd
 p̄mū capitulū inuenissem. **A**udierā enī de antonio
 quod ex euāgelica lectione cui forte superuenerat admo
 nitus fuerit tanquā sibi diceretur quod legebat. **V**ade
 vende omnia que habes. et da pauperibz et habebis the
 saurū in celis. et veni seqre me: et tali oraculo cōfestim
 ad te conuersū. **I**taq; concitus redi in eum locum vbi

sedebat alipius: ibi enim posuerā codicem apostoli cū
inde surrexeram. **A**rripui. et legi in silencio capitulū
quo p̄mum iniecti sunt oculi mei. non in cōmessacioni
bus et ebrietatibus non ī cubilibus et in pudicijs: nō
in contentione et emulatione: s; induite dominū ihesū
xpm: & carnis curam ne feceritis in concupiscencijs.
Nec ultra volui legere: nec opus erat. **S**tatim quippe
fine huius sentencie quasi luce securitatis infusa cordi
meo. omnis dubitationis tenebre diffugerunt. **T**um
interiecto aut digito. aut nescio quo alio signo. codicē
clausi: et tranquillo iā vultu indicavi alipio. **A**t ille
quid in se ageretur quod ego nesciebam sic indicavit.
Pecit uidere quid legissem. **O**stendi: et attendit etiā
ultra quā legeram: et ignorabam quid sequeretur. **S**e-
quebatur autem. **I**nfirmum autem in fide recipite.
Quod ille ad se retulit: mihiq; aperuit. **E**t tali āmoni-
cione firmat⁹ est: placitoq; ac pposito bono et congru-
entissimo suis moribus quib⁹ a me in melius iam olim
valde longeq; distabat. sine vlla turbulēta cunctatione
coniunctus est. **I**nde ad matrē ingredimur: indicam⁹:
gaudet. narramus quemadmodū gestum sit. exultat
et triumphat: & benedicebat tibi. qui potens es ultra
petimus et intelligimus facere: quia tanto ampli⁹ sibi
a te concessum de me videbat. quā petere solebat mise-
rabilibus flebilibusq; gemitibus. **C**onuertisti enim me
ad te. ut nec vxorem quererem. nec aliquā spem seculi
hui⁹: stans in ea regula fidei. in qua me ante tot ānos
ei reuelaueras. **E**t conuertisti luctum eius in gaudium
multo vberius quā voluerat: et multo cari⁹ atq; casti⁹
quā de nepotibus carnis mee requirebat.

Sancti Augustini liber nonus incipit

Domine ego seruus tuus. ego seruus tuus.
et fili⁹ ancille tue. Dirūpisti vincula mea tū
sacrificabo hostiā laudis. **L**audet te cor me:
nim. et lingua mea: et omīa ossa mea dicāt. domine.
quis similis tibi. **D**icant: & responde mihi. **D**ic anīe
mee. salus tua ego sū. **Q**uis ego et qualis ego? **Q**uid
nō malī ego? aut facta mea? aut si nō facta dicta me:
a s^a si nō dicta. volūtas mea fuit? **T**u autē bon⁹ et mī
sericors: et dextera tua respiciens pfunditatem mortis
mee: et a fundo cordis mei exhauriens abissū corruptio:
nis. **E**t hoc erat totū nolle quod volebā. et velle qd vole
bas. **S**ed ubi erat tā annoso tēpore. et de q vno altoq; se
creto euocatū est in momento liberū arbitriū meū. quo
subderē ceruicem leni iugo tuo. et humeros leui sarcine
tue xp̄i ihesu adiutor meus et redēptor meus: qz suauē
mihi subito factū est. carere suauitatib; nugay. & qz
amittere met⁹ fuerat. iā dimittere gaudiū erat. **E**cicē:
bas enī eas a me vera tu et summa suauitas. **E**ciciebas
et in trabas p̄ eis omī voluptate dulcior: sed nō carni
& sanguini omī luce clarior: sed omī secreto interior
omī honore sublimior. sed nō sublimib; in se. **I**ā liber
erat anim⁹ meus a curis mordacib; ambiendi et acqui:
rendi et volutādi. atq; scalpēdi scabiē libidinū: et gar:
riebā tibi claritati mee. et diuicijs meis. et saluti mee.
domīo deo meo: & placuit mihi incōspectu tuo nō tu:
multuose abripere sed leniter subtrahē mīsteriū lingue
mee. mundinis loquacitatis: ne vltērius pueri meditā:
tes nō legē tuā. non pacē tuā. sed insānias mēdaces. et
bella forensia mercarēt ex ore meo arma furoris sui. **E**t
oportune iā paucissimi dies superant ad vīdētiales fe:
rias: & statui tollerare illos vt solēpniter abscederem:

et redēptus a te iā nō redirē venalis . **C**ōsiliū ergo nostrū erat corā te : corā hominibz autē nō nostris nō erat .
Et cōuenerat iter nos ne passi cuiqz effūderet quāqz tu nobz a cōualle ploracōis ascēdētibz et cātātibz cāticum graduū dederas sagittas acutas et carbones vastatores aduersus linguam subdolā . velut consulēdo cōtradīcētē et sicut cibū assolet amando cōsumētē . **S**agittaueras tu cor nostrum caritate tua . et gestabamus verba tua transfixa vīsceribz et exempla sermōnū tuorum quos de nigris lucidos & de mortuis viuos feceras congesta ī sinū cogitacionis nostre . vrebant et absūmebant grauē torporem . ne ī yma mergeremur . et accendebant nos valide : vt omnis ex lingua subdola cōtradīcionis flatus inflāmare nos acius posset non extinguere . **V**erū tamen quia ppter nomen tuū quod sanctificasti per terras eciam laudatoris utiqz haberet votū et appositum nostrū iactancie simile videbat nō operiri tam p̄ximū feriarum tempus . sed de publica p̄fessione atqz ante oculos omniū sita ante discederem vt conuersa ī factum meū ora cūctorū ītueniū quia tā vicinū vindemialīū diem p̄uenire voluerim . **M**ulta dicerent . quod q̄si apperissem magnus videri . **E**t quo mihi erat istud . vt putaret & disputaret de animo meo . et blasphemaretur bonū nostrū . quin eciam quod ipsa estate litteratorio labori nimio pulmo meus cedere ceperat . et difficulter trahere suspiria . doloribzqz pectoris testari se saucium vocemqz clariorem p̄ductiorēve recusare . primo p̄turba uerat me : quia magisterij illius sarcinam pene iam necessitate deponere cogebar : aut si curari et conualescere potuī sem certe intermitterē . **S**ed vbi plena voluntas vacandī & videndī quomō tu es domin⁹ oborta mihi est atqz firmata . nō tū deus meus eciam gaudere cepi qd

hec quoque suberat non mendax excusatio quam offensionem hominum minui temperaret qui propter liberos suos me liberum esse nunquam volebant. **P**lenus igitur tali gaudio tollerabam illud intervallum temporis donec decurreret. nescio utrum vel viginti dies erant. **S**ed tamen fortiter tollerabam: quia recesserat cupiditas que mecum solebat ferre graue negotium: et ego promissus remanseram nisi patientia succederet. **P**eccasse me in hoc quisquam seruatorum tuorum fratrum meorum dixerit quod iam pleno corde militia tua passus me fuero vel una hora sedere in cathedra meo daci. **E**t ego non contendo: sed tu domine misericordissime nonne et hoc peccatum cum ceteris horrendis et funereis in aqua sancta ignouisti. et remisisti mihi. **M**acerabatur anxietudine verecundus de isto nostro bono quod propter vincula sua quibus tenacissime tenebatur deserui se nostro consorcio videbat non dum christianus coniuge fidei. ea ipsa tamen arcione pre ceteris compede ab itinere quod aggressi eramus. retardabatur. **N**ec christianum esse alio modo se velle dicebat. quam illo quo non poterat. **B**enigne sane obtulit. ut quoadum ibi essemus in re illius essemus. **R**estribues illi domine in resurrectione iustorum. quia iam ipsam fortem retribuisti ei. **Q**uamvis enim absentibus nobis cum rome iam essemus. corporali egritudine correptus et in ea christianus et fidelis factus ex hac vita emigravit. **I**ta misertus es non solum eius sed etiam nostri. ne cogitantes egregiam erga nos amici humanitatem. nec enim in grege tuo numerantes dolore intollerabili cruciaremur. **G**racias tibi deus noster tui sumus. **I**ndicant hortationes et consolationes tue. **F**idelis promissor reddis verecundo pro rure illo eius cassiciaco ubi ab estu seculi requieui in te. amenitatem sempiternae virentis paradisi tui quam dimisisti ei peccata super terram in monte caseato

monte tuo monte vberi. **A**ngebatur ergo tunc ipse: ne-
bridius autem cum letabatur. **Q**uāuis enim et ipse nondū
xpianus in illam foneā puicioſissimi erroris inciderat
vt veritatis filij tui carnem fantasma crederet. tamen
inde emergens. sic sibi erat. nondū imbutus vllis eccle-
sie tue sacramētis: sed inquisitor ardentissim⁹ veritatis
Quē nō multo post conuersionem nostrā et regenera-
cionem p baptismū tuū. ipsū eciam fidelem catholicū
castitate pfecta atq; cōtinencia tibi seruientem in affru-
ca apud suos. postquā tota domus eius p eum xpiana
facta esset carne soluiſti. **E**t nūc ille viuūt ī sinu abra hā
Quitq; illud est. quod illud est quod illo significat si-
nu. ibi nebridius meus viuūt dulcis amicus meus. tu
us autem domine adoptiuus ex liberto filius ibi viuūt
Nam quis alius tali anime locus. ibi viuūt vnde me
multa interrogabat. homuncionem inextptū. **T**am nō
ponit aurem ad os meū. sed spiritale os ad fōtem tuum
et bibit quantū potest sapienciam p auiditate sua sine
fine felix. **N**ec eu misic arbitror iēbriari ex ea. vt obli-
uiscat mei. cum tu domine quem potat ille. nostri sis
memor. **S**ic ergo eramus verecundū cōsolantes tristē.
salua amicitia de tali cōuersacione nrā. et exhortantes
ad fidem gradus suū vite scilicet coniugalis: nebridiū
autē operientes quādo sequerēt. quod de tam pxio po-
terat. **E**t erat iā iāq; factur⁹ cū ecce voluti sūt dies illi
tandem nam longi et multi videbant p amore liberta-
tis ociose. ad cātandum de medullis omnib; tibi dixit
cor meū. quesui vultum tuū. vultū tuum domine requā
et venit dies q; eciam actu soluerer a pfessione rethori-
ca. vnde iam cogitatu solutus eram. **E**t factū ē: eruiſti
linguā meam vnde iam erueras cor meū: & benedice-
bam tibi gaudens pfectus ī villā cum meis omnib;.

Ibi quid egerim in litteris • iam quidem seruientibus
 tibi • sed adhuc supbie scolam tāquā in pausacione an
 helantibus testantur libri disputati cum presentibus et
 cum ipso me solo coram te. **Q**ue autē cum absente ne
 bridio • testantur epistole. **E**t quando mihi sufficiat tē
 pus cōmemorandi omnia • magna erga nos beneficia
 tua • in illo tempore p̄sertim ad alia maiora p̄peranti •
Reuocat enī me recordacio mea & dulce mihi sit dñe
 cōfiteri tibi • quibz internis me stimulis p̄domueris • et
 quēadmodū me complanaueris • humilitatis montibz
 et collibz cogitacōnū meaz • et tortuosa mea direxeris et
 aspera lenieris • quoqz modo ipsū eciam alipīū fratrem
 cordis mei subegeris nōi vnigēiti tui • dñi et saluatoris
 n̄ri ihesu xp̄i qđ p̄mo dedignabat̄ inseri litteris nostris
Magis enī uolebat redolere gymnasioꝝ cedros iā quas
 cōtriuuit dñs • quā salubres herbas ecclesiasticas aduersas
 serpentibz. **Q**uas tibi de⁹ me⁹ uoces dedi • cum legerem
 psalmos dauid • cantica fidelia • & sonos pietatis • ex
 cludentes turgidū spiritū rudis ī germano amore tuo
 catecuminus in uilla cum catecumino alipio feriatas •
 matre adherente nobis muliebri habitu • virili fide • auī
 li securitate • materna caritate • xp̄iana pietate. **Q**uas
 tibi voces dabam ī psalmis illis • & quomō in te īflā
 mabar ex eis • & accendebar eos recitare si possem to
 to orbe terrarum aduersus rīphum generis humani. **E**t
 tamē toto orbe terrarū cantant̄ • & nō est qui se abscon
 dat a calore tuo. **Q**uā uehementi et acri dolore indig
 nabar manicheis • et miserebar eos rursus quod illa sa
 cramēta illa medicamenta nescirent • & insani essent
 aduersus antidotū quo sani eē potuissent. **V**ellē ut ali
 cubi iuxta essent • tunc ignorante me utrū audirent &
 me nesciente quod ibi essent • intuerent̄ faciem meā • et

audirent voces meas q̄ndo legi quartū psalmū . ī illo
tunc octo . quid de me fecerit ille psalm⁹ . cum īnuoca-
rem te exaudisti me deus iusticie mee . in tribulacione
dilatasti mihi . miserere mei domine . et exaudi oracionē
meam . audirent ignorante me vtrum audirent . ne me
ppter se illa dicere putarent . que inter hec verba dixerī .
q̄a et reuera nec ea dicerē . nec si ea dicerē si me ab eis au-
diri videriqz sentire . nec si dicerē sic accipēt q̄mō meū et
mihi coram te de familiari affectu animi mei . iborruī
timendo : ibidemqz inferbui sperando et exultando ī tua
misericordia pater : et hec om̄ia exiebant p oculos meos
et votem meam cum cōuersus ad nos sp̄ritus tu⁹ bon⁹
ait nobis . filij hominū quousqz graues corde . vt quid
diligitis vanitatem et queritis mendaciū . **Dilexeram**
enī vanitatem . et quesieram mendaciū . Et tu domine iā
magnificaueras sanctū tuū suscitans eū a mortuis &
collocans ad dexteram tuā . vnde mitteret ex alto p̄mis-
sionē suam paraclitum sp̄ritum veritatis . **Et miserat**
eū iam : sed ego nesciebam . Miserat eū quia iam mag-
nificatus erat resurgens a mortuis et ascendens ī celū .
Ante enī sp̄ritus nondū erat datus : quia ihesus non
dū erat clarificatus . **Et clamat ppheta .** Quousqz gra-
ues corde vt quid diligitis vanitatem . et queritis men-
daciū . **Et scitote quoniā dom̄⁹ magnificauit sanctum**
suū . **Clamat .** quousqz : clama scitote : & ego tādū nesciens
vanitatem dilexi : et mendacium quesui . **Et ideo**
audiui et cōtremui : quoniā talibz dicit̄ qualem me fu-
isse rem̄ miscebar . **I**n fantasmat̄is enī quas p veritate
tenuerā vanitas erat et mendaciū : & īsonui multa
grauiter ac fortiter ī dolore recordacionis mee . que vti
nā audissent qui adhuc diligunt vanitatē & querunt
mendaciū . forte conturbarent . et euomisset illud : &

exaudires eos cū clamarent ad te : quoniam vera morte
 carnis mortuus est p nobis . qui te interpellat p nobis
Legebam . irascimini . et nolite peccare . **E**t quomodo mo-
 uebar deus meus q̄ iam didiceram irasci nō de p̄teritis vt
 de cetero nō peccarem . **E**t merito irasci quia non alia
 natura gentis tenebrarū de me peccabat sicut dicunt q̄
 sibi nō irascunt . et thesaurisant sibi iram ī die ire &
 reuelacionis iusti iudicii tui . **N**ec iam bona mea for-
 ris erant : nec oculis carneis ī isto sole querebantur .
Volentes enī gaudere forinsecus facile euanescent . et
 effundūt in ea que vident . et temporalia sunt : et ima-
 gines eorū famelica cogitatione labunt . **E**t o si fatigēt
 media et dicant quis ostendet nobis bona . et dicam⁹ et
 audiant . signatū est ī nobis lumen vultus tui domine
Non enī lumen nos sumus quod illuminat omne ho-
 minem sed illuminamur a te : vt qui fuim⁹ aliquando
 tenebre sumus lux ī te . **O** si viderent internū eternum
 quod ego quia gustaueram frendebā qm̄ eis nō poterā
 ostendere si afferrent ad me cor ī oculis suis foris a te .
 et dicerent quis ostendit nobis bona . **I**bi enī vbi mibi
 iratus erā it⁹ ī cubili . vbi cōpūct⁹ eram . vbi sacrificia-
 ueram mactans vetustatem meā . et inchoata medita-
 tione renouacionis mee sperās ī te . vbi mibi dulcesce-
 re ceperas . et dederas leticiam ī corde meo : et exclama-
 bam legens hec foris . et agos cens intus : nec volebā mul-
 tiplicari terrenis bonis . deuorās tēporalia . et deuorat⁹
 tēporalib⁹ cum haberem ī eterna simplicitate aliud fru-
 mentum et vinū et oleū : et clamabam ī cōsequenti ver-
 su clamore alto cordis mei . **O** ī pace : o ī idipsū : o qd
 dixit . obdormiā et somnū capiā . quoniam quis resistet
 nobis cū fiet sermo qui scriptus est . absorpta est mors ī
 victoriā **E**t tu es idipsū valde qui non mutaris . et ī te

requies obliuiscēs laboy omniū : quoniā nullus alius
tecū . sed nec ad alia multa adipiscenda que nō sunt qđ
tu : sed tu domīe singulariter in spe cōstitūsti me . **L**e-
gebam & ardebam . nec inueniebam quid facerē furdīs
mortuis ex q̄b; fuerā pestis latrator amarus . et recus
aduersus litteras de melle celi melleas . et de lumine tuo
luminosas : & super inimicis scripturis scripture hui⁹
tabescebam . quādo recordabar omniū dīey illoy feriato-
rū . **S**ed nec oblitus sū . nec silebo flagelli tui asperitatē
& misericordie tue mirabilē celeritatē . **D**olore denciū
tunc extruciabas me . et cū itantū ingranesceret ut nō
valerem loquī ascendit in cor meum admonere omnes
meos qui aderant vt deprecarent te p me deū salutis om-
nimode . **E**t scripsi hoc in cera : & dedi eis vt legeret .
Mox vt genua supplici affectu fiximus . fugit dolor il-
le . **S**ed quis dolor aut quomō fugit ? **E**xpauī . fateor
domīe meus deus meus . **N**ihil enī tale ab ieuente etate
exptus fueram : et in sinuati sunt mibi in pfundo nut⁹
tūi : & gaudens in fide . laudauī nomen tuū . **E**t ea fi-
des me securū esse non sinebat de p̄teritis peccatis meis
que mibi p baptisū tuū . remissa nondū erant . **R**e-
nūciauī pactis vīdēzialib; vt scolastis suis mediolanē-
ses venditorem verboy aliū pūderet . qđ et tibi ego serui-
re delegissem : & illi pfessione p̄ difficultate suspirandi
ac dolore pectoris non sufficerem . **E**t insinuauī plitte-
ras antistiti tuo viro s̄cto ambrosio prīstinos errores
meos . & p̄sens votū meum : vt moneret quid mibi po-
tissimū de libris tuis legendū esset . quo p̄cipiende tan-
te gracie paracior apciorq; fierem . **A**t ille iussit esaiā
p̄phetam . credo quod p̄ ceteris euangelij vocacionisq;
genciū sit p̄nunciator apciior . **V**erūtamen ego p̄mā
hui⁹ lectionē non intelligens totūq; talem arbitrās dī

tuli repetendum exercitacio i domico eloquio. **I**nde
 vbi tempus aduenit quo me nomen dare oportuit. relic-
 to rure mediolanu remeauimus. **P**lacuit et alipio re-
 nasci in te mecum iam induto humilitate sacramentis
 tuis congrua & fortissimo dormitori corporis. vsq; ad
 italicu solu glaciale nudo pede obterendum i solito au-
 su. **A**dunximus ecia nobis pueru a deo datu. ex me
 natu carnaliter de peccato meo. **T**u benefeceras eum.
Annor erat ferme quindecim: & ingenio preueniebat
 multos graues et doctos viros. **M**unera tua tibi cofi-
 teor domine deus meus creator omniu: et multu potes
 reformare nostra deformia. **N**am ego in illo puero p-
 ter delictu nil habebam. **Q**uod eni enutriebat a nobis
 in disciplina tua. tu inspiraueras nobis. nullus alius
Munera tua tibi cofiteor. **E**st liber noster qui inscribi
 tur de magistro. ipse ibi mecu loquit: tu scis illius esse
 sensa omia que inserunt ibi ex psona colocutoris mei.
 cu esset i annis sedecim. multa eius alia mirabiliora ex-
 pertus sum. **H**orroni mihi erat illud ingeniū. **E**t quis
 preter te talium miraculor opifex? **C**ito de terra abstu-
 listi vitam eius. & securior eu recordor. non timens
 quicqua puericie nec adolescencie: nec omnino homini
 vlli sortauimus eu coeuu nobis in gracia tua educan-
 du i disciplina tua. **E**t baptisati sumus. & fugit a no-
 bis sollicitudo vite preterite. **N**ec faciabar illis diebus
 dulcedine mirabili considerare altitudinem consilij tui
 super salute generis humani. **Q**uantu fleui in imis
 et canticis tuis: suaue sonantis ecclesie tue vocibus co-
 motus acriter. **V**oces ille ifluebāt auribus meis & eli-
 quebat veritas in cor meum: et ex ea estuabat ide affec-
 tus pietatis: & currebant lacrimae: & bene mihi erat
 cum eis. **N**on longe ceperat mediolanensis ecclesia gen-

hoc cōsolacionis et exhortacionis celebrare. magno stu-
dio fratrum cōcīnencium vocibus et cordibus. **A**mirū an-
nus erat aut nō multo amplius cū iustina valentinia:
nī regis pueri mater hominem tuū ambrosiū psequē-
heresis sue causa. qua fuerat seducta ab arrianis. excu-
babat pia plebs ī ecclīa mori pata cū epō suo seruo tuo
Ibī mea mater ancilla tua sollicitudinis & vigiliarū
primas partes tenēs oracionibus vivebat. **N**os adhuc
frigidī a calore spiritus tui excitabamur: tamē ciuitas
te attonita atq; turbata. **T**unc ymnī et psalmī vt ca-
nerent secundū morem orientalinū parciū ne populus
meroris tedio cōtabesceret institutū est: & ex illo ī ho-
diernum retentū multis iā ac pene omnibus gregibus
tuis. & p cetera orbis imitationibus: tunc memorato
antīstīti tuo p vīsum aperuisti quo loco laterent martī-
rū corpora. pthasi. & geryasi. que p tot annos in cor-
rupta in thesauro secreti tui recondideras. vnde oportu-
ne pmeres ad coercendam rabiem femineā sed regiam.
Cum enī ppalata et effossa digno cum honore trāsserēt
ad ambrosianā basilicam. nō solū quos immundi vexa-
bant spiritus cōfessis eisdem demonibus sanabant: vex-
eciam qdā plures annos cecus ciuis. ciuitatiq; notissi-
mus cū populi tumultuantis leticie causā quesisset. at-
q; audisset exiuit: eoq; se vt duceret suū ducē rogauit.
Quo pductus. impetrauit admitti. vt sudario tange-
ret feretrū pcciose in conspectu tuo mortis sanctorū
tuorū. **Q**uod vbi fecit atq; admouit. oculi cōfesti apti
sunt. **I**nde fama discurrens: inde laudes tue feruētes et
lucentes: inde illius inimice animus. & si ad credendi
sanitatem nō applicatus. a psequendi tamen furore cō-
pressus est. **G**racias tibi de⁹ meus. vnde. & quo edux:
isti recordacionē meam. vt hec etiam cōfiterer tibi que

magna oblitus p̄terieram. **E**t tamen cū tunc ita flaḡ:
ret odor vngentorum tuorum. non currebamus post te.
Ideo plus flebam inter cantica immor̄ tuorum olim sus:
pirans tibi. & tandem resp̄rans quātū patet aura in
domo fenea. **Q**ui habitare facis vnanimēs in domo.
confortasti nobis et euodium iuuenē. ex nostro muni:
cipio. **Q**ui cū agens in rebz militaret p̄ior nobis ad
te conuersus est. & baptisatus: & relicta milicia secu:
lari accinctus ē ī tua. **S**imul eram⁹: simul habitaturi
placito sancto. **Q**uerebamus quis nam locus nos vti:
lius haberet. seruientes tibi pariter. **R**emeabamus in
africam: & cū apud ostia tiberina essemus. mater de:
functa est. **M**ulta p̄tereo: quia multū festino. **A**ccipe
confessiones meas. & graciariū actiones deus me⁹. de
rebus ī numeralib⁹ etiā ī silencio. **S**ed non p̄teribo q̄t:
quid mibi anima parturit de illa famula tua. que me
parturīuit: & carne. vt in hanc temporalē. et corde. vt
in eternam lucem nascerer. **N**on eius sed tua dicā do:
na meam. **N**eq; enī scipsa fecerat. aut educauerat se:
ipsa. tu creasti eā. **N**ec pater nec mater sciebat. q̄lis
ex eis fieret. **E**t erudiuit eam in timore tuo vīrga xp̄i
tūi. regnū vnici filij tui ī domo fidei. bono mēbro ecclē:
sie tue. **N**ec tantam erga suam disciplinā diligenciā
matris p̄dicabat quantā faniule cuiusdam decrepīte. q̄
patrem eius infantē portauerat. sicut dorso grādiuscu:
larū puellaz paruuli portari solent. **C**uius reigracia.
& p̄pter senectam ac mores optimos in domo xp̄iana
satis a dominis honorabat: vnde etiā curā dominicaz
filiay sibi cōmissam diligenter gerebat: & erat ī eis co:
ercendis cū opus esset sancta seueritate vehemens. atq;
in docendis sobria prudencia. **N**am eas preter illas ho:
ras quibus ad mēsam parentū moderatissime alebant

etiam si exardescerent siti. nec aquā bibere sinebat. pre-
cauens cōsuetudinem malam. & addens verbū sanum
Modo aquā bibitis quia in potestate vinū nō habetis
cū autem ad maritos veneritis facite domū. apothecariū
et cellariorū aqua sordebit: sed mos potandī p̄ualebit.
Hac ratione p̄cipiendi et auctoritate imperandi frena-
bat auiditatem tenerioris etatis: & ipsam puellarum
sitim informabat ad honestū modum ut iā nec liberet
quod nō deceret. **E**t subrepserat tamen sicut mihi filio
famula tua narrabat. subrepserat ei vīolēcia. **N**am cū
de more tāquā puella sobria iūberet a parētibus decuppa
vinū dep̄mere. summissō poculo. qua desuper patet. p̄i-
us quā in lagunculam funderet merū. p̄moribus la-
bris sordebat exigū. quia non poterat amplius sensu
recusante. **N**on enī vlla temulenta cupidine faciebat
hoc sed quibusdā superfluentibus etatis excessibus qui lu-
dicris motibus ebulliunt. & in puerilibus animis ma-
lorū pondere p̄mi solebant. **I**taq; ad illud modicum q̄t-
tidiana modica addendo: quoniam qui modica spernit
paulatim decedit: in eam cōsuetudinē lapsa erat ut p̄pe-
iā plenos mero caliculos inhiāter hauriret. **V**bi tūc
sagax anus et vehemens illa p̄hibicio nūquid ualebat
aliquid aduersus latētem morbū: nisi tua medicina do-
mine vigilaret sup̄ nos. **A**bsente patre et matre. &
nutritoribus tu p̄sens qui creasti. qui vocas. qui etiā per
prepositos homines boni aliquid agis. ad animarū salu-
tem. **Q**uid tunc egisti deus meus? unde curasti. unde
sanasti. **N**ōne p̄tulisti durū et accutum ex altera ani-
ma conuiciū tanquā medicinale ferrū ex occultis p̄uisti
onibus tuis. & vno iātu putredinem illam p̄cidisti.
Ancilla enī cū qua accedere solebat ad cūpam litigās
cū domina minore. ut sit sola cum sola. obiecit hoc cri-

men amarissima insultatione vocans meri bibulam :
Quo illa stimulo percussa respexit fedtatem suam : cō-
 festimq; dāpnauit atq; exiuit. Sicut amici aduantes
 puertunt. sic inimici litigantes plerūq; corrigūt. Nec
 tu quod p eos agis. sed quod ipsi voluerunt retribuuis
 eis. **I**lla enī irata exagitare appetuit minorem domi-
 nam non sanare: & ideo clanculo. aut quia ita eas ī
 venerat locus et tempus litis aut ne forte et ipsa pericli-
 tareē quod tam sero pdidisset. **A**t tu domie rector celi
 tū et terrenorū ad vsus tuos cōtorquens pfunda torētis
 fluxū seculorū ordinate turbulenciū. etiā de alterius aīe
 insania sanasti alteram. **N**ec quisquā cū hoc aduertit
 potencie sue tribuat. si verbo eius alius corrigatur quē
 vult corrigi. **E**ducata itaq; pudice ac sobrie potiusq;
 a te subdita parentib; quā a parentibus tibi. vbi plen⁹
 annis nubilis facta est. tradita viro. seruiuit veluti do-
 mino: et sategit eū lucrari tibi loquens te illi moribus
 suis quib; eam pulchrā faciebas. et reuerentē amabilē
 atq; mirabilem viro. **I**ta autem tollerauit cubilis in-
 iurias vt nullam de hac re cū marito haberet vnquam
 simultatem. **E**xpectabat enī misericordiam tuā sup eū
 vt in te credens castificaretur. **E**rat vero ille preterea
 sicut beniuolencia p̄cipuus ita ira feruidus. **S**ed noue-
 rat hec non resistere irato viro. non tantū facto sed ne
 verbo quidem. **I**am vero refracto & quietū cū oportu-
 nū viderat rationem sui facti reddebat: si forte ille in-
 consideranciū cōmotus fuerat. **D**emq; cum matrone
 multe quarū viri mansuetiores erant plagarū vestigia
 etiam de honestata facie gererent inter amica colloquia
 ille arguebant maritorū vitam: hec earum linguā velu-
 ti p iocū grauiter ammonens. ex quo illas tabulas q̄
 matrimoniales vocāt recitari audissēt tāq; istrumēta

quibus ancille facte essent deputare debuisse: p̄inde me-
mores condiciōis sup̄bire aduersus dominos nō opor-
tere. **C**umq; mirarent̄ ille scientes quā ferocem cōiugē
sustineret. nūquam fuisse auditum. aut aliquo indicō
claruisse. quod patricius ceciderit vxorem. aut quod a
se inuicem vel vnū diem domestica lite dissēserint. **E**t
causā familiariter querēt: docebat illa institutū suum
quod sup̄ memorauī. **Q**ue obseruabant experte gratu-
labant̄: que non obseruabant subiecte vexabāt̄. **S**ocrū
etiam suā primo susurris malay ancillay. aduersus se
irritam sic uicit obsequiis pseuerans tollerancia et mā
suetudine. vt illa vltro fī lio suo medias linguas famu-
lay proderet quib; inter se et nurū pax domestica turba-
bat̄: expeteretq; vindictam. **I**taq; postea quā ille et ma-
tri obtemperans. et curans familie disciplinam. **E**t cō-
cordie suoy consulens. p̄ditas ad p̄dentis arbitrium ver-
beribus coercuit. p̄misit illa talia de se p̄mia sperare de-
bere. quecūq; de sua nuru que sibi quoq; placeret mali
aliquid loqueretur. **N**ullaq; iām audente memorabili
inter se beniuolēcie suauitate uixerunt. **H**oc quoq; illi
bono mancipio tuo in cui⁹ vtero me creasti deus meus
misericordia mea munus grande donaueras. quod in-
ter se dissidētes atq; discordes quolibet animas. vbi po-
terat tam se prebebat pacificam. vt cū ab vtraq; multa
de inuicem audiret amarissima. qualia solet cructare
turgens atq; indigesta discordia. quādo presenti amice
de absente inimica pacida colloquia crudelitas exhalat̄
odiorū. nihil tamen alteri de altera proderet. nisi quod
ad eas reconciliandas valeret. **P**aruum hoc bonū ni-
vidēt. nisi turbas in nūmerabiles trīstis experirer. nescio
qua horrenda pestilencia peccatoy latissime puagante.
nō solū iratorum inimicoy iratis inimicis dicta p̄dere

sed etiam que nō dicta sūt addere: cū econtra animo hu-
mano parum esse debeat. inimicitias hominū. nec exci-
tare nec augere maledoquendo: nisi eas etiā extinguiere
beneloquendo studuerit: qualis illa erat docente te ma-
gistro intimo in scola pectoris. **D**eniq; etiam virū suū
iam in extrema vita tēporali eius lucrata est tibi: nec
in eo iam fidei plangit quod in nondū fidei tolleraue-
rat. **E**rat etiam serua seruoz tuorum. **Q**uisquis eoz
nouerat eam multū in ea laudabat et honorabat et di-
ligebat te. quia sentiebat p̄senciam tuā in corde eius sac-
te conuersationis fructib; testib;. **F**uerat enī vni⁹ viri
uxor. mutuam uicem parentib; reddiderat: domū suā
pie tractauerat: in operibus bonis testimoniū habebat
nutrierat filios totiens eos parturiens quociens abs te
deuiare cernebat. **P**ostremo nobis domīe omnib; q̄a
ex munere tuo finis loq; seruīs tuis q̄ ante dormicionem
eius in te iam consociati uiuebamur p̄cepti gracia bap-
tismi tui. ita curam gessit quasi omnes genuisset: ita
seruiuit quasi ab omnibus genita fuisset. **I**mmimente
autē die q̄ ex hac vita exitura q̄z diē tu noueras ignorā-
tib; nob; puenerat vt credo p̄curāte te occultis tuis mo-
dis. vt ego et ip̄a solī stare⁹ icūbētes ad q̄z dā fenestrā
vnde ortus intra domū que nos habebat p̄spectabaē. il-
lic apud ostia tiberina. vbi remoti a turbis post longi
itineris laborem instaurabamus nauigationi. **C**olloq̄-
bamur ergo solī valde dulciter: & p̄terita obliuiscētes
in ea q̄ ante sūt extenti. querebamus inter nos ap̄d p̄se-
tem veritatem quod tu es. qualis futura esset vita eter-
na sanctorū quam nec oculus uidit. nec auris audiuit
nec in cor hominis ascendit. **S**ed inhiabamus ore cor-
dis in supna fluēta fontis tui fontis uite qui est apud
te: vt inde p̄ captu nostro aspersi quo quomō rē tantā

cogitaremus. **C**umq; ad eū finem sermo pduceretur vt
carnaliū sensuū delectacio quantalibet. in quantalibet
luce corporea p̄ illius vite iocunditate. non cōparacio
ne sed ne cōmemoracione quidem digna videret: erigen
tes nos ardenciore affectu in idipsū. perambulauimus
gradatim cuncta corporalia: & ipsū celū vnde sol et lu
na et stelle lucent sup̄ terram: & adhuc ascende
bamus interius cogitando et loquēdo. & mirando opera tua
et venimus in mentes nostras et transcendim⁹ eas. vt
adtingeremus regionem vbertatis indeficientis. vbi
pascis israhel in eternum veritatis pabulo. **E**t ibi vita
sapiencia est p̄ quam fuit omnia ista. & que fuerunt
et que futura sunt. **E**t ipsa non fit. sed sic est vt fuit et
sic erit semper: quin potius fuisse et futurū esse non est
in ea. sed esse solū: quoniā eterna est. **N**am fuisse et fu
turū esse. non est eternū. **E**t dum loquimur et inbia
mus illi. attingim⁹ eam modice toto itū cordis et sus
pirauimus: et relinquimus ibi religatas primicias spi
ritus: & remeauimus ad strepitū oris nostri. vbi ver
bum incipit et finit. **E**t quid simile verbo tuo domino
nostro in se permanenti sine vetustate atq; in nouanti
omnia: **D**icebamus ergo. **S**i cui sileat tumultus car
nis. sileant fantasie terre et aq̄ et aeris: sileant et poli
et ipsa sibi anima sileat. et transeat se non se cogitan
do: sileant somnia et imaginarie reuelaciones. om̄s
lingua. & omne signū. & quicquid transeundo fit si
leat omnino. quoniā si quis audiat dicunt hec om̄ia
non ipsa nos fecimus: sed fecit nos qui manet in eter
num. **H**is dictis si iam taceant quoniā crexerūt aurē
meū qui fecit ea. & loquatur ipse solus non p̄ ea. sed
per seipsū. vt audiamus verbū eius. non p̄ linguā car
nis. neq; p̄ vocem angeli. neq; per sonitū nubis. nec p̄

enigma similitudinis • sed ipsū quē in hīs amamus •
 ipsū sine hīs audiamus • sicut nunc extendimus nos et
 rapida cogitatione adtingimus eternam sapienciā sup
 omnia manentem • si continuet hoc • & subtrahantur
 alie uisōes longe imparis generis • & hec vna rapiat
 et absorbeat • et recondat in interiora gaudia spectato
 rem suū • vt talis sit sempiterna vita quale fuit hoc mo
 mentū intelligencie cui suspirauimus • nōne hoc est in
 tra ingaudiū domini tui • & istud quando • an cū om
 nes resurgemus • sed nō omnes immutabimur • **Dice**
 bamus talia • & si non isto modo • et his verbis • tamē
 domine tu scis quod illo die cū talia loqueremur • et mū
 dus iste nobis inter verba uilesceret cū omnibus delec
 tacōnibus suis • tunc ait talia fili quantum ad me atti
 net • nulla re iam delector in hac vita • **Q**uid faciam
 hic adhuc et cur hic sim nescio • iam consumpta spe hu
 ius seculi • **V**num erat ppter quod in hac vita aliquā
 tū immorari cupiebam vt te cristianū catholicum viderem
 priusquā morerer • **C**umulacius hoc mihi deus me
 us pstitit vt te etiam contempta felicitate terrena seruū
 eius videam • **Q**uid hic facio • **A**d hec ei quid respon
 derem non satis recolo • cū interea vix intra quīq; di
 es • aut non multo amplius decubuit febribus • **E**t cum
 egrotaret quodam die defectū anime passa est • et paulu
 lum subtrācta a presentibus • nos concurrimus • sed cito
 reddita est sensui • & asperxit me et astantes et fratrem
 meum • & ait nobis quasi querenti similis • **V**bi erā •
Deinde nos intuens merore attonitos • ponitis hic in
 quit matrem vestram • **E**go silebam et fletū frenabam •
 frater autem meus quiddam locutus est • quod eam nō
 peregre sed in patria defungi • tanquā felicius optaret
Quo audito illa vultu anxio reuerberans eū oculis qd

talía saperet atq; inde me intuens uide ait quid dicit .
Et mox ambobus ponite inquit hoc corpus ubicumq;
q;: nihil vos eius cura conturbet . **T**antum illud vos
rogo . ut ad domini altare memineritis mei ubi fueri-
tis . **C**unq; hanc sententiã verbis quibus poterat expli-
casset conticuit . & ingrauescente morbo exercebatur .
Ego vero cogitans dona tua deus inuisibilis que imit-
ris in corda fidelium tuorum . & pueniunt inde fruges
amirabiles . gaudebam et gratias agebam tibi recolens
quod noueram quãta cura semper estuasset de sepulchro
quod sibi puerat . & preparauerat iuxta corpus viri
sui . **Q**uia enĩ valde concorditer vixerant . id etiã vole-
bat ut est animus humanus minus capax diuinorum adiun-
gi ad illam felicitatem . & commemorari ab hominibus
concessum sibi esse post transmarinã peregrinationem . ut
coniuncta terra amborum coniungũ terra tegeret . **Q**uãdo
autem ista vanitas plenitudine bonitatis tue ceperat
in eius corde non esse . nesciebam : & letabar ammirans
quod sic mihi apparuisset : quanquã et in illo sermone
nostro ad fenestram cũ dixit iam . quid hic facio nõ ap-
paruit desiderare in patria mori . **A**udiui etiã postea
quod iam cũ ostis essemus cũ quibusdam amicis meis
materna fiducia colloquebatur quodam die de contemptu
uite huius et bono mortis ubi ipse non aderat . illisq; stu-
pentibus virtutem femine quã tu dederas ei . querentibus
q; utrũ non formidaret tam longe a sua ciuitate corpore
relinquere : nihil inquit longe est deo : neq; timendum e-
ne ille nõ agnoscat in fine seculi . vnde me resuscitet . **E**r-
go die nono egritudinis sue quinquagesimo & sexto
anno etatis sue tricesimo et tercio etatis mee . anima il-
la religiosa et pia corpore soluta est . **P**remebat oculos
eius : et confluebat in precordia mea mestitudo ingens

et transfluebat in lacrimas: ibidemque oculi mei uiolento animi imperio resorbabant fontem suum usque ad siccitatem: et in tali luctamine valde male mihi erat. **T**u vero ubi efflauit extremum spiritum. puer a deo datus exclamauit in planctu: atque ab omnibus nobis coercitus tacuit. **H**oc modo etiam meum quiddam puerile quod labebatur in fletus iuuenilis voce cordis cohercebat et tacebat. **N**eque enim decere arbitrabamur funus illud quibus lacrimosis gemitibusque celebrare: quia his plerumque solet deplorari quidam miseria morientium. a quasi omni moda extinctio. **A**t illa nec misere moriebatur nec omnino moriebatur. **H**oc et documentis morum eius et fide non ficta rationibusque certis tenebamus. **Q**uid erat ergo quod intus mihi grauiter dolebat. nisi ex consuetudine simul viuendi dulcissima et carissima. repente simul dirupta vulnus reces. **G**ratulabar quidem testimonio eius. quod in ea ipsa ultima egritudine obsequijs meis interblandiens appellabat me piuum. **E**t commemorabat gradum dilectionis affectum nunquam se audisse ex ore meo iaculatum in se durum aut contumeliosum sonum vel sermonem. **S**ed tamen quid tale deus meus qui fecisti nos. quid comparabile habebat honor a me delatus illi. **E**t seruitus ab illa mihi. **Q**uomodo itaque deserebar tam magno eius solacio. sauciabatur anima mea. **E**t quasi dilaniabatur uita. que una facta erat ex mea et illi. **C**ohibito ergo a fletu illo puero psalterium eripuit euodius et cantare cepit psalmum cui respondebamus omnis domus. misericordiam **E**t iudicium cantabo tibi domine. **A**udito autem quid ageretur. conuenerunt multi fratres. ac religiose femine: et de more illis quorum officium erat funus curantibus ego in parte ubi decenter poteram cum eis qui me non deserendum esse censebant. quod erat temporis congruum disputabam.

eoq; fomento veritatis mitigabam cruciatū tibi notū.
illis ignorantib; et intente audientib; et sine sensu dolo
ris me esse arbitrantibus. **A**t ego in aurib; tuis vbi
eorū nullus audiebat increpabam molliciā affect⁹ mei
et cōstringebam fluxū meroris. cedebatq; mihi paululū
rursusq; impetu suo ferebat non vsq; ad eruptionem la
crimarum: nec vsq; ad vultus mutationem. **S**ed ego
sciebam quid corde pmerem. **E**t quia mihi vehementer
displicebat tantū in me posse hec humana que ordine
debito et sorte condicionis nostre accidere necesse ē. alio
dolore dolebam dolorem meū: & duplici tristitia mace
rabam cū ecce corpus elatum est. **I**mus. redimus. sine
lacrimis. **N**am neq; in eis p̄cibus quas tibi fundim⁹
cū offeret p̄ ea sacrificiū p̄ci nostri. iam iuxta sepul
chrum posito caduere. priusquā deponeret sicut illic fi
eri solet. nec in eis ergo p̄cibus flemi. sed toto die graui
ter in occulto mestus eram: & mente turbata. rogabā
te vt poteram quod sanares dolorem meū. nec faciebas
credo commendans memorie mee. vel hoc vno documen
to. omnis cōsuetudinis vinculū eciam aduersus mentē
que iam non fallaci verbo pascitur. **V**isū eciam mihi
est vt irem lauatū: quod audieram inde balneis nomē
inclitū quia greci balamon dixerint. quod anxietatem
pellat ex animo. **E**cce et hoc confiteor misericordie tue.
pater orfanorū. quoniam laui. & talis eram qualis pri
usquā lauissem. **N**eq; enī exsudauit de corde meo. me
roris amaritudo. **D**einde dormiui. & euigilaui: &
non parua ex parte mitigatū inuenio dolorem meum
Atq; vt eram in lecto meo solus. recordatus sū veridi
cos versus ambrosij tui. **T**u es enī deus creator omnium
poliq; rector vestiens diem decore lumine noctē soporis
gracia. artus solutos vt quies reddat laboris vsui. me

resq; fessas alleuet. luctusq; soluet anxios. **A**eq; inde
 paulatim reducebam in pristinū sensū ancillam tuā cō
 uersacionemq; eius pīam in te. et sādē in nos blandā
 atq; morigeram. qua subito destitutus sū. & libuit fle
 re in cōspectu tuo de illa et p illa: de me et p me: &
 dimisi lacrimas quas continebam vt effluerent quantū
 vellent substernens eas cordi meo. & requieui in eis.
 quoniā ibi erant aures tue. non cuiusquā hominis su
 perbe interpretantis ploratū meum. **E**t nunc domīe con
 fiteor tibi in litteris: legat qui volet. & interpretē vt
 volet. & si peccatū inuenerit fleuisse me matrem exi
 gua parte hore. matrem oculis meis interim mortuam
 que me multos ānos fleuerat. vt oculis tuis vīderem.
 non irrideat. sed potius si est grandi caritate p pecca
 tis meis fleat ipse ad te patrem omnium fratrem cristi
 tui. **E**go autem iam sanato corde ab illo vulnere in q
 potuit redargui carnalis affectus fundo tibi deus nos
 ter p illa famula tua longe aliud lacrimarū genus qd
 manat de cōcusso spiritu cōsideracione periculorū omnis
 animie que in adam moritur. **Q**uanquā illa in cristo
 viuificata eciam nondum carne resoluta sic iuxerit vt
 laudei nomen tuū in fide moribusq; eius. non tamen
 audeo dicere ex quo eam p baptismū regenerasti nullū
 verbum exisse ab ore eius contra pceptū tuum. **E**t dictū
 est a veritate filio tuo. si quis dixerit fratri suo fatue re
 us erit gehēne ignis. **E**t ve eciam laudabili uite homi
 num si remota misericordia discucias eam. **Q**uia ve
 ro non exquiris delicta vehementer fiducialiter speram⁹
 aliquē apud te locum inuenire indulgencie. **Q**uisquis
 autem tibi enumerat vera merita sua. quid tibi enume
 rat nisi munera tua? **O** si cognoscant se omnes homi
 nes et qui gloriāt. in domino gloriēt. **E**go itaq; laus

mea. **Q**uia uita mea. deus cordis mei sepositis paulisper
bonis eius actibus p quibz tibi gaudens gratias ago.
nunc p peccatis matris mee. deprecor te: exaudi me p
medicinam vulneru nostroru que pependit in ligno: et
sedens ad dexteram tua te interpellat p nobis. **S**cio mi
sericorditer operatam et ex corde dimisisse debita debito
ribus suis: dimitte illi et tu debita sua. si qua eia co
traxit p tot annos post aqua salutis. dimitte do mine.
dimitte obsecro: ne intres cu ea in iudicium. superal
tet misericordia iudicium. quoniam eloquia tua vera
sunt: et pmisisti misericordiam misericordibz. **Q**uod
ut essent tu dedisti eis qui misereberis cui misertus eris
et misericordia pstabis. cui misericors fueris. **E**t credo
iam feceris quod te rogo: sed voluntaria oris mei app
ba domine. **N**amq illa imminente die resolutionis
sue non cogitauit suu corpus sumptuose cõtegi. aut co
diri aromatibus: aut monumentu electu concupiuu. a
curauit sepulchru patrum. **N**on ista mandauit no
bis: sed tantummodo memoriam sui ad altare tuu fieri
desiderauit. cui nullius diei ptermessione seruierat: vn
de sciret dispensari victimam sua. qua deletu est cirogra
phum quod erat cotrarium nobis. qua triumphatus e
hostis. computans delicta nostra. **Q**uerens quid o
biciat: **Q**uod nihil inueniens in illo in quo vincimus.
Quis ei refundet innocentẽ sanguinem? **Q**uis ei res
tituet pccum quo nos emit. ut nos auferat ei? **A**d cu
ius pccj nostri sacramentu. ligauit ancilla tua anima
suam vinculo fidei. **N**emo a ptectione tua dirupat ea
non se interponat. nec ui. nec insidijs leo et draco. **N**e
qz eni respondebit illa. nihil se debere ne couincat et ob
timeat ab accusatore callido: sed respondebit dimissa de
bita sua ab eo cui nemo reddet quod p nobis no debens

reddidit. Sit ergo in pace cū viro. ante quem nulli & post quē nulli nupta est: cui seruiuit fructū tibi afferēs cū tollerancia. vt eū quoq; tibi lucraret. Et inspira do: mine deus meus inspira seruis tuis fratrib; meis. fili: is tuis. dominis meis. quib; et corde et voce et litteris seruiō. vt quotq; hec legerint meminerint ad altare tu: um monnice famule tue cū patricio quodam eius cōi: ge p quorū carnem introduxisti me in hanc uitā: quem admodum nescio. Meminerint cū affectu pio parentū meorū in hac luce transitoria. & fratrū meorum sub te patre in matre catholica et ciuium meorū ī eterna ihe: rusalem. cui suspirat peregrinatio populi tui ab exitu vsq; ad reditum: vt quod a me illa poposcit extremū vberius ei p̄stet ī multorū oracionib; tam p confessio nes quam p oraciones meas

Sancti Augustini Liber decim⁹ Incipit
Cognoscam te cognitor meus. cognoscam te sicuti et a te cognitus sum. virt⁹ anime mee
 Intra in eam. & coapta tibi vt habeas. & possideas sine macula et ruga. Hec est mea spes: ideo loquor. & ī ea spe gaudeo. quādo sanū gaudeo. Cete ra vero uite hui⁹ tantominus flenda quātomagis fleē et tantomagis flenda. quātominus fletur in eis. Ecce enī veritatem dilexisti: quoniā qui facit eam. venit ad lucem. Volo eam facere in corde meo corā te ī confessio ne: in stilo autem meo corā multis testib;. Et tibi qdē domine cuius oculis nuda est abissus humane cōsciēcie quid occultū esset in me. eciam si nollem confiteri tibi Te enī mihi absconderē. non me tibi. Nunc autē qd gemitus me⁹ testis est displicere me mihi tu refulges. & places. & amaris et desideraris vt erubescam de me et abiciam me. atq; cligā te: & nec tibi nec mī placeā

nisi de te . **T**ibi ergo domine manifestus sum quicunque sum
et quod fructu tibi confitear dixi . **N**eqz id ago verbis car
nis et vocibus . sed verbis anime . & clamore cogitacio
nis que nouit auris tua . **C**um enim malus sim . nihil est
aliud confiteri tibi . quam displicere mihi : cum vero pius .
nihil est aliud confiteri tibi . quam hoc non tribuere mi
hi : quoniam tu domine benedicis iustum . sed prius enim iusti
ficas impium . **C**onfessio itaqz mea deus meus in con
spectu tuo tibi tacite fit . & non tacite . **T**acet enim stre
pitu : clamat affectu . **N**eqz enim dico recti aliquid homi
nibus . quod non a me tu prius audieris : aut etiam tu
tale aliquid audis a me . quod non mihi tu prius dixe
ris . **Q**uid mihi ergo est cum hominibus ut audiant con
fessiones meas . quasi ipsi sanaturi sint omnes languo
res meos . **C**uriosum genus ad cognoscendam uitam alie
nam : desidiosum ad corrigendam suam . **Q**uid a me que
runt audire qui sim . qui nolunt a te audire qui sint . **E**t
vnde sciunt cum a meipso de meipso audiunt an verum
dicam . quandoquidem nemo scit hominum quid agant in
homine . nisi spiritus hominis qui in ipso est . **S**i autem
a te audiant de seipsis . non poterunt dicere . mentiri do
minus . **Q**uid est enim a te audire de se . nisi cognoscere
se . **Q**uis porro cognoscit . & dicit falsum est nisi ipse
menciat . **S**ed quia caritas omnia credit . inter eos uti
que quos connexos sibi in unum facit . ego quoque domine
etiam sic tibi confiteor ut audiant homines quibus demon
strare non possum . an vera confitear . sed credunt mihi
quorum mihi aures caritas aperit . **V**eruntamen tu medi
ce meus intime quod fructu ista faciam eliqua mihi . **N**am
confessiones preteritorum malorum meorum ostende mihi quod
remisisti et texisti . ut beares me in te mutans animam
meam fide et sacramento tuo cum legunt et audiunt exci

tant cor ne dormiat in desperatione. **E**t dicat non pos-
 sum sed euigilet in amore misericordie tue. et dulcedine
 gracie tue qua potens est omnis infirmus qui sibi p ip-
 sam fit conscius infirmitatis sue. et delectat bonos au-
 dire pterita mala eorum qui iam carent his. nec ideo delec-
 tat quia mala sunt: sed quia fuerunt et non sunt. **Q**uo
 itaqz fructu domine deus meus. cui quottidie confiteor
 consciencia mea spe misericordie tue securior quam inno-
 cencia sua. quo fructu queso. **E**tiam hominibus coram te
 confiteor per has litteras adhuc quis ego sum. non quis
 fuerim. **N**am illum fructum vidi et commemoravi. **S**ed
 quis adhuc sum ecce in ipso tempore confessionum mearum.
 et multi hoc nosse cupiunt qui me nouerunt et me non
 nouerunt qui ex me vel de me aliquid audierunt: sed au-
 ris eorum non est ad cor meum. ubi ego sum quicumqz sum.
Volunt ergo audire confitentem me. quid ipse intus sum
 qui nec oculum nec aurem nec mentem possunt intendere:
 credituri tamen volunt: nunquid cognituri. **D**icit enim
 caritas eis qua boni sunt non mentiri me de me confite-
 tem: **E**t ipsa in eis credit mihi. **S**ed quo fructu id vo-
 lunt. **A**n gratulari mihi cupiunt cum audirent quantum
 ad te accedam munere tuo. **E**t orare pro me. cum audie-
 rint quantum retarder pondere meo. **I**ndicabo me tali-
 bus. **N**on enim parvus est fructus domine deus meus.
 ut a multis tibi gracie agant de nobis: **E**t a multis ro-
 geris pro nobis. **A**met in me fraternus animus quod
 amandum doces. **E**t doleat in me quod dolendum doces
Animus ille hoc faciat fraternus non extraneus: non fi-
 liorum alienorum. quorum os locutum est vanitatem. **E**t dex-
 tera eorum dextera iniquitatis. sed fraternus ille qui cum
 approbat me gaudet de me: cum autem improbat me contris-
 tur pro me: quia siue approbet siue improbet me diligit me

Indicabo me talibus: respirent in bonis meis: suspi-
rent in malis meis. **B**ona mea instituta tua sunt et
dona tua: mala autem mea delicta mea sunt. et iudicia
tua. **R**espirent in illis et suspirent in his: **&** ininus
et fletus ascendant in conspectu tuum de fraternis cordi-
bus turibulis tuis. **T**u autem domine delectatus odo-
re sancti templi tui miserere mei secundum magnam mi-
sericordiam tuam propter nomen tuum: **&** nequaquam dese-
rens cepta tua cum summa imperfecta mea. **H**ic est fructus
confessionum mearum. non qualis fuerim. sed qualis sum
ut hoc confitear. non tantum coram te secreta exultatio-
ne cum tremore. **&** secreto merore cum spe. sed etiam in au-
ribus credentium filiorum hominum. sociorum gaudij mei
et consortium mortalitatis mee. cuius meorum et mecum
pigrinorum praecedentium et consequentium et comitum vie
mee. **H**i sunt servi tui fratres mei quos filios tuos es-
se voluisti dominos meos. quibus iussisti ut seruiam. si
volo tecum de te vivere. **E**t hoc mihi verbum tuum parum
erat si loquendo praepareret. nisi et faciendo praepararet. **E**t ego
id ago factis et dictis. id ago sub alis tuis nimis cum in-
genti periculo. nisi quia sub alis tuis tibi subdita est ani-
ma mea. **&** infirmitas mea tibi nota est. **P**aruum
sum. sed vivit semper pater meus. **&** idoneus est mihi
tutor meus. **I**dem ipse est enim qui genuit me. **&** tu es
me: **&** tu ipse es omnia bona mea. tu omnino potens
qui mecum es. **&** priusquam tecum sum. **I**ndicabo
ergo talibus qualibus iubes ut seruiam. non quis fue-
rim. sed quis iam sum. **&** quis adhuc sum. sed neque me:
ipsum diiudico. **S**ic itaque audiar. **T**u enim diiudicas
me: quia et si nemo scit hominum que sunt hominis. ni-
si spiritus hominis qui in ipso est. tamen est aliquid ho-
minis quod nec ipse scit spiritus hominis qui in ipso est.

Tu autem domine scis eius omnia qui fecisti eū. **E**go vero quāuis p̄ tuo conspectu me despiciam. & estimem me terram et cinerem. tamen aliquid de te scio. quod de me nescio. **E**t certe videmus nunc p̄ speculū in enigmate. nondū facie ad faciem. **E**t ideo quādiu peregrinor abs te mihi sum presencior quam tibi. & tamen te noui nullomodo posse uiolari. **E**go vero quibz temptacionibus resistere valeam quibusue non valeam nescio. et spes est quia fidelis es qui nos non sinis temptari supra quā possumus ferre. sed facis cū temptacione eciā exitum vt possumus sustinere. **C**onfiteor ergo quod de me sciam confiteor. & quid de me nesciam: quā et qđ de me scio te mihi lucente scio: & quod de me nescio. tā diu nescio donec fiant tenebre mee sicut meridies ī vultu tuo. **N**on dubia sed certa cōsciencia. domine amo te. **P**ercussisti cor meū verbo tuo: et amauī te. **S**ed et celum et terra. & omnia que in eis sunt. ecce vndiqz mihi dicunt vt te amem. nec cessant dicere omnibz diebus vt sint in excusabiles. **A**lcuius autem tu misereberis cui misertus eris. & misericordiam p̄stabis cui misertus fueris. **A**lioquin celum et terra surdis locuntē laudes tuas. **Q**uid autem amo cū te amo? **N**on speciem corporis. nec decus temporis. nec candorem lucis. **E**cce istis amicū oculis: non dulces melodias suauium catilenarū omnimodarū. non florum. & vngentorū. et aromatū suaue olencia. non manna et mella: non membra acceptabilia carnis amplexibz. **N**on hec amo cū amo dominum meū: et tamen amo quandā lucem. et quandam vocem. & quēdam odorem. & quēdā cibum. & quēdā amplexū. cū amo deū meū. lucem. vocem. odorem. cibum. amplexū interioris hominis mei vbi fulget anime mee qđ non capit locus: et vbi sonat

quod non rapit tempus: & ubi olet quod non spargit
flatus: & ubi sapit quod non minuit edacitas: et ubi
heret quod non diuellit sacietas. **H**oc est quod amo cū
dominum meū amo. **E**t quid est hoc? **I**nterrogauī ter
ram. & dixit non sū: et quęcunq; in eadē sunt. idē
confessa sunt. **I**nterrogauī mare. & abīssos. et repti
lia animarū vīnarū. & responderūt. non sumus deus
tuus: quere super nos. **I**nterrogauī aures flabīles &
inquisiui. et inquit vnīuersus aer cū incolis suis. falli
tur anaximenes nō sū deus tu? **I**nterrogauī celū. solē
lunam. stellas. neq; nos sumus deus. quem queris inq
unt. **E**t dixi omnibus his que cīrcūstant fores carnis
mee dicite mīhi de deo meo quod vos non estis: dicite
mīhi de illo aliquid. **E**t exclamauerūt voce magna ipse
fecit nos. **I**nterrogatio mea: intencio mea & respon
sio eorū species eorū. **E**t direxi me ad me: et dixi mīhi.
Tu quis es? **E**t respōdi. homo. **E**cce corpus et anima
in me mīhi p̄sto sunt: vnum exteriū. et alterū interi?
Quid horū est vnde querere debui deū meum. quē iam
quesiueram p̄ corpus a terra. vsq; ad celum quousq; po
tūi mittere nuncios radios oculorū meorū? **S**ed meli?
quod interiū. **E**i quippe renunciabant omnes nunci
corporales p̄sidenti et iudicanti. de responsionibus celi
et terre. & omnium que in eis sūt. dicenciū. non su
mus deus. & ipse fecit nos. **H**omo interior cognouit
hec p̄ exteriōis ministerium. ego interior cognoui hec
Ego ego animus p̄ sensus corporis meī interrogauī mū
di molem de deo meo. & respondit mīhi. **N**on ego
sū sed ipse me fecit. **N**ōne omnibus quibus integer
sensus est apparet hec species? **C**ur non omnib; eadem
loquit̄? **A**nimalia pusilla et magna vident eam. sed in
terrogare nequeunt. **N**on enī preposita est in eis nun

ciantibus sensibz index ratio. **H**omines autem possūe
 interrogare. vt inuisibilia dei p ea que facta sunt intel
 lecta conspiciāt. **S**ed amore subdūē eis. et subditi indi
 care non possūt. **N**ec respondent ista interrogantibz
 nisi indicantibus: nec vocem suam mutant id ē speciē
 suam. si alius tantū videat. alius autem videns inter
 rogat. vt aliter illi appareat. aliter huic: sed eodem mō
 vtriq; apparens. illi muta est. huic loquē. imo vero oī
 bus loquē. **S**ed illi intelligunt qm eius vocem acceptā
 foris. intus cū veritate conferunt. **V**eritas enī dicit
 mihi. non est deus tuus celum et terra. neq; omne cor
 pus. **H**oc dicit eoz natura. **V**ides enī moles minor est
 in parte quam in tota iam tu melior es. tibi dico ani
 ma: quoniā tu vegetas molem corporis tui. prebens ei
 uitam: quod nullum corpus pstat corpori. **D**eus autē
 tuus eciam tibi uita est. **Q**uid ergo amo cū deū uicē
 amos? **Q**uis est ille sup caput anime mee? **P**er ipsam
 animam meam ascendam ad illū. **T**ransibo vim meā
 qua hereo corpori & vitaliter compageni eius repleo.
Nou ea uī repperio deū meum. **N**am repperiret equ⁹
 et mulus quibz nō est intellectus. et est eadem vis qua
 uiuunt. eciam corpora eoz: est alia uis non solum qua
 uiuifico. sed eciam qua sensifico carnē meam quam nī
 fabricauit domin⁹. iubens oculo vt non audiat: et au
 ri vt non videat: sed illi p quē videam. huic per quā
 audiam. & ppria singillatim ceteris sensibus sedibz su
 is. & officijs suis. que diuersa p eos ago: vñ ego ani
 mus. **T**ransibo et istam vim meam: nam et hanc ha
 bet equus et mulus. **S**entiunt enī eciam ipsi p corpus.
Transibo ergo et ista nature mee. gradibz ascendēs ad
 eū qui fecit me: & venio in campos. & lata pretoria
 memorie mee. vbi sūt thesauri innumerabiliū imaginū

de huiusmodi rebus sensibus inuectari. **I**bi reconditū
est quicquid etiam cogitamus vel augendo vel minuēdo
vel ut cūq; variādo ea que sensus attigerit: et si quid ali
ud cōmendatū et repositū est quod nondum absorbuīt.
et sepeliuit obliuio. **I**bi quando sū posco ut pferatur
quicquid volo: et quedam statim pdeunt. quedam req;
runt diuicijs et tanquam de obstrusiorib; quibsdā re
ceptaculis eruunt: quedam cateruatim se pruiūt. et dū
aliud petūt et querūt. pfilium in medium. quasi dicen
cia. ne forte nos sumus. et abigo eos manu cordis a fa
cie recordacionis mee do uer reuelet vel enubilet illud qd
volo. atq; in conspectū prodeat ex abdītis. **A**lia facili
ter atq; in pturbata serie sicut poscunt suggerunt. **E**t ce
dunt pcedencia consequentibus: et cedendo condunt ite
rum cū voluero pcessura. **Q**uod totum fit. cū aliquid
narro memoriter. **I**bi sunt omnia distincta generatim
q; seruata que suo queq; aditu ingesta sunt sicut lux at
q; omnes colores formeque corporū p oculos: p aures au
tem omnia genera sonorū: omnesque odores per aditū na
rium: omnes sapes per oris aditū. **A** sensu autē toti
us corporis quid durum. quid molle. quid calidū. frigi
dū. leue aut asperū. graue seu leue. siue extrinsecus.
siue intrinsecus corpori. hec omnia recipit recolenda cū
opus est et retractanda. grandis memorie recessus. **E**t
nescio qui secreti atq; ineffabiles sunt eius. que omnia
suis queq; forib; intrant ad eam et reponunt in ea: nec
ipsa tamen intrant sed rex sensarū imagines illic psto
sunt cogitacioni reminiscenci eas. que quomō fabricas
te sint quis dicit. cū appareat quibus sensib; rapte sint
interiusque recōdite. **N**am et in tenebris atq; in silencio
dū habito. memoria mea pfero si volo colores: et dis
cerno inter album et nigrū. **E**t inter quos alios volo

nec incurrūt soni atq; pturbant quod p oculos haustū
 considero. cū et ipsi ibi sūt. et quasi seorsum repositi la
 teant. **N**am et ipsos posco si placet. atq; adsunt ilico
 et quiescente lingua ac silēte gutture canto quantū vo
 lo: imaginesq; ille colorq; nihilominus ibi sūt. non se
 interponunt. neq; interūpunt cū thesaurus aliis re
 tractat qui influxit ab auribus. **I**ta cetera que p sen
 sus ceteros īgesta atq; congesta sunt recordabor put li
 bet: et auram liliōz discerno a uiolis nihil olfaciēs: et
 mel de fruto lene aspero nihil tū gustando. neq; contrec
 tando. sed reminiscendo antepono. **I**ntus hec ago. in
 aula ingentis memoriē mee. **I**bi enī celū et terra &
 mare psto sunt cū omnib; que in eis sentire potui. pter
 illa que oblitus sū. **I**bi mibi et ipse occurro: meq; re
 colo. quid. quando. et vbi egerim. quoue modo cū age
 rem affectus fuerim. **I**bi sunt omnia que siue expta a
 me siue credita memini. **E**x eadem copia eciam simili
 tudines rez. vel exptarum. vel ex eis quas non exptus
 sum creditay alias atq; alias. et ipse contexo pteritis
 atq; ex his eciam futuras actiones. et euenta et spes.
 et hec omnia rursus quasi pſencia meditor. **F**aciā hoc
 et illud dico apud me. in ipso ingenti sinu animi mei.
 pleno tot et tantay rerum imaginibus: & hoc aut il
 lud sequeť. **O** si esset hoc aut illud: auertat deus hoc a
 illud. **D**ico apud me ista: et cū dico psto sūt imagines
 omnium que dico ex eodem thesauro memoriē: nec om
 nino aliquid eoz dicerem si defuissent. **M**agna ista vis
 est memoriē: magna nimis deus meus. penetrabile am
 plum et infinitū. **Q**uis ad fūdum ei⁹ puenit? **E**t vis
 est hec animi mei. atq; ad meam naturam ptinet. nec
 ego ipse capio totū quod sū. **E**rgo animus ad habendū
 seipsum angustus est. **A**ut vbi sit quod se non capit?

Nunquid extra ipsū ac non in ipso ē quomodo ergo
nō capit? Multa mihi sup hoc oborīt ammiracio: stu-
por apprehēdit me. **E**t eunt homines āmirari alta mō-
cium et ingentes fluctus maris. & latissimos lapsus
fluminū. et oceanī ambitū. et giros siderū. et reliquē
seipso: nec mirantē quod cū dicerem hec omnia nō ea
videbam oculis. nec tamen dicerem nisi montes et fluc-
tus et flumina et sidera que vidi. et oceanū quem credi-
dī int⁹ in memoria mea uiderē. spacijs tamē ingentibz
quasi uiderem foris. **N**ec ea tamen vidēdo absorbui.
quando vidi oculis: nec ipsa sūt apud me sed imagines
eoz. **E**t noui quid. ex quo sensu corporis impressū mi-
hi sit. **S**ed non ea sola gestat immensa ista capacitas
memoriē mee. **H**inc sūt et illa omnia que de doctrinis
liberalibz pcepta nondum exciderūt quasi remota inte-
riore loco: non loco. nec eoz imagines sed res ipsas ge-
ro. **N**am quid sit litteratura. quid pericia disputandi
quot genera questionū. quicqd horū scio. sic est in me-
moriam mea. vt non retenta imagine rem foris relinq-
rim. aut sonuerit. et pterijt. sicut vox impressa per au-
res vestigio quo recolere. quasi sonaret cū iam nō so-
naret: aut sicut odor dum transit et euanescit inuētos
olfactū efficit vnde trahit in memoriā imaginē sui
quam reminiscendo repetamus: aut sicut cibus qui in
ventre certe non sapit. et tamen ī memoriā quasi sapit
aut sicut aliquid quod corpore tangendo sentit. quod eci-
am separatū a nobis imaginatē memoriā. **I**ste quippe
res nō intronittūt ad eam: sed eaz sole imagines mi-
ra celeritate rapiunt. et miris tanquā cellis reponunt
et mirabiliter recordando pferunt. **A**t vero cū audio
tria genera esse questionū. an sit quid sit. quale sit. so-
noz quidē quibz hec verba confecta sūt imagines teneo

et eos per aures cū strepitu transisse. ac iam nō esse scio
res vero ipsas que illis significant sonis. neq; vllō sen
su corporis attingi. neq; vspiam vidi pteranimū meū
et in memoria recondidi. non imagines eay sed ipsas
Que vnde ad me intrauerūt. dicant si possūt. **N**am
percurro ianuas omnes carnis mee. nec inuenio qua ea
iū ingressus sit. **Q**uipe oculi dicūt. **S**i colorate sunt.
nos eas nunciauimus: aures dicūt. si sonuerūt. a nob
indicate sūt: nares dicunt si oluerūt. per nos transie
rūt. **D**icit etiam sensus gustandi. **S**i sapor non est. ni
hil me interroges. **T**actus dicit. **S**i corpulentū nō est.
non contrectauī. si non contrectauī. non indicauī.
Vnde et qua hec itrauerūt in memoriā meam? **N**es
cio quomodo. **N**am cū ea didici non credidi alieno cor
di. sed in meo recognoui. et vera esse appbavi: et cōmē
daui ei tanquā reponens. vnde pferrem cū vellem. **I**bī
ergo erant. et antequā ea didicisseni: sed in memoria
nō erant. vbi ergo a quare cum dicerēt agnoui. et dixi
ita est. et verū est. nisi quia iam erant in memoria. sed
tam remota et retrusa quasi in caueis abdicōribus. vt
nisi āmonente aliquo eruerent ea fortasse cogitare non
possem. **Q**uo circa inuenimus nihil esse aliud discere
īsta quoy nō p sensus hausimus imagines. s; sine ima
ginib; sicuti sunt p seipsa intus cernimus. nisi ea que
passim atq; indisposite memoria continebat. cogitādo
quasi colligere: atq; animaduertendo curare. vt tāq;
ad manū posita in ipsa memoria vbi sparsa prius &
neglecta latitabant iam familiari intencioni facile oc
currāt. **E**t quā multa huiusmodi gestat memoriā mea
que iam inuenta sunt et sicut dixi quasi ad manū posi
ta que et didicisse et nosse dicimur: que si modestis tē
porū īternallis recolere desuero. ira rursus dimergūt.

et quasi in remotiora penetralia dilabuntur. ut denuo
velut noua excogitanda sint in diem iterum. neque enim
est alia regio eorum et cogenda rursus ut sciri possint. id est
uelut ex quadam dispersione colligenda unde dictum est.
cogitare: nam cogo et cogito. sic est ut ago et agito.
facio et facito. Verumtamen sibi animus hoc verbum proprie
vendicauit: ut non quod alibi sed quod in animo colligitur id est
cogitur. cogitari iam proprie dicatur. Item continet memo-
ria numerorum dimensionumque rationes et leges innuabiles
quarum nullam corporis sensus impleat: quia nec ipse colo-
rate sunt aut sonant. aut olent. aut gustate. aut contrec-
tate sunt. Audiuimus sonos verborum quibus significantur cum de
his differunt. Sed illi alij: iste alie sunt. Nam illi alie
grece. aliter latine sonant. Iste vero res. nec grece nec
latine sunt. nec aliud eloquiorum genus. Vidi lineas fabro-
rum vel etiam tenuissimas sicut filum arancee. Sed ille alie
sunt: non sunt imagines earum quas mihi nuntiavit car-
nis oculus. Nouit eas quisquis sine ulla cogitatione
qualescunque corporis. interius agnouit eas. Sensi etiam nume-
ros omnibus corporis sensibus quos numeramus. Sed illi alij
sunt quibus nuntiamus: nec imagines istorum sunt. et ideo
valde sunt. Rideat me ista dicentem qui non eos videt:
et ego doleam ridentem me. Hec omnia memoria teneo. et
quo quomodo ea didicerim. memoria teneo. Multa etiam
que aduersus hec falsissime disputantur. audiui et memo-
ria teneo. que tam et si falsa sunt. tamen ea meminisse
me non est falsum. et discernisse me inter illa vera et hec
falsa que contradicunt. et hoc meminisse. aliterque nunc
video discernere me ista. aliter autem meminisse sepe me
discernisse cum ea sepe cogitarem. Ergo et intellexisse
me sepius ista meminisse et quod nunc discerno et intelli-
go recondo in memoria. ut postea me nunc intellexisse.

meminerim. **E**rgo et meminisse me meminim. sic postea
quod reminisci nunc potui si recordabor. utiq; p ium
memorie recordabor. **A**ffectio nes quoq; ai mei eadem
memoria continet. non illo modo quo eas habet ipse
animus cum patitur eas: sed alio multum diverso sicut sese
habet vis memorie. **N**am & letatum me fuisse remi
niscor non letus: et tristitia meam preteritam recordor
non tristis: & me aliquando timuisse recolo sine timo
re: et pristina cupiditatis sine cupiditate. sum memor
aliquando: et econtrario tristitia mea transacta letus
reminiscor & tristis leticia: quod mirandum non est de
corpore. **A**liud enim est animus. aliud corpus. **I**taq; si
preteritum dolorem corporis gaudens meminim. non ita
mirum est. hic vero cum animus sit etiam ipsa memoria. **N**am
et cum mandamus aliquid ut memorie habeat. dicimus
vide ut illud in animo habeas. et cum obliuiscimur. di
cimus. non fuit in animo & elapsum est animo. ipsa
memoriam vocantes animum. **C**um ergo ita sit quid est
hoc. quod cum tristitia meam preteritam letus meminim.
animus habet leticia et memoria tristitiam. **L**etusq; est
animus ex eo quod inest ei leticia: memoria vero ex eo
quod inest ei tristitia tristis non est. **N**um forte non
pertinet ad animum. **Q**uis hoc dixerit. **N**imirum ergo
memoria quasi venter est animi: leticia vero atq; tristi
cia. quasi cibus dulcis et amarus. cum memorie comen
dantur: quasi traiecta in uentre recondi illic possunt.
sapere non possunt. **R**idiculum est hec illis similia pu
tare: nec tamen omnino dissimilia. **S**ed ecce de memo
ria profero cum dico quatuor esse perturbationes animi.
cupiditate. leticia. metum. tristitia. **E**t quicquid de his
disputare potero. diuidendo singula per species sui cuiusque
generis. & definiendo. **I**bi inuenio quid dicam. atq;

inde pfero: nec tamen ulla earum pturbatione pertur-
bor: cum eas reminiscendo cōmemoro: & antequā re-
colerentur a me. et retractarent ibi erant: ppterea inde
p recordationē potuere depmi. forte ergo sicut de ven-
tre cibis ruminando. sic ista de memoria recordando
pferuntur. **C**ur igitur in ore cogitationis non sentiē-
a disputante hoc est a reminiscēte leticie dulcedo. uel
amaritudo mesticie & an in hoc dissimile est quod non
vndiq; simile est & **Q**uis enī talia volens loqueretur si
quociens tristitiam metūue noīamus tociens merere
ul' timere cogere mur & **E**t tamen non ea loqueremur.
nisi in memoria nostra. non tantum sonos nominū
secundū imagines impressas sensibus corporis. s; eciam
rerum ipsarū notiones inuenirem⁹. quas nulla ianua
carnis accepim⁹: sed eas ipse anim⁹ p expienciam passi-
onū suarū sciens memoriē cōmendauit. aut ipsa sibi
hec eciam non cōmendata retinuit. **S**ed utrū p imagi-
nes an non. quis facile dixerit & **N**oīo qui ppe lapidem
noīo solem. **C**um res ipse non adsunt sensibus meis. ī
memoria sane mea presto sunt imagines earū. **N**omīo
dolorem corporis. nec mihi adest dum nichil dolet: nisi
tamen adesset imago eius in memoria mea. nescirem
quid dicerem: nec eum in disputando a uoluptate dis-
cernerem. **N**omīo salutem corporis cum saluo sum
corpore. adest mihi quidem res ipsa: veruntamē nisi et
imago eius inesset ī memoria mea. nullo modo recor-
darer quid hui⁹ noīs significaret sonus: nec egrotātes
agnoscerent salute nominata quid esset dictum. nisi
eadem imago vi memoriē teneretur. quāuis ipsa res
abesset a corpore. **N**omīo numeros quibus numera-
mus. en adsunt in memoria mea non imagines eorū s;
ipsi. **N**omīo imaginem solis: et hec adest ī memoria

mea. **N**eqz enim imaginem imaginis eius. sed ipsam recolo: ipsa mihi reminiscenti. presto est. **N**omino memoriā. et agnosco quod nomino. **E**t ubi agnosco nisi in ipsa memoria? **N**um et ipsa p imaginem suam sibi adest. ac non per se ipsam? **Q**uid cū obliuionē nomino. atqz itidem agnosco quod nomino. vnde agnoscerem nisi meminissē? et non eundē sonū nominis dico. sed rem quam significat: quā si oblitus esset quid ille valeret sonus? et agnoscere utiqz non valerem. **E**rgo cū memoriā meminī p seipsā sibi presto est ipsa memoria: cum vero meminī obliuionē. et memoria psto est et obliuio. Memoria qua memineri: obliuio q non memineri. **S**ed quid est obliuio. nisi primacio memorie? **Q**uomō ergo adest ut eam memineri. quādo cum adest meminisse non possum? **A**t si quod meminim? memoria retinem? obliuionē autē nisi meminissim? nequaquā possem? audito isto nomīe rem que illo significatur sono agnoscere. Memoria ergo retinetur obliuio. **A**dest ergo ne obliuiscamur: que cum adest obliuiscimur. **A**n ex hoc intelligit non p seipsam inesse memorie cum eam meminim? s p imaginē suā. quia si p seipsam presto esset obliuio. non ut meminissimus. sed ut obliuisceremur efficeret? **E**t hoc qz tandē indagabit? et quis cōprehendet? et quomodo sit? et ego certe domine laboro hic et laboro in me ipso. **F**actus sū mihi t̄ra difficultatis. et sudoris nimij. **N**eqz enī nūc scrutamur p blagasceli. aut siderum interualla dimetimur vel terre libramēta querim? **E**go sum qui meminī: ego animus. **N**on tam mirum si a me longe est quicquid ego non sū. **Q**uid autem ppinquius me ipso mihi? **E**t ecce memorie mee vis nō cōprehendit a me: cum ipsum me non dicam ppter illam. **Q**uid enī dicturus sū

quando mihi certū est meminisse me obliuionē & **A**n
dicturus sum non esse in memoria mea quod memini
An dicturus sum ad hoc inesse obliuionē in memoria
mea ut nō obliuiscar & utrūq; absurdissimū est **Q**uid
illud terciū & **Q**uo pacto dicam imaginē obliuionis
teneri memoria mea. non ipsam obliuionē cum eam
memini & **Q**uo pacto et hoc dicam. quandoquidē cum
imp̃mitur rei cui⁹q; imago in memoria p̃us necesse est
ut adsit res ipsa vnde illa imago possit imp̃mi & **S**ic
enī carthaginis memini: sic omnium locoꝝ q̃bus inter
fui. **S**ic facies hominū quas vidi: & ceteroꝝ sensuum
nuncia: sic ipsi⁹ corporis salutem siue dolo rem: cum
presto essent ista. cepit ab eis imagines memoria. q̃s
intuerer p̃sentes. et retractarē aīo cum illa et absencia
reminiscerer. **S**i ergo p̃ imaginem suam non p̃ seip̃am
in memoria tenetur obliuio. ipsa utiq; aderat. ut eius
imago caperetur. **C**um autem adesset quomodo imagi
nem suā in memoria conscribebat. quando id eciam qđ
iā notatū inuenit p̃sencia sua delet obliuio & **E**t tamen
quocunq; modo. licet sit modus iste incomp̃hensibilis
et inexplicabilis. ecia ipsam obliuionē meminisse me
certus sum qua id quod meminerim⁹ obruit. **M**agna
ista vis est memorie. **N**escio quid horrendū deus me⁹
p̃funda & infinita multiplicitas. et hoc anim⁹ est: et
hoc ego ipse sum. **Q**uid ergo sum deus meus & que na
tura sum & varia. multimoda uita. et immensa veben
ter. **E**cce memorie mee campis et antris et cauernis in
numerabilibz atq; innūabiliter plenis innumerabiliū
rerū generibus siue p̃ imagines sicut omnium corpoꝝ.
siue p̃ p̃sentiam sicut arcum. siue p̃ nescio q̃s notiones
uel notationes sicut affectionū animi. quas et cū ani
mus nō patitur. memoria tenet. cum ī aīo sit. quicqd

est in memoria. **P**er hec omnia discurre et volito hac
atq; illac: penetra etiam quantum possū. et finis nusquā
Tanta vis est memorię: tanta uite uis est in homine
uivente mortaliter. **Q**uid igitur agam. tu vera uita
mea deus meus ē. **T**ransibo et hanc uim meā que me-
moria vocat. transibo eam ut pueniam ad te dulce lu-
men. **Q**uid dicis mihi ē ecce ego ascendens p animum
meū ad te. qui desuper mihi manes: transibo & istam
uim meam que memoria mea vocatur. volens te attin-
gere vnde attingi potes: & inherere tibi vnde inhereri
tibi potest. **H**abent enī memoriā. et pecora & aues:
alioqñ non cubilia nidosue repeterent. non alia mul-
ta qbus assuescunt. **N**eq; enī et assuescere ualerent ullis
rebus nisi p memoriā. **T**ransibo ergo et memoriā. ut
attingā eum qui separauit me a quadrupedib; et a uo-
latilibus celi. quibus sapientiozem me fecit. **T**ransibo
et memoriā. **E**t ubi te inueniā. vera bona. & secura
suauitas. et ubi te inueniam. **S**i pter memoriā meam
te inuenio immemor tui sum. **E**t quomodo iā inueniā
te si memor nō sū tui. **P**erdiderat enī mulier dragmā
et quesuit eam cum lucerna: et nisi memor eius esset nō
inuenisset eam. **C**um enī esset inuenta. vnde sciret utrū
ipsa esset si memor eius non esset. **M**ulta memini me
p̄dita quesuisse atq; inuenisse. **I**nde istud scio: quia cum
quererem aliquid eorū & diceretur mihi num forte hoc
est. num forte illud. tamdiu dicebā non est. donec id
offeretur quod querebam. **C**ui? nisi memor essem quic-
quid illud esset etiam si mihi offeretur non inuenirē:
quia non agnoscerem. **E**t semper ita sit: cum aliquid
perditū querim? et inuenim?. **V**erūtamen si forte al-
quid ab oculis perit non a memoria. veluti corpus qd:
libet visibile tenetur intus imago eius: et querit̄ donec

reddat aspectui. **Q**uod cum inuentum fuerit. ex imagine
que intus est. nec inuenisse nos dicimus quod perierat
si non agnoscimus: nec agnoscere possumus si non me-
minimus. **S**ed hoc perierat quidem oculis: memoria tenebat
Quid cum ipsa memoria perdit aliquid sic fit cum obliuisci-
mur. et querimus ut recordemur. **V**bi tandem querimus
nisi in ipsa memoria. **E**t ibi si aliud per alio offeratur
respuimus donec illud occurrat quod querimus: et cum
occurrerit dicimus. hoc est: quod non diceremus nisi agnosce-
remus: nec agnosceremus nisi meminissimus. **C**erte ergo
obliti fuimus. **A**n non totum exciderat. **S**ed ex
parte qua tenebatur pars alia querebatur: quia sentie-
bat se memoria non simul voluere quod simul solebat:
et quasi detruncata consuetudine claudicans. reddi quod
deerat flagitabat: tanquam si homo notus siue conspici-
atur oculis. siue cogitetur: et nomen eius obliti requi-
ramus. quicquid aliud occurrerit non conectitur quia
non cum illo cogitari consuevit. **I**deoque respuitur. do-
nec illud adsit. ubi simul assuefacta noticia non inequa-
liter acquiescat. **E**t unde adest. nisi ex ipsa memoria.
Nam et cum ab alio commoniti recognoscimus inde est.
Non enim quasi nouum credimus: sed recordantes appro-
bamus hoc esse quod dictum est. **S**i autem penitus aboleat
ex animo. nec admoniti reminiscimur. **N**eqz enim omni-
modo adhuc obliti sumus quod vel oblitos nos esse me-
minimus. **H**oc ergo nec amissum querere poterimus: quod
obliti omnino fuerimus. **Q**uomodo ergo te quero
domine. et cum enim te deum meum quero. vitam beatam quero.
Queram te ut uiuat anima mea. **V**iuat enim corpus meum
de anima mea. **E**t uiuat anima mea de te. **Q**uomodo ergo
quero vitam beatam. quia non est mihi. donec dicam
sat est illic. ubi oportet ut dicam. **Q**uomodo eam quero.

utrū p recordatiōē tanquā eam oblitus sim oblitūq;
 me esse adhuc teneā: an p appetitū discendi incognitā
 siue quā nunquā scierim. siue quā sic oblitus fuerim.
 ut me nec oblitū esse meminerim. **N**onne ipsa est bea
 ta uita quā omnes volunt. & omnino q̄ nolit nemo
 est. **V**bi nouerunt eam qui sic volunt eā. vbi viderūt
 ut amarent eā. **N**imirū habem⁹ eam. nescio quomō
 et est alius quidā modus. quo quisq; cum habet eā. tūc
 beatus est. & et sunt qui spe beati sunt. **I**nferiori modo
 isti habent eam. quā illi qui iam re ipsa beati sunt: sed
 tamen meliores quā illi qui nec re. nec spe beati sunt.
Qui tamen etiā ipsi nisi aliquo modo haberent eam.
 non ita vellent beati esse. quod eos velle certissimū est.
Nescio quomodo nouerunt eā: ideoq; habent eā nescio
 qua noticia. de qua satago utrū in memoria sit. quia
 si ibi est iam beati fuim⁹ aliquando: utrum sigillatim
 omnes an in illo homīe qui p̄mus peccauit. in quo et
 omnes mortui sumus: & de quo omnes cum miseria
 nati sumus. **N**on id quero nunc. s; quero utrū in me
 moria sit beata uita. **N**eq; enī amarem⁹ eā. nisi nosse
 mus. **A**udiui⁹ nomen hoc et omnes rem ipsā nos
 appetere fatemur: non enī sono delectamur. **N**am hoc
 cū latine audit grecus. non delectatur: quia ignorat qd̄
 dictū sit. **N**os autem delectamur. sicut etiā si ille gre
 ce hoc audierit. quō res ipsa nec greca nec latina est.
 cui adipiscende greci latiniq; inhīāt. ceterarūq; lingua
 rum homines. **N**ota est igitur omnib;: qui vna uoce
 si interrogari possent utrū beati esse vellēt. sine vlla du
 bitatione velle responderent: quod non fieret. nisi res
 ipsa cui⁹ hoc nomen est eoz memoria teneret. **N**ūquid
 ita ut meminit carthaginē qui vidit. **N**on. **V**ita enī
 beata non videtur oculis. quia nō est corpus. **N**ūquid

sicut meminim⁹ numeros & **N**on. **H**os enī qui habet
in noticia non adhuc querit adipisci **V**itam ūo beatā
habem⁹ in noticia. ideoq; amam⁹ eam. et tamē adhuc
adipisci eam volum⁹. ut beati simus. **N**unquid sicut
meminim⁹ eloquentiā & **N**on. **Q**uāuis enī et hoc no
mine audito. recordentur ipsam rem qui eciā nondū
sūt eloquentes. multiq; esse cupiant: vnde apparet eam
esse in eoz noticia. tamē p corporis sensus alios eloquē
tes animaduenterunt. et delectati sunt et hoc esse deside
rant: quāquā nisi in exteriori noticia non delectarentur
neq; hoc esse vellent. nisi delectarentur. **B**eatā ūo vitā
nullo sensu corporis in alijs experimur. **N**unquid sic
meminim⁹ gaudiū & fortasse ita. **N**am gaudiū meū
eciā tristis memini: sicut vitam beatam miser. **N**eq;
vnquā corporis sensu gaudiū meū l' uidi. ul' audiui
ul' oderatus sum. ul' gustauī. ul' tetigi: s; expertus sum ī
aīo meo. quando letatus sum. & adhesit eius noticia
memorie mee ut id reminisci valeam aliquando cum
aspiratione. aliquando cū desiderio p earū rerū diuer
sitate. de qbus me gauisum esse memini. **N**am et tur
pibus gaudio quodā pfusus sum. quod nunc recordās
detestor. atq; execror: aliquando de bonis et honestis
quod desiderans recolo: tamē si forte non adsunt: &
ideo tristis gaudiū pstinū recolo. **V**bi ergo et quādo
expertus sum uitā meā beatā. ut recorder eā. et amen
& desiderem & **N**ec ego tantū aut cum paucis. s; beati
pr̄sus omnes esse volum⁹: quod nisi certa noticia nosse
mus. non tam certa voluntate vellemus. **S**ed quid est
hoc. quod si queratur a duobus utrū militare velint.
fieri possit ut alter eoz velle se. alter nolle respondeat.
si autem ab eis queratur utrū esse beati velint fieri pos
sit ut uterq; statī se sine vlla dubitatione dicat optare

nec ob aliud velit ille militare. nec ob aliud iste nolit
 nisi ut beati sint. **N**um forte quoniam alius hinc. alius in
 de gaudet. ita se omnes beatos esse velle consonant quod
 admodum consonarent. si hoc interrogarentur se velle
 gaudere. **A**tque ipsum gaudium vitam beatam vocant :
 quod et si alius hinc alius illinc assequitur. unum est tamen
 quo peruenire omnes nituntur ut gaudeant. **Q**ue quoniam
 res est quam se expertum non esse. nemo potest dicere. propter
 ream reperta in memoria recognoscitur quando beate vite
 nomen auditur. **A**bsit domine. absit a corde serui tui
 qui confitetur tibi. absit ut quocumque gaudio gaudeam.
 beatum me putem. **E**st enim gaudium quod non datur im
 pijs. sed eis qui te gratis colunt. quorum gaudium tu ipse
 es. **E**t ipsa est beata vita gaudere ad te. de te. propter te
Ipsa est. et non est altera. **Q**ui autem aliam putant
 esse. aliud sectantur gaudium. neque ipsum verum. ab aliqua
 tamen imagine gaudij voluntas eorum non auertitur.
Non ergo certum est quod omnes esse beati volunt : quoniam
 qui non de te gaudere volunt que sola vita beata est.
 non utique vitam beatam volunt. **A**n omnes hoc volunt.
Sed quoniam caro concupiscit aduersus spiritum. et spiritus
 aduersus carnem. ut non faciant quod volunt. cadunt
 in id quod valent eoque contenti sunt : quia illud quod non
 valent. non tantum volunt quantum sat est ut valeant.
Nam quero ab omnibus utrum malint de veritate quam
 de falsitate gaudere. tam non dubitant dicere de veritate
 se malle quam non dubitant dicere beatos esse se velle.
Beata quippe vita est gaudium de veritate. **H**oc est enim
 gaudium de te qui veritas es. deus illuminatio mea :
 salus faciei mee deus meus. **H**anc vitam beatam omnes
 volunt : hanc vitam que sola beata est omnes volunt.
Gaudium de veritate omnes volunt. Multos expertus

sum qui velint fallere: qui autem falli. neminem. **V**bi
ergo nouerunt hanc uitam beatam nisi ubi nouerunt
etiam veritatem. **A**mant enim et ipsam: quia falli nolunt.
Et cum amant beatam uitam quod non est aliud quam de
veritate gaudium. utique amant etiam veritatem: nec
amarent. nisi esset aliqua noticia eius in memorie eorum.
Cur ergo non de illa gaudent. et cur non beati sunt. quia
forcius occupantur in alijs que potius eos faciunt mi
seros quam illud beatos quod tenuiter meminerunt. **A**d huc
enim modicum lumen est in hominibus: abulet. ambulent: ne eos
tenebre comprehendant. **C**ur autem veritas parit odium
et inimicus eis factus est homo tuus verum predicans cum
ametur beata uita que non est nisi gaudium de veritate
nisi quia sic amatur veritas ut quicumque aliud amant.
hoc quod amant velint esse veritatem. **E**t quia falli nol
lent. nolunt conuinci quod falsi sint. **I**taque propter eam
rem oderunt veritatem: quam pro veritate amant. **A**mant
eam lucentem: oderunt eam redarguentem. **Q**uia enim
falli nolunt. et fallere volunt. amant eam cum seipsam
indicat: et oderunt eam cum seipsos indicat. **I**nde retri
buet eis: ut qui se ab ea manifestari nolunt et eos no
lentes manifestet: et eis ipsa non sit manifesta. **S**ic sic
etiam. sic animus humanus etiam. sic cecus et languidus
turpis atque indecens latere vult. se autem ut lateat ali
quid non vult: contra illi redditur. ut ipse non lateat
veritatem: ipsum autem veritas lateat. **T**amen etiam
sic dum miser est. veris mauult gaudere quam falsis. **B**e
atus ergo erit. si nulla interpellante molestia. de ipsa
pro qua vera sunt omnia sola veritate gaudebit. **E**cce quantum
spaciatus sum in memoria mea querens te domine. et
non te inueni extra eam. **N**eq; enim aliquid de te inueni
quod non memissem ex quo didici te. **N**am ex quo di

dici te. non sum oblitus tui. **V**bi enī inueni veritatē.
 ibi inueni deū meū. ipsam veritatem: quā exquo didici
 non sum oblitus. **I**taq; exquo didici te manes in me-
 moria mea: et illic te inuenio cū reminiscor tui & de-
 lector ī te. **H**ec sūt sancte delicie mee quas donasti mihi
 misericordia tua respiciens paupertatē meā. **S**ed vbi
 manes in memoria mea domine & **V**bi illic manes &
Quale cubile fabricasti illic tibi & **Q**uale sanctuariū
 edificasti tibi & **T**u dedisti hanc dignationem memorie
 mee ut maneas in ea. **S**ed in qua eius parte maneas
 hoc considero. **T**ranscendi enī ptes eius quas habent et
 bestie cum te recordarer. quia non ibi te inueniebā int'
 imagines rerū corporalium. et veni ad partes eius. vbi
 cōmendauī affectiōnes animi mei. nec illic inueni te:
 et intraui ad ipsi⁹ aī mei sedem que illi est in memoria
 mea. qm̄ sui quoq; meminit anim⁹. nec ibi tu eras: qā
 sicut nō es imago corporalis nec affectio viuentis. q̄lis
 est cū letamur. cōtristamur. cupim⁹. metuim⁹. memi-
 nimus. obliuiscimur. & quicquid huiusmodi est. ita
 nec ipse animus es: quia domin⁹ deus aī tu es: et cōmu-
 tantur hec omnia. tu autē incōmutabilis manes super
 omnia. & dignatus es habitare in memoria mea. ex
 quo te didici **E**t quid quero. quo loco eius habites. q̄si
 vero loca ibi sint & habitas certe in ea: qm̄ tui memini
 exquo te didici: et in ea te inuenio cū recordor te. **V**bi
 ergo te inueni ut discerem te & **N**eq; enī iam eras in
 memoria mea. p̄usquā te discerem **V**bi ergo te inueni
 ut discerem te. nisi in te supra me & **E**t nusquā locus.
 et recedim⁹. et accedim⁹. et nusquā locus. **V**eritas vbi
 q; p̄sides omnibus consulentibus te. simulq; respondes
 omnib; etiam diuersa consulentib;. **L**iquide tu respon-
 des. s; nō liquide omnes audiunt. **O**mnēs vnde volūt

consulunt. s; non semp. quod volunt audiunt. **O**ptim⁹
minister tuus est. qui non magis intuetur hoc a te au
dire. quod ipse voluerit. s; potius hoc velle quod a te au
dierit. **S**ero te amavi pulchritudo tam antiqua et tam
nova. sero te amavi: et ecce intus eras. et ego foris: et
ibi te querebam. et in ista formasa que fecisti de formis
irruebam. **D**ecū eras. et tecū non eram: ea me tenebāt
longe a te. que si in te non essent. non essent. **V**ocasti
et clamasti. et rupisti surditatē meā: coruscasti. splendi
disti. et fugasti cecitatem meā. **F**lagrasti. et duxi spm̄
et anhele tibi: gustavi. et esurio. et sicio. **T**etigisti me
et exarsi in pacem tuā. **C**um inhelesero tibi ex omni me.
nusquā erit mihi dolor et labor. et vīva erit uita mea
tota plena te. **N**unc autem qm̄ quem tu implex suble
uas eū. qm̄ tui plenus non sum oneri mihi sum. **C**on
tendunt leticie mee flende cum letandis merorib; **E**t ex
qua parte stet victoria. nescio. **E**i mihi domine misere
re mei. contendunt merores mei mali cum gaudijs bo
nis. **E**t ex qua parte stet victoria nescio. **E**i mihi dñe
miserere mei. **E**i mihi ecce vulnera mea nō abscondo.
Medicus es. eger sum. misericors es. miser sum. **N**un
quid non temptatio est. uita humana super terram. **Q**uis
velit molestias et difficultates tolerari. **T**ubes
ea non amari. **N**emo quod tolerat amat. et si tolerare
amat. **Q**uāuis enī gaudeat se tolerare. mauult tamē
non esse quod toleret. **P**rospera in aduersis desidero:
aduersa in p̄speris timeo. **Q**uis inter hec medius loc⁹
vbi sit humane vite temptatio. **V**e p̄speritatib; scl̄i.
semel et iterū a timore aduersitatis. **E**t corruptione le
ticie. **V**e aduersitatib; seculi. semel et iterū. et tercio.
a desiderio p̄speritatis. **E**t quia ipsa aduersitas dura

naufragat est. et ne frangat tolerantia. nūquid nō temptatio est

uita humana super terram. sine vllō intersticio ⁊ et to-
ta spes mea. nō nisi in magna valde misericordia tua.
Da quod iubēs: et iube quod uīs. **I**mperas nobis con-
tinentiā. **E**t cum scirem aut quidā quia nemo potest eē
contingens nisi deus det. et hoc ipsū erat sapientiē scire
cui⁹ esset hoc donū. **P**er continentiā quippe colligim⁹
et redigimur in vnū. a quo in multa defluim⁹. **M**in⁹
enī te amat qui tecū aliquid amat. quod non ppter te
amat. **A**mor qui semper ardes. et nūquā extingueris
caritas deus meus accende me. **C**ontinentiā iubēs: da
quod iubēs: et iube quod uīs. **I**ubes certe ut contineā
a concupiscentia carnis. et concupiscentia oculorū. ⁊
ambitione seculi. **I**ussisti a concubitu. et de ipso coniu-
gio melius aliquid quam concessisti monuisti. **E**t qm̄
dedisti factū est. et antequā dispensator sacramenti tui
fierem. **S**ed adhuc viuunt in memoriā mea. de q̄ mlt̄a
locutus sum. talium rerū imagines quas ibi cōsuetudo
mea fixit. et occurrantur mihi vigilantī quidē carentes
viribus. **I**n somnis autem non solum usq; ad delecta-
tionem. s; etiam usq; ad consensū factūq; simillimū. **E**t
tantū valet imaginis illusio ī aīa mea et ī carne mea
ut dormienti falsa uīsa psuadeant. quod vigilantī vera
non possunt. **N**unquid tunc ego nō sum dñe deus me⁹
et tamē tantū interest inter meipsum et meipsū intra
momentū quo hinc ad saporem transeo. ul' huc inde re-
transeo. **V**bi est tunc ratio que talibus suggestionib⁹
resistit uigilans. et si res ipse ingerantur inconcussus
maneo ⁊. **N**unquid clauditur cum oculis ⁊. **N**unquid
sopitur cum sensibus corporis ⁊. **E**t vnde sepe etiam in
somnia resistimus. nostriq; ppositi memores. atq; ī eo
castissime pmanētes. nullum talibus in lecebris adhibe-
mus assensum ⁊. **E**t tamen tantū interest. ut cum aliter

accidit. euigilantes ad consciencie requiem redeamus:
ipsaq; distantia reperiamus nos non fecisse. qđ tamen
in nobis quoquo modo factū esse doleamus. **N**ūquid
nō potens est manus tua deus omnipotens sanare om̃s
languores aīe mee. atq; abundantiori grācia tua lasci
uos motus etiā mei soporis extinguere? **A**ugebas dñe
magis magisq; in me munera tua: ut aīa mea sequat̃
me ad te concupiscentie uisco expedita. ut non sit re
bellis sibi: atq; ut in somnis etiā non solum non ppe
tret istas corruptelarū turpīdines p̃ imagines aīales.
usq; ad carnis fluxum. s; ne consenciat quidem. **N**am
ut nichil tale uel tantulū libeat quantulū possit nutu
cohiberi etiā in casto dormientis affectu. non tantū in
hac uita. s; etiā in hac etate. non magnū est oīpotenti
qui uales facere supra quā petimus aut intelligimus.
Nunc tamen quid adhuc sum in hoc genere malī mei
dixi bono domino meo. exultans cū tremore meo quod
donasti mihi. et lugens in eo quod inconsumatus sum
sperans p̃fecturum te in me misericordias tuas usq; ad
pacem plenariā quā tecū habebūt interiora et exteriora
mea cum absorta fuerit mors in uictoriam. **E**st alia
malicia diei que utinā sufficiat ei. **R**eficim⁹ enī quo
tidianas ruinas corpīs edendo et bibendo p̃usquā escas
& ventrem destruas cum occideris indigentia facietate
mirifica. et corruptibile hoc indueris ī corruptione sem
piterna. **N**unc autem suauis est mihi necessitas. et ad
uersus istā suauitatē pugno ne capiar: et quotidianū
bellum gero in ieiunijs sepius in seruitutē redigens cor
pus meū: et dolores mei voluptate pelluntur. **N**am
fames et sitis quidā dolores sunt. **V**runt et sicut febris
necant. nisi alimentorū medicina succurrat. **Q**ue quā
presto est exconsolatione munerū tuorū. in qbus nostre

infirmi-
tati terra et aqua • et celum seruiunt • calamitas
delicie vocantur. **H**oc me docuisti ut quemadmodum me
dicamenta sic alimenta sumpturus accedam. **S**ed dum ad
quietem facietatis ex indigentie molestia transeo • in
ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentie.
Ipse enim transitus voluptas est: & non est alius qua
transeat quo transire cogit necessitas. **E**t cum salus
sit causa edendi et bibendi • adiungit se tanquam pedisseque
periculosa iocunditas • et plerumque perire conatur: ut eius
causa fiat • quod salutis causa me facere vel dico • vel vo-
lo. **N**ec idem modus utriusque est. **N**am quod saluti
satis est • delectationi parum est: et sepe incertum fit • utrum
adhuc necessaria corporis cura subsidium petat • an vo-
luptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. **A**d
hoc incertum hilarescit infelix anima • & in eo preparat excu-
sationis patrocinium: gaudens non apparere quid sa-
tis sit moderationi valitudinis: ut obtentu salutis ob-
umbret negotium voluptatis. **H**is temptationibus quo-
tidie conor resistere • et inuoco dexteram tuam ad salutem
meam • & ad te refero estus meos: quia consilium mihi
de hac re nondum stat. **A**udio vocem iubentis dei mei
non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate.
Ebrietas longe est a me: misereberis ne appropinquet
mihi. **C**rapula autem nonnunquam subrepat seruo tuo
misereberis ut longe fiat a me. **N**emo enim potest esse
continens nisi tu des. **M**ulta nobis orantibus tribuis
et quicquid boni antequam oremus accipimus a te accipimus
et ut hoc postea cognosceremus a te accepimus. **E**briosus
nunquam fui: sed ebriosos a te factos sobrios ego noui.
Ergo a te factum est ut hoc non essent qui nunquam fuerunt
a quo factum est ut hoc non semper essent qui fuerunt:
a quo etiam factum est ut scirent utrumque a quo factum est

Audiui et aliam vocem tuam. **P**ost concupiscentias
tuas non eas: & a uoluptate tua auertere **A**udiui et
illam ex munere tuo quā multū amauī. neq; si man-
ducauerim? abundabim? . neq; si nō manducauerim?
deerit nobis. **H**oc est dicere. **N**ec illa res me copiosū
faciet: nec illa erumpnosū **A**udiui et alterā. **E**go enī
didici in qbus sum sufficiens esse. et abundare noui et
penuriā pati noui. **O**mnia possū in eo qui me confor-
tat. **E**cce miles castrorū celestium. nō puluis quod nos
sumus. s; memēto dñe quia puluis sum? . et de puluere
fecisti hominē. et perierat et inuentus est. nec ille in se
potuit quia idem puluis fuit: quem talia dicentē affla-
tu tue inspirationis adamaui. **O**mnia possum inquit
in eo qui me confortat. **C**onforta me ut possim. da qđ
iubes. & iube quod uis. **I**ste se accepisse confitetur.
et quod gl'atur in domino gl'atur. **A**udiui alium ro-
gantē ut accipiat. **A**ufer a me inquit cōcupiscentias
ventris. **V**nde apparet sancte deus meus te dare. cū sit
quod imperas fieri. **D**ocuisti me pater bone. oīa mun-
da mūdis. s; malum esse hominī qui p offensionē man-
ducat: & omnē creaturā tuā bonā esse. nichilq; abici-
endū quod cum graciārū actione pēpitur: et quia esca-
nos non cōmendat deo. et ut nemo nos iudicet ī cibo
aut in potu: et ut qui manducat non manducantē nō
spernat: et qui non manducat manducantē non iudi-
cet. **D**idici hec: gratias tibi. laudes tibi deo meo. ma-
gistro meo: pullatori aurium mearū: illuminatori cor-
dis mei. **E**ripe me ab oī temptatione. **N**on ego im-
mundiciā obsonij timeo. s; immundiciā cupiditatis.
Scio noe omne carnis genus quod cibo esset usui man-
ducare pmissū: heli am cibo carnis refectū: iohannem
mirabili abstinentia peditū. aīalibus hoc est locustis

in escam cedentibus non fuisse pollutū. **E**t scio esau len-
ticle concupiscentia deceptū: et dauid ppter aque deside-
rium a seipso reprehensū: et regem nostrū nō de carne
s; de pane esse temptatū. **I**deoq; et populus in heremo
non quia carnes desiderauit. s; quia esce desiderio aduer-
sus dñm murmurauit meruit im pbari. **I**n his ergo
temptationib; positus certo quotidie aduersus concupi-
scentiā manducandi & bibendi. **N**on enī est qđ sem el
pđicere et vltimus non attingere decernā. sicut de cōcu-
bitu potui. **I**taq; freni gutturi temperata relaxatione
et constrictione tenendi sūt. **E**t quis est dñe qui nō ra-
piatur aliquantū extra metas necessitatis? quisquis
est. magnus est: magnificet nomen tuum. **E**go autem
non sum: quia peccator homo sum. **S**ed et ego magni-
fico nomen tuum: & interpellat p peccatis meis qui
uicit seculum numerans me inter infirma membra cor-
poris sui. quia et imperfectū eius viderunt oculi tui: &
in libro tuo omnes scribentur. **D**e inlecebra oculor non
satago nimis. **C**um absunt non requiro. cum adsumt
non respuo: paratus eis etiā semper carere. **I**ta mihi
videor: forsitan fallar. **S**unt enī et iste plangende tene-
bre. in qbus me latet facultas mea que in me est: ut
animus meus de uiribus suis ipse se interrogans non fa-
cile sibi credendū existimet: quia & quod inest plerūq;
occultū est. nisi experientia manifestetur. **E**t nemo se-
curus esse debet in ista uita que tota temptatio noīatur.
Quī fieri potuit ex deteriore melior. non fiat etiā ex
meliore deterior. **V**na spes. vna fiducia. vna firma
pmissio. misericordia tua. **V**oluptates aurū tenaci-
me implicauerant. et subiugauerant: sed resolūisti &
liberasti me. nunc in sonis quos animant eloquia tua
cum suauī et artificiosa voce cantant. fateor aliqñtulū

acquiesco. non quod ut heream: sed ut surgam cum volo.
Attamen cum ipsis sententijs quibus viuunt ut admittantur ad me querunt in corde meo. non nullius dignitatis locum: et uix eis prebeo congruentem. Aliquando enim amplius mihi videor honoris eis tribuere quam decet: dum ipsis sanctis religiosius et ardentius sentio moueri animos nostros in flammam pietatis cum ita cantantur. quam si non ita cantarentur: et omnes affectus spiritus nostri per suauitatem diuersitate habere proprios modos in voce atque cantu. quorum nescio qua occulta familiaritate excitentur. Sed delectatio carnis nunc cui mentem eneruandam non oportet dari sepe me fallit. dum rationi sensus non ita comitatur ut patienter sit posterior: sed tantum quia propter illam meruit admitti. etiam percurrere ac ducere conatur. Ita in his pecco non sentiens: sed postea sentio. Aliquando autem hanc ipsam fallaciam immoderacius cauens erro nimia seueritate: sed valde interdum ut melos omne cantilenarum suauium quibus dauidicum psalterium frequentatur ab auribus meis remoueri velim. atque ipsius ecclesie: tuciusque mihi videtur quod de alexandrino episcopo athanasio sepe mihi dictum commemoravi: qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem psalmi. ut pronuncianti uicinior esset quam canenti. Veritamen cum reminiscor lacrimas meas quas fudi ad cantus ecclesie tue in primordiis recuperate fidei mee. et nunc ipsum cum moueor non cantu sed rebus que cantantur. cum liquida voce et convenientissima modulatione cantantur. magnam instituti huius utilitatem rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis et experimentum salubritatis: magisque adducor non quidem in retractabilem sententiam proferens cantandi consuetudinem approbare in ecclesia ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat.

Tamen cum mihi accidit ut me amplius cantus quā
 res que cantur moueat. penali ter me peccare cōfiteor
 & tunc mallet non audire cantantē. **E**cce ubi sum.
 flete meū. et p me flete. qui aliquid boni vobiscū int⁹
 agitis. vnde facta pcedunt. **N**am qui non agitis nō
 vos hec mouent. **T**u autem dñe deus meus exaudi: re
 spice et vide. et miserere. et sana me ī cui⁹ oculis mihi
 questio factus sum: & ipse est languor meus. **R**estat
 voluptas oculorū istorū carnis mee de qua loquar confes
 siones quas audient aures templi tui. aures fraterne
 ac pie: ut concludam⁹ temptationes concupiscencie car
 nis. que me adhuc pulsant ingemiscētē: et habitaculū
 meū quod de celo est super indui cupientem. **D**ulchras
 formas et varias nītdos et amenos colores amant ocu
 li. **N**on teneant hec animā meā. teneat eam deus qui
 hec fecit. bona quidem valde. **S**ed ipse est bonū meū nō
 hec: et tangunt me vigilantē totis diebus: nec requies
 ab eis datur mihi. sicut datur a uocibus canoris. s; al
 quando ab omnibus ī silentio. **I**psa enī regina colorū
 lux ista pfundens cuncta que cernim⁹. ubi ubi p diem
 fuero multumodo ad lapsū blanditur mihi aliud agenti
 et eā non aduertenti. **I**nsinuat autem se ita vehemēter
 ut si repente subtrahatur cū desiderio requiratur: & si
 diu absit contrīstat animū. **V**lux quā videbat tobis
 cum clausis istis oculis filium docebat uite viam. & ei
 pibat pede caritatis nusquā errans: aut quā videbat
 isaac pgrauatis et optis senectute carneis luminib; cū
 filios nō agnoscendo benedicere. s; benedicendo agnoscere
 meruit. aut quā videbat iacob cū et ipse pgrandi etate
 captus oculis ī filiis psignata futuri populi genera lu
 minoso corde radiauit: et nepotibus suis ex ioseph di
 uersas uel diuexas mīstice manus non sicut pater eorū

Foris corrigebat: sicut ipse intus discernebat imposuit.
Ipsa est lux: una est. et alia non est: et unum omnes qui
vident et amant eam. **E**t ista corporalis de qua loque-
bar illecebrosa ac periculosa dulcedine condit vitam scilicet
cecis amatoribus. **Q**ui autem et de ipsa laudare te no-
uerunt. deus creator omnium. assumunt eam in inno-
tuo: non assumuntur ab ea in somno suo. **S**ic enim cupio
Refisto seductionibus oculorum ne implicentur pedes mei
quibus ingredior viam tuam: et erigo ad te inuisibiles
oculos ut tu euellas de laqueo pedes meos. **T**u subinde
euellis eos: nam inlaqueantur. **T**u non cessas euellere
ego autem crebro inheres in ubique sparsis insidiis. quoniam
non dormies. neque dormitabis qui custodis israel. **Q**uam
innumerabilia variis artibus. et opificiis in vestibulis.
calcianitis. vasis. et huiusmodi fabricationibus pictu-
ris etiam. diuersisque signatis atque his usum necessarium atque
moderatum. et piam significationem longe transgredientibus
addiderunt homines ad illecebras oculorum. foras se:
quentes quod faciunt. intus relinquentes a quo facti
sunt: et exterminantes quod facti sunt. **E**t ego deus
meus et decus meum. etiam hinc tibi dico immum. et sacrificio
laudem sanctificatori meo: quoniam pulchra traiecit per animas
in manus artificiosas. ab illa pulchritudine veniunt
que super animas: et cui suspirat anima mea die ac nocte. **S**ed
pulchritudinum exteriorum operatores et sectatores inde
trahunt approbandi modum: non autem inde trahunt
utendi modum. **E**t ibi est. et non vident eum ut non
eant longius et fortitudinem suam ad te custodiant: nec
eam spargant in deliciosas lassitudines. **E**go autem hec
loquens atque discernens etiam istis pulchris gressum innecto
sicut tu euellis domine. euellis tu: quoniam misericordia tua an-
te oculos meos est. **N**am ego capior miserabiliter: et

tu euellis misericorditer. aliquando non sentientē quia
suspensus inciderā: aliquando cum dolore quia iam in
heseram. **H**uc accedit alia forma temptationis multi-
plicius pīculosa. **P**reter enī concupiscentiā carnis q̄
inest in delectatione omnium sensuum et voluptatū cui
seruientes depereunt qui longe se faciunt a te. inest aīe
p̄ eosdem sensus corporis quedam non se oblectandi in
carne s̄ experiendi p̄ carnem vana et curiosa cupiditas
nomine cognitionis et sciencie palliata. **Q**ue quoniā
et in appetitu noscendī est. oculi autem sunt ad cogno-
scendum in sensibus p̄ncipes. concupiscentia oculorū elo-
quio diuino appellata est. **A**d oculos enī p̄prie videre
p̄tinet. **V**timur autem hoc verbo etiā in ceteris sensibz
cum eos ad cognoscendū intendim⁹. **N**eque enī dicim⁹
audi quid rutillet. aut olfac quā miteat. aut gusta quā
splendeat. aut palpa quā fulgeat. **V**ideri enī dicuntur
hec omnia **D**icim⁹ autem non solum vide quid luceat
quod soli oculi sentire possunt. s̄ etiam vide quid sonet
vide quid oleat. vide quid sapiat. vide quā durum sit:
ideoq; generalis experientia sensuū concupiscentia sicut
dictū est oculorū vocatur. quia videndī officium in quo
p̄matū oculi tenent. etiā ceteri sensus sibi de similitudīe
usurpant cum aliquid cognitionis explorant. **E**x hoc
autem euidentius discernitur quid voluptatis quid cu-
riositatis agatur p̄ sensus: quod voluptas pulchra. ca-
nora. suauia. sapida. lenia sectatur **C**uriositas autem
etiam his contraria temptandī causa. non ad sub eundā
molestiam. s̄ experiendi nocendiq; libidine. **Q**uid enī
voluptatis habet videre in laniato cadauere qđ exhorre-
as s̄ et tamen sic ubi iaceat concurrunt ut contristenē
ut palleant: timent etiam ne in somnis hoc videant.
quasi quisquā eos vigilantes videre coegerit ā pulchri-

tudinis vlla fama psuaserit. **I**ta et in ceteris sensibus
que per se longū est. ex hoc morbo cupiditatis in specta-
culis exhibentur queq; miracula. hinc ad pscrutanda
nature que preter nos est operata pceditur. que scire
nichil pdest. et nichil aliud quā scire homines cupiunt
Hinc etiam si quid eodem puerse sciencie fine per artes
magicas queritur. **H**inc etiam in ipsa religione deus
temptatur. cum signa & pdigia flagitantur. non ad
aliquā salutem. s; ad solam experienciā desiderata ī hac
tam īmensa silua plena insidiarū et periculorū. **E**cce tā
mīta pcederim et ameo corde dispulerim. sicuti donasti
me facere deus salutis mee. **A**ttamen quando audeo
dicere cum incircūquaq; quotidianā vitā nostrā tā
multa hui⁹ generis rerū circūstrepant. quando audeo
dicere. nulla re talī me intentū fieri ad spectandum. et
vana cura capiendum. **S**ane me iam theatra non ra-
piunt. nec curo nosse transitus siderū: nec anima mea
vnquā responsa quesuit vmbiarū. **O**mnia sacrilega
sacramenta detestor. **A**d te domine deus meus cui hu-
mili famulatū ac simplici debeo. quantis mecum
suggestionū machinationib; agit inimicus. ut signū
aliquod petā. **S**ed obsecro te p regem nostrū. et patriā
īherusalem simplicem castā. ut quemadmodū ame lon-
ge est ista consensio: ita sit semper longe. atq; longius
Pro salute autē cuiusquā cum te rogo. aliis multū
differens finis est intentionis mee: et te faciente quod
uis das mīhi. et dabis libenter sequi. **V**eruntamen in
quā multis minutissimis et contemptibilib; rebus cu-
riositas quotidie nostra temptetur. et quā sepe labanī
quis enumerat. **Q**uociens narrantes inanīa primo
quali toleramus ne offendam⁹ infirmos: deinde paula-
tim libenter aduertim⁹: canem currentē post leporem iā

non specto cū in circo fit. at vero in agro si casu transe
 am auerit me fortassis et ab aliqua magna cogitatōe
 atq; ad se conuertit illa venaciō: nō deuiare cogens cor
 pore iumentū sed cordis indinatione. **E**t nisi iam mihi
 demonstrata infirmitate mea cito animoneas aut ex
 ipsa uisione per aliquā considerationē in te assurgere.
 aut totū cōtempnere atq; transire vanus hebesco. **Q**uid
 cum me domi sedentē stellio muscas captans vl' aranea
 retibus suis irruentes implicans sepe intentū facit &
Num quia parua sunt animalia ideo non res eadem
 agitur & **P**ergo inde ad laudandū te creatorē mirificū
 atq; ordinatōrē rerū omnium: s; non inde esse intentus
 incipio. **A**liud est cito surgere. aliud est non cadere:
 et talibus uita mea plena est: et vna spes mea magna
 valde misericordia tua. **C**um enī in huiusmodi reb;
 conceptaculū fit cor nostrū. et portat copiose vanita-
 tis cateruas. hinc et orationes nostre sepe in terrū pun-
 tū atq; turbantur: & ante conspectū tuum dum ad aures
 tuas voce cordis intendim⁹. nescio vnde irruentib; nu-
 gatorijs cogitationibus res tanta p̄ciditur. **N**unquid
 etiā hoc inter cōtempnanda deputabim⁹ & aut aliquid
 nos reducet in spem. nisi tota misericordia tua. qua
 cepisti mutare nos & **E**t tu scis quanta ex parte muta-
 ueris qui me p̄mitus sanas a libidine vindicandū me.
 ut p̄picius fias. etiā ceteris omnibus iniquitatibus
 meis. & sanes omnes languores meos. et redimas de
 corruptione uitā meā. et coronas me in miseratione.
 et misericordia: et facies in bonis desiderium meū. qui
 compressisti a timore tuo. superbā meā: et mansuetā
 fecisti iugo tuo ceruicem meā. **E**t nunc porto illud et
 lene est mihi. quoniā sic p̄misisti et fecisti. & vere sic
 erat. et nesciebā quando id subire metuebā. **S**ed numq̄d

domine qui solus sine t'ipho dominaris. q'a solus verus
domin' es. qui non habes dominu. nunquid hoc quoq;
tercium temptationis genus cessauit a me. aut cessare
in hac tota uita potest t'imeri. et amari velle ab hoib;
non ppter aliud. s; ut inde sit gaudium. quod non est
gaudium. misera uita est: & feda iactancia. **H**inc fit
ul' maxime no amare te. nec caste timere te: ideoq; tu
superbis resistis. humilibus autem das gracia. et into
nas super ambitiones seculi. et contremunt fundam'ta
monciū. **I**taq; nobis quoniā ppter quedā humane
societatis officia necessarium est amari et timeri ab ho
minibus. instat aduersari' vere beatudinis n're. ubiq;
spargens i laqueis. euge euge: ut dum auide colligim'
incaute capiamur: & a veritate tua gaudium nostrū
deponam'. atq; in hominū fallacia ponam': libeatq;
nos amari et timeri no ppter te s; p te: atq; isto modo
sui similes factos secum habeat non ad concordiam cari
tatis s; ad consortium supplicij. qui statuit sedem suā
ponere in aquilonē. ut te puerſa & distorta uia imi
tanti tenebroſi frigidiq; seruirent. **N**os autē domine
pusillus grex tuus ecce sumus. **T**u nos posside: p'tende
alas tuas. et fugiamus sub eas. **G**loria nostra tu esto:
ppter te amemur. et verbū tuum timeatur in nobis.
Qui laudari vult ab hominib; vituperante te. n̄ defen
ditur ab hominib; iudicāte te: nec eripietur dampnāte
te. **C**um autem non peccator laudatur in desiderijs aīe
sue. nec qui iniqua gerit benedicitur. s; laudatur homo
ppter aliquod donū quod dedisti ei. **A**t ille plus gaudet
sibi laudari se. quā ipsū donū habere vnde laudatur.
eciam iste te vituperante laudatur: & melior iam ille
qui laudauit. quā iste qui laudatus est. **I**lli enī placuit
in homine donū dei: huic amplius placuit donū hoīs

quā dei. **T**emptamur his temptationibus quotidie dñe. sine cessacione temptamur. **Q**uotidiana fornax est humana lingua. **I**mperas nob et in hoc genere continenciam. **D**a quod iubes. & iube quod uis. **T**u nosti de hac re ad te gemitū cordis mei. et flumina oculor meor. **N**eqz enī facile colligo quā sim ab ista peste mūdactor. **E**t multū timeo occulta mea q̄ norunt oculi tui: mei autē non. **E**st enī qualiscūqz in alijs generibus temptationū mihi facultas explorandi me: in hoc pene nulla est. **N**am et a voluptatibus carnis et a curiositate super vacanea cognoscendi. video quantū assecut⁹ sim. posse refrenare animū meū cū eis rebus careo vl' voluntate. vl' cū absunt: tunc enī me interrogo quā magis min⁹ ue mihi molestū sit non habere. **D**iuicie vero que ob hoc expetuntur. ut alicui trium istarū cupiditatū. uel duabus earū vl' omnibus seruiant. si p se discernere n̄ potest anim⁹. utrū eas habens contempnat. possunt et dimitti ut se pbet. **L**aude vero ut careamus. atqz in eo experiamur quid possum⁹. nunquid male uiuendū est et tam p̄dite. atqz immaniter. ut nemo nos nouerit. q̄ non detestetur & que maior demencia dici aut cogitari potest & **A**t si bone uite bonorūqz operū comes et solet et debet esse laudatio tam comitatū eius quā bonāvitā deserī nō oportet. **N**on autem scio sine quo esse aut equo aīo. aut egre possim nisi cū adfuerit. **Q**uid igit tibi in hoc genere temptationis dñe confiteor & **Q**uid nisi delectari me laudibus & **S**ed amplius ip̄a veritate quā laudibus. **N**am si mihi pponatur. utrū malum furens. aut in omnib⁹ rebus errans. ab omnib⁹ hoibus laudari. an constans. et in veritate certissim⁹ ab oībus vituperari. video quid eligam. **V**erūtamen nollem. ut vl' augetet mihi gaudium cui⁹libet boni mei suffragiū

oris alieni. **S**ed anget fateor non solum. s; et vituperatio minuit. **E**t cū ista miseria mea pturbor. subintrat mihi excusatio. que qualis sit tu scis deus: nam me incertū facit. **Q**uia enī nobis imperasti non tantū continenciā. idest a quib; rebus amorem cohibeam? verū etiam iusticiā idest quo eum conferam? nec tantū voluisti te a nobis. uerū etiā p̄ximū diligere. sepe mihi videor de p̄fectu aut spe p̄ximī delectari cū bene intelligētis laude delector: & rursus eius malo contristari. cū eū audio vituperare quod aut ignorat aut bonum est. **N**am et contristor aliquando laudibus meis. cū vlt̄ ea laudantur in me in quib; mihi ipse displiceo: vel etiam bona minora et leuia pluris estimant̄ quā estimanda sunt. **S**ed rursus vnde scio an p̄pterea sic afficior quia nolo de meipso a me dissentire laudatorem meū. non quia ullius vtilitate moueor. sed quia eadem bona q̄ mihi in me placent iocundiora mihi sunt cum et alteri placent. **Q**uodā mō enī non ego laudor. cū de me sententia mea non laudat̄: quandoquidem aut illa laudatur que mihi displicent. aut illa amplius que mihi minus placent. **E**rgo ne de hoc incertus sū mei? **E**cce ite veritas video non me laudibus meis p̄pter me. sed p̄ximī vtilitatem moueri oportere: et verū ita sit nescio. **M**inus mihi in hac re notus sū ipse quā tu. **O**bscrote dens meus et meipsū mihi indica. vt confitear oraturis p̄ me fratribus meis. quod in me sancium comperero. **I**terū me diligentius interrogem. si vtilitate p̄ximī moueor in laudibus meis. cur minus moueor si quisquā alius iniuste vituperet̄ quā si ego ecur ea contumelia magis mordeor que in me. quā que in alium eadem iniquitate corā me iacit̄. **A**n et hoc nescio: etiā ne id restat. vt ipseme seducā & verū non faciā corā

te in corde. et lingua meaꝑ infantiã istam domine longe fac a me : ne oleũ peccatoris mihi sit os meũ. ad impinguandũ caput meum. **E**genus & pauper ego sũ : et melior in occulto gemitu displicens mihi. et querẽs misericordiã. donec reficiatur defectus meus. et pficiatur vsq; in pacem quã nescit arrogantis oculus. **S**ermo autem ore pcedens. et facta que innotescunt hominibus habent temptacõnem periculo sissimam ab amore laudis. qui ad priuatã quandam excellenciã contrahit emẽdicata suffragia. temptat et cũ a me in me arguit eoripso quo arguit. **E**t sepe homo de ipso vane glorie cõtemptu uanius gloriãt : ideoq; non iã de ipso cõtẽptu glorie gloriãt. **N**on enĩ ea contempnit cũ gloriãt intus. **E**ciã intus est aliud in eodem genere temptationis malũ quo inanescunt qui placet sibi de se. quãuis alijs vel placeant vel displiceant. nec placere affectent ceteris : s; sibi placentes multũ tibi displicent. non tantũ de non bonis quasi bonis. verũ eciã de bonis tuis quasi suis : aut eciã sicut de tuis. sed tanquã ex meritis suis : a eciã sicut ex tua gracia. sed non sua merita. non tamen socialiter gaudentes. sed alijs inuidetes eã. **I**n his omnibus atq; huiusmodi periculis et laboribus vides tremorem cordis mei. & vulnera mea magis subinde a te sanari quã mihi non infligi scencio. **V**bi non mecũ ambulasti veritas. docens quid caueã et quid appetam cũ ad te referrem inferiora uisa mea que potui. teq; cõsulerem. **L**ustraui mundũ foris sensu quo potui. et attedi vitã corporis mei de me sensusq; ipsos meos. **I**nde ingressus sũ in recessus memoriẽ mee multiplices aplitudines plenas miris modis copiarũ innumerabilium. & consideraui & expaui : et nihil eorũ discernere potui sine te. et nihil eorum esse te inueni : nec ego ipse

inuentor qui pagani omnia. & distinguere et p̄suis
queq; dignitatib; conare estimatus sū : excipiens alia
nunciantibus sensibus & interrogans alia mecū con-
mixta sciens . ipsosq; nuncios dinoscens atq; dinu-
merans . iāq; in memoria elatis opibus alia p̄tractās
alia recoudēs . alia eruens . **N**ec ego ipse cum hec age-
rem . id est uis mea qua id agebā . nec ipsa eras tu : qua
lux es tu p̄manens quā de omnib; consulebā . an esset
quid essent . quanti pendenda essent : et audiebā docentē
ac iubentem . **E**t sepe istuc facio hoc me delectat : & ab
actionibus necessitatis quantū relaxari possū . ad istā
voluptatem refugio . **N**eq; in his omnibus que p̄cur-
ro cōsulens te inuenio tutū locū anime mee nisi ī te . q̄
colligātur sparsa mea . nec a te quicquā recedat ex me
Et aliquando intromittis me in affectū multū inusi-
tatū introitus . ad nescio quā dulcedinem : que si p̄ficiā-
tur in me . nescio quid erit . q̄d vita ista non erit . Sed
recido in hec erūpnosis ponderibus et resorbeor solitis
et teneor : et multū fleo . **S**ed multū teneor : tantū con-
suetudinis sarcina digna est . **H**ic esse valeo nec volo : il-
lic volo nec valeo . miser utrobique . **I**deoq; consideraui
languores peccatorū meorū in cupiditate triplici : &
dexteram tuam inuocaui ad salutem meā . **V**idi enim
splendorem tuū corde laucio : et repulsus dixi . **Q**uis il-
luc potest ? **P**roiectus sū a facie oculorū tuorū . **T**u
es veritas sup̄ omnia presidens . **A**t ego per auariciam
meā non amittere te uolui sed volui tecū possidere mē-
dacium : sicut nemo vult ita dicere falsū vt nesciat ipse
quid verū sit . **I**taq; amisi te . quia non dignaris cū mē-
dacio possideri . **Q**uem inuenirem qui me reconciliaret
tibi ? abiendū mihi fuit ad anglos . **Q**ua prece ? qui-
bus sacramentis ? multi conantes ad te redire neq; per

seiplos valentes. sicut audio. temptauerunt hec et inciderunt in desiderium curiosarū visionū et digni habitū sunt illusionibus. **E**lati enī querebant te doctrine fastu exerentes potius quā tundentes pectora: et adduxerunt sibi p similitudinem cordis sui conspirantes. et socias superbie sue potestates aeris hui⁹ a quibus p potencias magicas deciperent. querentes mediatorem p quē purgarent et non erat. **D**iabolus enī erat. transfigurans se in angelū lucis: et multū illexit superbā carnem: qd carneo corpore ipse non esset. **E**rant enī illi mortales et peccatores: tu autem domine cui reconciliari superbe querebant immortalis. et sine peccato. **M**ediator autē inter deū et homines. oportebat vt haberet aliquid simile deo. aliquid simile hominibus. ne in vtroq; hominibus similis longe esset a deo: aut in vtroq; deo similis longe esset ab hominibus: atq; ita mediator non esset fallax. **I**taq; ille mediator. quo p secreta iudicia tua supbia mereē illudi. vnū cū hominibus habet id ē peccatum: aliud videri vult habere cū deo: vt quia carnis mortalitate non tegit p immortalē se ostendet. **S**ed qā stipendium peccati mors est. hoc habet cōmune cū hominibus vnde simul dampnent in mortem. **V**erax autē mediator quem secreta tua misericordia demonstrasti humilibus: et misisti vt eius exemplo ecīā ipsā discerēt humilitatem. mediator ille dei et hominū homo ihes⁹ cristus inter mortales peccatores. mortalis et iustus apparuit. mortalis cū hominibus iustus cū deo: vt quō stipendium iusticie vita et pax est. p iusticiā coniūctā deo euacuaret mortem iusticatorū impiorū. quā cum illis noluit habere cōmunem. **H**ic demonstratus ē antiquis sanctis: vt ita ipsi p fidem future passionis eius sicut nos p fidem preterite salui fierent. **I**nquantū enī

homo intantū mediator: inquantū autem verbū non
medius. quia equalis deo et deus apud deū: et simul cū
spiritu sancto vnus deus. **Q**uomodo nos amasti pater
bone. qui filio tuo vnico nō pepcisti. s; p nobis impijs
tradidisti eū. **Q**uomodo nos amasti. **P**ro quibus
ille non rapinā arbitratus est esse equalis tibi factus
est subdit⁹ usq; ad mortem crucis. vnus ille in mortuis
liber. potestatem habens ponendi animā suā et potesta
tem habens iterū sumendi eam. p nobis tibi victor &
victima: et ideo victor quia victima: p nobis tibi sa
cerdos et sacrificium. et ideo sacerdos quia sacrificium
faciens tibi nos de seruis filios. de te nascendo. nobis
seruiendo. **M**erito mibi spes valida ī illo est. qđ sanabis
omnes languores meos p eum qui sedet ad dexterā tuā
et te interpellat p nobis. **A**lioquin desperare. **M**ulti
enī et magni sunt idē languores. **M**ulti sunt et magni
s; amplior est medicīna tua. **P**otui⁹ putare verbū
tuū remotū esse a coniunctione hominis: et desperare
de nobis. nisi caro fieret. et habitaret ī nobis. **C**onter
ritus peccatis meis et mole miserie mee agitaueram
corde. meditatusq; fuerā fugam in solitudinē. **S**ed p
hibuisti me: & confirmaisti me dicens. **I**deo xps pro
omnibus mortuus est. ut qui viuunt iam non sibi vi
uant s; ei qui p ipsis mortuus est. **E**cce dñe iacto in te
curam meam ut vinā. et considerabo mirabilia de lege
tua: tu scis impericiā meā. et infirmitatē meā: doce me
et sana me. **I**lle tuus vnus in quo sūt omnes thesauri
sapientie et sciencie absconditi redemit me sanguine suo.
Non calumnientur mibi superbi. quoniam cogito pre
cium meū. et manduco. et bibo. et erogo. et pauper cu
pio saturari ex eo inter illos qui edunt. et saturantur
et laudabunt dominū qui requirunt eum.

Sancti augustini Liber undecimus Incipit.

Nunquid domine cum tua sit eternitas. ignoras que tibi dico. aut ad tempus uides quod fit in tempore? Cur ergo tibi tot rerum narrationes digero? Non utique ut per me noveris ea. sed affectum meum excito in te. et eorum qui hec legunt: ut dicam? omnes magnus dominus et laudabilis valde. Jam dixi et dicam amore amoris tui facio istud. Nam et oramus. et tamen veritas ait. nouit pater vester quid vobis opus sit prius quam petatis ab eo. Affectum ergo nostrum patefacimus in te. confitendo tibi miseriae nostras et misericordias tuas super nos. ut liberes nos omnino. quoniam cepisti ut desinamus esse miseri in nobis. et beatificemur in te: quoniam vocasti nos ut sumus pauperes spiritu. et mites. et lugentes. et esurietes. ac sicientes iusticiam. et misericordes et mundi corde. et pacifici. Ecce narraui tibi multa quam potui. et que volui. quod tu prior voluisti ut confiterer tibi domino deo meo quoniam bonus es. quoniam in seculum misericordia tua. Quando autem sufficio lingua aut calamo enunciare omnia hortamenta tua. Et omnes terrores tuos et consolationes. et gubernationes quibus me perduxisti predicare verbum tuum. et sacramentum tuum dispensare populo tuo? Et si sufficio hec nunciare ex ordine. raro mihi valent stille temporis: et olim inardesco meditari in lege tua et in ea tibi confiteri scienciam et impericiam meam: per mortem illuminationis tue. et reliquias tenebrarum mearum: quousque deuoretur a fortitudine infirmitas. Et nolo in aliud hore diffuant quas inuenio liberas a necessitatibus animi. et seruitutis quam debemus hominibus et quam non debemus: Et tamen reddimus. Domine deus meus intende orationi mee et misericordia tua exaudiat desiderium meum: quoniam non mihi soli estuat

ſ; vſui vult fraterne caritati: et vides in corde meo quia
ſic eſt. ut ſacrificē tibi famulatū cogitationis et lingue
mee: et da quod offerā tibi. **I**nops enī et pauper ſum:
tu diues in omnes inuocantes te: qui ſecurus curā nrī
geris. **C**ircūcide ab omni temeritate. ab omniq; menda
cio interiora & exteriora labia mea. **S**int caſte delicie
mee ſcripture tue: nec fallar in eis. nec fallam ex eis.
Domine adtende et miſerere: domine deus meus lux ce
corū et virtus infirmorū. ſtatimq; lux videnciū. et virt⁹
fortium. adtende animā meā: et audi clamantem de p
fundo. **N**am niſi adſint & in pfundo aures tue quo
ibimus? **Q**uo clamabim? **T**uus eſt dies. et tua eſt
nox: ad nutū tuū momenta tranſuolant **L**argire inde
ſpaciū meditationib; noſtris in abdita legis tue: neq;
aduerſus pulſantes claudas eā **N**eq; enī fruſtra ſcribī
voluīſti tot paginarū opaca ſecreta. **A**ut non habent
ille ſilue ceruos ſuos recipientes ſe in eas. et reſumētes
et ambulantes et paſcētes. et recūbentes et ruminātes
O domine perfice me et reuelā mibi eas. **E**cce vox tua
gaudium meū. vox tua ſuperfluenciū voluptatū. **D**a
quod amo. **A**mo enī. & hoc tu dedīſti **N**e dona tua
deſeras. nec herbā tuā deſeras ſicientem **C**onfiteor tibi
quicquid inuenero ī libris tuis. et audiā vocem laudis
et vniā. et conſiderem mirabilia de lege tua. ab uſq; p
cipio in quo feciſti celum et terrā. uſq; ad regnū tecū p
petuū ſancte ciuitatis tue. **D**omine miſerere mei. et ex
audi deſiderium meū. **P**uto enī quod non ſit de terra
non de auro. et argento. et lapidibus aut decoris veſti
bus. aut honoribus. et poteſtatibus. aut voluptatib;
carnis. neq; ō neceſſarijs corpori et huic uite pegrinaci
onis noſtre que nobis omnia nobis apponuntur qren
tibus regnū et iuſticiā tuā. **V**ide domine deus meus

vnde sit desiderium meū. **N**arraverunt mihi iniusti delectationes suas: sed non sicut lex tua domine. **E**cce vnde est desiderium meū. **V**ide pater. aspice et vide. et approba. et placeat in conspectu misericordie tue invenire me gratiam ante te. ut aperiatur pulsanti mihi interiora sermonum tuorum. **O**bsacro per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum virum dextere tue filium hominis quem confirmasti tibi. mediatorem tuum et nostrum. per quem nos quesisti non querentes te. quesisti autem ut quereremus te per verbum tuum. per quod fecisti omnia. in quibus et me in unicum tuum. per quem vocasti in adoptionem populum credentium. in quo et me per eum te obsacro qui sedet ad dexteram tuam. et te interpellat pro nobis in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. **I**psos quero in libris tuis. **M**oyses de illo scripsit. hoc ipse ait. hoc veritas ait. audiam et intelligam. quomodo in principio fecisti celum et terram. **S**cripsit hoc moyses. scripsit et abiit transiit hinc a te ad te: neque enim nunc ante me est. **N**am si esset tenerem eum. et rogarem eum. et per te obsecrarem. ut mihi ista panderet: et preberem aures corporis mei. sonis erumpentibus ex ore eius. **E**t si hebreæ voce loqueretur frustra pulsaret sensum meum: nec inde mentem meam quicquam tangeret. **S**i autem latine. scirem quid diceret. **S**ed vnde scirem an verum diceret? **Q**uod si et hoc scirem num ab illo scirem? **I**ntus utique mihi. intus in domicilio cogitationis nec hebreæ. nec græcæ. nec latinæ. nec barbaræ. veritas sine oris et lingue organis. sine strepitu syllabarum diceret. verum dicit: et ego statim certus confidenter illi homini tuo dicerem. verum dicis. **C**um ergo illum interrogare non possem te quo plenus verax dixit veritas rogo te deus meus. rogo parce peccatis meis: et qui illi seruo tuo dedisti hec dicere. da mihi hec

intelligere **E**cce sunt celum et terram: clamant quod facta
sunt. **M**utantur enim atque variantur. **Q**uicquid autem
factum non est. et tamen est. non est in eo quicquam quod
ante non erat: quod est mutari atque variari. **C**lamant
etiam quod se ipsa non fecerint: ideo sumus quia facta
sumus. **N**on ergo eramus antequam essemus. ut fieri
possemus a nobis. **E**t vox dicentium est ipsa euidentia.
Tu ergo domine fecisti ea qui pulcher es: pulchra sunt
enim. **Q**ui bonus es: bona sunt enim. **Q**ui es. sunt enim
Nec ita pulchra sunt. nec ita bona sunt. nec ita sunt.
sicut tu conditor eorum: quo comparato. nec pulchra sunt
nec bona sunt. nec sunt. **S**cimus hec: gratias tibi. **E**t
scientia nostra scientie tue comparata ignorantia est **Q**uo
modo autem fecisti celum et terram. et queque machina
menta grandis operationis tue? **N**on enim sicut homo
artifex formans corpus de corpore arbitrata anime. va
lentis imponere ut cuiusque speciem quam cernit in semetipsa
in eterno oculo. **E**t unde hoc valeret. nisi quia tu fecisti eam? et
et imponit speciem suam existenti. et habenti ut esset. ve
luti terre. aut lapidi. aut ligno. aut auro. aut id gen
rerum cuilibet **E**t unde ista essent. nisi tu instituisses ea?
Tu fabro corpore. tu animam membrum imperitantem fecisti
tu materiam unde facit aliquid. tu ingenium quo arte
capiat. et videat intus quid faciat foris: tu sensum cor
poris quo interpretem trahat ab animo ad materiam
id quod facit. et renunciat animo quid factum sit: et ille
intus consulat presidentem sibi veritatem. an bene factum
sit. **T**e laudant hec omnia creatorem omnium. **S**ed tu
quomodo facis ea? quomodo fecisti deus celum et terram?
Non utique in celo. neque in terra. fecisti celum et terram
neque in aere aut in aquis. quod et hec pertinent ad celum et
terram: neque in universo mundo fecisti universum mundum.

Quia nō erat ubi fieret antequā fieret ut esset. nec manu tenebas aliqd vnde faceres celū et terrā. **N**am vnde tibi hoc quod tu non feceras. vnde aliquid faceres? **Q**uid enī est. nisi quia tu es? **E**rgo dixisti et facta sūt: atq; in verbo tuo fecisti ea. **S**ed quomodo dixisti? **N**unqd illo modo quo facta est vox de nube dicens. hic est fili⁹ meus delectus? **I**lla enī vox acta. atq; transacta est: cepta et finita. **S**onuerūt sillabe atq; transierunt. scōa post pīā: tertia post secundā: atq; inde ex ordine donec vltima post ceteras: silenciūq; post vltimā. **V**nde claret atq; eminet. quod creature motus expressit eā. seruīēs eterne voluntati tue. ipse tēporalis. **E**t hec ad tempus facta verba tua nunciauit auris exterior menti pruden- ti cui⁹ auris interior. posita est ad eternū verbū tuum. **A**t illa cōparauit hec verba temporaliter sonancia cū eterno in silencio verbo tuo. et dixit. **A**liud est longe: longe aliud est. **H**ec longe infra me sūt: nec sunt quia fugiunt et pretereunt. **V**erbū autem dei mei supra me manet in eternū. **S**i ergo verbis sonantibus et ptereuntibus dixisti ut fieret celum et terra. atq; ita fecisti celum et terram. erat iam creatura corporalis ante celum & terram. cui⁹ motibus temporalibus temporaliter vox illa percurreret. **N**ullum autem corpus ante celū et terram. **A**ut si erat id certe sine transitoria voce feceras. vnde transitoriā vocem faceres qua diceres ut fieret celum et terra. **Q**uicquid enī illud esset. vnde talis vox fieret. nisi abs te factū esset. omnino nō esset. **V**t ergo fieret corp⁹ vnde ista verba fierent. quo verbo a te dictū est? **V**ocas itaq; nos ad intelligendū verbū deū apud te deū quod sempiternē dicitur: et eo sempiternē dicuntur oīa. **N**eq; enī finitur quod dicebatur. et dicitur aliud ut possint dici omnia: s; simul ac sempiternē omnia. **A**lio:

quoniam iam tempus et mutatio: & non vera eternitas.
nec vera immortalitas. **H**oc noui deus meus. et gratias
ago. **N**oui confiteor tibi domine: mecumque nouit et be-
nedicit te. quisquis ingratus non est certe veritati. **N**o-
uimus domine nouimus? quoniam in quantum quicquid non
est quod erat. et est quod non erat. intantum moritur et
oritur. **N**on ergo quicquam verbo tuo cedit atque succedit
quoniam vere immortale atque eternum est. **E**t ideo verbo
tibi coeterno simul et sempiternae dicis omnia que dicis
et fit quicquid dicis ut fiat: nec aliter quam dicendo facis
nec tamen simul et sempiterna fiunt omnia que dicendo
facis. **C**ur queso domine deus meus? ut cumque video. sed
quomodo id eloquar nescio. nisi quia omne quod esse
incipit & esse desinit. tunc esse incipit & tunc desinit
quando debuisse incipere vel desinere in eterna ratione
cognoscitur. ubi nec incipit aliquid nec desinit. **I**psum
est verbum tuum quod et principium est: quia et loquitur nobis
Sic in euangelio per carnem ait: et hoc insonuit foris
auribus hominum ut crederetur. et intus quereretur. et
inueniretur in eterna ueritate. ubi omnes discipulos
bonus et solus magister docet. **I**bi audio vocem tuam
domine dicentis mihi: quod ille loquitur nobis qui docet
nos. **Q**ui autem non docet nos. etiam si loquitur. non
nobis loquitur. **Q**uis porro nos docet. nisi stabilis ve-
ritas? quia et per creaturam mutabilem cum ammonemur
ad veritatem stabilem ducimur. **I**bi discimus? cum scimus?
et audimus? eum: et gaudio gaudemus propter vocem sponsi
reddentes nos unde errauimus. **E**t ideo principium: quia
nisi maneret cum erraremus. non esset quo rediremus.
Cum autem redimus? ab errore. cognoscendo utique redi-
mus. **U**t autem cognoscamus? docet nos: quia principium
est nostrum et loquitur nobis. **I**n hoc principio deus fecisti

celum et terram: in verbo tuo: in filio tuo: in virtute tua
in sapientia tua: in veritate tua: miro tuo modo dicēs
et miro modo faciens. **Q**uis cōprehendet & quis enar-
rabit & **Q**uid est illud quod interlucet mihi. et percutit
cor meū sine lesione & **E**t inhorresco. et inardesco. **I**n-
horresco inquantū dissimilis ei sū: inardesco inquantū
similis ei sum. **S**apientia ipsa est que interlucet mihi.
discindens nubilum meū. quod me rursus cooperit de:
ficiētē ab ea caligine atq; aggere penarū mearū: quō
sic infirmatus est in egestate vigor meus. ut non suffe-
ram bonū meū donec tu domine qui propicius factus es
omnibus iniquitatib; meis. etiā sanes omnes languo-
res meos: quia et redimes de corruptione vitam meā
et coronabis me in miseratione et misericordia: et sa-
ciabis in bonis desiderium meū. quoniā renouabitur
iuuentus mea sicut aquile. **S**pe enī salui facti sumus:
et pmissa tua p pacienciā expectam⁹ **A**udiat te intus
sermocinātem qui potest. **E**go fidenter ex oraculo tuo
clamabo. quā magnificata sūt opera tua dñe: omnia
in sapientia fecisti. **E**t illa pncipium: et in eo pncipio
fecisti celum et terrā. **N**onne ecce pleni sunt vetustatis
sue qui nobis dicunt. quid faciebat deus. antequā face-
ret celum et terram & **S**i enī vacabat inquiunt. et non
operabatur aliquid. cur non sic semper et deinceps quē
admodū retro semper cessauit ab opere & **S**i enī vllus
motus in deo nouus extitit et voluntas noua ut crea-
turā conderet quā nunquā ante condiderat. quomodo
iam vera eternitas. vbi oritur voluntas que nō erat &
Neq; enim voluntas dei creatura est s; ante creaturā:
quia non crearetur aliquid nisi creatoris voluntas p-
cederet. **A**d ipsam ergo dei substantiā ptinet voluntas
eius. **Q**uod si exortū est aliquid in dei substantia quod

pus non erat. non veraciter dicitur eterna illa substan-
cia. **S**i autem dei voluntas sempiterna erat ut esset cre-
atura. cur non sempiterna et creatura? **Q**ui hec dicunt
nondum te intelligunt. **O**sapiencia dei. Inx mentium
nondum intelligunt. quomodo fiant que p te atq; in
te fiunt: et conantur eterna sapere. h; adhuc in pteritis
et futuris rerum motibus cor eoz volitat. et adhuc va-
nū est. **Q**uis tenebit illud et figet illud ut paululum
stet. et paululū rapiat splendorem semper stantis eterni-
tatis. et comparet cum temporibus nunquā stantibus
et videat esse incōparabilem. et videat longū tempus
nisi ex multis ptereuntib; motibus qui simul extendi
non possunt. longū fieri: non autem pterire quicquā
in eterno. sed totum esse presens. nullum vero tempus
totum esse presens. et videat omne preteritum prope
illi ex futuro. et omne futurum ex preterito consequi:
et omne preteritū ac futurū ab eo quod semper est p̄sens
creari et excurrere. **Q**uis tenebit cor hominis ut stet
et videat quomodo stans dicat futura. et p̄terita tem-
pora. nec futura. nec preterita eternitas. **N**unquid
manus mea valet hoc: aut manus oris mei p loquelas
agit tam grandem rem? **E**cce respondeo dicenti quid fa-
ciebat deus antequā faceret celum et terrā: respondeo n̄
illud quod quidā respondisse phibetur. iaculariter elu-
dens questionis violenciā: alta inquit scrutantibus ge-
hennas parabat. **A**liud est videre. aliud ridere. Hec
non respondeo. **L**ibencius enī responderem nescio quod
nescio. quā illud vnde irridetur. q̄ alta interrogavit:
et laudatur qui falsa respondit. **S**ed dico te deus noster
omnis creature creatorē. **E**t si celi et terre nomine oīs
creatura intelligitur audenter dico antequā faceret de-
celum et terram non faciebat aliquid. **S**i enī faciebat.

quid nisi creaturā faciebat. **E**t utinā sic sciam quicquid
 utiliter scire cupio. quemadmodū scio quod nulla fiebat
 creatura. antequā fieret vlla creatura. **A**ut si cuiusquā
 volatilis sensus vagatur p̄ imagines retro temporū et te
 deū omnipotentē. et omnīcreantē. et omnītenentē. celī
 et terre artificem ab opere tanto antequā id faceres p̄
 innumerabilia secula cessasse miratur. **E**uigilet. atq;
 adtendat. quia falsa miratur. **N**am vnde poterant in
 numerabilia secula p̄terire que ipse non feceris. cū sis
 omnium seculorū auctor. et conditor: aut que tempora
 fuissent que abs te condita non essent. aut quomodo p̄
 terissent. si nunquam fuissent. **C**um ergo sis operator
 omnium temporū. si fuit aliquod tempus antequā face
 res celum et terrā. cur dicitur quod ab opere cessabas. **I**psum enī
 tempus tu feceras. nec p̄terire potuerunt
 tempora. antequā faceres tempora. **S**i autem ante celū
 et terram nullum erat tempus. cur queritur quid tunc
 faciebas. **N**on enim erat tunc ubi non erat tempus:
 nec tu tempore tempora precedis. **A**lioquin non oīa
 tempora p̄cederes. **S**ed precedis omnia tempora p̄terita
 celsitudine semper presentis eternitatis. **E**t superas oīa
 futura. quia et illa futura sunt: et cum venerint p̄teri
 ta erunt. **T**u autē idē ipse es. et animi tui nō deficient
Anni tui nec eunt. nec veniunt. **I**sti enī nostri. et eūt
 et veniunt. **V**t omnes veniant anni tui omnes simul
 stant. quoniam stant: nec euntes a venientibus excludunt
 quia non transeunt. **I**sti autem nostri omnes erunt cū
 omnes non erunt. **A**nni tui dies vnus. et dies tuus nō
 quotidie s; hodie: quia hodiernus dies tuus non cedit
 crastino. neq; enim succedit hesterno. **H**odiernus tuus
 eternitas: ideo coeum. **E**t eternū genuisti. cui dixisti.
 ego hodie genui te. **O**mnia tempora tu fecisti. **E**t ante

oīa tempora tu es: nec aliquo tempore non erat temp⁹
Nullo ergo tempore non feceras aliquid. quia ipsum
tempus tu feceras: et nulla tempora tibi coeterna sunt
quia tu pmanes. **A**t illa si pmanerent non essent tem:
pora. **Q**uid est enī tempus? **Q**uis hoc facile breuiter
qz explicauerit? **Q**uis hoc ad uerbū de illo pferendū
ul' cogitatione cōprehenderit? **Q**uid autem familia:
rius et notius in loquendo cōmemoram? quā tempus?
et intelligimus utiqz cum id loquimur: intelligim⁹ etiā
cum alio loquente id audimus. **Q**uid est ergo temp⁹?
Si nemo ex me querat scio: si querenti explicare velim
nescio. **F**identer tamen dico scire me: quod si nichil p:
teriret nō esset preteritū tempus: & si nichil adueniret
non esset futurum tempus: & si nichil esset. non esset
presens tempus. **D**uo ergo illa tempora preteritū &
futurū quomodo sunt. quando et preteritū iam nō est
et futurū nondum est? **P**resens autem si semper esset
psens. nec in preteritū transiret. non iam esset tempus
s; eternitas. **S**i ergo psens ut tempus sit ideo fit quia
in preteritū transit. quomodo et hoc esse dicim⁹ cui cau:
sa ut sit illa est quia non erit. ut scilicet non vere dica:
mus tempus esse. nisi quia tendit non esse? **E**t tamen
dicim⁹ longū tempus et breue tempus: neqz hoc nisi de
p^{re}terito aut futuro dicimus. **P**reteritū tempus longū
verbi gracia vocamus ante centū annos: futurū itidem
longū post centū annos. **B**reue autem preteritū sicut
puta dicim⁹ ante decem dies: et breue futurū post decē
dies. **S**ed quo pacto longū est. aut breue quod non est?
preteritū enī iam non est. et futurū nondum est. **N**ō
itaqz dicamus longū est: s; dicam⁹ de preterito longum
fuit: & de futuro longū erit. **D**omine deus meus lux
mea. nōne et hic veritas tua deridebit hominē? **Q**uid

enim longum fuit preteritū tempus cum iam esset preteritū. Longū fuit an cū adhuc p̄sens esset. Tūc enī poterat esse longū quando erat quod esset longū. Preteritū vero iam non erat: vnde nec longū esse poterat quod omnino non erat. Non ergo dicam⁹ longū fuit preteritū temp⁹. neq; enī inueniem⁹ quid fuerit longū quando ex quo preteritū est non est: s; dicamus longū fuit illud p̄sens tempus: quia cū p̄sens esset longum erat. Nondū enī p̄terierat ut nondū esset: et ideo erat quod longū eē posset. Postea vero quā p̄terit. simul et longū esse destitit quod esse destitit. Videamus ergo o anima humana utrū et p̄sens tempus possit eē longū. Datū enī tibi est sentire moras atq; metiri. Quid respondebis mihi. An centū anni p̄sentes longum tempus est. Vide p̄us utrū possint p̄sentes esse centū anni. Si enī p̄mus eoz annus agitur. ipse p̄sens est: nonaginta vero et nouem futuri sunt. & ideo nondū sunt. Si autem secundus ann⁹ agitur. iam vnus p̄teritus est. alter p̄sens. ceteri futuri. Atq; ita si mediorū quemlibet centenarij hui⁹ numeri annū p̄sentē posuerimus. ante illum p̄teriti erunt: post illū futuri. Quo circa centū anni p̄sentes esse non poterunt. Vide saltim utrū qui agit vnus ipse sit p̄sens. Etenī eius si p̄m⁹ agitur mensis. futuri sūt ceteri: si secundus iā et p̄m⁹ p̄terit. et reliqui nondū sunt. Ergo nec annus qui agitur. totus est p̄sens. Et si non totus est p̄sens. nō annus est p̄sens. Duodecim enī menses annus est quoz quilibet vnus mensis qui agitur ipse p̄sens est: ceteri aut p̄teriti. aut futuri: quāquā neq; mensis q̄ agit p̄sens est s; vnus dies. Si p̄mus. futuris ceteris si nouissim⁹. p̄teritis ceteris: si mediorū quilibet inter p̄teritos et futuros. Ecce p̄sens tempus quod solum

inueniebam⁹ longū appellandū. vix ad vnus diei spa-
cium contractū est. **S**ed discuciam⁹ etiā ipsū. quia nec
vnus dies totus est presens. **N**octurnis enī et diurnis
horis omnib⁹ viginti quatuor expletur. **Q**uarū pma
ceteras futuras habet. nouissima pteritas: aliqua vero
interiectarū ante se preteritas. post se futuras. **E**t ipa
vna hora fugitiuis particulis agitur. **Q**uicquid eius
auolauit pteritū est: quicquid ei restat futurū. **S**i quid
intelligitur temporis. quod in nullas iam ul' in minu-
tissimas momentorū partes diuidi possit. id solum est
quod p̄sens dicatur. **Q**uod tamen ita raptim a futuro
in p̄teritum transuolat. ut nulla morula extendatur.
Nam si extenditur diuiditur in preteritū. et futurum
Presens autem nullum habet spacium. **V**bi est ergo
tempus quod longū dicam⁹? **A**n futurū? **N**on quidē
dicimus longū est. quia nondum est quod longū sit: s̄
dicim⁹ longū erit. **Q**uando igit⁹ erit? **S**i enī et tūc cū
adhuc futurū erit. non erit longū: quia quod sit longū
nondum erit. **S**i autem tunc erit longū cum ex futuro
quod nondū est esse iam ceperit. et p̄sens factum erit ut
possit eē quod longū sit. iam superiorib⁹ vocib⁹ clamat
presens tempus longū se esse non posse. **E**t tamen dñe
sentim⁹ interualla temporū et cōparam⁹ sibi met. et di-
cimus alia longiora. et alia breuiora. **M**etimur etiam
quanto sit breui⁹ aut longius illud tempus quā illud
et respondemus duplum esse hoc ul' triplum. illud autē
simplum: aut tantū hoc esse quantū illud. **S**ed p̄tereun-
cia metimur tempora cum sciendo metimur. **P**reter-
rita vero que iam non sunt aut futura que nondum
sunt quis metiri potest? **N**isi forte audebit quis dicere
metiri posse quod non est. **C**um ergo preterit tempus
sentiri et metiri potest: cum autem preterierit quomā

non est non potest. **Q**uero pater. nō adfirmo. **D**eus meus. preside mihi. et rege me. **Q**uisnam est qui dicat mihi nō esse tria tempora. sicut pueri didicim⁹. pueros qz docuim⁹. p̄teritū. p̄sens. & futurū. s; tantū p̄sens quoniā illa duo non sunt. **A**n et ipsa sunt. **S**ed ex aliquo p̄cedit occulto. cū ex futuro fit p̄sens: et in aliqō recedit occultū cum ex p̄senti fit p̄teritū. **N**am vbi ea viderūt qui futura cecinerunt. si nondū sunt. **N**eq; enī potest videri id quod non est. **E**t qui narrant p̄terita. non utiq; vera narrarent si animo illa nō cernerēt. **Q**ue si nulla essent. cerni omnino non possent. **S**unt ergo et futura et p̄terita. **S**ine me domine amplius querere spes mea: non conturbetur intencio mea. **S**i enī sunt futura et p̄terita. volo scire vbi sunt. **Q**uod si nondum valeo. scio tamen vbicunq; sunt. non ibi ea futura esse aut p̄terita. s; p̄sencia. **N**am si et ibi futura sunt nondū ibi sunt. si et ibi p̄terita sūt. iam nō ibi sunt. **V**bicūq; ergo sunt quecūq; sūt. non sunt nisi p̄sencia: quanquā p̄terita cū vera narrantur ex memoria p̄ferunt. non res ipse que p̄terierunt s; verba cōcepta ex imaginib; eoz que in animo velut vestigia per sensus p̄tereundo fixerunt. **P**uericia quippe mea que iam non est. in tempore p̄terito est quod iam non est. **I**maginē vero eius cū eam recolo & narro in p̄senti tempore intueor. q̄a est adhuc in memoria mea. **V**trū similis sit causa eciam p̄dicandoz futuroz. ut rerū que nondū sunt iam existentes p̄sententur imagines. confiteor deus meus nescio. **I**llud sane scio. nos plerūq; p̄meditari futuras actiones nostras. eamq; p̄meditacionem esse presentē: actionē autem quā p̄meditamur nō dū esse. quia futura est. **Q**uā cū aggressi fuerim⁹. et qd p̄meditabamur agere ceperim⁹. tunc erit illa actio: q̄a

tunc non futura sed presens erit. **Q**uomodo se itaque
habet archana presensio futuroz videri nisi quod est non
potest. **Q**uod autem iam est non futurum sed presens est.
Cum ergo videri dicuntur futura non ipsa que nondum
sunt idest que futura sunt. sed eoz cause vel signa forsitam
videntur que iam sunt: ideo non futura sed presenciam sunt
iam videntibus: ex quibus futura predicantur animo con-
cepta que rursus conceptiones iam sunt: et eas presentes
apud se intuentur qui illa predicunt. **L**oquatur mihi
aliquod exemplum. tanta rerum numerositas. **I**ntueor
auroram: oriturum solem pronuncio. **Q**uod intueor pre-
sens est. quod pronuncio futurum. non sol futurus qui iam
est: sed ortus eius qui nondum est. **T**amen etiam ortum ipsum
nisi animo imaginarer. sicut modo cum loquor id non
eum possem predicere. **S**ed nec illa aurora quam in celo
video solis ortus est quamvis eum precedat: nec illa ima-
ginatio in animo meo que duo presenciam cernuntur ut fu-
turus ille ante dicatur. futura ergo nondum sunt. **E**t si
nondum sunt. non sunt. **E**t si non sunt. videri omnino
non possunt. **S**ed predici possunt ex presentibus que iam
sunt et videntur. **T**u itaque regnator creature tue quis est
modus quo doces animas ea que futura sunt? **D**ocuisti
enim prophetas tuos. **Q**uissnam ille modus quo doces fu-
tura cui futurum quicquam non est. vel potius de futuris
doces presenciam? **N**am quod non est. nec doceri utique potest.
Nimis longe est modus iste ab acie mea: inualuit ex
me. **E**x me non potero ad illum: potero autem ex te cum
dederis tu dulce lumen occultorum oculorum meorum. **Q**uod
autem nunc liquet clare nec futura sunt. nec preterita.
Nec proprie dicitur. tempora sunt tria. preteritum. presens
et futurum: sed fortasse proprie diceretur. tempora sunt tria
presens de preteritis: presens de presentibus. presens de futuris.

Sunt enī hec in anima tria quedā. et alibi ea nō video
Presens de p̄teritis memoria: p̄sens de p̄sentibus con-
 tuitus: p̄sens de futuris expectatio. Si hec p̄mittimus
 dicere. tria tempora video: fateorq; tria sunt. **D**icatur
 eciam tempora sunt tria. p̄teritū. p̄sens. et futurum.
 sicut abutitur consuetudo **D**icatur. **E**cce non curo: nec
 resisto nec rēphendo: dum tamen intelligatur qđ dicūt.
 neq; id quod futurū est esse iam. neq; id quod p̄teritum
 est. **P**auca sunt enī que p̄prie loquimur. plura non
 p̄prie: s; agnoscūt quid velimus. **D**ixi ergo paulo ante
 quod p̄tereuncia tempora metimur ut possimus dicere
 duplum esse hoc temporis ad illud simplū. aut tantum
 hoc quantū illud: et si quid aliud de partibus temporū
 possumus renunciare metiendo. **Q**uo circa ut dicebā
 p̄tereuncia metimur tempora. **E**t si quis mihi dicat.
 vnde scis. respondebā. **S**cio quia metimur. nec metiri
 que non sunt possum⁹: et non sunt p̄terita ul' futura.
Presens vero tempus quomodo metimur. quando nō
 habet spaciū. **E**t it ergo. et eundo preterit. **M**etitur
 ergo cū hoc p̄terit: cum autē p̄terierit non metimur
Quid enī metiatur non erit. **S**ed vnde et qua. et quo
 p̄terit cum metitur. **V**nde. nisi ex futuro. qua. nisi p̄
 p̄sens. quo. nisi in p̄teritū. **E**x illo ergo quod nondū
 est: per illud quod spacio caret: in illud quod iam non
 est. **Q**uid autem metimur nisi tempus in aliquo spa-
 cio. neq; enī dicim⁹ simpla. et dupla. et tripla. et equa-
 lia. **E**t si quid hoc modo in tempore dicimus nisi inter
 spacia temporū. **I**n quo ergo spacio metimur tempus p̄-
 teriens. s; utrū in futuro vnde preterit. s; qđ quod nondū
 est non metitur. **A**n in presenti qua p̄terit. **S**ed nullū
 spaciū non metimur. **A**n in p̄terito quo preterijt. s;
 qđ quod iā non est non metimur. **E**xarsit anim⁹ meus

nosse istuc. implicatissimū enigma **N**oli claudere dñe
deus meus. bone pater. p xpm obsecro noli claudere de
siderio meo ista. et inusitata. et abdita. quo minus in
ea penetret. & dilucescant a lucente misericordia tua
domine. **Q**uem proutabor de his & **E**t cui fructuosius
confitebor in periciā meā nisi tibi & **C**ui non sunt mo-
lesta studia mea. flāmancia vehementer in scripturas
tuas & **D**a quod amo. **A**mo enī: et hoc tu dedisti. **D**a
pater. qui vere nosti data bona dare filiis tuis. da quō
suscepi cognoscere. et labor est ante me. donec aperias
per xpm. **O**bsecro in nomine eius sancti sanctorum nemo
mibi obstrepat. **E**t ego credidi. ppter quod et loquor
hec est spes mea. **A**d hanc viuo. ut contempler delecta-
cionē domini mei. **E**cce veteres posuisti dies meos &
transeunt: et quomodo nescio. **E**t dicimus tempus &
tempus: tempora et tempora. **Q**uamdiu dixit hoc ille
et quādiu fecit hoc ille: et quā longo tempore illud nō
vidi: et duplum temporis habet hec sillaba. ad illā sim-
plam breuem. **D**icimus hec et audimus hec: et intelli-
gimur et intelligimus. **M**anifestissima et vñtatissima
sunt: et eadem rursus nimis latent: et noua est inuen-
cio eorum. **A**udui a quodā homine docto. quod solis &
lune ac siderū motus ipsa sint tempora: et non annui.
Cur enī non potius omnium corporum motus sint tēpora &
An vero si cessarent celi lumina. et moueretur rota fi-
guli. non esset tempus quo metiremur eos giros. et di-
ceremus aut equalibus morulis agi. aut si alias tardius
alias velocius moueretur. alios magis diuturnos esse
alios min⁹: aut cum hoc dicerem⁹. non et nos in tem-
pore loqueremur aut essent in verbis nostris alie longe
sillabe. alie breues. nisi quia ille longiore tempore so-
nuissent. iste breuiori & **D**eus dona hominibus videre

in paruo cōmunes noticias rerū paruarū atq; magnarū
Sunt et sidera et luminaria celi. in signis. et in tempo
 ribus & in annis et in diebus. **S**unt vero h; nec ego
 dixerim circuitū illius ligneole rote diem esse: nec tamē
 ideo tempus non esse. **I**lle dixerit. ego scire cupio vim
 naturamq; temporis quo metimur corporū motus: &
 dicimus illum motū. verbi gracia tempore duplo esse
 diuturniorē quā istum. **N**am quero quoniam dies dicitur
 non tantū morula solis super terram. secundū qđ aliud
 est dies aliud nox. h; etiam totius eius circuitus ab oriē
 ente usq; ad orientem. secundum quod dicim⁹ tot dies
 transierunt. **C**um suis enī noctibus dicuntur tot dies.
 nec extra reputantur spacia noctium. **Q**uoniam ergo
 dies expletur motu solis atq; circuitu ab oriēte usq; ad
 orientem. quero utrū motus ipse sit dies an mora ipsa
 quanta pagitur. an utrūq;. **S**i enī p̄mū dies esset. dies
 ergo esset. etiā si tanto spacio temporis sol cursū illum
 pegisset quantū est hore vni⁹: si secundū. non ergo esset
 dies. si ab ortu solis usq; in ortum alterū tam brevis
 mora esset. quā est hore vnius. h; uicies et quater circui
 ret sol ut expleret diem: si utrūq; nec illa appellaretur
 dies. si hore spacio sol totum suum girum circuiret. nec
 ille si sole cessante tantū temporis p̄teriret. quanto per
 agere sol totū ambitum de mane in mane assolet. **N**on
 itaq; nunc queram quid sit illud quod vocatur dies. h;
 quid sit tempus quo metientes solis circuitū. dicerem⁹
 eum dimedio spacio temporis pactum min⁹ quā solet.
 si tanto spacio temporis pactus esset. quāto paguntur
 hore duodecim: et utrūq; tempus cōparentes dicerem⁹
 illud simplū. hoc duplum. etiā si aliquando illo simplū
 aliquādo isto duplo sol ab oriente usq; ad orientē circui
 ret. **N**emo ergo mibi dicat celestium corporū motus eē

tempora. quia et cuiusdā voto cum sol stetisset. vt victo-
riosū prelium pageret. sol stabat. h̄ tempus ibat. **P**er
suum quippe spacium temporis quod ei sufficeret. dum
illa pugna gesta atq; finita est. **V**ideo igitur tempus
quandā esse distentionē. **S**ed video an videre mihi vi-
deor? **T**u demonstrabis lux veritas. **T**ubes approbem
si quis dicat tempus esse motū corporis? non iubes.
Nam corpus nullum nisi in tempore moueri audio.
tu dicis. **I**psū autē corporis motū temp⁹ esse nō video
non tu dicis. **C**um enī mouetur corp⁹ tempore. metior
quādiu moueat ex quo moueri incipit. donec desinat:
et si non vidi ex quo cepit. et pseuerat moueri ut non
videam cū desinit. non valeo metiri nisi forte ex quo vi-
dere incipio donec desinam. **Q**uod si diu video. tantū:
modo longū tempus esse renuncio. non autem quantū
sit: quia et quantū cum dicimus. collatione dicimus.
velut tantū hoc quantū illud. aut duplum hoc ad illud
et si quid aliud isto modo. **S**i autē notare potuerim⁹
locoꝝ spacia. vnde et quo veniat corpus quod mouetur
ul' partes eius. si tanquā intorno mouetur. possum⁹
dicere quantū sit temporis. ex quo ab illo loco usq; ad
illum locum motus corporis ul' partis eius effectus est.
Cū itaq; aliud sit motus corporis. aliud quo metimur
quādiu sit quis non sentiat. quid horū potius tempus
dicendū sit? **N**am si et varie corpus aliquando mouet⁹
aliquando stat. non solum motū eius h̄ etiam statum
tempore metimur. et dicim⁹ tantū stetit. quantū motū
est: aut duplo. ul' triplo stetit ad id quod motū est: et si
quid aliud nostra dimensio siue cōprehenderit. siue ex
istimauerit. vt dici solet plus min⁹. **N**on est ergo tem-
pus. corporis mot⁹. **E**t confiteor tibi domine ignorare
me. adhuc quid sit temp⁹: et rursus confiteor tibi dñe

scire me in tempore ista dicere. et diu me iam loqui de
 tempore: atq; idipsum diu non esse. nisi morā tēporis
Quomodo igit hoc scio. quādo quid sit tempus nescio &
An forte nescio quemadmodū dicam qđ scio? **E**i mihi
 qui nescio saltim quid nesciam. **E**cce deus meus coram
 te. quia non mencior. sicut loquor ita est. ita est cor
 meū. **T**u illuminabis lucernā meā domine deus meus
 illumina tenebras meas. **N**onne tibi confitetur anima
 mea confessione vera metiri me tempora & **I**tane deus
 meus meior? **E**t quid meiar nescio **M**ecior motū cor
 poris tempore: iam ipsū tempus non meior. **A**n ve
 ro corporis motum metirer quādiu sit. et quādiu huc
 illucue pueniat. nisi tempus ī quo mouetur metirer &
 ipsum ergo tempus vnde meior? **A**n tempore breuiore
 metimur longi? sicut spacio cubiti spaciū transiri &
Sic enim videmur spacio breuis sillabe metiri spaciū
 longe sillabe: atq; id duplum dicere. **I**ta metimur spa
 cia carminū spacijs versuum. et spacia versuum spacijs
 pedum: et spacia pedum spacijs sillabarū: et spacia lon
 garū spacijs breuium. non in paginis. nam eo modo lo
 ca metimur nō tempora: s; cū voces pñūciando transeūt
 & dicimus longum carmen est. nam tot versibus con
 textitur: longi versus. nam tot pedibus constat: longi
 pedes. nam tot sillabis tendunt: longa sillaba est. nā
 dupla est ad breuem. **S**ed neq; ita cōprehenditur certa
 mensura temporis. quandoquidē fieri potest ut āphore
 spacio temporis psonet versus breuior si pductus pro
 nuncietur. quā longior si correptus. **I**ta carmen: ita
 pes: ita sillaba. **I**nde mihi visū est nichil esse aliud tem
 pus quā distencionē. **S**ed cui? rei nescio: et mirū si nō
 ipsi? animi. **Q**uid enī meior obsecro deus meus &
 dico aut indefinite longius est hoc tempus quā illud.

aut etiam definite duplum est hoc ad illud & **T**empus
meciior scio. & non meciior futurū quia nondū est: & nō
meciior presens. quia nullo spacio tenditur: nō meciior
preteritū. quia iam non est. **Q**uid ergo meciior? **A**n
ptereuncia tempora non pterita? **S**ic enī dixeram. **I**n
siste anime meus et adtende fortiter. **D**eus adiutor nū
ipse fecit nos. & non ipsi nos. **A**dtende ubi albescit
veritas **E**cce puta vox corporis incipit sonare et sonat
et adhuc sonat. et ecce desinit. iamq; silentiū est: et vox
illa pterita est. et non est iam vox. **F**utura erat ante
quā sonaret. et nō poterat metiri. quia nondū erat:
et nunc non potest quia iam non est. **T**unc ergo pote
rat cum sonabat quia tunc erat que metiri posset: & et
tunc stabat. **I**bat enī et pteribat. **A**n ideo magis po
terat? **P**reteriens enī tendebatur in aliquod spacium
temporis quo metiri posset: quoniā psens nullū habet
spacium. **S**i ergo tunc poterat. ecce puta altera cepit so
nare et adhuc sonat cōtinuato tenore. sine vlla distincti
one. **M**eciamur eam dū sonat. **C**um enī sonare cessa
nerit. iam pterita erit. & non erit que possit metiri.
Meciamur plane et dicamus quanta sit. **S**ed adhuc so
nat. nec metiri potest nisi ab initio sui q̄ sonare cepit.
usq; ad finem quo desinit. **I**psū quippe interuallum
metimur ab aliquo initio. usq; ad aliquē finem. **Q**ua
ppter vox que nondū finita est metiri non potest. ut
dicatur quā longa ul' brevis sit: nec dici aut equalis
alicui. aut ad aliquā simpla ul' dupla. ul' quid aliud:
cum autem finita fuerit. iam nō erit. **Q**uo pacto igit̃
metiri poterit? **E**t metimur tamen tempora. nec ea q̄
nondū sunt. nec ea que iam nō sunt: nec ea que nulla
mora extenduntur. nec ea que terminos non habent.
Nec futura ergo. nec pterita. nec presencia. nec ptere:

uncia tempora metimur. et metimur tamen tempora.
Deus creator omnium versus iste octo sillabarū. breui
 bus et longis alternat sillabis. **Q**uatuor itaqz breues
 p̄ma. terciā. quinta. septima. simple sunt ad quatuor
 longas. secundā. quartā. sextā. octauā. **H**e singule ad
 illas singulas duplum habent temporis. **P**ronuncio
 et renuncio. et ita est quantū sentitur sensu manifesto
 quantū sensu manifestū est. **B**reui sillaba. longā meci
 or: eamqz scicio habere bis tantū. **S**ed cum altera post
 alteram sonat. si prior breuis. longa posterior. q̄modo
 tenebo breuem. et quomodo eam longā meciens appli
 cabo. ut inueniā quod bis tantū habeat. quandoquidē
 longa sonare nō incipit. nisi breuis sonare destiterit.
Ipsam quoqz longā non presentē meciōr. quando nisi
 finitam non meciōr. **E**iūs autem finicio. p̄tericio est.
Quid ergo est quod meciōr ē **V**bi est quā meciōr bre
 uis ē **V**bi est longa quā meciōr ē **A**mbe sonuerunt:
 auolauerunt: p̄terierunt. **J**am nō sunt: et ego meciōr:
 fidēterqz respondeo quantū exercitato sensu fidetur. illā
 simplam esse. illam duplam. in spacio scilicet temporis
Neqz hoc possum. nisi quia p̄terierunt. et finite sunt.
Non ergo ipsas que iam non sunt. s; aliquid in memo
 ria mea meciōr quod infixum manet. in te anime me
Tempora meciōr: noli mihi obstrepere: quod est. noli
 mihi obstrepere turbis affectionū tuarū. **I**n te inquā
 tempora meciōr. affectionē quā res p̄tereuntes in te fa
 ciunt. et cum ille p̄terierint manet. ipsam meciōr p̄sen
 tem. non ea que p̄terierunt ut fieret: ipsam meciōr cū
 tempora meciōr. **E**go aut ipsa sunt tempora. aut non
 tempora meciōr. **Q**uid cū metimur silencia. et dicim⁹
 illud silenciū tantū tenuisse temporis. quantū illa vox
 tenuit. **N**onne cogitationē tendim⁹ ad mensurā vocis

quasi sonaret: ut aliquid de intervallis silentiorum. & de illo spacio temporis renunciare possim? **N**am et voce atque ore cessante paginam cogitando carmina et versus. et quemque sermonem. motionumque dimensiones quilibet. et de spatiis temporum quantum illud ad illud sit renunciam? non aliter. ac si ea sonando dicerem? **S**i voluerit aliquis edere longiusculam vocem. & constituerit premeditando quam longa futura sit. egit utique iste spacium temporis in silencio. memorieque commendans. cepit edere illam vocem que sonat. donec ad propositum terminum perducatur: immo sonuit et sonabit. **N**am quod eius iam pactum est. utique sonuit: quod autem restat sonabit. **A**tque ita pagitur. dum presens intentio futurum in preteritum trahit. de minutione futuri crescente preterito. donec consummatione futuri sit totum preteritum. **S**ed quomodo minuitur aut consumitur futurum quod non est? **A**ut quomodo crescit preteritum quod iam non est. nisi quia in animo quod illud agit tria sunt? **N**am et expectat. et attendit. et meminit: ut id quod expectat. per id quod attendit transeat in id quod meminerit. **Q**uis igitur negat futura nondum esse? **S**ed tamen negat futura nondum esse. **S**ed tamen iam est in animo expectatio futurorum. **E**t quis negat preterita iam non esse? **S**ed tamen adhuc est in animo memoria preteritorum. **E**t quis negat presens tempus carere spacio quia in puncto preterit? **S**ed tamen perdurat attentio ad quam pergat abesse ad id quod erit. **N**on igitur longum tempus futurum quod non est. sed longum futurum. longa expectatio futuri est: neque longum preteritum tempus quod non est: sed longum preteritum. longa memoria preteriti est. **D**icturus sum canticum quod novi: antequam incipiam in totum expectatio mea tendit: cum autem cepero quantum ex illo in preteritum. decerpsero tendit in memoria mea.

atq; distendit uita huius actionis mee in memoriã ppter
 quod dixi. et inexpectacionẽ ppter quod dicturus sum:
 presens tamen est adtencio mea. per quã trahicit quod
 erat futurum. ut fiat preteritũ. **Q**uod quantomagis
 agitur et agitur. tanto breuiata expectacione plonga-
 bitur memoria. donec tota expectatio consumat. cum
 tota illa actio finita transierit in memoriã. **E**t quod i
 toto cantico. hoc in singulis eius particulis fit. atq; in
 singulis sillabis eius. hoc in actione longiore. cuius forte
 particula est illud canticũ: hoc in tota uita hominis cuius
 partes sunt omnes actiones hominis: hoc in toto seculo
 filiorum hominum. cuius partes sunt omnes uite hominum.
Sed quoniã melior est misericordia tua super uitas.
 ecce distencio est uita mea: et me suscepit dextera tua.
 in domino meo mediatore filio hominis inter te unũ
 et nos multos. in multis p multa: ut per eum appre-
 hendam in quo et apprehensus sum. et a ueteribus diebus
 colligar sequens unũ. pterita oblitus. non in ea que
 futura & transitura sunt. s; in ea que ante sunt. non
 distentus. sed extensus. non scdm distentionẽ. sed scdm
 intencionẽ sequor ad palmam superne uocationis. ubi
 audiam vocem laudis tue. et contempler delectionẽ tuã
 nec uenientem. nec pretereuntẽ. **N**unc uero anni mei
 in gemitibus: et tu solacium meũ dñe pater meus eternus
 es. **A**t ego in tempora dissilui quorum ordinem nescio: et
 tumultuosis varietatibus dilaniant cogitationes mee
 intima uiscera anime mee. donec in te confluam pur-
 gatus et liquidus igne amoris tui: et stabo atq; solida-
 bor in te in forma mea ueritate tua: nec paciãr questi-
 ones hominum q penali morbo plus sciunt quã capiunt
 et dicunt. **Q**uid faciebat deus antequã faceret celum et
 terram? **A**ut quid ei uenit in mentẽ ut aliquid faceret

tum antea nunquā aliquid fecerit. **D**a illis domine bene cogitare quid dicant. et inuenire. quia non dicunt nunquā. vbi non est tempus. **Q**ui ergo dicitur nunquā fecisse. quid aliud dicitur. nisi tempore nullo fecisse. **V**ideant itaqz nullum tempus esse posse sine creatura tua. et desinant ipsam vanitatem loqui. **E**xtendantur etiam in ea que ante sunt. et intelligant te ante omnia tempora eternū creatorē omnium temporū: neqz vlla tempora tibi esse coeterna. nec vllam creaturam etiam si est aliqua supra tempora. **D**omine deus meus q̄s ille finis est alti secreti tui. et quā longe inde me piecerunt consequencia delictorū meorū. **S**ana oculos meos ut cōgaudeam luci tue. **C**erte si est tam grandi sciencia et p̄scienčia pollens animus. cui cuncta p̄terita et futura ita nota sint. sicut mihi vnū canticū notissimū. nimirū mirabilis est animus iste. atqz ad horrorem stipendus. **Q**uipe quem ita non lateat quicquid pactū et quicquid relictū seculorū ē. quēadmodū me nō latet cātantē illud canticū quid et quantū eius abierit ab exordio. quid et quantū restet ad finem. **S**ed absit ut tu conditor vniuersitatis conditor animarū et corporū. absit ut ita noueris oīa futura et p̄terita. **L**onge tu. et longe mirabilis. longe qz secrecius. **N**eqz enī sicut nota cantantis. notūue canticū audientis. expectatione vocū futurarū et memoria p̄teritarū variatur affectus. sensusqz distendit: ita tibi aliquid accidit incommutabiliter eterno. hoc est vere eterno creatori mencium. **S**icut ergo nosti in p̄ncipio celum et terram. sine varietate noticie tue. ita fecisti in p̄ncipio celum et terram. sine distinctione actionis tue. **Q**ui intelligit confiteatur tibi: et qui non intelligit cōfiteat tibi. **O** quā excelsus es. et huīles corde sūt domus tua: tu enī erigis elisos et nō cadūt: quorū celsitudo tu es

Sancti Augustini Liber duodecimus incipit

Multa satagit cor meum domine in hac uite
mee pulsatum verbis sancte scripture tue. et
ideo plerūq; in sermone copiosa est egestas
humane intelligencie. quia plus loquitur inquisicio
quā inuencio: et longior est peticio. quā impetratio:
et operosior est man⁹ pulsans quā sumens. **T**enemus
pmissū. quis corrumpet illud? **S**i deus p nobis. quis
cōtra nos? **P**etite et accipietis. querite et inuenietis
pulsate et aperietur vobis **O**mnis enī qui petit accipit
et querens inueniet. et pulsanti aperietur. **P**romissa
tua sunt. et quis falli metuat cum pmittit veritas? **C**ō
fiteatur altitudini tue humilitas lingue mee. quoniam
tu fecisti celum et terrā. hoc celum quod video: et terrā
quā calco. **V**nde est hec terra quā porto? et tu fecisti. **S**ed
vbi est celū celi domine. de quo audiui⁹? **I**n voce psalmi
celum celi domino. terram autem dedit filiis hominū?
Vbī est celum quod non cernim⁹. cui terra est hoc omne
quod cernimus? **H**oc enī totū corporeū non ubiq; totū
ita cepit speciem pulchrā in nouissimis. cui⁹ est fundus
terra nostra: sed ad illud celum celi etiā terre nostre celū
terra est: et hoc utrūq; magnū corpus non absurde ita
est: ad illud nescio quale celū quod domino est nō filiis
hominū. **E**t nimirū hec terra erat inuisibilis et incōpo
sita: et nescio que pfunditas abissi super quā nō erat
lux. quia nulla species erat illi. vnde iussisti vt scriberet
quod tenebre erant super abissum. quid aliud quā lucis
absencia? **V**bī enī lux esset. nisi superesset eminendo et
illustrandos? **V**bī ergo lux nondū erat. quid erat adesse
tenebras. nisi abesse lucem? **S**uper itaq; erant tenebre
quia super lux aberat: sicut sonus vbi non est. silentiū
est. **E**t quid est esse ibi silentium. nisi sonū ibi nō esse?

Nonne tu domine docuisti hanc animā que tibi confi-
tetur? **N**onne tu domine docuisti me. quod p̄usquā
istam informē materiā formares. atq; distingueres. n̄
erat aliquid. non color. non figura. non corpus. non
spiritus? **N**on tamen omnino nichil erat quedam in-
formitas sine vlla specie. **Q**uid ergo vocaret. quo etiā
sensu tardioribus ut cūq; insinuaretur. nisi usitato ali-
quo vocabulo? **Q**uid autem in omnib; mundi p̄tib;
reperiri potest p̄p̄inqui? informitati omnimode. quā
terra et abissus? **M**inus enī speciosa sunt p̄ suo gradu
infirmo. quā cetera superiora plucida. et luculenta oīa
Cur ergo non accipiā informitatem materie. quā sine
specie feceras. vnde speciosum mundū faceres. ita cōmo-
de hominib; intimatā. ut appellaret terra inuisibilis
& incomposita. **E**t cum in ea querit cogitacio quid
sensus attingat. et dicit sibi. n̄ est intelligibilis forma
sicut uita. sicut iusticia. quia materies est corporū. neq;
sensibilis. quoniam quid videatur et quid sentiatur in
inuisibili. et incōposita non est? dum sibi hec dicit hu-
mana cogitacio. conetur eam ul' nosse ignorando. ul'
ignorare noscendo. **E**go vero domine si totū confitear
tibi ore meo et calamo meo. quicquid de ista materia
docuisti me. cui? antea nomen audiens. et non intelli-
gens narrantibus mihi eis. qui non intelligerent eam
cum speciebus in numeris. et varijs cogitabā: & ideo
non eam cogitabā. ac fedas et horribiles formas p̄tur-
batis ordinibus voluebat anim? s; formas tamen. et ī
forme appellabam. nō quod careret forma. s; quod talē
haberet. et ut si appareret insolitū et incongruū. auer-
saretur sensus meus. et conturbaretur infirmitas hoīs
Verum autem illud quod cogitabā non p̄uacōne oīs
forme. s; cōparacōe formosior erat īforme: et suadebat

vera ratio. ut omnis forme qualescūq; reliq;as omnino
 detraberem. si vellam prorsus in forme cogitare. et non
 poteram. **C**icū enim non esse censebā quod omniforma
 puaretur. quā cogitabam quiddam in forme. et nichil
 formatū. nec nichil īforme ppe nichil: et cessauit mēs
 mea interrogare hunc spiritū meū plenū imaginibus
 formatōz corpōz. **E**as p arbitrio mutantē atq; vari
 antem. et intendi in ipsa corpora: eozq; mutabilitatē
 alcui inspexi. qua desinunt esse quod fuerant. et inci
 piunt esse quod non erant: eundemq; transitū de forma
 in formā p in forme quiddam fieri suspicatus sum. non
 p omnino nichil. **S**ed nosse cupiebā. non suspicari. **E**t
 si totū tibi confiteatur vox et stilus meus quicquid de
 ista questione enodasti mihi. quis legentium capere du
 rabit? **N**ec ideo tamen cessabit cor meū dare tibi ho
 norem et canticū laudis. de his que dictare non sufficit
Mutabilitas enī rerum mutabilium capax ipsa est for
 marū omnium in quas mutantur res mutabiles. **E**t
 hec quid est? **N**unquid animus? **N**unquid corpus?
Nunquid species animi ul' corporis? **S**i dici possit
 nichil aliquid. et est. non est. hoc eam dicerem. **E**t tan
 iam ut cūq; erat. ut species caperet istas uisibiles et cō
 positas. **S**ed unde ut cūq; erat. nisi esset abs te a quo
 sunt omnia. inquantū cūq; sunt? **S**ed tanto a te longius
 quanto dissimilius. **N**eq; enī locus. **I**taq; tu domine
 qui non es alibi aliud. et alias aliter. **S**ed id ipsum. et id
 ipsum. et idipsū. sanctus scs scs. dominus deus omnipo
 tens. in pncipio quod est de te. in sapiencia tua que na
 ta est de substantia tua. fecisti aliquid et de nichilo. **F**e
 cisti enī celum et terram nō de te. nam esset equale vni
 genito tuo. ac p hoc et tibi. et nullo modo iustum esset
 ut equale tibi esset. quod de te non esset: et aliud p reter

te non erat. unde faceres ea. de⁹ vna trinitas. et trina
vnitas. **E**t ideo de nichilo fecisti celum et terrā magnū
quiddam et paruum quiddam. quoniā omnipotens &
bonus es ad faciēda omnia bona. magnū celū et puā
terram. **T**u eras: et aliud nichilum. **I**nde fecisti celū
et terram. duo quedā: vnū ppe te: alterū ppe nichil.
Vnū quo superior tu esses: alterū quo inferius nichil
esset. **S**ed illud celum celi tibi domine: terram autē quā
dedisti filiis hominū cernandā atq; tangendā. non erat
talis qualem nūc cernim⁹ et tangim⁹. **V**isibilis enim
erat et incōposita: et abissus erat. super quā non erat
lux. s; tenebre erant super abissum. idest magis quā in
abisso. **I**sta quippe abissus aquarū iam visibilium etiā
et in pfundis suis habet speciei sue lucem. ut cūq; sensi-
bilem piscibus et reptantibus ī suo fundo animantibus
Illud autem totū ppe nichil erat. quoniā adhuc oīno
informe erat: iam tamen erat quod formari poterat.
Tu enī domine fecisti mundū de materia īformi. quā
fecisti de nulla re. pene nullā rem unde faceres magna
que miramur filij hominū. **V**alde enī mirabile hoc ce-
lum corporeū. quod firmamentū inter aquā et aquā.
scđo die post cōdicionū lucis dixisti fiat. et sic est factū
quod firmamentū vocasti celum. **S**ed celum terre hui⁹ et
maris. que fecisti tercio die dando speciem visibilem in
formi materie. quā fecisti ante omnē diem. **T**am enim
feceras et celum ante omnem diem. sed celum celi hui⁹:
quia in pncipio feceras celum et terram. **T**erra autem
ipsa quā feceras īformis materies erat. quia inuisibi-
lis erat et incōposita: et tenebre super abissum. **D**e
qua terra inuisibili et incōposita. de qua īformitate
de quo pene nichilo faceres hec omnia. de quib; iste mu-
tabilis mundus constat. et non constat: in quo ipsa

mutabilitas apparet: in q̄ sentiri et dinumerari possūt
tempora. quia rerū mutacionibz fiunt tempora dñi va-
riantur et vertuntur species. quarū materies predicta
est terra inuisibilis. ideoqz spūs dei doctor famuli tui.
cum te cōmemorat fecisse in p̄ncipio celū et terrā. tacet
de temporibus: silet de diebus. **N**imirū enī celum celi
quod in p̄ncipio fecisti creatura est aliqua intellectual'
quanquā nequaquā tibi trinitati coeterna. particeps
tamen eternitatis tue. valde mutabilitatē suam p̄ dulce
dine felicissime contemplationis tue cohibet. & sine
vlllo lapsu ex quo facta est inherendo tibi. excedit omnē
volubilem vicissitudinē temporū. **I**sta vero informitas
terre inuisibilis et incōposite. nec ipsa in diebus nume-
rata est. **V**bi enī nulla species. nullus ordo. nec venit
quicquā nec preterit. **E**t ubi hoc nō fit. non sunt utiqz
dies. nec vicissitudo spaciōrū temporalium. **O**ueritas
lumen cordis mei. non tenebre mee loquantur mibi.
Defluxi ad ista et obscuratus sum: s; hinc etiā hinc ad
amavi te. **E**rravi et recordatus sum tui: audiui vocem
tuam post me ut redirem: et vix audiui ppter tumultū
in pacator. **E**t nunc ecce redeo estuans. et anhelans ad
fontem tuum. **N**emo me phibeat: hinc bibam et hinc
vivā. **N**on ego vita mea sum. **M**ale vixi ex me: mors
mibi fit. **I**n te reuiuisco: tu me alloquere: tu mibi ser-
mocinare. **C**redidi libris tuis: et verba eoz archana val-
de di xisti mibi domine voce forti in aurem interiorem
q̄a' ai eternus es. solus habens immortalitē. quoniā
ex nulla specie motu ue mutaris: nec temporibz variatē
voluntas tua: quia non est immortalis voluntas. que
alia et alia est. **H**oc in conspectu tuo claret mibi. et ma-
gis magisqz clarescat oro te: atqz in ea manifestatione
p̄sistam sobrius sub alis tuis. **I**tem dixisti mibi domine

voce forti in aurem interiore. quod omnes naturas atq;
substantias que non sunt quod tu es et tamen sunt. tu
fecisti: et hoc solum a te non est quod non est: motusq;
voluntatis a te qui es ad id quod min⁹ est: quia talis
motus delictū atq; peccatū est. **E**t quod nullius peccatū
aut tibi nocet. aut pturbat ordinem imperij tui. ul' in
p^{mo}. ul' in imo: hoc in conspectu tuo claret mihi. **E**t
magis magisq; clarescat oro te: atq; in ea manifestaci
one p^{sistā} sobrius sub alis tuis. **I**tem dixisti mihi dñe
voce forti in aurē interiore. quod nec illa creatura tibi
coeterna est cui⁹ voluntas tu solus es: teq; p^{seuerantis}
sima castitate hauriens mutabilitatē suam nusquā et
nunquā exierit. et te sibi semp p^{sente} atq; toto affectu
se tenet. nō habens futurū quod expectet. nec in p^{teritū}
trahiciens quod meminerit. nulla uice variatur: nec in
tempora ullo distendiē. **O** beata si qua ista est inheren
do beatitudini tue: beata sempiterno in habitatore te.
atq; illustratore suo. **N**ec inuenio quid libencius appel
landū existimem celum celi dñi. quā domū tuam con
templantē delectationē tuam sine vlla defectu egrediēdū
in aliud: mentem purā concordissime vnā. stabilimēto
pacis sanctorū spirituum. ciuium ciuitatis tue in celesti
bus super ista celestia. vnde intelligat anima cui⁹ pere
grinatio longinqua facta est si iam sitit tibi: si iā facte
sunt ei lacrime sue panis. dum dicitur ei p ^{singl'os dies}
vbi est deus tuus: si iam petit a te vnā et hāc requirit
ut inhabitet in domo tua per omnes dies uite sue. **E**t
que uita eius nisi tu ē et q ^{dies tui}. nisi eternitas tua ē.
Sicut anni tui qui non deficiunt. quia idem ipse es.
Hinc ergo intelligat anima que potest. quā longe sup
omnia tempora sis eternus. quando tua dom⁹ que pere
grinata non est. quāuis non sit tibi coeterna. tamen

indefinenter et indeficienter tibi coherendo. nullam patitur uicissitudinē temporū. **H**oc in conspectu tuo claret mihi. & magis magisque clarescat oro te : atque in hac manifestatione persistā sobrius sub alis tuis. **E**cce nescio quid informe in istis mocionibus rerū extremarū atque infirmarū. **E**t quis dicet mihi. nisi quisquis per inania cordis sui cum suis fantasmatibus vagatur et voluit ē. **Q**uis nisi talis dicet mihi. quod de minuta atque consumpta omni specie. si sola remaneat informitas per quam de specie in speciem res mutabatur & vertebatur. possit exhibere uices temporū. **O**mnino enī nō potest: quia sine varietate mocionū nō sūt tempora: et nlla varietas. ubi nulla species. **Q**uib⁹ consideratis. quāntū donas deus meus. quantum me ad pulsandū excitas. quantūque pulsanti aperis. duo reperio que fecisti carencia temporibus cum tibi neutrum coeternū sit. **U**nū quod ita formatū est. ut sine ullo defectu contemplationis. sine ullo interuallo mutationis. quāuis mutabile tam non mutatum tua eternitate atque incommutabilitate perfruatur. alterū quod iam informe erat. ut ex qua forma. in quā formā. ul' mocionis ul' stationis mutaretur. cui temporī subderetur non haberet. **S**ed hoc ut informe esset non reliquisti: quoniā fecisti ante omnem diem in principio celum & terram. hec duo que dicebam. **T**erra autem inuisibilis erat et incomposita. et tenebre super abyssum. **Q**uib⁹ verbis insinuat informitas. ut gradatim excipiantur. qui omnimodā speciei puationē nec tamen ad nichil puencionē cogitare non possunt. unde fieret alterū celum et terra uisibilis atque composita. et aqua speciosa: et quicquid deinceps in constitucōe hui⁹ mundi. non sine diebus factū cōmemorat: quia talia sunt ut in eis agantur uicissitudines temporū. propter

ordinatas cōmutationes motionū atq; formarū. **H**oc
interim scēcio dñe. cum audis loquentem scripturā tuā
in p̄ncipio fecit deus celum et terram. terra autem erat
inuisibilis et incomposita. et tenebre erant super abissū
neq; cōmemorantē quo tu die feceris hec. **S**ic interim
scēcio p̄pter illud celum celi. celum intellectuale. **V**bi
est intellectus nosse simul. n̄ ex parte. nō in enigmate
non p̄ speculum. s; ex toto in manifestacione. facie ad fa-
ciem. non modo hoc. non modo illud. s; quod dictū est
nosse simul sine vlla uicissitudine tempoz. et p̄pter in-
uisibilem atq; incōpositā terram sine vlla uicissitudie
tempoz. que solet habere modo hoc. et modo illud: q̄a
ubi nulla species. nusquā est hoc aut illud. **P**ropter
duo hec p̄nitus formatū. et penitus in forme illud celū
s; celum celi. hoc vero terram. s; terram inuisibilem &
incompositā. **P**ropter duo hec interim scēcio sine cō-
memoratione dierum dicere scripturā tuam. in p̄ncipio
fecit deus celum et terram. **S**tatim quippe subiecit. quā
terram dixerit: et quod secundo die cōmemoratur factū
firmamentū et vocatū celum. insinuat de quo celo p̄us
sine diebus sermo locut⁹ sit. **M**ira p̄funditas eloquiorū
tuorū: quorū ecce ante nos superficies blandiens paruul⁹
Sed mira p̄fūditas deus me⁹. mira p̄funditas **H**orror
est intendere in eam: horror honoris. et tremor amoris
Odi hostes eius vehementer. **O** si occidas eos de gladio
bis acuto: et non sint hostes eius. **S**ic enī amo eos occi-
di sibi. ut uiuant tibi. **E**cce autem alij nō rep̄henses
s; laudatores libri geneseos. **N**on inquirunt hoc voluit
in his verbis intelligi spūs dei. qui p̄ moysen famulum
eius ista conscripsit: non hoc voluit intelligi quod tu
dicis. s; aliud quod nos dicimus: quibus ego te arbitro
deus omnīū nostrū. ita respondeo. **N**um dicetis falsa

esse. que mihi veritas voce forti in aurem interiore dicit
 de vera eternitate creatoris. quod nequaquam eius substantia
 per tempora varietur. nec eius voluntas extra eius sub-
 stantiam sit. unde non eum modo velle hoc. modo velle
 illud. sed semel et simul et semper velle omnia que vult.
 non iterum et iterum. neque nunc ista. neque nunc illa. nec
 velle postea quod nolebat. aut nolle quod volebat prius
 quia talis voluntas mutabilis est. Et omne mutabile
 non est eternum. Deus autem noster eternus est. Item
 quod mihi dicit in aurem interiore expectatio rerum ven-
 turarum. fit contuitus cum venerint: idemque contuitus
 fit memoria cum preterierint. Omnis porro intentio que
 ita variatur mutabilis est: Et omne mutabile eternum
 non est. Deus autem noster eternus est. Hec colligo
 atque coniungo: et inuenio deum meum deum eternum. non
 aliqua noua voluntate condidisse creaturam: nec scien-
 tiam eius transitorium aliquid pati. Quid ergo dicetis
 contradictores? An falsa sunt ista? Non inquit
 Quid illud? Num falsum est illud omnem naturam
 formatam. materiamue formabilem non esse. nisi ab illo
 qui summe bonus est. quia summe est? Neque hoc negamus
 inquit. Quid igitur? An illud negatis. sublimem
 quandam esse creaturam. tam casto amore adherentem deo
 vero. Et vere eterno. ut quamuis eius coeterna non sit. in
 nullam tamen temporum varietatem et vicissitudinem ab illo
 se resoluat. et defluat. sed in eius solius veracissima con-
 templatione requiescat? Quoniam tu deus diligenti te
 quantum precipis. ostendis ei te et sufficis ei: et ideo non
 declinat a te. nec ad se. Hec est domus dei non terrena.
 neque vlla celesti mole corporea. sed spiritalis et particeps
 eternitatis tue: quia sine labe in eternum. Statuisti enim
 eam in seculum et in seculum seculi. preceptum posuisti Et

non preteribit. **N**ec tamen tibi deo coeterna: quoniam
non sine initio **F**acta est enim. **N**am et si non inuenie
mus tempus ante illam. prior quippe omnium creata
est sapientia. nec utique illa sapientia tibi deus noster patri
suo plane coeterna et equalis. et per quam creata sunt omnia
et in quo principio fecisti celum et terram: sed perfectio sapi
entia que creata est intellectualis natura scilicet que con
templatione luminis lumen est. **D**icitur enim et ipsa
quavis creata sapientia. **S**ed quantum interest inter lu
men quod illuminat. & quod illuminatur. tantum inter
sapientiam que creat. et ipsam que creata est: sicut inter
iusticiam iustificantem. et iusticiam que iustificatione facta
est. **N**am et nos dicti sumus iusticia tua. **E**t enim quidam
servus tuus. quia nos sumus iusticia dei. **I**n ipso ergo
quia prior omnium creata est quedam sapientia que creata
est. mens rationalis et intellectualis caste civitatis tue
matris nostre. que sursum est et libera est. et eterna in ce
lis. **Q**uibus celis nisi qui te laudant celi celorum: et quia
hoc est celum celi domino. **E**t si non invenimus tempus ante
illam. quia et creaturam temporis antecedit que prior om
nium creata est. ante illam tamen est ipsius creatoris eter
nitas. a quo facta sumpsit exordium. quavis non tem
poris quia nondum erat tempus. ipsius tamen conditionis
sue. **V**nde ita est abs te domine. ut aliud sit plane quam tu
et non id ipsum: quoniam et si non solum ante illum. sed
nec in illa invenimus tempus quia est idonea faciem tuam
semper videre. nec usquam deflectitur ab ea: quo fit ut
nulla mutatione varietur. **I**nest ei tamen ipsa muta
bilitas unde tenebresceret et frigeret. nisi amore gran
di tibi coherens tanquam semper meridies luceret. &
ferueret ex te. **O** domus luminosa et speciosa dilexi de
corem tuum. et locum habitationis glorie domini mei

125
fabricatoris et possessoris tui. **T**ibi suspiret pegrinatio
mea: et dico ei qui fecit te ut possideat et me in te: quia
fecit et me **E**rravi sicut ovis pedita: sed in humeris pasto
ris mei structoris tui spero me reportari tibi. **Q**uid di
citis mihi quos alloquebar contradictores qui tamen
et moysen primum famulum dei et libros eius oracula sancti
spiritus creditis? **E**stne ista domus dei non quidem deo co
eterna. sed tamen secundum modum suum eterna in celis ubi
vices temporum frustra queritis. quia non invenientis?
Supergreditur enim omnem distentionem et omne spatium
etatis volubile. cui semper inherere deo bonum est. **E**st
inquiunt. **Q**uid igitur ex his que clamavit cor meum
ad deum meum. ut audiret interius vocem laudis eius?
Quid tandem falsum esse contenditis? **A**n quia erat
in formis materies? ubi propter nullam formam nullus
ordo erat? **U**bi autem nullus ordo erat. nulla esse ne
cessitudo temporum poterat: et tamen hoc pene nichil in
quantum non omnino nichil erat. ab illo utique erat a quo
est quicquid: quod ut cumque aliquid est. **H**oc quoque aiunt
non negamus. **C**um his enim volo coram te aliquid collo
qui deus meus. qui hec omnia que intus in mente mea
non tacet veritas tua vera esse concedunt. **N**am qui hec
negant latent quantum volunt et obstrepent sibi: persua
dere conabor ut quiescant et viam prebeant ad se verbo
tuo. **Q**uod si noluerint et repulerint me obsecro deus
meus ne tu sileas a me. tu loquere in corde meo veraciter
Solus enim sic loqueris: et dimittam eos foris sufflantes in
pulverem. et excitantes terram in oculos suos. et intrem
in cubile meum. **E**t cantem tibi amatoria. gemens in
enarrabiles genitus in pegrinatione mea. et recordans
iberusalem extento in eam sursum corde. iberusalem patriam
meam. iberusalem matrem meam. teque super eam regna

torem: illustratorē: patrem: tutorem: maritū: castas
et fortes delicias et solidū gaudium. et omnia bona in
effabilia simul omnia: quia vnū summū et verū bonū
Et non auertar donec in eius pacem matris carissime
vbi sunt p̄miciē spūs mei. vnde ista mihi certa sunt.
colligas totū quod sum: a dispersiōe et deformitate hac
et conformes atq; confirmes in eternū deus meus mise
ricordia mea **C**um his autem qui cuncta illa que vera
sunt falsa esse non dicunt honorantes et in culmine se:
quende auctoritatis nobiscū constituentes illam p̄ sēm
moisen. editam sanctā scripturā tuam. et tamē nobis
aliquid contradicunt. ita loquar. **T**u esto deus noster
arbiter inter confessiones meas et contradictiones eorū
Dicunt enim **Q**uāuis vera sint hec non ea tamē duo
moises intuebatur cū reuelante spū diceret in p̄ncipio
fecit deus celum & terram. **N**on celi nomine spiritalē
ul' intellectualem illam creaturā semper faciem dei con
templantē significauit: nec terre nomine informē ma
teriam. **Q**uid igitur & quod nos dicim⁹ inquit hoc
ille vir sensit: hoc verbis istis elocutus est. **Q**uid illud
est & nomine aiunt celi et terre. totum istum visibilem
mundū p̄us vnīuersaliter et breniter significare voluit
ut postea digereret dierū enumeratione quasi articula
tim vnīuersa que sancto spīritui placuit sic enunciare.
Tales quippe homines erant rudis ille atq; carnalis
populus cui loquebatur. ut eis opera dei non nisi sola
visibilia cōmendāda indicaret **T**erram vero inuisibilē
et in compositā tenebrosamq; abissum. vnde consequen
ter ostenditur p̄ illos dies facta atq; disposita esse cūcta
ista visibilia que nota sunt omnib⁹. non incongruentē
informē istam materiem intelligendā esse consenciant
Quid si dicat alius eandem informitatē confusionēq;

materie celi et terre nomine p̄us insinuatā. quod ex ea
 mundus iste uisibilis cum omnibus naturis que in eo
 manifestissime apparent. qui celi & terre nomine sepe
 appellari solet conditus atq; p̄fectus est. **Q**uid si di-
 cat et aliis celum et terram quidem inuisibilem uisibilemque
 naturā non indecenter appellatā. ac p̄ hoc vnīuersam
 creaturā quam fecit insapientia idest in p̄ncipio deus
 huiusmodi duobus uocabulis esse comprehensā. **V**erū
 tamen q̄a non de ipsa substantia dei s; ex nichilo cuncta
 facta sunt quia non sunt id ipsum quod deus. & inest
 quedā mutabilitas omnibus siue maneant sicut et̄na
 dom̄ dei. siue mutantur sicut anima hominis et corp̄
 cōmunē omnium rerū inuisibilium uisibiliumque mate-
 riam. adhuc informē s; certe formabile unde fieret celū
 et terra idest inuisibilis atq; uisibilis iā utraq; forma:
 ta creatura his nominib; enunciata quibus appellaret̄
 terra inuisibilis & incōposita et tenebre super abissum
 ea distinctione ut terra inuisibilis et incōposita intelli-
 gat̄ materies corporalis ante qualitātē forme. tenebre
 autem super abissū spiritalis materies ante cohibitiōē
 quasi fluentis imoderationis et ante illuminationē sa-
 pientie. est adhuc quod dicat si quis aliis uelit non sci-
 licet iam p̄fectas atq; formatas inuisibiles uisibilesque
 naturas celi et terre nomine significari cum legitur in
 p̄ncipio fecit deus celum & terram. s; ipsam adhuc in-
 formem inchoationē rerū formabilem creabilemque ma-
 teriam his nominibus appellatā. quod in ea iam essent
 ista confusa nondū qualitati- bus formisq; distincta que
 nunc digesta suis ordinib; vocantur celum et terra. illa
 spiritalis. hec corporalis creatura. **Q**uibus omnibus
 auditis et consideratis nolo uerbis cōtendere **A**d nichil
 enim uide est nisi ad subuersionē audientium. **A**d edi-

ficationē autem bona est lex. si quis ea legitime utat:
quā finis ei? caritas de corde puro et consciencia bona
et fide non ficta. **E**t nouit magister noster in quibus
duobus p̄ceptis totam legem p̄phetasq; suspendit: que
mihi ardentē confitenti deus meus lūmē oculorū meorū
in occulto. quid mihi obest cum diuersa in his verbis in
telligi possint. que tamen vera sint. quid inquā mihi
obest. si aliud ego sensero quā sensit alius eum sensisse
qui scripsit? **O**mnēs quidem qui legim? nitimur hoc
indagare aut cōprehendere quod voluit ille quē legim?
Et cum eū veridicū credimus. nichil quod falsū esse ul'
nouim? vl' putamus. audem? eum existimare dixisse.
Dum ergo quisq; conatur id sentire in scripturis sc̄is
quod ī eis sensit ille qui scripsit. quid mali est si hoc sen
ciat quod tu lux omnium veridicarū mentiū ostendis
verum esse. eciam si hoc non sensit ille quem legit. cum
et ille verum nec tamen hoc senserit? **V**erum est enim
dñe fecisse te celum et terram. et verū est esse p̄ncipiū
sapientiā tuam in qua fecisti omnia. **I**tem verū est qđ
mundus iste visibilis habet magnas partes suas celum
et terram breuī complexione factarū omnium condita
rūq; naturarū. **E**t verum est quod omne mutabile in
sinuat noticie nostre quandā informitatē qua formam
capit ul' qua mutatur et vertitur. **V**erū est nulla tem
pora perpeti. quod ita coheret forme incōmutabili. ut
quāuis sit mutabile nō mutetur. **V**erum est informi
tatem que p̄pe nichil est. vices temporū habere nō posse
Verum est. quod vnde fit aliquid potest quodā genere
locutionis habere iam nomē eius rei que inde fit. vnde
potuit vocari celum et terra quelibet informitas. vnde
factum est celum et terra. **V**erum est omnium formatō
nichil esse informi uicinius. quā terrā et abissū. **V**erū

est quod nō solum creatū atq; formatū. s; etiā quicq; creabile atq; formabile est tu fecisti. ex quo sunt omnia
Verum est. omne quod ex informi formatur prius esse informe: deinde formatū. **E**x his omnib; veris de qbus nō dubitant. quoz interiori oculo talia videre donasti & qui moisen famulum tuum in spū veritatis locutū esse immobiliter credunt. ex his ergo omnib; aliud sibi tollit. qui dicit in p̄ncipio fecit deus celū et terrā. idest in verbo suo sibi coeterno fecit deus intelligibilem atq; sensibilem ul' spiritalē corporalemq; creaturā: aliud qui dicit in p̄ncipio fecit deus celum et terram. idest in verbo suo sibi coeterno fecit deus vniuersā istā molem corporei mundi hui⁹ cum omnib; quas continet manifestis notisq; naturis: aliud qui dicit in p̄ncipio fecit deus celum et terram. idest in verbo suo sibi coeterno fecit deus informem materiā creature corporalis et spiritalis: aliud qui dicit in p̄ncipio fecit deus celum et terrā. idest in verbo suo sibi coeterno fecit deus informem materiā creature corporalis. vbi confusū adhuc erat celū et terra que nunc iam distincta atq; formata in istius mundi mole sentim⁹: aliud qui dicit in p̄ncipio fecit deus celū & terram. idest in ipso exordio faciendū atq; operandū fecit deus informē materiā confuse habentem celum et terram. vnde formata nunc eminent & apparent cum omnib; qui in eis sunt **I**tem quod adinet ad intellectū verborū sequenciū ex illis omnibus veris. aliud sibi tollit qui dicit. terra autem erat inuisibilis et incōposita. et tenebre erant super abissū. idest incorporale illud quod fecit deus. adhuc materies erat corporearū rerum iformis sine ordme. sine luce: aliud qui dicit. terra autē erat inuisibilis et incompōsita. et tenebre erant super abissū idest hoc totū quod celum et terra appellatū est.

adhuc informis et tenebrosa materies erat. vnde fieret
celum corporeū et terra corporea cum omnibus que in
eis sunt corporeis sensibus nota : aliud qui dicit terra
autem erat inuisibilis et incompressa. et tenebre erant
super abissum. idest hoc totum quod celum et terra appel
latum est. adhuc informis et tenebrosa materies erat.
vnde fieret celum intelligibile quod alibi dicitur celum
celi. et terra scilicet oīs natura corporea. sub quo noīe
intelligatur etiam hoc celū corporeū. idest vnde fieret
omnis inuisibilis visibilisq; creatura : aliud qui dicit.
terra autē erat inuisibilis et incompressa. et tenebre erāt
super abissum. nō illā informitatē nomine celi et terre
scriptura appellauit. sed iam erat inquit ipsa informi
tas quā terram inuisibilem et incompressā tenebrosāq;
abissum nominauit. de qua celum et terram deū fecisse
p̄dixerat. spiritale scilicet corporalemq; creaturā : aliud
qui dicit. terra autem erat inuisibilis et incompressa &
tenebre erant super abissum. idest informitas quedā iā
materies erat. vnde celū & terram deū fecisse scriptura
p̄dixit. totam scilicet corporeā mundi molem. in duas
maximas partes. superiorē atq; inferiorē distributā.
cum omnib; que in eis sunt usitatis notisq; creaturis.
Cum enī duabus istis extremis sententijs resistere quis
quā ita temptauerit si non vult hanc informitatē ma
terie celi et terre noīe appellatam videri. erat ergo aliqd
quod non fecerat deus. vnde celum & terram faceret.
neq; enī scriptura narrauit quod istam materiem deus
fecerit. nisi ut intelligam⁹ eam celi et terre. aut solius
terre vocabulo significatā. cum diceretur in p̄ncipio fe
cit deus celum et terram. et id quod sequitur. terra autē
erat inuisibilis et incompressa quāuis informē materiā
sic placuerit appellare. non tamen intelligam⁹ nisi eā

quā fecit deus. in eo quod scriptū est. fecit deus celū & terram. respondebunt assertores duarū istay sentenciay quas extremas posuim⁹. aut illi⁹. aut illius. cum hec audierint et dicent. Informem quidem istā materiem non negam⁹ a deo factam. a quo sunt oīa bona valde: quia sicut dicim⁹ amplius bonū esse quod creatum atq; formatū est. ita fatemur min⁹ bonū esse quod factū est creabile atq; formabile. s; tamen bonū. **N**on autem cōmemorasse scripturā quod hanc informitatē fecerit de⁹. sicut alia multa non cōmemorauit. sicut cherubin & seraphim. et que apl's distincte ait. sedes. dominationes pncipatus. potestates. que tamen oīa deū fecisse manifestum est. **A**ut si eo quod dictū est fecit celum et terrā cōprehensa sunt oīa. quid de aquis dicimus super quas ferebatur spūs dei & **S**i enī terra nominata simul intelliguntur. quomodo iam terre noīe materies iformis accipitur. quando tam speciosas aquas videm⁹ & **A**ut si ita accipitur. cur ex eadem informitate scriptum est factū firmamentū. et vocatū celū neq; scriptū est factas esse aquas & **N**on enī adhuc informes sunt. et inuise. quas ita decora specie fluere cernim⁹. **A**ut si tunc acceperunt istam speciem cū dixit deus. congregetur aqua que est sub firmamento. vt congregatio sit ipsa formatio. quid respondebitur de aquis que super firmamentū sunt & quia neq; informes tam honorabilē sedē accipere meruissent: nec scriptū est qua voce formate sint **V**nde si aliquid genesis tacuit deū fecisse. quod tamen deum fecisse nec sana fides. nec cert⁹ ambigit intellectus. nec ideo vlla sobria doctrina dicere audebit. istas aquas coeternas deo. quia in libro geneleos cōmemorates quidē audimus. vbi autem facte sint non inuenim⁹. cur non informem quoq; illam materiē quā scriptura hec terrā

inuisibilem et incompositā tenebrosamq; abissū appel-
lat. docente veritate. intelligam⁹ ex deo factam esse de
nichilo. ideoq; illi non esse coeternā. quāuis vbi facta
sit omiserit enunciare ista narratio. **H**is ego auditis
atq; p̄spectis p̄ captu infirmitatis mee. quā tibi confi-
teor scienti deo meo. duo video dissensionū genera ob-
oriri posse. cum aliquid annuncijs veracibus p̄ signa enū-
ciatur: vnū si de veritate rerum. alterum si de ipsi⁹ qui
enunciat voluntate dissensio est. **A**liter enī querim⁹ de
creature condicione quid verū sit: aliter autem quid in
his verbis moyses egregius domesticus fidei tue intelli-
gere lectore auditoremq; voluerit. **I**n illo p̄mo genere
discedant a me omnes qui ea que falsa sunt se scire arbi-
trantur: in hoc item altero discedant a me omnes qui
ea que falsa sunt moysen dixisse arbitrant. **C**oniungar
autem illis dñe in te. et delecter cum eis in te. q̄ veritate
tua pascuntur in latitudine caritatis. et accedam⁹ siml̄
ad verba libri tui. et queram⁹ in eis voluntatem tuā.
p̄ voluntatē famuli tui. cui⁹ calamo dispensasti ea. **S**z
quis nostrū sic inueniet eam inter tam multa verba. q̄
in illis verbis aliter atq; aliter intellectis occurrūt que-
rentibus ut tam fidenter dicat hoc sensisse moysen. atq;
hoc in illa narratione voluisse intelligi. quā fidēter di-
cit hoc verum esse. siue ille hoc senserit. siue aliud. **E**cce
enī deus meus ego seruus tuus qui voui tibi sacrificiū
confessionis in his litteris. **E**t oro ut ex misericordia
tua reddam tibi vota mea. ecce ego quā fidenter dico ī
tuo verbo incōmutabili omnia te fecisse. inuisibilia et
visibilia. nunquid tam fidenter dico. non aliud quam
hoc adtendisse moysen. cum scriberet ī p̄ncipio deus fecit
celum et terram. q̄a non sicut in tua veritate hoc certū
video: ita in eius mente video id eum cogitasse cum hec

scriberet. **P**otuit enim cogitare in ipso faciendi exordio cum diceret in principio: potuit et celum et terram hoc loco. nullam iam formatam perfectamque naturam. siue spiritalem siue corporalem. sed utramque inchoatam. & adhuc in formam velle intelligi. **V**ideo quippe vere potuisse dici quicquid horum diceretur: sed quid horum in his verbis ille cogitauerit non ita video: quamuis siue aliquid horum siue quod aliud quod a me commemoratum non est. tantus uir ille mente conspexerit. cum hec verba promitteret. verum cum vidisset apteque id enunciauisse non dubitem. **N**emo iam mihi molestus sit dicendo mihi. non hoc sensit moyses quod tu dicis: sed hoc sensit quod ego dico. **S**i enim mihi diceret unde scis hoc sensisse moysen quod de his verbis eius loqueris. equo animo ferre deberem: et responderem fortasse ea que superius respondi. vel aliquanto uberius si esset durior. **C**um vero dicit non hoc ille sensit quod tu dicis sed quod ego dico. neque tamen negat quod uterque nostrum dicit utrumque verum esse. **O** uita pauperum deus meus. in cuius sinu non est contradictio. plene mihi mitigationes in cor. ut patienter tales feram. qui non mihi hoc dicunt quia diuini sunt. et in corde famuli tui videntur quod dicunt: sed quia superbi sunt. nec nouerunt moysi sententiam. sed amant suam: non quia vera est. sed quia sua est. **A**liquin et aliam veram pariter amarunt sicut et ego amo quod dicunt quando verum dicunt. non quia ipsorum est sed quia verum est: et ideo iam nec ipsorum est. quia verum est. **S**i autem ideo ament illud quia uerum est. iam et ipsorum est. et meum est: quoniam in commune omnium est veritatis amatorum. **I**llud autem quod contendunt non hoc sensisse moysen quod ego dico. sed quod ipsi dicunt nolo. non amo: quia et si ita est. tamen ista temeritas non sciencie sed audacie est: nec uisus. sed raptus eam peperit.

Ideoq; domine tremenda sunt iudicia tua. quoniam
veritas tua nec mea est nec illius. aut illius: s; omniū
nostrū quos ad ei? cōmunio nē publice vocas. terribilē
āmonens nos. ut eam nolim? habere p̄uatam. ne p̄ue
mur ea. **N**am quisq; id quod tu omnib; ad fruendū p
ponis sibi p̄prie vendicat. et suum vult ēē quod omniū
est cōmune a cōmuni p̄pellitur ad sua: hoc est a ueritate
ad mendaciū. **Q**ui enī loquitur mendaciū. de suo
loquitur. **A**dtende iudex optime deus. ipsa veritas ad
tende. quid dicam contradictorī huic: adtende: coram te
enī dico. et coram fratrib; meis. qui legitime utuntur
lege usq; ad finem caritatis: adtende et uide quid ei dicā
si placet tibi. **H**anc enī vocem. huic refero fraternā &
pacificam. **S**i ambo videm? verum esse quod tu dicis.
et ambo videm? uerum esse quod dico. ubi queso id uide
mus? **N**ec ego utiq; in te. nec tu in me: s; ambo in ip̄a
que supra mentes nostras est. incōmutabili ueritate.
Cum ergo de ipsa dñi dei nostri luce non contendam?
cur de p̄ximī cogitacōne contendim? quā sic uidere nō
possumus ut uidetur incōmutabilis ueritas: quando
si ipse moises apparuisset nobis. atq; dixisset hoc cogi
taui. nec sic eam uiderem? s; crederemus. **N**on itaq;
supra quā scriptū est. vnus pro altero infletur aduersus
alterū **D**iligam? dominū deū nostrū ex toto corde et ex
tota anima. ex tota mente nostra. et p̄ximū nostrum
sicut nosmetipsos. **P**ropter que duo p̄cepta caritatis
sensisse moisen quicquid in illis litteris sensit. nisi credi
derimus mendacem facim? dominū. cum de animo con
serui aliter quā ille docuit opinamur. **J**am uide quā
stultū sit in tanta copīa uerissimarū sentenciāz que de
illis uerbis erui possunt. temere affirmare quā earum
moises potissimū senserit: et p̄uiciofis contencionibus

ipsam offendere caritatē ppter quā dixit oīa • cui⁹ dicta
conamur exponere. **E**t tamen ego deus meus celsitudo
humilitatis mee • et requies laboris mei • qui audis cō-
fessiōes meas • et dimittis peccata mea • quoniā tū mihi
precipis ut diligam p̄ximū meum sicut me ipsū • non
possum min⁹ credere de moise fidelissimo famulo tuo •
quia mihi optarem ac desiderarem abs te dari numeris
si tempore illo natus essem quo ille: eoq; loco me consti-
tuisses • ut p̄seruitutem cordis ac lingue mee littere ille
dispensarentur • que tanto post essent omnib; gentibus
p̄ future • et p̄ vniuersū orbem tāto auctoritatis culmīe
omnium falsarū superbarūq; doctrinarū vba superature
Vellem quippe si tunc ego essem moises ex eadem nāq;
massa omnes venimus • et quid est hō nisi q̄a memor es
eius • uellē ergo si tunc ego essem quod ille • et mihi abs
te geneseos liber scribendus adiungeretur • tantā mihi
eloquēdi facultatē dari • et eum texendī sermonis modū
ut neq; illi qui nondū queunt itelligere quemadmodū
creat de⁹ • tanquā excedencia uires suas dicta recularēt
et illi qui hoc iam possunt inquālibet veram sententiā
cogitando venissent • eam non pretermittam in paucis
verbis tui famuli reperirent: et si alius aliam uidisset
in luce veritatis • nec ipsa ī eisdem uerbis intelligenda
deesset. **S**icut enī fons in paruo loco uberior est pluri-
busq; riuīs in ampliora spacia fluxum ministrat • quā
quolibet eorū riuorū qui p̄ multa locorū ab eodem fonte de-
ducitur: ita narratio dispēsatoris tui • sermocinaturis
pluribus p̄ futura • paruo sermonis modulo scatet flu-
enta liquide veritatis • vnde sibi quisq; verum qđ de his
rebus potest • hic illud • ille illud • p̄ longiores loquelarū
an fractus trahat. **A**lii enim cum hec verba legunt ul'
audiunt cogitant deū quasi hominē aut quasi aliquā

molem inmensam preditam potestate. nouo quodam
et repentino placito. extra seipsam tanquā locis distan-
tibus fecisse celum et terram. duo magna corpora supra
et infra quibus omnia continerentur: et cum audiunt
dixit deus fiat illud. et factum est illud. cogitant verba
cepta et finita. sonancia temporibus atq; transeuncia.
post quorū transitū statim existere qđ iussū est ut existe-
ret: et si quid forte aliud hoc modo ex familiaritate car-
nis opinantur. **I**n quibus adhuc paruulis aīalibus dū
isto humillimo genere verborū tanquā materno sinu eorū
gestatur infirmitas. salubriter edificatur fides. qđ certū
habeant & teneant deum fecisse omnes naturas quas
eorū sensus mirabili varietate circūspicit. **Q**uorū si quis
piam quasi uilitatem dictorū aspernatus extra nutritio-
rias cunas superba imbecillitate se extenderit. heu cadet
miser. **E**t dñe deus miserere. ne in plumem pullū cō-
culcent qui transeunt uiam: et mitte angelū tuum qui
eum reponat in nido ut uiuat donec uolet. **A**lij vero
quibus hec verba non iam nidus s; opaca frutecta sūt.
uident in eis latentes fructus: et volitant letantes: et
garrunt scrutantes. & carpunt eos. **V**ident enī cum
hec verba legunt ul' audiunt tua deus eterna. et stabili
pmanfione cūcta preterita et futura tempora superari
nec tamen quicquā esse temporalis creature quod tu nō
feceris cuius voluntas quia idest quod tu. nullo modo
mutata. ul' que antea non fuisset exorta uoluntate fe-
cisti omnia. nō de te similitudinē tuam formā omniū
s; de nichilo dissimilitudinē in formem. que formaretur
p similitudinē tuā recurrens in te unū p captu ordina-
to. quantū cuiq; rerum in suo genere datū est. ut fierēt
oīa bona valde. siue maneant circa te. siue gradatim re-
mociore distancia p tempora et locos pulchras narraci-

ones faciant aut paciantur. **V**ident hec: et gaudent in luce veritatis tue quantulū hinc valent. **E**t alius eorū intendit in id quod dictum est. in p̄ncipio fecit deus. et respicit sapienciā p̄ncipium: quia et loquitur ip̄a nob̄. **A**lius itidem intendit in eadem verba et p̄ncipium intelligit exordium rerum conditarū: et sic accipit in p̄ncipio fecit. ac si diceretur p̄mo fecit. **A**tq; in eis qui intelligunt in p̄ncipio qđ in sapientia fecisti celū & terrā alius eorū ipsum celum et terrā creabilem materiem celi et terre sic eē credit cognominatā: alius iam formatas distinctasq; naturas: alius vnā formatam eandemq; spiritalem celi noīe: aliam informē corporalis materie terre noīe. **Q**ui autem intelligunt in nominibus celi et terre adhuc informem materiā de qua formaretur celum et terra. nec ipsi vno modo intelligunt: s; ali⁹ vnde consummareēt intelligibilis sensibilisq; creatura: alius tantum vnde sensibilis moles ista corporea sinu grandi continens p̄spicias promptasq; naturas. **N**ec illi vno modo qui iam dispositas digestasq; creaturas celum et terram uocari hoc loco credunt: sed alius inuisibile atq; uisibilem. ali⁹ solam uisibilem. in qua luminosū celū suspicim⁹. et terrā caliginosā et queq; in eis sunt. **A**t ille qui non aliter accipit in p̄ncipio fecit quā si dicerēt p̄mo fecit. nō habet quomodo veraciter intelligat celū et terram. nisi materiā celi et terre intelligat. uidelicet vniuersē. idest itelligibilis corporalisq; creature. Si enī iam formatā velit vniuersam. recte ab eo queri potest si hoc p̄mo fecit deus. quid fecerit deinceps. et post vniuersitatē nō inueniet. ac p̄ hoc audiet inuitus. **Q**uo: modo illud p̄mo. si postea nichil. **C**um vero dicit p̄mo informem. deinde formatā. non est absurdū immo est idoneū discernere. quid precedat eternitate. qđ tempore:

quid electione: quid origine **E**ternitate. sicut deus oia:
tempore. sicut flos fructu: electione. sicut fructus flore:
origine. sicut sonus cantum. **I**n his quatuor. p̄mum
& ultimū que cōmemorauī. difficilime intelliguntur:
duo media facillime. **N**amq; rara visio est & nimis
ardua. consp̄icere dñe eternitatē tuam incōmutabiliter
mutabilia faciētē. ac p̄ hoc p̄orem **Q**uis deinde sic acu
tū cernat animo. vt sine labore magno dinoscere valeat
quomodo sit prior sonus quā cantus. **I**deo q̄a cant⁹
est formatus sonus. et esse utiq; aliquid non formatū
potest: formari autē quod non est. non potest. Sic est
prior materies quā id quod ex ea fit: nō ideo prior q̄a
ipsa efficit cum potius fiat: nec p̄or interuallo tēporis
Neq; enī priores tempore sonos edimus informes sine
cantu. et eos posteriores tempore informā canticī coap
tam⁹ aut fingim⁹. sicut ligna quibus arca ul' argentū
quo vasculū fabricatur. **T**ales quippe materie. tēpore
eciam p̄cedunt formas rerum que fiunt ex eis. **A**t in
cantu nō ita est **C**um enī cantatur auditur sonus ei⁹:
non p̄us informiter sonat. et deinde formatur incantū
Quod enī p̄mo ut cūq; sonuerit p̄terit: nec ex eo quic
quā reperies quod resumptū arte cōponas. **E**t ideo can
tus in sono tuo vertitur. quia sonus eius materies est
Idem quippe formatur ut cant⁹ sit: et ideo sicut dicebā
p̄or materies sonandi quā forma cantandi. non p̄fa
ciendi potenciā prior. neq; enī son⁹ est cantandi artifex
s; cātanti anime subiacet ex corpore. de quo cantū faciat
nec tempore p̄or. simul enī cum cantu editur: nec prior
electione. non enī potior sonus quā cantus: quando
quidem cantus est. non tantū sonus. verū eciam specio
sus sonus. **S**ed p̄or est origine. quia non cant⁹ format⁹
ut sonus sit: s; son⁹ formatur ut cantus sit **H**oc exēplo

qui potest intelligat. materiã rerũ p̃mo factã et appel
latam celũ et terrã. quia nondũ facta sũt celũ et terra:
nec tempore p̃mo factam. quia forme rerũ exerunt tem
pora. **I**lla autem erat informis. iamq; in temporibus
simul animaduertit. nec tamen de illa narrari aliquĩd
potest. nisi velut tempore p̃or sit cũ pendatur extremior
quia p̃fecto meliora sunt formata quã informia. et p̃ce
datur eternitate creatoris. ut esset de nichilo vnde aliq̃d
fieret. **I**n hac diuersitate sententiarũ verarũ concordia
pariat ipsa veritas: et deus noster misereat nostrĩ. ut
legitime lege utamur. p̃cepti fine pura caritate. **A**c p̃
hoc si quis querit ex me. q̃d horũ moyses ille tuus famu
lus senserit. non sunt hi sermones confessionũ mearũ.
si tibi non confiteor. nescio: & scio tamen illas veras
esse sententias. exceptis carnalibus de quibus quantũ
existimaui locutus sum: quos tamẽ bone spei paruulos
hec verba libri tui ñ teritant alta humiliter. et pauca
copiose: sed om̃es quos in eis uerbis vera cernere. ac di
cere fateor. diligam? nos inuicem pariter. pariterq; di
ligam? te deũ nostrũ. fontem ueritatis. si non vana. s;
ipsam situm? eundemq; famulum tuum scripture huius
dispensorẽ spũ tuo plenũ ita honorem? ut hoc eum te
reuelante cum hec scriberet adtendisse credam?. quod in
eis maxime et luce ueritatis et fruge utilitatis excellit
Ita cum ali? dixit hoc sensit quod ego. & aliis immo
illud quod ego. religiosi? me arbitror dicere. cur non
utrũq; potius si utrũq; verum est: et si quid terciũ. et
si quid quartũ. et si quid omnino aliud uerũ quispiam
in his verbis uideat? **C**ur non illa oĩa uidisse credat?
p̃ quem deus vn? sacras litteras vera et diuersa uisuris
multorũ sensibus temperauit? **E**go certe q̃d intrepidus
de meo corde pnuncio. si ad culmen auctoritatis aliquid

scriberem. sic mallem scribere. ut quod veri quisq; de his
rebus capere posset mea verba resonarent. quā ut vnā
veram sententiā ad hoc apercius ponerem. ut excluderē
ceteras. quarū falsitas me non posset offendere. **N**olo
itaq; deus meus tam p̄ceps esse. vt hoc illum iurū de te
meruisse non credā. **S**ensit ille omnino in his verbis.
atq; cogitauit cum ea scriberet. quicqd hic veri potuim⁹
inuenire: et quicquid nos non potuimus. aut nondū
possum⁹. **Q**uod tamen in eis inueniri potest. **P**ostremo
dñe qui deus es et non caro et sanguis. et siquid homo
min⁹ uidet. nūquid et sp̄n tuū bonū. qui deducet me
in terrā rectā latere potuerit quicquid eras in eis v̄bis
tu ipse reuelaturus legentib; posteris. etiā si ille per quē
dicta sunt vnā fortassis ex multis veris sententiā cogi-
tauit. **Q**uod si ita est. sit igitur illa quā cogitauit ce-
teris excelior: nobis autē dñe aut ipsā demonstra aut
quā placet alterā veram. ut siue nobis hoc quod etiam
illi hominī tuo. siue aliud ex eorūdem verborū occasione
patefacias. tu tamen pascas. non error illudat. **E**cce
dñe deus me⁹. quā multa de paucis verbis. quā mlt'a
oro te scripsim⁹. **Q**ue n̄re iures. que tempora omnib;
libris tuis ad istū modū sufficient. **S**ine me itaq; bre-
uius ī eis confiteri tibi. et eligere vnū aliquid quod tu
inspiraueris verū. certū. et bonū. etiā si multa occurre-
rint. vbi mlt'a occurrere potuerint ea fide confessionis
mee. ut si hoc dixerō quod sensit minister tu⁹ recte atq;
optime id enim conari me oportet. quod si assecut⁹ nō
fuero. id dicam tamen quod mihi per eius verba tua ve-
ritas dicere voluerit. que illi quoq; dixit quod voluit.

Sancti augustini **L**iber tredecimus **I**ncipit.

Inuoco te deus me⁹ misericordia mea. qui fecisti me:
 et oblitū tuū. non oblitus es. **I**nuoco te in aīam meā
 quā pparas ad capiendū te. ex desiderio qđ inspiras ei.
 nūc inuocantē te: nec deseras. qui pūsqūā inuocarem
 puenisti. et institisti crebescens multimodis vocibz: ut
 audirem de longinquo et conuerterer. et vocantē me in
 uocarem te. **T**u enī dñe deleuisti oīa mala merita mea
 ne retribueres manibus meis in quibus a te defeci. **E**t
 puenisti oīa bona merita mea. ut retribueres manibz
 quibz me fecisti. quia **E**t pūsqūā essem tu eras. nec erā
 cui pstares ut essem: et tamen ecce sum ex bonitate tua
 pueniente totū hoc quod me fecisti. **E**t vnde me fecisti.
Neqz enī eguisti me: aut ego tale bonū sum quo tu ad
 iuueris dñs meus et deus meus. non ut tibi sic seruiā
 qđ ne fatigeris imaginando. aut ne minor sit potestas
 carens obsequio meo. neqz ut sic te colam quasi terrā
 ut sis incultus si non te colam. s; ut seruiā tibi et colā
 te. ut de te mihi beneficit. a quo mihi est ut sim cui bene
 fit. **E**x plenitudine quippe bonitatis tue creatura sub:
 sistit: ut bonū quod tibi nichil pdesset. nec de te equale
 tibi esset. tamē quia ex te fieri potuit nō deesset. **Q**uid
 enim te pmeruit celū et terra que fecisti in pncipio. **D**i
 cant quid te pmeruerūt spiritalis corporalisqz natura.
 quas fecisti in sapiencia tua. ut inde penderent etiā in
 choata. et informia queqz in genere suo ul' spiritali uel
 corporali. euncia in imoderationē. et in longinquā dīf
 similitudinē tuā. spiritale informe pstantius quā si for
 matū corpus esset: corporale autem informe pstantius
 quā si omnino nichil eēt: atqz ita penderent ī tuo vbo
 informia. nisi p idem verbū reuocarent ad vnitatē tuā
 et formarent ut essent ab vno te sūmo bono vniuersa bo
 na valde. **Q**uid te pmeruerāt ut essent saltī informia

que neq; hoc essent nisi ex te. **Q**uid te pmeruit mate-
ries corporalis. ut esset saltim inuisibilis et incōposita
quia neq; hoc esset. nisi quia fecisti eam. ideoq; te quia
non erat pmereri ut esset non poterat. **A**ut quid te
pmeruit inchoatio creature spiritalis vt saltim tenebro-
sa fluiret simil' abisso. tui dissimilis nisi p idē verbū
conuerteret ad idē a quo facta est. atq; ab eo illuminata
lux fieret quāuis nō equaliter tamen conformis forme
equali tibi. **S**icut enī corpori non hoc est esse qđ pulch-
est. alioquin deforme esse non posset. ita eciam creato-
spiritui nō idem est viuere quod sapienter viuere; alio-
quin incōmutabiliter saperet. **B**onū autē illi est herere
tibi semper. ne quod adeptus est cōuersione. auersione
lumen amittat: et relabatur in uitā tenebrose abisso si-
milē. **N**am et nos qui scdm animā creatura spirital'
sum⁹. auersi a te nro lumine. ī ea uita fuim⁹ aliquādo
tenebre: et ī reliquijs obscuritatis nre laboram⁹. donec
sua⁹ iusticia tua in vnico tuo sicut montes dei. **N**am
iudicia tua fuim⁹. sicut abissus multa. **Q**uod autem
in pms condicionib; dixisti fiat lux. et facta est lux. nō
incongruenter hoc intelligo in creatura spiritali. quia
erat iam qualiscūq; uita quā illuminares. s; sicut non
in te pmeruerat ut esset talis uita que illuminari pos-
set. **I**ta nec cum iam esset pmeruit te ut illuminaret.
Neq; enī eius informitas placeret tibi. si nō lux fieret
non existendo s; intuendo illuminantē lucem ei⁹ cohe-
rendo. ut et quod ut cūq; uiuit. et quod beate uiuit. nō
deberet nisi gracie tue. conuersa p cōmutationē meliorē
ad id quod neq; in melius. neq; indeterius cōmutari po-
test. quod tu solus es. quia solus simpliciter es. cui nō
est aliud viuere. aliud beate viuere: quia tua beatitudo
tu es. **Q**uid ergo tibi deesset ad bonū quod tu tibi es.

eciā si ista ul' omnino nulla essent. ul' informia rema-
nerent. que non ex indigencia fecisti. s; ex plenitudine
bonitatis tue. cohibens atq; conuertens ad formā. non
ut tanquā tuū gaudium compleat ex eis. **P**erfecto enī
tibi displicet eorū infectio. ut ex te pficiant et tibi pla-
ceant; non autem infecto. tanquā et tu eorū pfectione
pficiendus sis. **S**pūs enī tuus bonus super ferebat super
aquas: non ferebatur ab eis tanquā in eis requiesceret
In quibus enī requiescere dicitur spūs tuus bonus hos
in se requiescere facit. **S**ed super ferebat incorruptibilis
et incōmutabilis volūtas tua. ipsa in se sibi sufficiens
super eam quam feceras uitam. cui non hoc est viuere
quod beate viuere. qā uiuit eciā fluitans in obscuritate
sua. cui restat conuerti ad eū a quo facta est: et magis
magisq; viuere apud fontē uite et in lumine eius videre
lumen et perfici. et illustrari et beari. **E**t apparet mihi
in enigmate trinitas. quod es deus me⁹: quoniā tu p̄
in p̄ncipio sapiencie nr̄e quod est tua sapiencia de te na-
ta equalis tibi et coeterna. idest in filio tuo fecisti celū
et terram. **E**t multa dixim⁹ de celo celi. et de terra inui-
sibili et incōposita. et de abisso tenebrosa scōm spirital'
informitatis vagabunda deliquia: nisi conuerteret ad
eum a quo erat qualiscūq; uita. et illuminatione fieret
speciosa uita: **E**t esset celum celi eius. quod inter aquā
et aquā postea factū est: et tenebā iam patrē ī deī noīe
qui fecit hec. et filium in p̄ncipij noīe in quo fecit hec:
Et trinitatē credens deū meū sicuti credebā. querebā in
eloquijs sanctis eius: **E**t ecce spūs tuus ferebatur super
aquas. **E**cce trinitas deus me⁹. pater et filius. et spūs
sanct⁹ creator vniverse creature. **S**ed que causa fuerat
o lumen veridicū tibi admoneo cor meum. ne me vana
doceat. discute tenebras eius. et dic mihi obsecro te. per

matrem caritatē obsecro te. dic mihi que causa fuerat. ut post nominatū celum et terram inuisibilem et in cōpositā. & tenebras super abissū. tū demū scriptura tua noīaret spm̄ tuum. Aut quid oportebat sic eū insinuari ut diceretur super ferri. Et non posset hoc dici nisi p̄us illud cōmemoraret. cui super ferri spūs tuus posset intelligi. Nec patri enī nec filio super ferebatur; nec super ferri recte diceret. si nulli rei super ferret. Prius ergo dicendū erat. cui super ferret; et deinde ille quē non oportebat aliter cōmemorari. nisi ut super ferri diceret. Cur ergo aliter eum insinuari non oportebat. nisi ut super ferri diceretur. Jam hunc sequatur qui potest intellectū apl̄m tuū dicentē. quia caritas tua diffusa est in cordibus n̄ris p̄ spm̄ sanctū qui datus est nobis: et de spiritalibus docentem et demonstrantē supereminentē viam caritatis. & flectentem genua p̄ nobis ad te. ut cognoscam⁹ supereminentē scienciā caritatis xp̄i: ideoq; ab initio supereminens superferebat⁹ super aquas. Cui dicam. Quomodo dicam de pondere cupiditatis iam abruptā abissū. et de subleuatione caritatis p̄ spm̄ tuū qui superferebat⁹ super aquas. Cui dicā. quomō dicā. Mergimur. & emergim⁹. Neq; enī loca sunt quibus mergimur et emergim⁹. Quid simili⁹ et qd dissimili⁹. Affectus sunt. amores sunt: imundicia spūs nostri de fluens inferi⁹ amore curarū. et sanctitatis tue. attolens nos superi⁹ amore securitatis. ut sursū corda habeam⁹ ad te ubi spūs tuus super fert⁹ super aquas. et veniam⁹ ad supereminentē requiem cū p̄transierit anima nostra aquas que sunt sine substantia. Defluxit angelus: defluxit aīa hoīs: et indicauerunt abissū vnīuersē spiritalis creature in pfundo tenebroso. nisi dixisses ab initio fiat lux et facta esset lux: et inhereret tibi oīs obediens

intelligencia celestis ciuitatis tue. et requiesceret in spū
 tuo q̄ super fertur in cōmutabiliter super om̄e mutabile
Alioquin et ipsū celum celi tenebrosa abissus esset ī se:
 nunc autem lux est in dño **N**am et in ipsa misera in
 quietudine defluenciū spiritūū. & indicantiū tenebras
 suas. nudatas veste luminis tui. satis ostendis quam
 magnā rationalē creaturā feceris cui nullomodo suffi:
 cit ad beatā requiem quicquid te min⁹ est. ac p hoc nec
 ipsa sibi **T**u enī deus noster illuminabis tenebras n̄as
 ex te oriuntur vestimēta n̄a: et tenebre n̄e sicut meri:
 dies erunt. **D**a mihi te deus me⁹: redde mihi te. te enī
 amo. **E**t si parū est. amen validius **N**on possū metiri
 ut sciam quantū desit mihi amoris ad id quod sat est.
 ut currat uita mea in amplexus tuos: nec auertatur
 donec abscondat̄ in abscondito vultus tui. **H**oc tantū
 scio. quia male mihi est p̄ter te. non solum extra te. s̄
 etiam in meipso: et oīs mihi cop̄ia. que deus meus nō
 est. egestas est. **N**unquid aut pater. aut filius s̄ super
 ferebat̄ super aquas. s̄ tanquā loco sicut corpus & **N**ec
 sp̄itus sanctus. **S**i autem in cōmutabilis diuinitatis
 eminencia super om̄e mutabile et pater et filius et sp̄s
 s̄s superferebat̄ super aquas: cur ergo tantū de spū tuo
 dictū est hoc & **C**ur de illo tantū dictū est. q̄si locus ibi
 esset qui non est locus. et de quo solo dictum est quid sit
 donū tuum & et in dono tuo requiescim⁹: ibi te frui n̄
 requies n̄a. locus n̄: amor illuc adtollit nos: et sp̄s
 tuus bonus exaltat humilitatē n̄am de portis mortis
 in bona voluntate pax nobis est. **C**orpus pondere suo
 nititur ad locum suum: pondus non ad ima tantū est.
 s̄ ad locū suum. ignis sursū tendit. deorsū lapis **D**on:
 deribus suis aguntur: loca sua appetunt. **O**leum infra
 aquā fusiū. super aquā adtollitur: aqua supra oleum

fusa. infra oleum dimergitur: ponderibus suis aguntur:
loca sua petunt. **Q**uoniam ordinata in quiete sunt. ordinantur
et quiescunt. **D**onus meum. amor meus. eo feror. quo
cumque feror. **D**ono tuo accendimur: et sursum ferimur. **I**n
ardescimus et imus: ascendimus ascensiones in corde: et
cantamus canticum graduum. **I**gne tuo. igne tuo bono
inardescimus et imus: quoniam sursum imus ad pacem iherusalem:
quoniam iocundatus sum in his que dixerunt mihi. in domum domini
ibimus. **I**bi nos collocavit voluntas bona. ut nichil
velimus aliud. quam permanere illic in eternum. **B**eata
creatura que non nouit aliud. cum esset ipsa aliud. nisi
dono tuo quod super fertur omne mutabile. mox ut facta
est adtolleretur nullo intervallo temporis. in ea voca-
tione que dixisti fiat lux. et fieret lux. **I**n nobis enim distingui-
tur tempore quo tenebre fuimus. et lux efficimur: in
illa vero dictum est quid esset nisi illuminaretur: et ita
dictum est quasi prius fuerit fluxa et tenebrosa. ut appa-
reret causa qua dictum est ut aliter esset: idest ut ad lu-
men indeficiens conuersa lux esset. **Q**ui potest intelli-
gat. a te petat. **U**t quid mihi molestus est. quasi ego
illuminem ullum hominem venientem in hunc mundum?
Trinitatem omnipotentem quis intelligit? **E**t quis non
loquitur eam. si tamen eam rara anima quecumque de illa
loquitur. scit quod loquitur? **E**t contendunt et dimi-
cant. et nemo sine pace uidit istam visionem. **V**ellem
ut hec tria cogitarent. homines in seipsis. **L**onge aliud
sunt ista tria quam illa trinitas. **S**ed dico ubi se exerceant
et probent. et sentiant. quam longe sunt. **D**ico autem hec
tria. esse. nosse. velle. **S**um enim. et noui. et volo. **S**um
sciens. et volens. **E**t scio esse me. et velle ut sim: et volo
esse et scire. **I**n his igitur tribus quam sit inseparabilis
uita. et vna uita. et vna mens. et vna essentia: quam

deniq; inseparabilis distinctio. et tamen distinctio. videat qui potest. certe coram se est: attendat in se et videat: et dicat mihi. **S**ed cum inuenerit in his aliquid. et dixerit. nō iam se putet inuenisse illud quod supra ista est incommutabile quod est incommutabiliter. et scit incommutabiliter. et vult incommutabiliter: et utrum propter tria hec et ibi trinitas. an in singulis hec tria ut terna singulorum sint: an utroque miris modis simpliciter et multipliciter infinito insensibili fine. quod est. et sibi notum est. et sibi sufficit incommutabiliter id ipsum copiosa unitatis magnitudine. quis facile cogitauerit? **Q**uis vllō modo dixerit? **Q**uis quolibet modo temere pronunciauerit? **P**rocede in confessione fides mea: dic domino deo tuo. **S**ancte sancte sancte domine deus meus. in nomine tuo baptizati sumus pater. et fili. et spūs sancte: in nomine tuo baptizamus. pater. et fili. et spiritus sancte: quia et apud nos in xpo suo fecit deus celum et terram. spirituales et carnales ecclesie sue: et terra nostra antequā acciperet formam doctrine inuisibilis erat. et in composita: et ignorantie tenebris tegebamur quoniam pro iniquitate erudisti hominem: et iudicia tua sicut multa abissus. **S**ed quia spiritus tuus super ferebatur super aquā. non reliquit miseriam nostram misericordia tua: et dixisti fiat lux. penitentiam agite: appropinquabit enim regnū celorum. **P**enitentiam agite: fiat lux: et facta est lux. **E**t quoniam conturbata erat ad nos ipsos anima nostra. commemorati sumus tui domine de terra iordanis. et de morte equali tibi. sed paruo propter nos: et displicuerunt nobis tenebre nostre. et conuersi sumus ad te: et facta est lux. **E**t ecce fuimus aliquādo tenebre. nunc autem lux in domino: et tamen adhuc per fidem. nondū per speciem. **S**pe enim salui facti sumus

Spes autem que videtur. non est spes. **A**dhuc abissus
abissum innocat: s; iam non in uoce cataractarū tuarū.
Adhuc & ille qui dicit. non potui vobis loqui quasi
spiritalibus s; quasi carnalibus. etiam ipse nondum se
arbitratur cōprehendisse: et que retro oblitus in ea que
ante sunt extenditur. et ingemiscit grauat. et sitit ani
ma eius ad deum viuum. quemadmodū ceruus ad fon
tes aquarum. **E**t dicit. **Q**uando veniam? **H**abitaculū
suum quod de celo est super indui cupiens. & inuocat
inferiorem abissū dicens. nolite conformari huic sc̃lo:
s; reformamini in nouitate mentis ṽre: et nolite pueri
effici sensibus. sed malicia paruuli estote. ut mentibus
p̃fecti sitis. **E**t o stulti galate. quis vos fascinauit? **S**
iam non in uoce sua: in tua enim qui misisti spiritum
tuum de excelsis p̃ eum qui ascendit in altum et aperuit
cataractas donoy suoy. vt fluminis impetus letificaret
ciuitatem tuam. **I**lli enī suspirat sponsi amicus habens
iam spūs p̃micias penes eum: sed adhuc in semetipso
ingemiscens adoptionem. expectans redemptionē corpo
ris sui illi suspirat. **M**embrū est enī sponse. et illi zelat
Amicus est enim sponsi. illi zelat non sibi: quia ī uoce
cataractarū tuarum non in uoce sua. inuocat alteram
abissum. cui zelans timet. ne sicut serpens euam decepit
astucia sua. sic et eoy sensus corrumpantur a castitate.
que est in sponso nostro vnico tuo. **Q**ue est illa speciei
lux. cum uidebimus eū sicuti est. et transierint lacrime
que mihi facte sunt panes die ac nocte. dum dicitur
mihi quotidie. ubi est deus tuus? & ego dico. **D**eus
meus ubi es? **E**cce ubi es. respiro in te paululum. cū
effundo super me animā meam in uoce exultationis et
confessionis. soni festiuitatē celebrātis: et adhuc tristis
est quia relabitur & fit abissus: ul' quin potius sentit

adhuc esse se abissū. **D**icit ei fides mea quā accendisti
 in nocte ante pedes meos. **Q**uare tristis es anima mea
 & quare conturbas me? **S**pera in domino. Lucerna
 pedibus tuis. verbum eius. **S**pera et persevera. donec transe
 at nox mater iniquorum: donec transeat ira domini. cuius
 filii et nos fuimus aliquando tenebre: quarum residua tra
 himus in corpore propter peccatum mortuo. donec aspiret
 dies. & removeantur umbræ. **S**pera in domino: mane
 astabo tibi et contemplabor. et semper confitebor illi.
 Mane astabo et videbo salutare vultus mei deum meum
 qui vivificavit et mortalia corpora nostra. propter spiri
 tum qui habitat in nobis: quia super interius nostrum
 tenebrosum et fluidum. misericorditer superferebat. unde
 in hac peregrinatione pignus accepimus. ut iam simus
 lux dum adhuc spes salvi facti sumus. et filii lucis. et filii
 diei. non filii noctis neque tenebrarum. quod tamen fuimus
 inter quos et nos in isto adhuc incerto humane noticie
 et solus divinis. qui probas corda nostra. et vocas lucem
 diem. et tenebras noctem. **Q**uis enim nos discernit nisi
 tu? **Q**uid autem habemus quod non accepimus a te?
Ex eadem massa vasa in honorem. ex qua sunt & alia
 facta in contumeliā. **A**ut quis nisi tu deus noster fecisti
 nobis firmamentum auctoritatis super nos. in scriptura
 tua divina? **C**elum enim plicabitur ut liber. & nunc
 sicut pellis extenditur super nos. **S**ublimiores enim aucto
 ritatis est tua divina scriptura. cum iam obierunt ista
 morte illi mortales. per quos eam dispensasti nobis. et
 tu scis domine. tu scis quemadmodum pellibus indueris
 homines. cum peccato mortales fierent. unde sic pellem
 extendisti firmamentum libri tui. concordēs utique sermo
 nes tuos. quos per mortalium ministerium super posuisti
 nobis. **N**amque ipsa eorum morte solidamentum auctoritatis

in eloquijs tuis p̄ eos editis sublimiter extenditur super
omnia que subter sunt. quod cum hic viderent. non ita
sublimiter extensū erat. **N**ondū sicut pellem celum ex-
tenderas: nondum mortis eorū famam vsquequaq; dila-
taueras. **V**ideamus domine celos opera digitorū tuorū:
differena oculis nostris nubilū quo subtexisti eos. **I**bi
est testimonium tuum. sapiēciam prestans paruulis.
Perfice deus meus laudem tuam ex ore infancium et
lactancium. **N**eq; enī nouim⁹ alios libros. ita destruētes
superbiā: ita destruētes inimicū et defensorē. resiten-
tem reconciliacioni tue defendendo peccata sua. **N**on
nouī domine non nouī alia tam casta eloquia. que sic
mibi psuaderent confessionē. et lenirent ceruicem meā
iugo tuo. et inuitarent colere te gratis. **I**ntelligam ea
pater bone: da mihi hec subter posito: qui a subter posi-
tis solidasti ea. **S**unt alie aque q̄ super hoc firmamentū
credo immortales. et a terrena corruptione secrete lau-
dent nomen tuum: laudent te super celestes populi an-
gelorū tuorū. qui non opus habent suspicere firmamentū
hoc. et legendo cognoscere verbum tuum. **V**ident enī
faciem tuā semper: & ibi legunt sine sillabis temporū.
quid velit eterna voluntas tua. **L**egunt: eligunt et dili-
gunt: semper legunt. et nunquā preterit quod legunt.
Eligendo enī et diligendo legunt ipsam incommutabili-
tatem consilij tui. **N**on clauditur codex eorū. nec plica-
tur liber eorū: quia tu ipse illis hoc es. et es in eternū: q̄a
super hoc firmamentū ordinasti eos. quod firmasti sup
infirmitatē inferiorū populorū. ubi suspicerent et cogno-
scerent misericordiā tuam. temporaliter enunciantē te.
qui fecisti tempora. **I**n celo enim domine misericordia
tua: & veritas tua usq; ad nubes. **T**ranseunt nubes:
celum autem manet. **T**ranseunt p̄dicatores verbi tui.

ex hac uita in aliam uitam: scriptura uero tua usq; in finem seculi super populos extenditur. **S**ed et celum & terra transibunt. sermones autem tui non transibunt: quoniam et pellis plicabitur. et fenum super quod extendebatur cum claritate sua preteriet: uerbum autem tuum manet in eternum. **Q**uod nunc in enigmate nubium et per speculum celi non sicuti est apparet nobis: quia & nos quamuis filio tuo dilecti sumus. nondum apparuit quod erimus. **A**tten dit p' recia carnis. et blanditur est: et inflammavit. et currimus post odorem eius. Sed cum apparuerit similes ei erimus. quoniam uidebimus eum sicuti est. **S**icuti est domine uidere nostrum. quod nondum est da nobis. **N**am sicut omnino tu es. tu scis solus qui es incommutabiliter. **E**t scis incommutabiliter. et uis incommutabiliter: et essentia tua scit et uult incommutabiliter: et sciencia tua est. et uult incommutabiliter: et uoluntas tua est. & scit incommutabiliter: nec uidetur iustum esse coram te. ut quemadmodum se scit lumen incommutabile. ita sciatur ab illuminato commutabili. **I**deoque anima mea sicut terra sine aqua tibi: quia sicut se illuminare de se non potest. ita se satiare de se non potest. **S**ic enim apud te fons uite. quomodo in lumine tuo uidebimus lumen. **Q**uis congregauit amaricantes in societatem unam? **I**dem namque illis finis est temporalis et eterne felicitatis. propter quam faciunt omnia. quamuis in numerabili uarietate curarum fluctuent. **Q**uis domine nisi tu qui dixisti ut congregarentur aque in congregationem unam. et appareret arida sciens tibi. quoniam tuum est et mare et tu fecisti illud. et aridam terram manus tue formauerunt? **N**eq; enim amaritudo voluntatum. sed congregatio aquarum uocatur mare. **T**u enim coherces etiam malas cupiditates animarum. & figis limites quousque

pgredi sinantur aque vt in se cōmūuantur fluct⁹ eay:
atq; ita facis mare ordine imperij tui super omnia. et
aīas siciētes tibi. et apparētes tibi. alio fine distinctas
a societate maris. occulto et dulci fonte irrigas. ut et
terra det fructū suum. et dat fructū suum: et te iubente
domino deo suo germinet anima nostra opera misericor
die scōm genus. diligens pximum ī subsidij⁹ necessita
tum carnalium: habens in se semen scōm similitudinē.
quoniā ex nostra infirmitate cōpatimur ad subuenien
dum indigentibus: similiter opitulantes quemadmodū
nobis vellem⁹ opem ferri. si eodem modo indigerem⁹.
non tantū in facilibus tanquā in herba seminali: sed
eciam in ptectione adiutorij forti robore. sicut lignū
fructiferū. idest beneficium ad eripiendū eum qui iniū
riam patitur de manu potentis. & p̄bendo ptectionis
vmbra culum valido robore iusti iudicij. **I**ta domine.
ita oro te oriatur. sicuti facis: sicuti das hilaritatem et
facultatem. oriatur de terra veritas. et iusticia de celo
respiciat: et fiant in firmamēto luminaria. **F**ranga
mus esuriēti panem nostrū. & egenum sine tecto in
ducamus in domū nostram: nudum vestiāmus. et do
mesticos seminis nostri non despiciamus. **Q**uibus in
terra natis fructibus uide quia bonū est: et et erumpat
temporanea lux nostra: et de ista inferiore fruge actio
nis in delicias contemplationis verbum uite superius
obtinētes. appareamus sicut luminaria in mundo. co
herentes firmamento scripture tue. **I**bi enī nobiscum
disputas. ut diuidam⁹ inter intelligibilia et sensibilia
tanquā inter diem & noctem ul' inter animas alias
intelligibilib⁹. alias sensibilib⁹ deditas. ut iam non
tu solus in abdito diiudicationis tue. sicut antequam
fieret firmamentū diuidas inter lucem & tenebras. sed

etiam spirituales tui in eodem firmamento positi. atq;
 distincti. manifestata p orbem gracia tua luceant super
 terram. et diuidant inter diem et noctem. et significant
 tempora. quia vetera transierunt. ecce facta sunt noua:
 et quia ppior est nostra salus quā cum credidimus: et
 quia nox precessit. dies autē appropinquauit: et quia
 benedices coronam anni tui. mittens oparios imellem
 tuā. in qua seminanda alij laborauerunt: mittens etiā
 in aliam sementem. cui⁹ messis in fine est. **I**ta das vo
 ta optata. & benedices annos iusti. **T**u autem idem
 ipse es: et anni tui qui non deficiunt. **H**orreū pparas.
 annis transeuntibus **E**terno quippe consilio pprijs tē
 poribus bona celestia das super terram: quoniam quidem
 alij datur per spiritū sermo sapientie. tanquā lumīare
 maius ppter eos qui pspicue veritatis luce delectantur.
 tanquā in pncipio diei: alij autem sermo sciencie scōm
 eundem spiritum. tanquā luminare minus: alij fides:
 alij donatio curationū: alij operationes virtutum: alij
 pphecīa: alij diiudicatio spiritūū: alteri genera lingua
 rum: et hec oīa tanquā stelle. **O**mnia enī hec operatur
 vnus atq; idem spiritus. diuidens ppria vnicuiq; put
 vult: et faciens apparere sidera īmanifestacione ad uti
 litatem. **S**ermo autem sciencie qua continent omnia
 sacramenta que variantur temporibus tanquā luna.
 & cetera noticia donoy. que deinceps tanquā stelle cō
 memorata sunt. quantū differunt ab illo candore sapi
 encie q̄ gaudet predictus dies. tantū in pncipia noctis
 sūt. **H**is enim sūt necessaria quibus ille prudentissim⁹
 seruus tuus non potuit loqui quasi spiritalibus sed q̄si
 carnalibus ille qui sapienciam loquitur inter pfectos.
Animalis autem hō tanquā paruulus in xpō. lactisq;
 potator. donec roboretur ad solidum cibum. et aciem

firmet ad solis aspectum. non habeat ad desertā noctē
suam: s; luce lune stellarūq; contentus sit. **H**ec nobiscū
disputas sapientissime deus noster in libro tuo firma-
mento tuo. ut discernam⁹ omnia contemplatione mi-
rabili. quāuis adhuc in signis. et in temporibus. et in
diebus et in annis. **S**ed p̄us lauamini. mundi estote:
auferte nequitiam ab animis uestris atq; a conspectu
oculorū meorū. ut appareat arida. **D**iscite bonū facere:
indicate pupillo. & iustificate uiduam. ut germinet
terra herbam pabuli. et lignum fructiferum: & venite
disputemus dicit domin⁹. ut fiant luminaria ī firma-
mento celi et luceāt super terram. **Q**uererat diues ille
a magistro bono quid faceret ut vitam eternā conseque-
retur. **D**icat enim magister bonus. quem putabat ho-
minem. et nichil amplius: bonus est autem quia deus
est: dicat ei ut si vult venire ad uitam seruet mandata:
separet a se amaritudinē malicie atq; nequicie: non oc-
cidat: non mechetur: non furetur: non falsum testimo-
nium dicat: ut appareat arida. et germinet honorem
patris et matris. et dilectionem pximi. **F**eci inquit hec
omnia. **V**nde ergo tante spine. si terra fructifera est &
Vade extirpa filuosa dumeta auaricie: vende que possi-
des & implere frugibus dando pauperibus et habebis
thesaurum in celis et sequere dominū. si uis esse perfect⁹
Eis sociatus inter quos loquitur sapienciam ille qui
nouit. quia distribuat diei et nocti. ut nois et tu. ut
fiant et tibi luminaria in firmamento celi: quod non
fiet nisi fuerit illic cor tuum. **Q**uod item nō fiet. nisi
fuerit illic thesaurus tuus. sicut audisti a magistro bo-
no. **S**ed cōstritata est terra sterilis: et spine offocauerūt
verbum. **V**os autem genus electum. infirma mundi.
qui dimisistis omnia. ut sequeremini dominū. ite post

eum. **E**t confundite fortia: ite post eum speciosi pedes.
 et lucete in firmamento ut celi enarrent gloriam eius.
 diuidentes inter lucem perfectorum. sed nondum sicut ange-
 loy: **E**t tenebras paruuloy. sed non desperatoy. **L**ucete
 super omnem terrā. et dies sole candens eructet diēi vrbū
 sapientie: et nox luna lucens adnunciet nocti verbum
 sciencie. Luna et stelle nocti lucent. sed nox non obscu-
 rat eas: quoniam ipse illuminant eam p modulo eius
Ecce enim tanquā deo dicente fiant lumīaria in firma-
 mento celi. fact⁹ est et subito de celo sonus. quasi ferret⁹
 flat⁹ vehemens: et uise sunt lingue diuise q̄si ignis. qui
 et insedit super vnūquēqz illoy. et facta sunt lumīaria
 in firmamento celi. verbū vite habencia. **V**biqz discur-
 rite. ignes sancti. ignes decori. **V**os enim estis lumen
 mundi. nec estis sub modio. **E**xultat⁹ est cui adhesistis
 et exaltauit vos: discurrete et innotescite omnibus gen-
 tibus. **C**oncipiat et mare et pariat opera vestra: et pro-
 ducant aque reptilia animarū viuarum. **S**eparantes
 enim preciosū a uili. facti estis os dei. p quos diceret. p-
 ducant aque non animā viuan quā terra producit. s
 reptilia animarū viuarum: et volatilia volancia super
 terram. **R**epserunt enim sacramenta tua deus p opera
 seruoy sanctoroy tuorū. inter medios fluct⁹ temptationū
 seculi. ad imbuendas gentes in nomine tuo in baptismo
 tuo: et inter hec facta sūt magnalia mirabilia. tanquā
 ceti grandes. et uoces nuncioy tuorū uolitantes super
 terram. iuxta firmamentū libri tui. preposito illo sibi
 ad auctoritatē sub quo volitarent quocūqz irent. **N**eqz
 enim sunt loquele neqz sermones. quoy nō audiantur
 uoces eorū: quando in omnem terram exijt sonus eoy
 et in fines orbis terre verba eorū: quoniam tu domine
 benedicendo multiplicasti omnia hec. **N**unquid nīcior

aut mixtione misceo. neq; distingo lucidas cognicio-
nes harum rerum in firmamento celi. et opera corpora-
lia mundo somari. et sub firmamento celi. **Q**uarū enī
rerum noticie sunt solide et terminate sine incrementis
generationū tanquā lumina sapientie et sciencie. earūde
rerum sunt operationes corporales multe ac varie. **Q**
aliud ex alio crescendo multiplicat in benedictione tua
deus. qui consolatus es fastidia sensuum mortaliū. ut
in cognitione animi res vna multis modis p corporis
motiones figuretur. atq; dicatur. aque pduxerūt hec:
sed in verbo tuo necessitates alienatorū ab eternitate veri-
tatis tue populorū pduxerunt hec. **S**ed in euangelio tuo
quoniā ipse aque ista eiecerunt. quarū amar⁹ languor
fuit causa ut in tuo verbo ista pcederent. et pulchra sūt
faciēte te: et ecce tu inenarrabiliter pulchrior qui fecisti
omnia: a quo si non esset lapsus adam. non diffunde-
ret ex utero eius salsugo maris. genus humanū pfunde
curiosum. et pcellose tumidū. et instabiliter fluidum:
atq; ita non opus esset ut in aquis multis corporaliter
et sensibilibus operarent dispensatores tui mystica facta
et dicta. **S**ic enim mihi nunc occurrerunt reptilia et vo-
latilia. quibus imbuti et iniciati homines corporalibus
sacramentis subditi. non ultra pficerent. nisi spiritaliter
uiuifceret anima gradu alio. et post iniciū verbum in cō-
sumationē respiceret: ac per hoc in verbo tuo nō maris
pfunditas. s; ab aquarū amaritudine terra discreta eie-
cit. non reptilia animarū viuarum et uolatilia. s; ani-
mā viuiam. **N**eq; enim iam opus habet baptismo quo
gentibus opus est. sicut op⁹ habebat cum aquis tegeret
Non enim intratur aliter in regnum celorū ex illo quo
instituiisti ut sic intretur. nec magnalia mirabilium
querit quibus fiat fides. **N**eq; enim nisi signa et pdigia

uiderit nō credit. cum iam distincta sit terra fidelis ab
 aquis maris infidelitate amaris: et lingue in signo sūt
 non fidelibus sed infidelibus. **N**ec in isto igitur genere
 volatili quod verbo tuo pduxerunt aque. opus habet
 terra quā fundasti super aquas. imitti in eam verbum
 tuum p nuncios tuos. **O**pera enim eorū narram⁹: s; tu
 es qui operaris ī eis. ut operentur animā viuā **T**erra
 pducit eam: quia terra causa est ut hec agant in ea.
 sicut mare fuit causa vt agerent ea reptilia animarum
 viuarum. et volatilia sub firmamento celi. quibus iam
 terra non indiget. quāuis piscem manducet leuatum
 de pfundo in ea mensa quā parasti in conspectu creden
 dum. **I**deo enim de pfundo leuatus est. vt alat aridā.
 et auis marina pgenies: sed tamen super terram multi
 plicantur. **P**rimariū enim uocum euangelizantiū in
 fidelitas hominū causa extitit. sed et fideles exhortant⁹
 et benedicuntur ab eis multipliciter de die in diem. **A**t
 vero anima viua de terra sumpsit exordium. quia non
 pdest iam nisi fidelibus continere se ab amore hui⁹ scilicet
 ut anima eorū tibi uiuat. que mortua erat in delicijs vi
 uens. delicijs domine mortiferis: nam tu puri cordis
 uitales delicie **O**perentur ergo iam ī terra ministri tui
 non sicut in aquis infidelitatis. annunciando et loqn
 do p miracula et sacramenta et uoces mysticas. vbi in
 tenta sit ignorācia mater ammiracionis. in timore occul
 torum signorū. **T**alis enim est introitus ad fidem filijs
 adam. oblitis tui. dum se abscondunt a facie tua: &
 fiunt abissus. **S**ed operentur eciam sicut in arida discre
 ta a gurgitibus abissi. et sint forma fidelibus viuendo
 coram eis. & excitando ad imitationē. **S**ic enim non
 tantum ad audiendū verbum. s; eciam ad faciendū audiūt
Querite deum et uiuit anima vestra. ut pducatur terra

animā uiuentem. **N**olite conformari huic seculo. con-
tinete vos ab eo: et uitando uiuit anima. que appetēdo
mōritur. **C**ontinete vos ab inmani feritate superbie.
ab inerti uoluptate luxurie. et a fallaci nomīe sciencie
ut sint bestie mansuete. & pecora edomita. et innoxij
serpentes. **M**otus enī aīe sunt ista ī allegoria **S**ed fasti-
dationis et deletacio libidinis et uenenū curiositatis.
motus sunt anime mortue: quia non ita moritur. ut
omni motu careat: quoniā discedendo a fonte uite mo-
ritur. atq; ita suscipiē a ptereunte seculo. et conformat
ei. **V**erbum autē tuum deus fons uite eterne est. et nō
preterit: ideoq; in verbo tuo cohibetur ille discessus. dū
diciē nobis. nolite conformari huic seculo. ut pducatur
terra in fonte uite animam uiuentem in verbo tuo per
euangelistas tuos. animā continentē. imitando imita-
tores xpī tui. **H**oc est enim secundū genus. quoniā emu-
lacio uiri ab amico est **E**stote inquit sicut ego: quoniā
et ego sicut vos. **I**ta erunt ī anima uita bestie bone. in
mansuetudine actionis. **M**andasti enī dicens. **I**n man-
suetudine opera tua perfice. et ab omni homīe diligeris
Et pecora bona et neq; si manducauerint abundancia
neq; si non manducauerint egencia: et serpentes boni.
non pnciosi ad nocendū. s; astuti ad cauendū: et tantū
explorantes temporalē naturam quantū sufficit. ut per
ea que facta sunt intellecta conspiciatur eternitas. **S**er-
uiunt enī rationi hec animalia. cum a pgressu morti
fero cohibita uiuunt. et bona sunt. **E**cce enim domine
deus noster. creator noster. cum cohibite fuerint affecti-
ones ab amore seculi. quibus moriebamur male uiuen-
do. et ceperit esse anima uiuens bene uiuendo. cōpletūq;
fuerit uerbum tuum. qđ p apostolū tuum dixisti. nolite
conformari huic seculo. consequenter et illud quod ad

iunxisti statim et dixisti. sed reformamini in nouitate
 mentis uestre: non iam scdm genus tanquā imitantes
 pcedentem. pximum: nec ex hoīs melioris auctoritate
 uiuentes. **N**eqz enī dixisti fiat homo secundū genus. s;
 faciam⁹ hominē ad imaginē et similitudinē nostram:
 ut nos pbemus que sit voluntas tua. **A**d hoc enī ille
 dispensator tuus generans p euangeliiū filios. ne semp
 paruulos haberet quos lacte nutrirēt. et tanquā nutrix
 foueret. reformamini inquit in nouitate mentis vře.
 ad pbandū que sit voluntas dei. quod bonū et benepla
 citum. et pfectū: ideoqz non dicis fiat homo. s; faciam⁹
 hominem: nec dicis scdm genus. sed ad imaginē &
 similitudinē nostram. **M**ente quippe renouatur. et con
 spiciens intellectam veritatem tuam. homīe demonstra
 tore non indiget ut suum genus imitetur: sed te demō
 strante probat ipse que sit voluntas tua. quod bonū.
 et beneplacitū. et pfectum: & facis eum iam capacem
 uidere trinitatē vnitatis. et vnitatem trinitatis: ideoqz
 pluraliter dicto faciam⁹ hominem. singulariter tamen
 infertur. et fecit deus hominem: et pluraliter dicto. ad
 imaginē nostram. singulariter infertur ad imaginē
 dei. **I**ta homo renouatur ī agnitionē dei scdm imaginē
 eius qui creauit eum: et spiritalis effectus indicat oīa
 que utiqz iudicanda sunt: ipse autē a nemine iudicat.
Quod autē iudicat omnia. hoc est quod habet potesta
 tem pscium maris et volatiliū celi. et omnium pecorū
 et ferarum. et omnis terre. et omnium repenciū que
 repunt super terram. **H**oc enim agit p mētis intellectū
 p quem pcpit que sunt spīritus dei. **A**lioquin. homo
 in honore positus non intellexit. cōparatus est iumen
 tis insensatis: et similis factus est illis. **E**rgo ī ecclesia
 tua de⁹ noster scdm graciā tuam quā dedisti ei quoniā

tuum sumus figmentum. creati in operibus bonis: non
solum qui spiritualiter presunt. sed etiam hi qui spiritualiter
subduntur eis qui presunt. **M**asculum enim et feminam
fecisti hominem: hoc modo in gratia tua spirituali. ubi secundum
sexum corporis non est masculus & femina. quia nec
iudeus. neque grecus. neque seruus. neque liber. **S**pirituales
ergo siue qui presunt. siue qui obtemperat. spiritualiter
iudicant. non de cognitionibus spiritualibus qui lucent in
firmamento. **N**on enim oportet de tam sublimi auctori-
tate aliquid iudicare. neque de ipso libro tuo. etiam si quid
ibi non lucet. quoniam summum ei nostrum intellectum.
certumque habemus etiam quod clausum est aspectibus nostris
recte veraciterque dictum esse. **S**ic enim homo licet iam
spiritualis et renouatus in agnitionem dei secundum imaginem
eius qui creauit eum: factor tamen legis debet esse iudex
Neque de illa distinctione iudicat. spiritualium videlicet
atque carnalium hominum. qui tuis deus noster oculis noti
sunt. et nullis adhuc nobis apparuerunt operibus ut ex
fructibus eorum cognoscamus eos: sed tu domine iam scis
eos. et diuisti et vocasti in occulto antequam fieri firma-
mentum: neque de turbidis huius seculi populis tanquam
spiritualis homo iudicat. **Q**uid enim ei de his qui foris
sunt iudicare. ignoranti quis inde venturus sit in dul-
cedine gratie tue. et quis in perpetua impietatis amaritu-
dine remansurus? **I**deoque homo quem fecisti ad ima-
ginem tuam non accepit potestatem luminarium celi.
neque ipsi occulti celi. neque diei et noctis que ante celi con-
stitutionem vocasti: neque congregationis aquarum quod est
mare: sed accepit potestatem piscium maris. et volatilium
celi. et omnium pecorum. et omnis terre. & omnium re-
pentiium. que repunt super terram. **I**udicat enim et appro-
bat quod recte. improbat autem quod perperam inuenerit

siue in ea solemnitate sacramentorum quibus iniciantur
 quos puestigat in aquis multis misericordia tua. siue
 in ea qua ille piscis exhibetur. quem leuatum de profundo
 terra pia comedit. siue in verborum signis. vocibus subiectis
 auctoritate libri tui. tanquam sub firmamento volitantibus.
 interpretantibus. exponendo. differendo. disputando
 benedicendo. atque inuocando. te ore. erumpentibus atque
 sonantibus signis. ut respondeat populus amen. **Q**ui-
 bus omnibus vocibus corporaliter enunciandis. causa
 est abyssus seculi. & cecitas carnis. que cogitata non
 possunt videri. ut opus sit instrepere in auribus. **I**ta
 quamuis multiplicentur volatilia super terram: ex aquis
 tamen originem ducunt. **J**udicat etiam spiritalis. ap-
 probando quod rectum: improbando autem quod perperam inue-
 nerit in operibus moribusque fidelium et elemosinis. tanquam
 terra fructifera. et de anima vincta mansuefactis affecti-
 onibus. in castitate. in ieiuniis. in cogitationibus pijs.
 de his que per sensum corporis precipiuntur. **D**e his enim
 iudicare nunc dicitur. in quibus et potestatem corrigendi
 habet. **S**ed quid est hoc. et quale misterium est hoc? **E**cce
 benedixisti homines o domine ut crescant. et multiplicentur
 et impleant terram. **N**ichilne nobis ex hoc inuis. ut
 intelligamus aliquid. **C**ur non ita benedixeris lucem.
 quam vocasti diem. nec firmamentum celi. nec luminaria
 nec sidera. nec terram nec mare? **D**icerem te deus noster.
 qui nos ad imaginem tuam creasti. dicerem te hoc donum
 benedictionis homini proprie voluisse largiri. nisi hoc modo
 benedixisses pisces et cetos. ut crescerent et multiplica-
 rentur. et implerent aquas maris: et volatilia multi-
 plicarentur super terram. **I**tem dicerem ad ea rerum ge-
 nera pertinere benedictionem hanc que gignendo ex semetipsis
 propagantur. si eam reperirem in arboribus et fructibus. et

in pecoribus terre. **N**unc autem nec herbis & lignis dictum est. nec bestiis. et serpentibus. crescite et multiplicamini: cum hec quoque omnia sicut pisces et aves et homines gignendo augeantur. genusque custodiant. **Q**uid igitur dicam lumen meum veritas est quia vacat hoc: quia inaniter ita dictum est. **N**equaquam pater pietatis: absit ut hoc dicat servus verbi tui. **E**t si ego non intelligo quid hoc eloquio significes. utantur eo melius meliores id est intelligentiores quam ego sum: unicuique quantum sapere dedisti deus meus. **P**laceat autem et confessio mea coram oculis tuis: quia tibi confiteor credere me domine non in cassum te ita esse loquutum. **N**eque silebo quod mihi lectionis huius occasio suggerit. **V**erum est enim nec video quid impediat ita me sentire dicta figurata librorum tuorum. **N**oui enim multipliciter significari per corpus quod uno modo mente intelligitur: et multipliciter mente intelligi. quod uno modo per corpus significatur. **E**cce simplex dilectio dei et proximi quam multiplicibus sacramentis et innumerabilibus linguis: et in unaquaque lingua in numerabilibus locutionum modis. corporaliter enunciat. ita crescunt et multiplicantur fetus aquarum. **A**tende iterum quisquis hec legis. **E**cce quod uno modo scripta offert. et vox personat. in principio deus fecit celum et terram. nonne multipliciter intelligitur. **N**on errorum fallacia. sed verarum intelligentiarum generibus est ita crescunt et multiplicantur fetus hominum. **I**taque si naturas ipsas rerum non allegorice sed proprie cogitemus. ad omnia que de seminibus gignuntur convenit verbum. crescite & multiplicamini. **S**i autem figurate posita ista tractemus quod potius arbitror intendisse scripturam. que utique non superuacue solis aquatilium & hominum fetibus istam benedictionem attribuit. inuenimus quidem multitudines

et in creaturis spiritalibus atq; corporalibus tanquā in
celo et in terra. et in animis iustis et iniquis tanquā
in luce et tenebris. et in sanctis auctoribus p quos lex
ministrata est tanquā in firmamento quod solidatum
est inter aquā et aquā. et in societate amaricanū po-
puloꝝ tanquā in mari. & in studio piarum animarū
tanquā in arida. & in operibus misericordie secundū
presentē uitam. tanquā in herbis seminalib⁹ et lignis
fructiferis. et in spiritalib⁹ donis manifestatis ad utili-
tatem sicut in luminaribus celi. et in affectionibus for-
matis ad temperanciā. tanquā in anima vna. **I**n his
omnibus nanciscimur multitudines. et vbertates. et
incrementa: s; quod ita crescat et multiplicetur vt vna
res multis modis enūcietur. et vna enunciatio mltis
modis intelligatur. non inuenim⁹ nisi in signis corpo-
raliter editis. et in reb⁹ intelligibilib⁹ excogitatis: signa
corporaliter edita. generationes aquarū ppter necessa-
rias causas carnis pfunditatis. **R**es autem intelli-
gibiliter excogitatas. generationes humanas ppter ra-
cionis fecunditatē intellexim⁹: et ideo credidim⁹ utriq;
hoꝝ generi dictum esse abs te domine. crescite et multi-
plicamini. **I**n hac enim benedictione concessam nobis
a te potestatem ac facultatē accipio. et multis modis
enunciare quod vno modo intellectum tenuerim⁹: &
multis modis intelligere quod obscure vno modo enū-
ciatum legerimus. **S**ic implentur aque maris que nō
mouentur nisi varijs significationib⁹: sic et fetibus hu-
manis impletur et terra cui⁹ ariditas apparet ī studio
& dominat⁹ ei ratio. **V**olo etiam dicere domine deus
meus quod me consequens tua scriptura cōmonet: &
dicam nec verebor: vera enim dicam. te mihi īspirante
quod ex eis verbis voluisti ut dicerem. **N**eq; enim alio

preter te inspirante credo me verū dicere cum tu sis veri-
tas. omnis autem homo mendax: et ideo qui loquitur
mendacium de suo loquitur. **E**rgo ut verum loquar. de
tuo loquor. **E**cce dedisti nobis in escam omne fenum
satiuum. seminans semen quod est super omnē terram:
et omne lignū quod habet in se fructum seminis satiui:
nec nobis solis s; et omnibus auibus celi. et bestiis tē.
atq; serpentibus: piscibus autem et cetis magnis non
dedisti hec. **D**icebam? enī eis terre fructibus significari
et i allegoria figurari opera misericordie. que hui? uite
necessitatib? exhibentur ex terra fructifera. **T**alis terra
erat pius oneriferus. cui? domui dedisti misericordiā
quia frequenter paulum tuum refrigerauit. et catenā
eius non erubuit: hoc fecerunt & fratres. et tali fruge
fructificauerūt. qui quod ei deerat suppleuerunt ex ma-
cedonia. **Q**uomodo autem dolet quedam ligna. que
fructum ei debitum non dederunt. vbi ait in p̄ma mea
defensione nemo mibi adfuit: s; om̄es me dereliquerūt
non illis impute. **I**sta enī debentur eis qui ministrāt
doctrinā rationālē p̄ intelligencias diuinorū misteriorū:
et ita eis debentur tanquā hominib? debentur. **E**is aut
sicut anime viue p̄bentibus se ad imitandum in omni
continentia. **I**tem debentur eis tanquā volatilib? ppter
benedictiones eorū que multiplicantur super terram.
quoniā in omnē terram exiit sonus eorū. **P**ascuntur
autem his escis q̄ letantur eis. nec illi letant eis quorū
deus venter est. **N**eq; enim et in illis qui prebent ista.
ea que dant fructus est. sed quo animo dant. **I**taq; ille
qui deo seruiebat non suo ventri. video plane vnde gau-
deat: video. et congratulor ei valde. **A**cceperat enim a
philippensibus que p̄ apafroditū miserant. **S**ed tamen
vnde gaudeat video. **V**nde autē gaudet inde pascitur:

quia in veritate loquens gauisus sum inquit magnifice
in domino. quia tandem aliquando repullulastis sapere
per me. in quo & sapiebatis. tedium autem habuistis.
Isti ergo diuturno tedio marcuerant. et quasi exaruerunt
ab isto fructu boni operis: et gaudet eis quia repulla-
runt: non sibi. quia eius indigencie subuenerunt. Ideo
secutus ait Non quod desit aliquid dico: ego enim didici
in his in quibus sum sufficiens esse. Scio et minus habere:
scio et habundare: in omnibus et omni imbutus sum:
et satiari. et esurire. et habundare. et penuriam pati: omnia
possum in eo qui me confortat. Unde ergo in omnibus
gaudes o paula magne. unde gaudes. unde pascaris. ho-
mo renouate in agnitionem dei. secundum imaginem eius qui
creauit te. et inanimauit tanta continencia. et lingua
volatilis loquens misteria. Talibus quippe animantibus
ista esca debet. Quid est quod te pascit leticia. Quod
sequitur audiamus. Veruntamen inquit benefecistis com-
municantes tribulationi mee. Hinc gaudet. hinc pascitur
quia illi benefecerunt: non quia eius angustia relaxata
est. qui dicit tibi. in tribulatione dilatasti mihi: quia
et habundare et penuriam pati nouit in te. qui confortas
eum. Scitis enim inquit etiam vos philippenses quoniam
in principio euangelii cum ex macedonia sum profectus.
nulla mihi ecclesia communicauit iracione dati et accep-
ti. nisi vos soli: qui et thessalonicam. et semel et iterum.
vobis meis misistis. Ad hec bona opera eos redisse nunc
gaudet & repullulasse letatur ea tanquam reuiuifcente
fertilite agri. Nunquid propter usus suos quia dixit.
vobis meis misistis. Nunquid propterea gaudet. non
propterea. Et hoc unde scimus. quoniam ipse sequitur dicens
Non quia quero datum: sed requiro fructum. Abundanter
didici a te deus meus. inter datum & fructum discernere.

Datū est res ipsa quā dat qui impitatur hec necessaria :
veluti est nūmus . cibus . potus . vestimentū . tectū . ad-
itorioium : fructus autē bona et recta voluntas datoris
est . **N**on enim ait magister bonus qui suscepit pphe-
tam tantū . s; addidit in nomine pphe-
te : neq; ait tantū
qui suscepit iustum . sed addidit in nomine iusti . **I**ta
quippe ille mercedem prophete : iste mercedem iusti ac-
cipiet . **N**ec solum ait . qui calicem aque frigide potū
dederit vni ex minimis meis . s; addidit tantū in nomīe
discipuli : et sic adiunxit . amen dico vobis non perdet
mercedem suam . **D**atum est suscipere pphetam : suscipe
iustum . porrigere calicem aque frigide discipulo : fructū
autem in nomine pphe-
te . in nomine iusti . in nomine
discipuli . hoc facere . **H**oc fructu pascitur belias avidua
sciente quod hominē dei pasceret . et ppter hoc pasceret :
p coruum autē dato pascebat . **N**ec interior . s; exterior
belias pascebat : qui posset etiā talis tibi egestate corrū-
pi . **I**deoz dicam quod verū est coram te domine . **C**um
homīes idiote atq; infideles . quibus iniciandis atq; lu-
crandis necessaria sunt sacramenta iniciōz . et magna-
lia miraculōz . que nomine pisciū et ceteroz significari
credidimus . suscipiunt corporaliter reficiendos aut in
aliquo vsu p̄sentis uite adiuvandos pueros tuos . cum
id quare faciendū sit . et quo ptineant ignorent . nec illi
istos pascunt . nec isti ab illis pascuntur : quia nec illi
hec sancta et recta volūtate opantur : nec isti eoz datis
vbi fructū nondū vident letantur . **I**nde quippe animū
pascitur . vnde letat . **E**t ideo pisces . et ceti . nō vescunt
escis . quas non germinat nisi iā terra ab amaritudine
marinōz fluctuū distincta atq; discreta . **E**t vidisti de
oīa que fecisti . et ecce bona valde : quia et nos vidimus
ea . et ecce omnia bona valde **I**n singulis generib; opex

tuorum. cum dixisses ut fierent et facta essent. illud atque illud uidisti quia bonum est. **S**epcies numeram? scriptum esse te uidisse quia bonum est quod fecisti. et hoc octauum est. quia uidisti omnia que fecisti. et ecce non solum bona. sed etiam bona valde. tanquam simul omnia. **N**am singula tantum bona erant: simul autem omnia et bona et valde bona. **H**oc modo dicuntur etiam queque pulchra corpora. quia longe multo pulchrius est corpus quod ex membris pulchris omnibus constat. quam ipsa membra singula. quorum ordinatissimo conuentu complectitur vniuersum quamuis et illa etiam singillatim pulchra sint. **E**t adtendi ut inuenirem utrum sepcies vel octies uideris quia bona sunt opera tua cum tibi placuerunt: **E**t in tua uisione non inueni tempora per que intelligerem. quod totiens uideris que fecisti et dixi. **O** domine. nonne ista scriptura tua vera est quoniam tu verax. et veritas edidisti cam? **C**ur ergo tu mihi dicis non esse in tua uisione tempora. et ecce scriptura tua mihi dicit. per singulos dies ea que fecisti te uidisse quia bona sunt et et cum ea numerare. inueni quociens ad hec tu dicis mihi. quoniam tu es deus meus. et dicis voce forti in aurem interiore seruo tuo. prumpens meam surditatem et clamans. **O** homo. nempe quod scriptura mea dicit ego dico. **E**t tamen illa temporaliter dicit: verbo autem meo eterno tempus non accidit. quia equali mecum eternitate consistit. **S**ic ea que vos per spiritum meum uidetis ego video. sicut ea que vos per spiritum meum dicitis ego dico: atque ita cum vos temporaliter ea uidetis non ego temporaliter uideo quemadmodum cum vos temporaliter ea dicatis. non ego temporaliter ea dico. **E**t audiui domine deus meus. et elinxi stillam dulcedinis ex tua veritate: et intellexi quoniam sunt quedam quibus displicent opera tua bona. et multa eorum dicunt

te fecisse necessitate compulsū: sicut fabricas celozū &
cōpositiones siderum: & hoc non de tuo. s; iam fuisset
alibi creata et aliunde. q̄ tu cōtraheres. et cōpaginares
atq; contexeres. cum de hostib; victis mundana menia
molireris ut ea constructione deuicti. aduersus te itey
rebellare nō possent: alia vero nec fecisse te nec omnino
compegisse. sicut omnes carnes. & minutissima queq;
animancia. et quicquid radicibus terram tenet: s; hosti
lem mentē naturamq; dicant. nec abs te conditā tibiq;
contrariā in inferiorib; mundi locis ista gignere atq;
formare. **I**nsani dicunt hec: quoniā non p̄ spiritū tuū
uident opera tua: nec te cognoscunt in eis. **Q**ui autē
p̄ spiritū tuum uident ea. tu uides in eis. **E**rgo cum vi
dent quia bona sunt. tu uides q̄a bona sunt: et quicūq;
p̄pter te placent. tu in eis complaces: et que p̄ spiritum
tuum placent nobis. tibi placent in nobis. **Q**uis enī
scit hominū que sunt hoīs. nisi spiritus hoīs qui in ip̄o
est? **S**ic & que dei sunt nemo scit. nisi spūs dei. **N**os
autem inquit non spiritū hui⁹ mundi accepimus. sed
spiritum qui ex deo est: ut sciamus que a deo donata
sunt nob. **E**t admoneor ut dicam. **C**erte nemo scit que
dei sūt nisi spūs dei. **Q**uomodo ergo scim⁹ et nos que
a deo donata sunt nobis? **R**espondet mibi quoniam
que p̄ eius spiritū scim⁹. etiā sic nemo scit nisi spūs dei
Sicut enim recte dictū est. non enī vos estis qui loqui:
mini eis qui in dei spū loquerentur. sic recte dicitur. nō
vos estis qui scitis. eis qui in dei spiritu sciunt **N**ichil
omin⁹ igitur recte dicitur. non vos estis qui uidetis.
eis qui in spū dei uident. **I**ta quicquid in spū dei uidet
quia bonum est. non ipsi s; deus uidet. quia bonū est.
Aliud ergo est ut putet quisq; malum esse quod bonū
est. quales supradicti sunt: aliud ut qđ bonū est. videat

homo quia bonū est : sicut multis tua creatura placet
quia bona est : quibus tamē non tu places in ea . vnde
frui magis ipsa quā te volunt : aliud autē ut cū aliqd
videt homo quia bonū est . deus ī illo videat quia bonū
est . ut scilicet ille ametur in eo quod fecit . qui nō ama
retur non per spiritum quem dedit . quoniam caritas dei
diffusa est in cordibus nostris . p spiritū sanctū q̄ datus
est nobis . p quem videm⁹ quia bonū est quicquid aliq̄
modo est : ab illo enim est . qui non aliquomodo est . s̄
quod est . est . **G**racias tibi domine . videmus celum &
terram siue corporalem partē superiorē atq; inferiorē . siue
spiritalē corporalemq; creaturā : atq; in ordinatu hāz
parcium quibus constat vl' vniuersa mundi moles . vl'
vniuersa omnino creatura . videm⁹ lucem factam diuī
sanq; a tenebris : videm⁹ firmamentū celi siue inter spi
ritales aquas superiores . et corporales inferiores . pma
rium corpus mūdi . siue hoc spacium aeris . quia et hoc
vocatur celum per quod vagantur volatilia celi . in ter
aquas que vaporali ter ei superferūtur . et serenīs eciam
noctibus rozant . et has que in terris graues fluitant .
videm⁹ congregatarū aquarū speciem p campos maris
et aridam terram ul' nudatam ul' formatā . ut esset vi
sibilis et composita . herbarūq; atq; arborū materiem .
Videm⁹ luminaria fulgere desuper : solem sufficere diei :
lunam & stellas consolari noctem : atq; his omnibus
notari et significari tempora **V**idemus humidā vsque
quaq; naturā piscibus et beluis et alitibus fecundatā :
quod aeris corpulencia q̄ volatus auium portat . aquay
ex alacione concreuit **V**idem⁹ terrenis animalib; faciē
terre decorari : hominēq; ad imaginem et similitudinē
tuam cunctis irrationabilib; animantib; ipsa tua ima
gine ac similitudine . hoc est rationis & intelligēcie

virtute pponi: et quemadmodum in eius memoria aliud
est quod consulendo dominatur. aliud quod subditur ut
obtemperet. sic uiro factam esse etiam corporaliter feminam.
que haberet quidem in mente rationalis intelligentie
parem naturam: sexu tamen corporis ut masculino
sexui subiceretur. quemadmodum subicitur appetitus actio
nis ad concipiendam de ratione mentis recte agendi soler
ciam. **V**idemus hec singula bona. et omnia bona valde
Laudant te opera tua ut amemus te: et amemus te ut lau
dent te opera tua. que habent initium et finem ex tempore:
ortum et occasum: perfectum et defectum: speciem et priu
ationem. **H**abent ergo consequentia mane et vespere parti
latenter: partim euidenter. **D**e nichilo enim a te. non
de te facta sunt: non de te aliqua. non de tua vel que an
tea fuerit. sed de concreta idest simul a te creata materia:
quia eius iniformitatem sine ulla temporis interpositione
formasti. **N**am cum aliud sit celi et terre materies. aliud
celi et terre species. materiem quidem de omnino nichilo.
mundi autem speciem de iniformi materia. simul tamen
utrumque fecisti: ut materiam forma nulla more inter cape
dine sequeretur. **I**nspeimus etiam propter quorum figura
tionem ista vel tali ordine fieri vel tali ordine scribi voluisti
et vidimus quia bona sunt singula et omnia bona valde
In verbo tuo. in unico tuo. celum et terram. caput et
corpus ecclesie. in predestinatione ante omnia tempora
sine mane et vespere. **V**bi autem cepisti predestinata tem
poraliter exequi. ut occulta manifestares. et in composita
nostra componeres. quoniam super nos erant peccata
nostra. et in profundum tenebrosum abieramus abs te. et
spiritus tuus bonus superferebatur ad subueniendum nobis
in tempore oportuno: et iustificasti impios et distinxisti
eos ab impiis. et solidasti auctoritatem libri tui in superioribus.

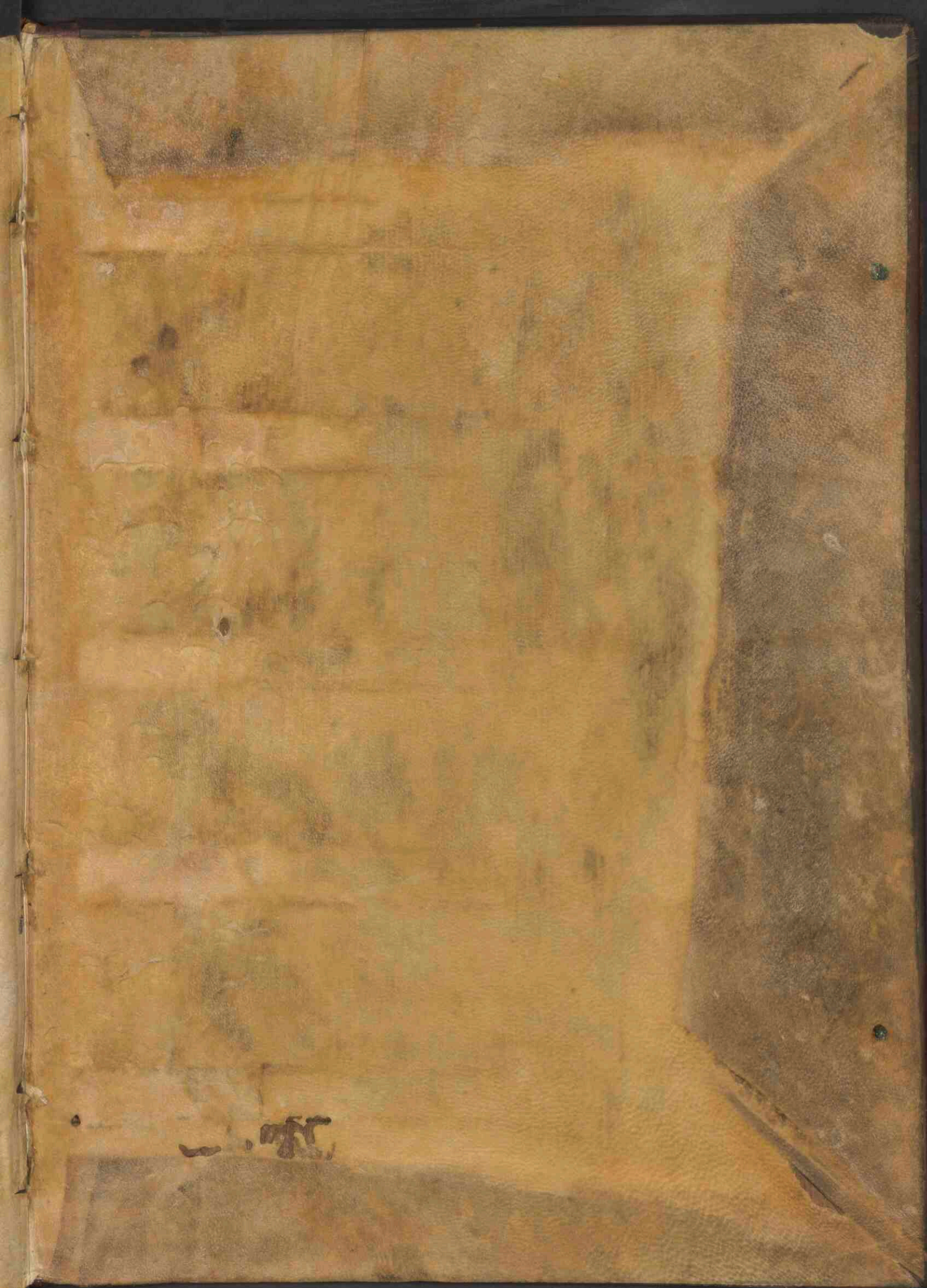
qui tibi docibiles essent. et inferiores qui eis subderetur
 et congregasti societatem infidelium in vnam conspira-
 cionē. ut apparerent studia fidelium. ut tibi opera mi-
 sericordie parerent. distribuentes etiam pauperibus terre-
 nas facultates ad acquirenda celestia: et inde accendisti
 quedam luminaria in firmamento. verbum vite habentes
 sanctos tuos. et spiritualibus donis prelata sublimi aucto-
 ritate fulgentes: et inde ad imbuendas infideles gentes
 sacramenta & miracula visibilia. vocesque verborum secundum
 firmamentum libri tui. quibus etiam fideles benedicerent
 ex materia corporali produxisti. et deinde fidelium animam
 vitam per affectos ordinatos continentie vigore formasti
 atque inde tibi soli mentem subditam et nullius auctori-
 tatis humane ad imitandum indigentem renouasti ad
 imaginem et similitudinem tuam. prestantique intellectui
 rationabilem actionem tanquam viro feminam subdidisti:
 omnibusque tuis ministerijs ad perficiendos fideles in hac
 vita necessarijs ab eisdem fidelibus ad usus temporales
 fructuosa in futurum opera preberi voluisti. **H**ec omnia
 videntur et bona sunt valde: quoniam tu ea vides in nobis
 qui per spiritum quo ea videremur et in eis te amaremur. de-
 didisti nobis. **D**omine deus pacem da nobis. omnia enim
 prestitisti nobis: pacem quietis: pacem sabbati: pacem
 sine vespera. **O**mnis quippe iste ordo pulcherrimus rerum
 valde bonarum. modis suis pactis transiturus est: et mane
 quippe in eis factum est et vespera. **D**ies autem septimus
 sine vespera est nec habet occasum quia sanctificasti eum
 ad permañentem sempiternam: ut id quod tu post opera tua
 bona valde. quamuis ea quietus feceris requieueris septi-
 mo die: hoc proloquatur nobis vox libri tui. quo et nos
 post opera nostra. ideo bona valde quia tu nobis ea do-
 nasti. sabbato vite eterne: requiescamus in te. **E**ciam tunc

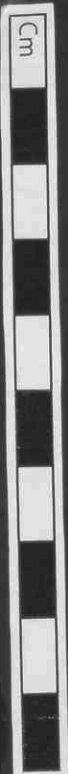
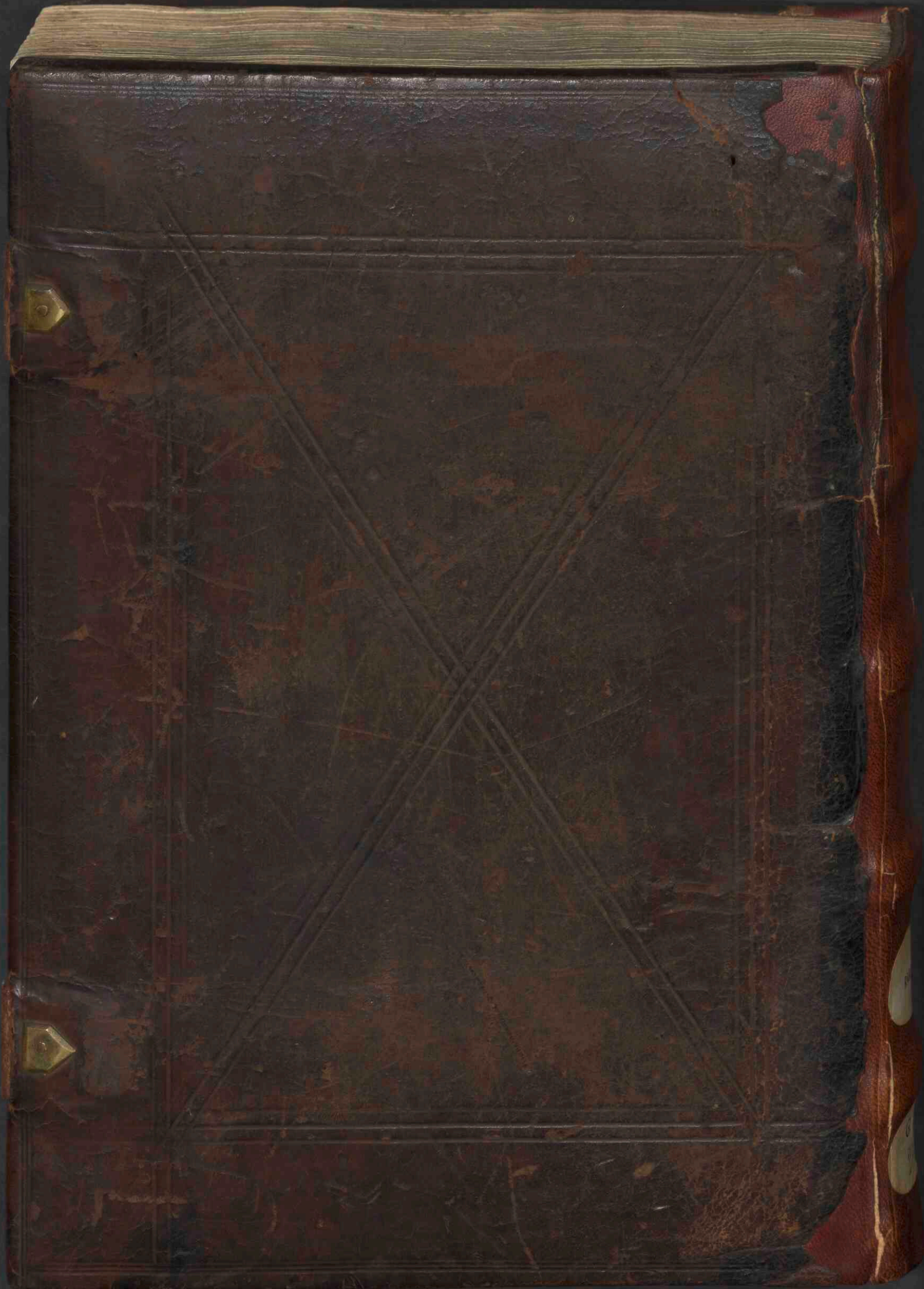
enim sic requiescis in nobis quemadmodum nunc operis
in nobis: et ita erit illa requies tua pro nobis. quemadmodum
sunt ista opera tua pro nobis. **T**u autem domine semper operis.
et semper requiescis: nec uides ad tempus. nec operis
ad tempus: nec moueris ad tempus: nec quiescis ad tem-
pus: et tamen facis et visiones temporales. et ipsa tem-
pora. et quietem ex tempore. **N**os itaque ista que fecisti
uidemus quia sunt: tu autem quia uides ea sunt. **E**t nos
foris uidemus quia sunt. & intus quia bona sunt: tu
autem ibi uidisti facta. ubi uidisti facienda. **E**t nos alio
tempore moti sumus ad benefaciendum: postea quam con-
cepit de spiritu tuo cor nostrum. **P**riore autem tempore ad
malefaciendum mouebamur deferentes te. tu uero deus
vne bone nunquam cessasti benefacere. **E**t sunt quedam
bona opera nostra ex munere quidem tuo. sed non sempi-
terna: post illa nos requieturos in tua grandi sancti-
ficatione nos speramus. **T**u autem bonum. nullo indi-
gens bono semper quietus es: quoniam tua quies. tu ipse
es. **E**t hoc intelligere. quis hominum dabit homini? &
Quis angelus angelo? **Q**uis angelus homini? **A** te
petatur: in te queratur: ad te pulsetur. **S**ic sic accipietur:
sic inuenietur: sic aperietur.

Fin. m. Junio. an. 1555.

Amicis et singulis vobis publicis, fidei et officii rationem auditis pariter et omnes

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

